

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

סע"ש 8032-03-15

לפני

כב' השופט טל גולן – אב"ד

נציג ציבור (עובדים) גב' ויולט חורי

התובעת:

גל שרגיל, ת.ז. 039518055

ע"י ב"כ עו"ד מלי שרגיל

-

הנתבעים:

1. פלוני

ע"י ב"כ עו"ד שלומי וינברג

2. המכללה האקדמית צפת

ע"י ב"כ עו"ד יצחק טיבי

כתבי עת:

[אורית קמיר, "איזו מין הטרדה", משפטים, כרך כט \(תשנ"ח-תשנ"ט\) 317](#)
[שרון רבין מרגליות, "הטרדה מינית בעבודה: מעבירה", ספר סטיב אדלר, \(2016\) 429](#)
[שרון אברהם-זיס, "קיום חובות מעביד למניעת", המשפט ברשת - זכויות אדם, ב \(אביב 2014\) 111](#)

חקיקה שאוזכרה:

[חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998: סע' הראשון, 3, 3\(א\)\(4\), 3\(א\)\(5\), 3\(א\)\(6\), 4, 6ב, 7, 7\(ג\)](#)
[תקנות למניעת הטרדה מינית \(חובות מעביד\), תשנ"ח-1998: סע' 6, 6.7, 6.ה, 6\(ט\), 7](#)
[חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965](#)
[חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981](#)
[פקודת הנזיקין \[נוסח חדש\]](#)
[חוק העונשין, תשל"ז-1977](#)
[חוק שירות המדינה \(משמעת\), תשכ"ג-1963](#)
[חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, תשמ"ח-1988](#)
[חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו](#)
[פקודת הראיות \[נוסח חדש\], תשל"א-1971: סע' 54\(3\)](#)
[חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם-1980](#)
[חוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט-1969: סע' 32](#)

מיני-רציו:

* ביה"ד דחה את תביעת התובעת נגד הנתבע 1, אשר שימש כמרצה בנתבעת 2, בעילה של הטרדה מינית, בהעדר הוכחה כי הנתבע 1 הטריד אותה מינית; ביה"ד דחה את התביעה כנגד נתבעת 2 בגין הפרת הוראות החוק למניעת הטרדה מינית והתקנות שהותקנו מכוחו, בהעדר הוכחה כי נפלו פגמים בבירור תלונתה של התובעת על ידי הנתבעת 2.

* פרשנות – דין – חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998

* עבודה – מעביד – חובותיו

תביעת התובעת כנגד הנתבע 1 (להלן: הנתבע), שהינו ד"ר למשפטים, ואשר בעת הרלוונטית לתביעה שימש כמרצה בנתבעת 2 (להלן: המכללה) בטענה להטרדה מינית כלפי התובעת מצידו בעת לימודיה. כמו כן, התובעת טענה כנגד המכללה להפרת הוראות שונות מכוח החוק למניעת הטרדה מינית ומתוקף תקנות למניעת הטרדה מינית (חובות מעביד).

בית הדין האזורי לעבודה (השופט ט' גולן ונציגת הציבור ו' חורי) דחה את התביעה ופסק כי:

ביה"ד עמד על הוראות החוק, שמטרתו לאסור הטרדה מינית על מנת להגן על כבודו של אדם, פרטיותו וחירותו, ועל מנת לקדם שוויון בין המינים. ביה"ד עמד על השאלה מהי הטרדה מינית, ומהם המבחנים לקביעת התקיימותה של העוולה שבחוק כפי שנדונו בפסיקה. ביה"ד ציין כי יש לשים לב לדרגות חומרה שונות של הטרדה מינית הנגזרות מאופי היחסים בין הצדדים, מקום התרחשות האירועים הנטענים, וכן מכלול הנסיבות כאמור לעיל. בכלל זה, נקבע כי לא כל אמירה תסווג מיידית כאמירה המהווה הטרדה. ביה"ד עמד על חובותיו של המעסיק הקבועות בחוק, וזאת על מנת למנוע קיומן של הטרדות במקום העבודה, ובפרט עמד על הטרדה מינית באקדמיה.

התשובה לשאלת קיומה של עוולת הטרדה מינית תיעשה על בסיס מכלול האירועים ומכלול הנסיבות. ביה"ד בחן את אירועי השיעור הראשון, שאודותיו נסבה עיקר התביעה, ופסק כי התובעת לא הוטרה מינית על ידי הנתבע בשיעור הראשון. ביה"ד קבע כי אמירת הביטויים "כוסית" ו"הזדקרות קבועה של הפטמות" אינם מהווים הטרדה מינית, וזאת לאור בחינת ההקשר בו נאמרו, במסגרת כיתתית, ומבלי שהוכח שכוונו ספציפית כלפי התובעת. בנוסף, הוכח כי המילה שנאמרה על ידי הנתבע ("כוסית") נעשתה בהקשר לפסק דין קושניר, ובהקשר לחוק, אשר דיון בנוגע לו התנהל בכיתה ביוזמת התובעת. הוכח כי הביטוי "הזדקרות קבועה של הפטמות" נאמר במסגרת פירוט תופעות לוואי העשויות להיגרם בניתוח להשתלת תותב בחזה ("ניתוח הגדלת חזה"), בהתייחס לשאלה אשר נשאל הנתבע באופן ספונטני בכיתה על ידי אחת הסטודנטיות. עוד נפסק כי לא ניתן לייחס לנתבע התנהגות פוגענית ומשתיקה כלפי התובעת. ביה"ד מצא כי, למעשה, בהתנהגות התובעת הן כלפי סגל המכללה, והן כלפי כלל הסטודנטים ועמיתיה ללימודים, התובעת היא זו שביטאה חוסר הכרה בעמדות של גורמים אחרים, מלבד אלה שלה.

נוכח דחיית תביעת התובעת כנגד הנתבע, שאלה היא האם במקרה שבו לא הוכח שהייתה הטרדה מינית, עדיין ניתן לחייב את המכללה בגין הפרה נטענת של חובותיה לפי החוק. ביה"ד ציין כי בהקשר זה כבר נפסק כי, העובדה שלא ניתן להטיל אחריות על מעסיק מכוח סעיף 7(ג) לחוק, אין משמעה כי תובעת/ יוותר ללא סעד במקרה שבו הוכיח כי המעסיק הפר חובותיו מכוח החוק והתקנות. 'ארגו הכלים' המשפטי מחזיק כלים נאותים על מנת להתמודד עם מקרה כאמור, למשל, יכול ותעלה טענה להפרת הסכם עבודה, לרבות חובת תום הלב; הפרת חובה חקוקה; הפרת חובת הנאמנות וכיוצ"ב. בענייננו, התובעת לא נקבה בכל מקור נורמטיבי אחר, מלבד הפניה להוראות החוק עצמו ודי היה בכך כדי לדחות את תביעת התובעת כנגד המכללה. עם זאת, ביה"ד דן באריכות בתביעת התובעת נגד המכללה, על

ארבעת הגורמים אשר טיפלו בתלונתה, בציינה כי נוכח ההסדרים הנורמטיביים, הייתה חובה על המכללה לבדוק את תלונת התובעת במהירות ויעילות, אך גם בצורה רגישה ואחראית, ופסק כי התובעת לא הוכיחה כי נפלו פגמים בבירור תלונתה על ידי המכללה.

פ ס ק ז י ן

א. מבוא ומהלך הדיון בתובענה

1. מונחת לפנינו תביעתה של התובעת, פלונית (להלן: "התובעת") כנגד הנתבע 1 – ד"ר א' (להלן: "הנתבע"), שהינו ד"ר למשפטים בהשכלתו ובהכשרתו, ואשר בעת הרלוונטית לתביעה שימש כמרצה בנתבעת 2 – המכללה האקדמית צפת (להלן: "המכללה", או "מכללת צפת").
2. התביעה הוגשה בגין טענה להטרדה מינית כלפי התובעת מצידו של הנתבע, בעת לימודיה לתואר ראשון למשפטים במכללה. כמו כן, התובעת טענה כנגד המכללה להפרת הוראות שונות, הקיימות מכוח [חוק למניעת הטרדה מינית](#), התשנ"ח-1998 (להלן: "החוק"), וכן מתוקף [תקנות למניעת הטרדה מינית \(חובות מעביד\)](#), התשנ"ח-1998 (להלן: "התקנות").
3. יש לציין, כי ברקע להליך זה, נוהלו ומנוהלים בין הצדדים הליכים משפטיים נוספים. כך ובין היתר, הנתבע הגיש ביום 1.7.2014 תביעה כנגד התובעת לפיצוי ללא הוכחת נזק בטענה להפרת [חוק איסור לשון הרע](#), הנידונה בבית המשפט השלום בתל-אביב¹. התובעת הגישה מצידה כתב תביעה שכנגד כנגד הנתבע וכנגד המכללה, וטענה בין היתר להפרת [חוק הגנת הפרטיות](#).
4. בהתאם להחלטת בית המשפט השלום מיום 9.6.2015, סולקה על הסף התביעה שכנגד, ובאשר לתביעה שהוגשה כנגד הנתבע. במהלך הדיון בערעור שהגישה התובעת לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, שנערך ביום 16.5.2016,

¹ ת"א (תל-אביב) 2632-07-14, [פורסם בנבו] בפני כב' השופטת פלד.

- היא החליטה לחזור בה מן הערעור. עוד היא הסכימה, כי התביעה שכנגד שהוגשה כנגד המכללה, תידחה אף היא.²
5. ביום 31.7.2016 החליט בית משפט השלום להיענות לבקשתה של התובעת, והורה על עיכוב הליכים בתיק האזרחי, וזאת עד למתן הכרעה בתביעה זו, ומטעמים של יעילות הדיון.
6. נושא נוסף שיש לציין ברישא של הדברים, הינו החלטות אב"ד מיום 23.12.2015 וכן מיום 31.8.2016 בדבר חיסוי שמותיהם של הנתבע ועדיו, וכן שמירה על מיעוט פרטים מזהים בנוגע אליהם, ככל הניתן. התובעת מצידה ביקשה כי התיק יתנהל בדלתיים פתוחות.
7. מהלך העניינים בתובענה – בתחילתו של ההליך נידונה בקשה לסילוק על הסף שהגישו הנתבעים, ולאחר מכן נערך דיון מוקדם בפני אב"ד. באותו שלב אף ניסה בית הדין ליזום מהלך של הידברות בין הצדדים, ובין היתר על ידי הצעה להפניית ההליך לגישור³, אולם למרבה הצער – הדבר לא צלח.
8. בהמשך, נערכו ארבע ישיבות הוכחות, במהלכן נחקרו בפנינו העדים הבאים על תצהיריהם:
- מטעם התובעת: התובעת העידה בעצמה; וכן העידו – גב' שלי לויט – מתנדבת ומלווה במרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית גליל עליון (להלן: "גב' לויט"); גב' אלה קנור – רכזת ליווי במרכז סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית גליל עליון (להלן: "גב' קנור").
- מטעם הנתבע: הנתבע העיד בעצמו; וכן העידו – עו"ד ד"ר י' – אשר שימשה בעת הרלוונטית לתביעה כראשת המערך האקדמי בבית הספר למשפטים במכללה (להלן: "ד"ר י'"); הגב' ע' והגב' נ' – שתיהן לשעבר סטודנטיות למשפטים במכללה, אשר למדו עם התובעת, ובין היתר גם בשיעורים שהעביר הנתבע (להלן, בהתאמה: "הגב' ע' " ו-"הגב' נ'").

² ע"א (ת"א) 15-08-19949, [פורסם בנבו] בפני סגן הנשיאה – כב' השופט שנלר, סגן הנשיאה – כב' השופט ורדי, וכב' השופט ברנר.

³ ראו פרוטוקול הדיון מיום 7.9.2015, עמ' 5, שורות 6-7; פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2016, עמ' 1, שורות 17-21.

מטעם המכללה: פרופ' אהרון קלרמן – לשעבר ובעת הרלוונטית לתביעה מי ששימש כנשיא המכללה (להלן: "פרופ' קלרמן"); מר שמואל הר-נוי – מנכ"ל המכללה, דאז וגם היום (להלן: "מר הר נוי"); גב' דורית פרטובי – דיקאן הסטודנטים וכן הממונה על יישום [החוק למניעת הטרדה מינית](#) במכללה, דאז וגם היום (להלן: "גב' פרטובי"); ד"ר אתי בהם – אשר החליפה לזמן-מה, ובעת הרלוונטית לגבי חלק מהתביעה, את גב' פרטובי בתפקידה, ובעת שזו היתה בחופשת מחלה (להלן: "ד"ר בהם").

ב. תמצית טענות הצדדים

1.1. טענות התובעת

9. התובעת טוענת כי הנתבע הטריד אותה מינית. נסיבות ההטרדה פורטו בכתב התביעה ובתצהיר העדות הראשית שהוגש על ידה, וכוללים מסכת של אמירות נטענות של הנתבע במסגרת שיעורים שאותם הוא העביר, לה וליתר תלמידי הכיתה ובהיותו מרצה למשפטים במכללה. התובעת טוענת כי ההטרדות התרחשו בסמסטר השני בשנה הראשונה ללימודי התואר, וזאת במסגרת קורס "דיני נזיקין", ולאחר מכן גם במסגרת קורס "דיני בריאות" בשנה השנייה ללימודים.
10. האירוע המרכזי שאליו מתייחסת התובעת, הינו השיעור הראשון בקורס דיני נזיקין. התובעת טוענת כי בתחילת השיעור התעורר דיון בעניין פירוש [החוק למניעת הטרדה מינית](#), כאשר היא לקחה חלק מרכזי בדיון, ובין היתר הבהירה את רגישותה לנושא תקיפות מיניות, לרבות ביחס לנושא של הטרדה מינית.
11. לטענתה של התובעת, אי-הסכמתו של הנתבע עם הדברים שהיא אמרה בדיון, הביאו אותו להטריד אותה בפועל, וזאת על מנת להשתיקה, להביכה אל מול הכיתה, ולהזכיר לה את מקומה. לטענתה, בהמשך השיעור אמר הנתבע את המילה "כוסית", כאשר הוא מסתכל לעברה, ואז חזר על המילה שוב, כאשר נוסח הביטוי היה "השופט אישר להגיד את המילה "כוסית", אז (הנה אני אומר) "כוסית". התובעת היתה לטענתה המומה מהשימוש במילה זו,

- והביעה את חוסר שביעות רצונה באמצעות הימנעות מהמשך השתתפות בשיעור.
12. בהמשך השיעור, דובר על חוקים נוספים שאינם חלק מ**מפקודת הנזיקין**. בשלב זה הדגיש הנתבע כי לא הוא תיכנן לדבר על החוק להטרדה מינית, אך כי "יש לי הרגשה שהנושא יעלה הרבה מאחת הסטודנטיות בכיתה". כמו כן, הנתבע המשיך להתייחס לעבירות מין, כך לטענת התובעת, כאשר הוא מזכיר כי ייעץ בעבר לאחד ממרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית לתבוע נשים אשר הגישו תלונות שווא.
13. בהמשך, ולקראת סוף השיעור, העלתה אחת הסטודנטיות שאלה הנוגעת לאחריות נזיקית של יצרן המייצר שתלי סיליקון במקרה של דליפת השתלים. לטענת התובעת, הנתבע בחר בשלב זה לענות באריכות, תוך כדי שהוא מתאר את המבנה האנטומי של חזה האישה, והזכיר את המונח "פטמות זקורות" כתופעת לוואי של ניתוח הגדלת חזה. לטענתה של התובעת, בשלב זה היא התפרצה, ואמרה לנתבע כי הוא מדבר באופן לא ראוי על איברים אינטימיים של נשים, והוא השיב כי הוא מצטער שיש לתובעת בעיה עם תחום המומחיות שלו. בשלב זה יצאה התובעת מהכיתה.
14. התובעת טוענת עוד, כי באחד השיעורים שלאחר מכן, התייחס הנתבע לוויוח שנערך בפתיחת השיעור הראשון בנוגע ל**חוק למניעת הטרדה מינית**, תוך שהוא מציין כי הוא מקבל את דעתה של התובעת לעניין המחלוקת ביניהם באשר לפרשנותו. בהמשך, לטענת התובעת ניהל הנתבע דיון שטחי בתקיפה מינית שפורסמה בעיתונות, תוך שהוא מאשים את הקורבן, ובהמשך אותו שיעור הוא אף החל לדבר אודות ניתוחי הקטנת חזה.
15. התובעת ציינה שני אירועים נוספים שאירעו במהלך אותו סמסטר, ואשר נוגעים לדיונים שנערכו בכיתה – הראשון, דיון בשאלה האם חופש הביטוי גובר במקרה של צנזורה אשר חלה על סרט פורנוגרפי, והשני – במהלך שיעור שעסק בנושא לשון הרע, במסגרתו נערך דיון בשאלה האם בדיחה על עו"ד מהווה לשון הרע, כאשר זהו לשונה – "מה משותף בין זרע ועו"ד – מתוך מיליון יוצא בן אדם".

16. התובעת טוענת כי האמירות בשיעורים השונים, ובעיקר בשיעור הראשון, וכן גם בהמשך הסמסטר, הינן אמירות מיניות מצידו של הנתבע, המהוות התייחסות מבזה או משפילה, ואשר יצרו כלפיה סביבה עוינת ומטרידה, וזאת על ידי שימוש בביטויים בעלי אופי מיני. מכאן, שאמירות אלו מהוות הטרדה מינית שבוצעה כנגדה.

17. התובעת אף הגישה לטענתה תלונה כנגד הנתבע לידי האחראים לטיפול במניעת הטרדות מיניות מטעם המכללה, וטענה כנגד טיפולה הלקוי והכושל של המכללה בתלונתה ובניגוד להוראות החוק והתקנות. לטענת התובעת, המכללה "סימנה אותה" עם תחילת הלימודים כסטודנטית פמיניסטית בעייתית, וניתן למצוא לכך אינדיקציות רבות במסמכים השונים אשר היא צירפה לתצהירה.

18. בין היתר, התובעת טוענת כי ד"ר י' העבירה מכתבים שונים למרצים, שבהם היא ביקשה כי הם יעלו על הכתב אירועים חריגים שבהם היתה מעורבת התובעת, וזאת על מנת להיערך ל"מסה קריטית" של אירועים מצידה של התובעת, אשר תצריך תגובה משמעתית.

19. התובעת אף טוענת כי המסמכים הרבים מצביעים על כך, כי מלכתחילה היחס אליה מצד המכללה היה מוטה, ולכן לא היה כל סיכוי לבירור אמיתי ויעיל של תלונתה כנגד הנתבע. כמו כן, היא טוענת להפרות רבות במסגרת טיפול המכללה בתלונה, כדלקמן:

א. לדברי התובעת, תלונתה טופלה בתחילה על ידי ראש בית הספר למשפטים באותה העת, השופט (בד') פרופ' כרמי (להלן: "פרופ' כרמי"), כאשר בשלב זה הועברה התלונה במלואה לעיון ותגובת הנתבע. לטענתה, פרופ' כרמי לא פעל על פי החוק ולא יידע את הממונה על מניעת הטרדה מינית במכללה, על אף שהגיעה אליו התלונה שהוגשה על ידה. כמו כן, לטענת התובעת, הנתבע המשיך לדבר בשיעוריו באופן בוטה ומיני, וזאת גם לאחר הבדיקה שערך פרופ' כרמי, ולכן היא החליטה לפעול ולהגיש תלונה רשמית.

ב. התובעת טוענת עוד, כי בתקופת הטיפול בתלונתה, שהתה הגב' פרטובי בחופשה, ומונתה לה מחליפה אשר לא נרשמה באופן רשמי, והיא זו אשר טיפלה דה-פקטו בתלונה, וזאת לאחר שהתובעת מסרה לה את התלונה באופן אישי. המחליפה, שהינה ד"ר בהם, העבירה מצידה מידע הנוגע לתלונה – הן לפרופ' כרמי, הן לד"ר י' והן למנכ"ל המכללה מר הר-נוי. כל זאת, כאשר בהתאם להוראות החוק, אסור היה לה להעביר כל מידע בנוגע לתלונה. התובעת טוענת, כי העברת תוכן התלונה טרם סיום בירור התלונה, מלבד היותה מנוגד לחוק, פגעה גם בחובות הסודיות והפרטיות החלות בהליך זה, וכן פגעה בהליך הבירור. זאת, שכן מר הר נוי אמור היה לקבל לידיו רק את ממצאי החקירה, כשבסמכותו לאשר או לדחות ממצאים אלו.

ג. לטענת התובעת, ד"ר בהם אף ערכה בירור קצר ביחס לתלונתה, אשר כלל שיחה עם שתי סטודנטיות מהכיתה, וזאת מבלי לערוך פרוטוקולים כנדרש. בסיום הבירור שלחה ד"ר בהם דוא"ל לגב' פרטובי, בו היא ממליצה להנחות את המרצים להימנע משימוש בביטויים סקסיסטיים, מכתב אשר נוסחו עודן ושונה בהמשך כאשר הועבר לידי מר הר נוי. לטענת התובעת, היא עצמה לא קיבלה כל החלטה בכתב לגבי תוצאות הבדיקה.

ד. התובעת ממשיכה וטוענת, כי היא שלחה דוא"ל – הן לגב' פרטובי והן לד"ר בהם, וביקשה כי הן יעדכנו אותה באיזה שלב נמצא הבירור. בסופו של יום, היא הוזמנה לטענתה לפגישה עם מר הר נוי ועם גב' פרטובי, בה נאמר לה בעל-פה, כי מקור הפגיעה בה הינו העובדה כי היא (התובעת) פמיניסטית, וכי אף אם מדובר בהטרדה, אין המדובר בהטרדה מינית כמשמעה בחוק.

ה. לטענת התובעת, במהלך הבירור שנערך, הן ד"ר י' והן פרופ' כרמי ניסו לגרום לה לחזור מתלונתה בדרכים ישירות ועקיפות. כמו כן, לטענתה ד"ר י' יצרה עימה קשר טלפוני מספר פעמים, כאשר מהשיחה התברר כי היא יודעת את מלוא פרטי התלונה שהוגשה על ידי התובעת, וזאת על אף חובת הסודיות החלה במקרים מעין אלו.

- ו. התובעת טוענת עוד, כי עם קבלת ההודעה על תוצאות הבדיקה, היא פנתה למרכז הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, אשר שלח מכתב למכללה הקובל על הטיפול הלקוי בתלונה. לטענתה, לאחר מכן התנהל דין-ודברים בין כלל הגורמים המוזכרים, כפי שעולה ממסמכים שגולו במסגרת הליך זה, ממנו הסתבר כי התקבלה החלטה לערוך בדיקה מחודשת בעניין התלונה, והפעם על ידי גב' פרטובי.
- ז. התובעת טוענת כי בהחלטה זו היה מלכתחילה טעם לפגם, שכן אין ספק שגב' פרטובי היתה מעורבת בהליכים הקודמים שנוהלו על ידי ד"ר בהם. כמו כן, במכתב שנשלח מטעם הגב' פרטובי לתובעת ולמרכז הסיוע, נכתב כי הוחלט להביא את העניין לבחינה מחודשת בשל "צרכי זהירות". התובעת טוענת כי נוסח זה מצביע אף הוא על כך, כי המדובר בבחינה בדיעבד שנעשתה באופן מלאכותי.
- ח. התובעת אף טענה כנגד החקירה שביצעה הגב' פרטובי, אשר כללה זימון של הנתבע ושלה – התובעת – לשיחת בירור. ממצאי החקירה, אשר הועלו על הכתב ונשלחו לתובעת, כללו לטעמה קביעה כי אומנם עובדות המקרה הינן נכונות, אך הן אינן עולות לכדי הטרדה מינית. הממצאים אף כללו הנחיה להוציא לנתבע הוראה ישירה להימנע בשיעורים בהקשרים ברורים ו/או סמויים כלפי התובעת, אשר לטענתה מעולם לא הועברה אליו.
- ט. בהמשך, ולאחר שהתובעת קיבלה תשובה רשמית בדבר גניזת תלונתה, היא החליטה להגיש ערעור על ההחלטה לנשיא המכללה, פרופ' קלרמן. לטענתה, בשלב זה פרופ' כרמי ופרופ' קלרמן ביקשו לקבוע עימה פגישה על מנת לשכנע אותה לסגת מן הערעור. לדבריה, ערעורה גם נדחה מאוחר יותר, לאחר שהיא סירבה לקיים את המפגש.
- י. התובעת טוענת עוד, כי הדיון שהתנהל בערעור היה דיון בלתי ענייני, תוך שפרופ' קלרמן מנסה להשתיקה בדרך של פשרה. התובעת גם קבלה כנגד העברת מסמכי הערעור לגורמים נוספים במכללה, וכן בדבר צירוף פרוטוקול הערעור, אשר הינו חסוי לטענתה, לתיקה האישי.

הערעור אף נדחה, תוך כדי שפרופ' קלרמן קבע, כך לטענת התובעת, כי היא "בלתי שפויה".

יא. לבסוף, התובעת טענה כי המכללה התנכלה לה לאחר בירור התלונה, ובמיוחד סביב ההתארגנות לקראת יום פתוח של המכללה שנערך בשנת 2013. התובעת צירפה לתצהירה התכתבויות שונות בין גורמי המכללה אשר הוזכרו לעיל, וביניהם מר הר נוי וד"ר י', המעלים חשש מפני הפגנה שניסתה התובעת לארגן בשערי המכללה באותו היום. התובעת טענה בתצהירה כי היא כלל לא ארגנה הפגנה, ומכל מקום, בסופו של יום אף לא נערכה כל הפגנה.

יב. לטענתה של התובעת, בהתכתבויות שצורפו לתיק בית הדין יש כדי להעיד על היחס המפלה והמוטה אליה מצד המכללה. כמו כן הוסיפה וטענה התובעת לגבי פרסומים של המקרה בתקשורת ואודות רצונה לפרסם את המקרה, וזאת על מנת להילחם בתופעה של טיוח תלונות במוסדות להשכלה גבוהה.

2.ב. טענות הנתבע

20. הנתבע טוען תחילה, כי על פניו מעלה כתב התביעה טענות ועילות כנגד המכללה בלבד, בדבר הטיפול הלקוי לשיטת התובעת בתלונתה. כמו כן, התביעה הוגשה לשיטתו בשיהוי ניכר, למעלה משלוש שנים לאחר אירועי ההטרדה לכאורה.

21. לגופו של עניין טוען הנתבע, כי התביעה שלפנינו הוגשה מסיבה טקטית אחת ויחידה, והיא – להוות משקל נגד לתביעת לשון הרע אשר הוגשה על ידו קודם לכן כנגד התובעת, בבית משפט השלום בתל-אביב, וזאת בשל פרסומי עדויות בדבר הטרדה מינית אשר הוא ביצע כנגדה לכאורה, תוך כדי פרסום שמו ופרטיו האישיים.

22. הנתבע אף טוען כי תביעה זו הינה המשך למסכת פגיעות והכפשות אשר מנהלת התובעת כנגדו מזה מספר שנים, מתוך מטרה להשחיר את שמו ולפגוע

במעמדו האישי והמקצועי. במסגרת זו, כך טוען הנתבע, הגישה התובעת כנגדו תלונה ללשכת עורכי הדין – אשר נגזרה, פרסמה פרסומים שונים כנגדו במסגרת אתר אינטרנט שהיא מנהלת בשם "אחת מתוך אחת", וכן הביאה לפרסומים נוספים באינטרנט ובתקשורת. הנתבע ציין גם את ההליכים המשפטיים שניהלה התובעת כנגדו בבית המשפט השלום, ואשר נדחו (כפי שצוין ברישא של פסק הדין).

23. הנתבע טוען עוד, כי הוא מעולם לא הטריד מינית את התובעת, וכי בהקשר זה לא מתקיימת אף אחת מחלופות [סעיף 3](#) לחוק. הנתבע צירף לתצהירו הקלטות משיעוריו, וכן תמלולים של חלק מהשיעורים כנגדם טוענת התובעת, אשר מבהירים לדידו כי לא התנהלה במהלך השיעורים כל "אווירה עוינת" או רמיזות מיניות וכד'. לטענתו, אף להיפך מכך – הוא עשה כל שביכולתו על מנת להכיל את התנהגותה של התובעת במהלך השיעורים, כאשר זו לדבריו יצאה מגדרה על מנת לפגוע בו כמרצה ולייצר אווירה עוינת בכיתה בה הוא לימד.

24. הנתבע מציין כי במסגרת זו, הוא אימץ חלק מהערותיה של התובעת ואף העיר באחד השיעורים, כי הוא בדק את דבריה של התובעת בהקשר של אפשרות לפיצויים במסגרת [החוק למניעת הטרדה מינית](#), ומצא כי יש בהם צדק. עוד הוא מציין, שהוא התעלם מהתנהגותה של התובעת אשר ישבה בשיעוריו תוך כדי שהיא מחופשת, ואף מחזיקה שלטים בגנותו במסגרת "מחאה" שהיא הפגינה, במהלך השיעורים שהוא העביר.

25. כמו כן, הנתבע טוען שהוא ביקש מפרופ' כרמי לפטור את התובעת מנוכחות בשיעוריו, על מנת להקל על כל המעורבים בעניין. כמו כן הוא טוען, כי בשל המצב שנוצר הפך חלק מסוים מהקורס שהעביר ל"מתקשב" (שיעורים מוקלטים באמצעות הווידאו מראש), וזאת על מנת לצמצם את המגע ואת הצורך של התובעת להשתתף בשיעורים.

26. הנתבע טוען בנוסף, כי התובעת פעלה באופן שיטתי כנגדו, תוך כדי שהיא פרסמה ברשת האינטרנט וברשת החברתית "פייסבוק" פרסומים פוגעניים כנגדו, קיימה הפגנות במהלך השיעורים, התנהגה באופן חריג בכיתה תוך שהיא קמה ומתהלכת באמצע השיעורים, ואף שמה פלסטרים על פניה וחבשה זקן ופאה נוכרית. הנתבע צירף לתצהירו דיווחים בנוגע להתנהגותה של

התובעת בכיתה, תצהירים של סטודנטים מהמחזור שבו למדה התובעת, וכן מכתב מחאה שנחזה להיות מטעם 23 סטודנטים בכיתה, המוחים על ההתנהגות הנטענת.

27. הנתבע הכחיש את טענות התובעת באשר לאופן שבו התנהל השיעור הראשון האמור: הנתבע הכחיש כי החלה "מסכת הטרדות מצידו"; כי הוא אמר את המילה "כוסית" תוך כדי שהוא מפנה את מבטו לכיוון התובעת ו/או כי הסתכל על התובעת באופן "הפגנתי ומתגרה"; הנתבע הכחיש כי הוא העלה לדיון את איברי המין הנשיים. כמו כן הכחיש הנתבע, כי הוא הציג קורבנות הטרדה מינית כמי שיש לעיתים להגיש כנגדן תביעה כנגד תלונות שווא, אלא הדגיש כי ההתייחסות לעניין זה עלתה במסגרת בירור סוגיית "עוולת הנגישה", העוסקת במקרים חריגים בהם אדם מביא לנקיטת הליך נפל פלילי בזדון.

28. באשר לאירוע השיעור הראשון הרחיב הנתבע כדלהלן – ביום 14.3.2012 העביר הנתבע שיעור פתיחה במסגרת קורס "דיני נזיקין". במסגרת זו, הנתבע הוא ערך סקירה כללית של דיני הנזיקין בישראל, כשבין היתר בסקירה זו עלו דברי חקיקה הנוגעים ל**חוק הגנת הפרטיות**, **החוק למניעת הטרדה מינית** והחוק הנוגע לאחריות יצרנים למוצרים פגומים.

29. לטענת הנתבע, התובעת העירה במהלך תחילת השיעור הערות לגבי מגדר, הדגישה את העניין שלה בנושאים הקשורים להפליית נשים, הטרדות מיניות ותקיפה. כמו כן, היא סיפרה בכיתה שהיא הגישה תלונה או ניהלה בעבר תביעה בנושא הטרדה מינית.

30. במסגרת השיעור העלתה התובעת בעצמה את **החוק למניעת הטרדה מינית**, תוך שבינה ובינו התעורר דיון בעניין זה. ביחס לכך, הנתבע טען שהוא ציין שבאחד מפסקי הדין הקשורים לנושא, בתן בית המשפט המחוזי את המשמעות המשפטית של השימוש במילה "כוסית", שעציר הפנה לגורם בשירות בתי הסוהר (הכוונה לעע"א (חי) 549/04 קושניר נ' שירות בתי הסוהר, [פורסם בנבו] ניתן ביום 13.1.2005 על ידי כב' השופט גרשון). הנתבע טוען כי הוא אמר בכיתה, כי היות וביטוי זה כתוב בפסק הדין, הרי שהוא מרשה לעצמו לומר אותו בפני הכיתה.

31. הנתבע מצייין כי בתקופה הרלוונטית פורסם פסק הדין בעיתונות, ואף ציטט בתצהירו קטע מתוך פסק הדין המתייחס למילה האמורה. לטענתו, הוא מעולם לא הפנה את הביטוי כלפי התובעת, והיא הוציאה את הדברים מהקשרם באופן מובהק. לעניין זה טען הנתבע עוד, כי כך הוא אף טען בחקירותיו אצל הממונה על יישום ה**חוק למניעת הטרדה מינית** במכללה, כפי שניתן להתרשם מתמלול החקירה ומהפרוטוקול אשר צורפו לתצהירו.
32. הנתבע מכחיש כי הוא הסתכל במיוחד לכיוונה של התובעת, במסגרת השיעור הראשון, ואף במטרה להשתיקה באופן כלשהו. לעניין זה אף טוען הנתבע, כי התובעת קבלה על "השתקת נשים" עוד בסמסטר הראשון ללימודיה וטרם המקרה שבנדון, ולפני שהוא התחיל בכלל ללמד אותה. כמו כן, הנתבע צירף צילומים שונים, המראים לדידו כי התובעת ישבה במהלך הלימודים בסמוך לסטודנטים נוספים, כך שברי כי הוא לא הסתכל במיוחד לכיוונה.
33. הנתבע ממשיך ומצהיר, כי סמוך לתום השיעור הראשון שאלה אחת הסטודנטיות שאלה הנוגעת לתופעה הנקראת "דליפת שתלים" בניתוחי הגדלת חזה, בהקשר של חוק הנוגע לאחריות של יצרנים למוצרים פגומים. בתשובה לשאלה, הוא הבהיר לטענתו כי באופן כללי, יצרן יישא באחריות למוצר אם הוא נחשב פגום, והוסיף כי אף היעדר יידוע בדבר סיכונים הכרוכים בהשתלה ייחשב כפגם.
34. לשם הבהרת עניין זה, ציין הנתבע לדבריו, כי טופס ההסכמה מדעת לניתוח הגדלת החזה כולל פירוט של תופעות הלוואי העשויות להיגרם בניתוח, תוך כדי שהוא מפרט מספר תופעות לוואי אפשריות – סכנה מוגברת לקושי לאתר סרטן שד, הזדקרות קבועה של הפטמות וסיכון שיעלה צורך להוציא את השתלים. הנתבע אף צירף לתצהירו את טופס ההסכמה האמור.
35. לעניין זה מדגיש הנתבע, כי בנוסח התבטאותו הוא התכוון לפתולוגיה הרפואית של התופעה, והדגיש את התופעה הרפואית האמורה. הנתבע הכחיש מכל וכל כי הוא אמר את המונח "פטמות זקורות", וטוען כי גם כאן, התובעת הוציאה דברים מהקשרם והאירה אותם בהקשר העשוי להיראות מיני.

36. לטענת הנתבע, התובעת התפרצה כלפיו בשלב זה באופן קיצוני ותקיף, תוך שהיא מציינת בכעס כי ההתייחסות לאברי גוף ומין אינה ראויה, וכי היה עליו לבחור נושאים אחרים לדבר עליהם. הנתבע טוען כי בשלב זה הוא הסביר מייד, למעלה מן הצורך ובאופן אנושי, כי הוא מצר אם התובעת נפגעה, אך מדובר בתופעות לוואי המופיעות בטופס הסכמה פורמלי, שאותו הוא מכיר היטב מפעילותו כיועץ אתיקה בבית חולים.
37. הנתבע אף טוען כי הדיווח שהוא העביר מיידית לאחר השיעור לגורמי המכללה, התמקד בעיקר בהתפרצותה של התובעת סביב שאלת שתלי הסיליקון, היות וזוהי החוויה שהשאירה עליו את הרושם החמור בסוף השיעור.
38. הנתבע מתאר עוד, כי לאחר השיעור הראשון, הוא שב נסער לחדר המורים, שם פגש מרצה נוסף למשפטים במכללה – ד"ר מ' (להלן: "ד"ר מ'"), ושיתף אותו בחוויה שאותה הוא עבר בשיעור. לדבריו, ד"ר מ' הנחה אותו לכתוב מיד דיווח אודות אירועי השיעור לד"ר י', בתפקידה כראשת המערך האקדמי בבית הספר למשפטים. בנוסף, הוא יידע את הנתבע כי אירועים דומים הקשורים לתובעת, התרחשו כבר בסמסטר הקודם ללימודים עם מרצים אחרים, ולכן יש חשיבות לדיווח זה.
39. הנתבע מכחיש כי אמירותיו יצרו סביבה עוינת כלפי התובעת ו/או כי היתה כוונה כלשהי מצידו לבסס מולה יחסי כוח. לטענתו, דווקא התובעת היא זו שעשתה ועושה שימוש מסולף [בחוק למניעת הטרדה מינית](#), שאינו הולם את מטרתו, לשונו וההיגיון הבריא, ומתוך מטרות פסולות.
40. הנתבע מכחיש וקובל על התלונות הנוספות שהוגשו מצד התובעת כנגדו, באשר לביטויים נוספים בשיעורים הנוגעים לכאורה לאוננות גברים וכן הבדיחה שהוא סיפר בנוגע לזרע. הנתבע צירף לתצהירו תמלילי שיעורים מתוך הקלטות שערך במהלכם, הממחישים לטענתו את הרלוונטיות של הדברים לשיעור.

⁴ כדי להבדיל מרצה זה מגורמים אחרים הנזכרים במהלך פסק הדין, אנו מכוונים לשמו הפרטי של אותו המרצה.

41. בין היתר הוא מבהיר בתצהירו, כי המדובר בקורס "מבוא לדיני בריאות", שבו הוא עוסק בסוגיות אתיות המשלבות רפואה ומשפט, ובין היתר שאלות המעמדות בין עולם ההלכה היהודי ובין המשפט המודרני המגביל את ההתערבות בחירויות הפרט (שאלות הנוגעות למעמדו ההלכתי של עובר, הזרעה והפרייה מלאכותית ועוד).
42. הנתבע הרחיב לעניין זה, וציין כי גישתה של התובעת לפיה לכאורה אין מקום להתייחסות לסוגיות מסוג זה במסגרת הקורסים האמורים, אינה מקובלת עליו, וכי התכנים שהעביר הינם חלק בלתי נפרד מהוראת לימודי המשפטים. בנוסף, ככל שהוא השתמש בבדיחה כזו או אחרת, המדובר בשיטת לימוד רלוונטית לדעתו, שעליה הוא לא קיבל כל תגובה בעייתית מעולם, וזאת על אף ניסיונו הרב כמרצה.
43. הנתבע אף מציין כי תלונותיה וטענותיה של התובעת בנוגע להטרדה מינית מצידו נבחנו במגוון מסגרות ונדחו כולן – פנייתה לפרופ' כרמי, התלונה שנבדקה על ידי ד"ר בהם ולאחר מכן על ידי גב' פרטובי, הערעור לפרופ' קלרמן וכן תלונתה של התובעת כנגדו, וכפי שזו הוגשה לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין.
44. הנתבע פירט עוד בתצהירו, וצירף נספחים הנוגעים לשיטתו לאירועים שונים שבהם היתה מעורבת התובעת, אשר לדעתו מבססים את הטענה כי התובעת היתה מעוניינת לבסס שיח משפטי וציבורי בעניין הטרדות מיניות, תוך בחירת "קורבן אקראי" כמושא הדיון. בין היתר, הנתבע צירף דיווחים של מרצים אחרים ורבים מבית הספר למשפטים אודות התנהגויות חריגות של התובעת במסגרת השיעורים במכללה, מהם עלה לשיטתו כי התובעת הבהירה כי התבטאויות שונות של מרצים אינן מקובלות עליה.
45. לטענתו, התובעת אף הצהירה שהיא מתעתדת להגיש תלונה מקום בו תרגיש כי יש צורך בכך. התובעת אף עשתה שימוש בדיבור בוטה ומזלזל כלפי מרצים, התפרצה במהלך שיעורים והעירה הערות רבות למרצים אודות שימוש בדוגמאות של נשים ו/או הדרה של נשים מהשיח האקדמי. הנתבע מציין ומביא התכתבויות פנימיות בין גורמי המכללה המתייחסות להתנהגויות אלו של התובעת, וכן למרצים אשר ביקשו שלא ללמד את התובעת.

3.ב. טענות המכללה

46. המכללה הגישה כזכור תצהירים מטעם ארבעה עדים, אשר הוזכרו גם על ידי התובעת כמי שהיו גורמים מרכזיים בפרשה, והינם כדלקמן: פרופ' קלרמן – נשיא המכללה באותה עת; מר הר נוי – מי שהיה ועודנו מנכ"ל המכללה; ד"ר אתי בהם – ממלאת מקומה של הממונה על יישום החוק למניעת הטרדה מינית במכללה, ואשר טיפלה בתלונה הראשונה של התובעת; גב' דורית פרטובי – הממונה על יישום החוק למניעת הטרדה מינית במכללה, ואשר טיפלה בתלונה השנייה של התובעת.

47. ד"ר בהם דחתה מצידה את טענותיה של התובעת בנוגע לאופן חקירת וביורור התלונה, על ידה. בכלל זה היא הצהירה, כי בשנת 2010 נעדרה גב' פרטובי מהעבודה בשל מחלתה, ולכן היא החליפה אותה בתפקידה כממונה על מניעת הטרדות מיניות במכללה. במסגרת זו, היא אכן קיבלה לידיה את תלונתה של התובעת.

48. לדבריה של ד"ר בהם, היא נפגשה עם התובעת ושוחחה עימה בניסיון לברר את תוכן התלונה. ד"ר בהם הכחישה כי הברור היה חפוז ו/או קצר. לדבריה, היא זימנה גם את הנתבע ושוחחה עימו, ולאחר מכן שוחחה עם סטודנטיות מכיתתה של התובעת, וכן עם סטודנטית שאת שמה העבירה אליה התובעת עצמה.

49. לטענתה של ד"ר בהם, היא פעלה בהתאם לקבוע בסעיף 5.1.3 לתקנון המכללה למניעת הטרדה מינית, הקובע כי "לצורך חקירת התלונה רשאי נציב הקבילות לזמן לחקירה בפניו את מי שעשוי להיות לו מידע ו/או מסמך הנוגע או עשוי לגעת בתלונה...". בתום הברור היא גם העבירה לדבריה את המלצותיה למר הר נוי.

50. ד"ר בהם מודה כי היא קיבלה הנחיות מגב' פרטובי במהלך הברור שהיא ערכה, ומתוקף היותה מחליפתה הזמנית, ולאור מחלתה של גב' פרטובי. עם

- זאת, היא ממשיכה ומציינת כי את חקירת התלונה היא ערכה בעצמה, לאור ההנחיות שהועברו אליה, ולפי שיקול דעתה העצמאי והבלבדי.
51. ד"ר בהם אף מכחישה כי היא התבקשה על ידי המכללה ו/או מי מגורמיה, "להשתיק" את התלונה של התובעת, או שהיא התאימה את המלצותיה בהתאם להנחייה כלשהי. בכלל זה היא טוענת, שהיא עשתה את המוטל עליה על הצד הטוב ביותר, וכי לא נפל כל פגם באופן טיפולה בתלונה של התובעת.
52. ד"ר בהם גם מציינת שהיא הגיעה למסקנה שאין ממש בתלונתה של התובעת, והמלצתה למר הר נוי נעשתה ברוח זו. על כל פנים, לטענתה, מרגע שהלינה התובעת על אופן הטיפול בתלונה, ולאור התערבותו של היועץ המשפטי של המכללה (בא-כוחה בהליך זה, עו"ד טיבלי), הורה היועץ המשפטי למכללה לבצע את ההליך מראשיתו, ובאופן זה, התרפא כל פגם – ככל שהיה כזה, בהליך בירור התלונה של התובעת.
53. **גב' פרטובי** הצהירה מצידה, כי היא הממונה הרשמית במכללה לעניין [החוק](#) [למניעת הטרדה מינית](#), וכפי שאף מופיע בתקנון שפרסמה המכללה בעניין זה. לדבריה, בשל מחלתה, החליפה אותה ד"ר בהם בתפקיד לזמן-מה, וזאת בהתאם לתקנות, והיא זו שבדקה וביררה את תלונתה של התובעת שהוגשה לה. עם זאת, בשלב מאוחר יותר ולאחר שהיא חזרה לתפקידה, ובשל הוראותיו של היועץ המשפטי למכללה, הוחלט כי היא – גב' פרטובי – תבצע פעם נוספת הליך של חקירת ובדיקת התלונה, החל מתחילתו.
54. גב' פרטובי הכחישה כי נפל פגם כלשהו במהלך הליך בירור התלונה שנעשה על ידה. לדבריה, היא פעלה בהתאם לכל הנהלים, התקנות וסעיפי החוק, אספה עדויות וביצעה תחקירים, וכן ערכה דו"ח מפורט ומסכם של כל המהלך, אותו היא צירפה לתצהירה. במסגרת זו, היא זימנה את התובעת וגבתה ממנה עדות מפורטת אודות האירועים, ביקשה וקיבלה ממנה הבהרות שונות, וערכה פרוטוקול שנחתם על ידי התובעת.
55. בנוסף, גב' פרטובי טענה שהיא זימנה אף את הנתבע לגביית עדותו, הציגה לו שאלות, קיבלה ממנו מסמכים שונים שביקש להציגם וערכה פרוטוקול, גם של פגישה זו. לדבריה, בטרם העברת המסקנות לגורם המוסמך, היא פנתה לתובעת ועדכנה אודות מסקנותיה והמלצותיה. לאחר העברת הדו"ח כאמור

- למר הר נוי, הוא החליט לאמץ את המסקנות העולות מהדו"ח ולגנוז את התלונה. על החלטה זו הגישה התובעת ערעור בפני פרופ' קלרמן.
56. גב' פרטובי מחתה כנגד אמירותיה של התובעת בדבר פגמים נטענים בחקירה, וכן לגבי טענתה של התובעת, על כך שהחקירה נעשתה לכאורה שלא בלב נקי ושלא בנפש חפצה. בהמשך אף הדגישה גב' פרטובי, כי במסגרת ההמלצות עצמן, היא הדגישה כי הבירור לא כלל כל התייחסות למקרים קודמים שבהם היתה מעורבת התובעת, על אף שגם התובעת וגם הנילוך (הנתבע) הזכירו מקרים שכאלו במהלך חקירתם. לשיטתה, התלונה של התובעת נבחנה לגופה ובפני עצמה.
57. גב' פרטובי ציינה גם, כי ד"ר י' היתה מעורבת באופן כזה או אחר בתהליך בירור התלונה, בשל כך שהיא הוכנסה לסוד הדברים עוד טרם הגשת התלונה על ידי התובעת, וזאת בשל מעמדה ותפקידה בבית הספר למשפטים, ובעקבות מכתבה של התובעת עצמה לד"ר מ', אשר הועבר לפרופ' כרמי.
58. גב' פרטובי צירפה לתצהירה גם את מכתב המחאה שכתבו סטודנטים בני כיתתה של התובעת, שאף הוא הועבר לטיפולו כדיקאן הסטודנטים במכללה. כמו כן, היא צירפה מזכר פנימי שהיא כתבה למר הר נוי, ובו היא העלתה חשש ליצירת אווירה עוינת והשתקה של סטודנטים דווקא מצידה של התובעת, וזאת בשל התבטאויותיה והתנהגותה, המייצרים פגיעה הן בסטודנטים והן במרצים אשר חוששים להתעמת עימה בנסיבות שנוצרו.
59. **מר הר נוי** ואשר הינו מנכ"ל המכללה, התייחס בתצהירו להליך התקין – כך לשיטתו – אשר התנהל בבירור התלונה שהגישה התובעת, תוך שהוא חזר על עיקרי הדברים שצוינו בתצהירים מטעם ד"ר בהם וגב' פרטובי. כמו כן, הוא טען כי בהתאם לייעוץ המשפטי שהוא קיבל, ניהול ההליך מתחילתו בפעם השנייה ריפא פגמים מנהליים, ככל שהיו כאלו, בהליך הבירור הראשון.
60. לעניין חשיפת מסמכים חסויים לעיני הנתבע, טען מר הר נוי, כי ההיפך הוא הנכון – כי משעה שהנתבע פנה לפרופ' קלרמן בבקשה כי יועברו לו מסמכים הנוגעים לתיק, הורה היועץ המשפטי של המכללה שלא להעביר כל מסמך,

אלא אם יציג הנתבע צו של בית משפט. בנוגע לגניזת התלונה של התובעת, טען מר הר נוי כי הוא החליט לאמץ את מסקנותיה של גב' פרטובי, וכפי שאלה השתקפו מדו"ח החקירה אשר נערך על ידה. על החלטה זו הגישה התובעת ערעור לפרופ' קלרמן.

61. בנוגע לדו"ח של התובעת אשר נשלח על ידי פרופ' כרמי לנתבע, טען מר הר נוי, כי על פניה זו לא חל כל חסיון, שכן הוא לא היה חלק מתלונתה של התובעת. פניה שבנדון נשלחה לפרופ' כרמי דרך ד"ר מ', ביום 21.3.2012, מספר חודשים טרם הגשת התלונה. זאת ועוד, הפניה טופלה כדיווח של התובעת על מקרה חריג בכיתה, ולא כתיאור של הטרדה מינית מכל סוג, זאת במיוחד משעה שהפניה לא נקטה בלשון של הטרדה מינית או נשאה כותרת כזו.

62. לשיטתו של מר הר נוי, למסקנה זו ניתן להגיע גם מתגובתו של פרופ' כרמי לפניה הנ"ל, אשר כתב כי אם התובעת מעוניינת לנקוט צעדים נוספים, עליה להגיש תלונה על הטרדה מינית על פי התקנון. מר הר נוי אף מציין את הפניה ששלחה התובעת לד"ר י' בחודש מאי, בו היא כתבה שהיא מעוניינת להגיש תלונה על הטרדה מינית כנגד מרצה. לטענתו, פניה זו מצביעה אף היא, על כך שלפי תפיסתה של התובעת עצמה, קודם לכן היא לא הגישה תלונה על הטרדה מינית.

63. מר הר נוי טען כי בהתאם לאמור לעיל, והעובדה כי המכתב הראשון שהעבירה התובעת דרך ד"ר מ' לפרופ' כרמי היה בגדר דיווח בלבד, הרי שלא נפל כל פגם בהתנהלות גורמי המכללה. על כן, פרופ' כרמי פעל כאות כאשר עדכן את הנתבע וביקש את תגובתו אודות האירועים המתוארים במכתב, במסגרת בירור סטנדרטי משמעותי, שאינו בירור של תלונה על הטרדה מינית בהתאם לתקנון. באשר לפגמים הנוספים אשר ציינה התובעת – לדידו פגמים אלו נוגעים ברובם לחקירה שערכה ד"ר בהם, ואשר אינם בגדר פגמים של ממש, וממילא – הם תוקנו כאמור באמצעות החקירה החוזרת של גב' פרטובי.

64. מר הר נוי פירט עוד בתצהירו, אודות התנהגותה הנטענת של התובעת לאחר ההחלטה לגנוז את תלונתה. לדבריו, התובעת לא קיבלה את הדין ולא כיבדה את החלטת המכללה, ופעלה על מנת להשחיר ולהכפיש את שמה של המכללה

- בעשרות פרסומים, וכל זאת שעה שהמכללה גילתה אורך-רוח ולא העמידה אותה לדין משמעותי, ואף לא הגישה כנגדה תביעה על לשון הרע.
65. מר הר נוי אף טען כי הוא ערך שיחות עם תלמידים אודות תחושתם ביחס להתנהגויותיה של התובעת אשר הפרו את שלוות הלימודים, תוך כדי השתלחות בתלמידים אשר אינם מקבלים את דעותיה, פרסומים של השמצות ברשתות החברתיות, וכן דיבור בוטה ולא נאות כלפי מרצים. בהקשר זה צירף מר הר נוי לתצהירו התכתבויות שונות של מרצים אל ד"ר י', המתארות התנהגויות בוטות וחריגות כאמור לעיל.
66. מר הר נוי ציין גם, כי התובעת נהגה להדביק על מחשבה האישי שלטי מחאה שונים כגון "הגשתי תלונה על הטרדה מינית והמכללה לא טיפלה בכך" או "הטרדה מינית גם עוולה אזרחית", הופיעה ללימודים בתחפושות ו/או בחולצות שעליהן כתובות שונות על מנת להסב את תשומת הלב אליה ולהפריע למהלך התקין של התנהלות המכללה. לעניין זה, מר הר נוי צירף צילומים שונים המתעדים את הנטען על ידו.
67. מעבר לטענתו כאמור לעיל כי לא נפל פגם כלשהו בהתנהלות המכללה, מר הר נוי הדגיש את התנהגות המכללה לפנים משורת הדין, באורך הרוח שזו גילתה לשיטתו כלפי התנהגויותיה של התובעת, ומסיבות אלו יש לדחות את התביעה.
68. **פרופ' קלרמן** – נשיא המכללה בעת הגשת התביעה, התייחס בתצהירו לטענותיה של התובעת בנוגע להליך הערעור שהתקיים בעניינה, ובכל הנוגע להחלטת המכללה ביחס לתלונתה. לטענתו, התובעת הגישה לו את הערעור ביום 6.8.2012. עם קבלת הערעור הוא ביקש לקבל לידי את כל המסמכים המתתייחסים לתלונה, והתובעת זומנה לשמיעת הערעור בפניו ביום 22.8.2012, פגישה שאליה היא הגיעה מלווה בנציגה מהמרכז לסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית מקריית שמונה.
69. לטענתו של פרופ' קלרמן, הוא הקשיב בקשב רב לטענותיה של התובעת, בניגוד למתואר בתצהירה, וכן ניתן לראות כי פרוטוקול הדיון משקף את התנהלותו של דיון ענייני. לדבריו של פרופ' קלרמן, גם נציגת מרכז הסיוע אמרה בדיון כי היא רואה שהמכללה עושה מאמצים לתת פתרון למצב. מאידך, התובעת היא

שנהגה בזלזול מופגן כלפיו, עת שהיא אמרה בסיום הפגישה כי כעת הוא יכול "לעשות V" על הפגישה הזו, אם כי לאחר שהעיר לה על כך, היא התנצלה.

70. פרופ' קלרמן טען עוד, כי לאחר שהוא שמע את טענות התובעת והנציגה מטעמה, ובטרם שהוחלט לגבי תוצאת הערעור, הוא סבר כי יש לעשות ניסיון לפתור את הסכסוך בין התובעת לבין הנתבע בדרכי נועם, וזאת בשל רגישותו של המצב ומתוך רצון שלא לפגוע באווירה האקדמית. על כן, הוא פעל לשם ניסיון להפגיש בין התובעת ובין הנתבע לשם פיוס, אך פגישה זו לא נועדה כדי לנסות לשכנעה לוותר על התלונה. דא עקא, שניסיון זה כשל, בשל סירובה של התובעת.

71. לטענתו של פרופ' קלרמן, ביום 17.10.2012 הוא שלח את החלטתו בנוגע לערעור לידי התובעת. הנשיא מתנגד לאמירותיה של התובעת כאילו הוא ניסה להציגה בערעור כ"בלתי שפויה", ולדבריו נוסח החלטתו משקף אך ורק את אמירתו כי לאחר שהוא בדק וחקר את מצב העניינים, נראה שהתובעת מייחסת למילים ולדוגמאות שעלו במהלך השיעור שאותו לימד הנתבע, כאילו הן מכוונות אליה אישית, דבר המהווה תחושות סובייקטיביות אשר אינן מהוות הטרדה מינית.

72. פרופ' קלרמן חוזר ומדגיש, כי בהתאם להנחיות היועץ המשפטי של המכללה, לא הועברו מצידו ו/או מצד המכללה, כל חומר ו/או מסמכים הנוגעים לתלונה של התובעת בדבר הטרדה מינית.

ג. התשתית הנורמטיבית

ג.1. הוראות הדין

73. [החוק למניעת הטרדה מינית](#), תשנ"ח-1998 (להלן, כאמור לעיל, "החוק") קובע [בסעיף הראשון](#), כי מטרתו הינה לאסור הטרדה מינית על מנת להגן על כבודו של אדם, פרטיותו וחירותו, ועל מנת לקדם שוויון בין המינים. [סעיף 3](#) לחוק מגדיר מהי הטרדה מינית, וקובע כדלקמן:

"(א) הטרדה מינית היא כל אחד ממעשים אלה:

- (1) סחיטה באיומים, כמשמעותה בסעיף 428 לחוק העונשין, כאשר המעשה שהאדם נדרש לעשותו הוא בעל אופי מיני;
- (2) מעשים מגונים כמשמעותם בסעיפים 348 ו-349 לחוק העונשין;
- (3) הצעות חוזרות בעלות אופי מיני, המופנות לאדם אשר הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות האמורות;
- (4) התייחסויות חוזרות המופנות לאדם, המתמקדות במיניותו, כאשר אותו אדם הראה למטריד כי אינו מעוניין בהתייחסויות האמורות;
- (5) התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית;
- (א5) פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם, המתמקד במיניותו, בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו, ולא ניתנה הסכמתו לפרסום, ואולם במשפט פלילי או אזרחי לפי פסקה זו תהא זו הגנה טובה למפרסם אם מתקיים אחד מאלה:
- (א) הפרסום נעשה בתום לב, בשים לב לנסיבות הפרסום, תוכנו, צורתו, היקפו ומטרתו;
- (ב) הפרסום נעשה למטרה כשרה;
- (ג) יש בפרסום עניין ציבורי המצדיק אותו בנסיבות העניין, ובלבד שאינו כוזב, או שהוא הבעת דעה או ביקורת על בעל תפקיד ציבורי בקשר לתפקידו, והפרסום לא חרג מתחום הסביר לשם השגת מטרתו;
- בפסקה זו, "תצלום, סרט או הקלטה" – לרבות עריכה או שילוב של כל אחד מהם, ובלבד שבנסיבות העניין ניתן לזהות את האדם;
- (6) הצעות או התייחסויות כאמור בפסקאות (3) או (4), המופנות למי מהמנויים בפסקאות המשנה שלהלן, בנסיבות המפורטות בפסקאות משנה אלה, גם אם המוטריד לא הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות האמורות:
- (א) לקטין או לחסר ישע – תוך ניצול יחסי מרות, תלות, חינוך או טיפול, ואם טרם מלאו לקטין 15 שנים – גם בלא ניצול יחסים כאמור, ובלבד שהמטריד אינו קטין;

- (ב) למטופל, במסגרת טיפול נפשי, בריאותי, רפואי או פארה-רפואי – תוך ניצול תלות של המטופל במטפל; בפסקת משנה זו, "טיפול נפשי" – כהגדרתו בסעיף 347א לחוק העונשין:
- (ג) לעובד במסגרת יחסי עבודה, ולאדם בשירות במסגרת שירות – תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות;
- (ד) לתלמיד בכיתה י"ב, י"ג או י"ד, שאינו קטין, תוך ניצול יחסי מרות בלימודים;
- (ה) לתלמיד או לסטודנט, הלומד במוסד המקנה השכלה עיונית, דתית או מקצועית לבוגרים (בחוק זה – מוסד להשכלה לבוגרים), תוך ניצול יחסי מרות בלימודים; (פקעה);
- (ו) לאדם – תוך ניצול יחסי מרות או תלות, במסגרת הדרכה או ייעוץ של כהן דת או של מי שמתחזה להיום כהן דת או של אדם הידוע או המציג את עצמו כבעל סגולות רוחניות מיוחדות;
- (ח) לאדם, מצדו של עובד הציבור במילוי תפקידו או בקשר אליו ותוך שימוש לרעה בסמכותו – תוך ניצול יחסי מרות או תלות של האדם בעובד הציבור; בפסקת משנה זו, "עובד הציבור" – כהגדרתו בסעיף 34כד לחוק העונשין;
- (ט) לאדם עם מוגבלות המועסק במפעל מוגן – תוך ניצול יחסי מרות או תלות.
- (ב) התנכלות היא פגיעה מכל סוג שהוא שמקורה בהטרדה מינית, או בתלונה או בתביעה, שהוגשו על הטרדה מינית.
74. סעיף 4 לחוק ממשיך וקובע כי "לא יטריד אדם מינית את זולתו ולא יתנכל לו".
- 2.ג. מהי הטרדה מינית, ומהם המבחנים לקביעת התקיימותה של העוולה שבחוק
75. השאלה מהי הטרדה מינית, ומהם המבחנים לקביעת התקיימותה של העוולה שבחוק נידונה רבות בפסיקה. ביחס לכך, נפסק כי "אכן, קשה להגדיר מהי "הטרדה מינית", שכן הטרדה מינית עשויה להתבטא בצורות רבות של

התנהגות, אשר פוגעות במוטרד ברמות שונות... לא כל הלצה או בדיחה חסרת טעם יבואו בגדר המונח "הטרדה מינית"... גם מחמאות כשלעצמן לא יתפרשו בהכרח כהטרדה מינית... את אופייה האמיתי של התנהגותו של מי שמיוחסת לו הטרדה מינית יש לפרש על רקע מכלול נסיבות המקרה והתנהגות הצדדים המעורבים באירוע הנדון"⁵.

76. אחד מפסקי הדין אשר התייחס באופן מפורט לשאלה זו, הינו עניין **בן אשר**⁶, אשר פסק הדין בו ניתן על ידי בית המשפט העליון ימים ספורים טרם פרסומו של החוק, תוך שהוא מתייחס לחוקים אשר קדמו לו, ביניהם החוק לשוויון הזדמנויות בעבודה וכן **חוק שירות המדינה (משמעת)**, תשכ"ג-1963, ואף לטיוטת הצעת החוק אשר כבר הונחה על שולחן הכנסת.

77. בעניין **בן אשר** פורטו המבחנים לקביעת התקיימותה של הטרדה מינית, תוך ניסיון לאבחן ולאמוד כללי התנהגות ראויים הנמצאים על התפר שבין הרצון למנוע התנהגויות נפסדות ומטרידות מחד, ומאידך למנוע מצב בו נמנעים אנשים מלייצר קשרי חברות ואף קשרים זוגיים, בשל חשש מפרשנות לא נכונה של מעשיהם כהטרדה.

78. במסגרת זו, הבהיר כב' השופט זמיר, כדלהלן:

"... המכנה המשותף לכל הצורות של הטרדה מינית הוא התנהגות בעלת אופי מיני של אדם אחד שיש בה כדי לפגוע באדם אחר. מכנה משותף זה רחב מאוד. משום שהוא רחב כל כך, אין הוא מספיק לצורך הבחנה בין מעשים חוקיים לבין מעשים בלתי חוקיים. הוא כולל, מצד אחד, עבירות פליליות, כמו אונס. הוא כולל גם מעשים פסולים אחרים, שאינם מגיעים כדי עבירה פלילית, אך יכולים להיחשב התנהגות בלתי חוקית מבחינה אחרת, כגון עבירת משמעת. עם זאת הוא כולל גם מעשים מקובלים בקרב אנשים הגונים, כמו צורות שונות של חיזור בעל אופי מיני. שום חברה אינה מעוניינת למנוע חיזור כזה, או להרתיע מפני יוזמה שכוונתה ליצור יחסים קרובים בין אדם

⁵ עש"מ 2203/05 מדר נ' נציבות שירות המדינה, [פורסם בנבו] ניתן ביום 21.7.2005; לסקירה כללית ראו אורית קמיר "איזו מין הטרדה"; האם הטרדה מינית היא פגיעה בשוויון או בכבוד האדם? "משפטים כ"ט (תשנ"ח-ט) 317.

⁶ עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650.

לאדם, לרבות יחסים אינטימיים. לכן ברור כי חיזור בעל אופי מיני, כשהוא לעצמו, אינו פסול, וגם כאשר אין הוא רצוי, ואפילו הוא מתקבל כהטרדה, עדיין אין הוא בהכרח בלתי חוקי. אכן, כאן טמון הקושי העיקרי, מן הבחינה המשפטית, בבעיית ההטרדה המינית: מתי עוברת התנהגות בעלת אופי מיני את הגבול מתחום המותר אל תחום האסור?"

79. לעניין זה התייחסה אף כב' השופטת בייניש (כתוארה אז) במסגרת עניין זקן, כדלהלן⁷:

"... דומה כי מנסחי המבוא להצעת [חוק למניעת הטרדה מינית](#), תשנ"ז-1997 (הצ"ח תשנ"ז, בעמ' 484) היו מודעים לקושי האמור בציינם, כי: "החוק אינו מתיימר לאכוף מוסר או להתערב ביחסים חברתיים מרצון, אלא למנוע מאדם לכפות את עצמו על מי שאינו מעוניין בכך...". על-מנת להבחין בין התנהגות בעלת אופי מיני המצויה בתחומי המותר, לבין התנהגות העולה כדי הטרדה מינית פסולה, מגדיר סעיף 3(א) לחוק את סוגי המעשים הנחשבים "הטרדה מינית". חלק מן החלופות הקבועות בסעיף 3(א) לחוק מגדירות הטרדה מינית באמצעות הפניה לעבירות הקבועות ב[חוק העונשין](#), תשל"ז-1977, לפיכך המעשים הנכללים בהן עשויים להוות גם עבירה פלילית לפי חוק העונשין וגם הטרדה מינית לפי [החוק למניעת הטרדה מינית](#) (ראו סעיפים 3(א)(1) ו-3(א)(2) לחוק). חלופות אחרות בסעיף 3(א) מגדירות "הטרדה מינית" באמצעות מעשים שאינם עולים בהכרח כדי עבירה פלילית, אך החוק קובע כי הם עולים כדי הטרדה מינית (ראו סעיפים 3(א)(3)-3(א)(6) לחוק). לשונן של חלופות אלה היא רחבה, ויש אף הסבורים כי לשונן רחבה מדי נוכח העובדה כי קובעות הן נורמה פלילית (ראו מ' קרמניצר, ל' לבנון "האיסור הפלילי על הטרדה מינית – קידוש האמצעי ומחירו" [12]; אך ראו א' קמיר "תגובה: בחזרה אל 'כשאת אומרת לא – למה את מתכוונת'?" [13]). נראה כי פרשנות החלופות השונות בהגדרה של "הטרדה מינית" לפי סעיף 3(א) לחוק עוד תעסיק אותנו בעתיד. מכל מקום, השאלה אם מעשים מסוימים הם הטרדה מינית פסולה על-פי סעיף 3(א) לחוק, או שמא מדובר בהתנהגות לגיטימית שאינה עולה כדי הטרדה מינית, חייבת תמיד להיבחן על-פי

⁷ עש"מ 6737/02 מדינת ישראל נ"ו זקן, פ"ד נז(2) 312. דגשים בציטוטים, כאן ובהמשך פסק הדין, אינם במקור – אלא אם נאמר אחרת.

ההקשר שבו בוצעו המעשים, טיב היחסים בין הצדדים ומכלול נסיבות העניין בכל מקרה לגופו.

80. ובחזרה לעניין בן אשר, שבו אף נקבעו הדברים הבאים, ובאשר לבחינה הנדרשת של כלל הנסיבות של המקרה שנבחן על ידי בית המשפט⁸:

"ברוב המקרים התשובה לשאלה, אם הייתה או לא הייתה הטרדה מינית, פשוטה וברורה. אולם יש לא מעט מקרים גבוליים, שהם ספק הטרדה אסורה ספק התנהגות קבילה. במקרים כאלה התשובה לשאלה תלויה במכלול הנסיבות של כל מקרה כשהן מצטרפות ויוצרות יחד את מערכת היחסים של הצדדים המעורבים. לא כל מעשה לעצמו, ולא כל התבטאות בנפרד, אלא כולם כמכלול. את מכלול המעשים וההתבטאויות יש להעריך על רקע הנסיבות של המקרה."

81. וכן נאמרו שם הדברים הבאים, כדלקמן⁹:

"ברור שלא כל אמירה בעלת אופי מיני, ואף לא כל התנהגות בעלת אופי מיני, אפילו בין אנשים שאינם מקיימים קירבה אישית, יש בה משום הטרדה מינית... יש להבדיל הבדל היטב בין אמירות והתנהגויות בעלות אופי מיני שיש בהן משום הטרדה אסורה, שרק להן נקרא הטרדה מינית, לבין אמירות והתנהגויות כאלה שאינן חורגות מהתנהגות מקובלת וקבילה..."

82. בהמשך פסק הדין בעניין בן אשר, טרם שכב' השופט זמיר פנה לפרט מהם המבחנים ואמות המידה למיקום ואבחון עבירת הטרדה המינית, הוא הוסיף את הדברים הבאים (יש לציין כי כאמור פסק הדין עסק אף בפריזמה של איסור הטרדה מינית כעבירת משמעת במסגרת התקשי"ר, ומכאן הקשר הדברים):

"... גם אם בציבור מסוים או במקום מסוים, יהיה זה מקום עבודה או מוסד לימודים, מקובלת התנהגות חופשית בתחום המין, בדיבור או במעשה, אין

⁸ סעיף 25 לפסק הדין.

⁹ סעיף 21 לפסק הדין.

בכך כדי לתת הכשר להטרדה מינית. הטרדה מינית עוברת את גבול ההתנהגות החופשית, שכן התנהגות חופשית צריכה את הרצון החופשי של שני הצדדים. לפיכך הטרדה מינית היא תמיד, בכל ציבור ובכל מקום, פסולה. היא פסולה משום שהיא נכפית על-ידי אדם אחד בניגוד לרצונו של אדם אחר, בתחום המין, שהוא לפי מהותו תחום שמור, יותר מכל תחום אחר, לרצון הדדי. היא פסולה גם משום שהיא מערבת מין בשאינו מינו: היא מתייחסת לאדם על-פי מינו, באופן פוגע, מקום שצריך להתייחס אליו על-פי מילוי תפקידו או על-פי רמת הישגיו במקום העבודה או במוסד הלימודים. משום כך יש בה, לא רק פגיעה בעיקרון של שוויון המינים, אלא גם פגיעה בכבוד האדם. כל אלה מחייבים להעניק הגנה מפני הטרדה מינית. אך יש גם צד שני למטבע. צריך להישמר היטב, שמא הרצון להעניק הגנה מרבית מפני הטרדה מינית יוביל למבחן מחמיר יתר על המידה, ששכרו יצא בהפסדו. מבחן מחמיר עלול להטיל מורא גם על אנשים הגונים, שאין להם שום כוונה של הטרדה מינית, עד שהם ינהגו זה בזה באופן יבש ומנוכר, כשהם נזהרים מכל ביטוי של קירבה או חיבה, מתוך חשש שביטוי כזה, ולו רק מילולי, עלול להתפרש כהטרדה מינית. אכן, יודעי דבר אומרים שחשש כזה כבר גרם בארצות-הברית לשיבוש ביחסים בין-אישיים, אולי אפשר לומר יחסים אנושיים, בעיקר במקומות עבודה. תוצאה כזאת עלולה לפגוע, לא רק בחברה באופן כללי, אלא גם באנשים שעליהם רוצים להגן מפני הטרדה מינית. בית-המשפט צריך להביא בחשבון את האפשרות של התפתחות כזאת כאשר הוא קובע מבחנים או סימנים להטרדה מינית, ובמיוחד הוא צריך לראות את שני הצדדים של המטבע כאשר הוא מיישם מבחנים או סימנים אלה במקרה מסוים."

83. בהמשך פסק הדין, כב' השופט זמיר אף מנה "סימני היכר" לעולת הטרדה המינית, אותם נביא להלן, ובהקשר לענייננו:

"(א) הטרדה על יסוד מין

הטרדה מינית היא, קודם כול, התנהגות. היא מחייבת מעשה של הטרדה. אך גם מילים הן בגדר מעשה... תהיה הכוונה אשר תהיה, העיקר הוא לא הכוונה אלא ההתנהגות; די בכך שבעיני האדם הסביר ההתנהגות הגיעה כדי הטרדה מינית. ראו להלן פסקה (ז) על מבחן האדם הסביר.

(ב) הטרדה אישית והטרדה סביבתית

... הטרדה אישית היא, ככל הנראה, הצורה הנפוצה של הטרדה מינית. אך אפשרית גם הטרדה מסוג אחר: הטרדה סביבתית. הטרדה כזאת אינה מכוונת כלפי אדם מסוים, אלא היא מתבטאת ביצירת סביבה עוינת, למשל, במקום העבודה או במקום הלימודים. התנהגות יוצרת סביבה עוינת אם היא מעכירה את האווירה, משבשת את היחסים ומפריעה לתפקוד התקין במקום העבודה או הלימודים. אך יצירת סביבה עוינת לא תיחשב הטרדה מינית אלא אם היא בעלת אופי מיני. כך יכול להיות, לדוגמה, כאשר מנהל מחלקה תולה על קירות החדרים במחלקה תמונות פורנוגרפיות, או כאשר מרצה נוהג לנבל את פיו, במהלך הרצאותיו, בביטויים גסים שיש בהם כדי להשפיל נשים...

(ג) הטרדה גופנית והטרדה מילולית.

... הטרדה מילולית יכולה, כשהיא לעצמה, להגיע כדי הטרדה מינית... תיתכן גם הטרדה מינית המתבטאת במעשה שאינו בגדר מגע גופני או ביטוי מילולי, כגון תליית תמונות פורנוגרפיות במקום העבודה.

(ד) פגיעה ממשית

... לא כל התנהגות או התבטאות בעלת אופי מיני, אפילו יש בה מידה של גסות, והיא גורמת מבוכה או מעוררת מורת רוח, תיחשב הטרדה מינית. אפשר שהתנהגות תהיה ראויה לגנאי, אך לא תגיע כדי עבירת משמעת. יש פגיעה שראויה לתגובה, אך לא לתלונה. פגיעה קלה, במיוחד אם היא בגדר תקרית בודדת, אינה בהכרח הטרדה. לא כל מידה של הטרדה, ואף לא כל פגיעה בכבוד, אפילו היא פגיעה שולית, ייחשבו הטרדה. כדי שהתנהגות או התבטאות ייחשבו הטרדה מינית צריך שתהיה בהן פגיעה ממשית. מה משמע פגיעה ממשית? בהטרדה מסוג של זה-תמורת-זה, עצם ההתניה של שינוי בתנאי העבודה או הלימודים, לטובה או לרעה, בקיום קשר מיני, יש בה משום פגיעה ממשית. גם אם היא אינה מתממשת, די בה, כשהיא באה מצד בעל עמדה של כוח, כדי להטריד, להפחיד, לערער את שלווה הנפש, לפגוע בכבוד. בהטרדה מסוג אחר, השאלה אם הפגיעה הינה ממשית תלויה בביטוי, בהתנהגות, בתדירות וביתר נסיבות העניין. הפגיעה תיחשב ממשית כאשר יש בה כדי לפגוע באופן ממשי בכבוד, כגון לגרום השפלה, או כאשר יש בה כדי להעכיר את האווירה עד כדי פגיעה ממשית ביכולת לתפקד באופן רגיל ותקין כעובד או כתלמיד וכיוצא באלה. נסיבות העניין הן שקובעות אם הפגיעה ממשית עד שהיא מגיעה כדי הטרדה מינית.

(ה) חוסר הסכמה

... בדרך-כלל התנהגות אינה הטרדה מינית אם היא מוסכמת. טענה רגילה היא, מפי המואשם בהטרדה מינית, כי התנהגותו, אף שהיא עלולה להיראות הטרדה, התקבלה בהסכמה, אולי אפילו הוזמנה, על-ידי המתלונן. אם אמנם כך, אין זו הטרדה... במצבים מסוימים אפשר כי התנהגות בעלת אופי מיני תיחשב הטרדה מינית ללא קשר לשאלה אם הייתה או לא הייתה הסכמה של הצד האחר...

(ו) ניצול מעמד

... כפועל יוצא מן המעמד, בידי המטריד להבטיח, בתמורה לקשר מיני, שיפור בתנאי העבודה או הלימודים, או לאיים בהרעת התנאים. מצד אחד, המעמד של המטריד מקנה אמינות להבטחה או לאיום. מצד אחר, התלות של המוטריד, כעובד או כתלמיד וכיוצא באלה, יוצרת לחץ לקבל את ההצעה או להיכנע לאיום. במצב כזה, עצם התלות עשויה להוסיף אמינות ומשקל לטענות של המוטריד: ראשית, כי לא הסכים להתנהגות המטרידה, אף אם לא נתן לכך ביטוי מפורש, ושנית, כי עצם ההטרדה פגעה ביכולת שלו לתפקד באופן תקין, ולכן יש בה משום פגיעה ממשית...

(ז) מבחן אובייקטיבי

... להטרדה מינית יש, כמובן, היבט סובייקטיבי. הוא משתנה מאדם לאדם. מעשה שנראה הטרדה מינית לאדם אחד, לא בהכרח ייראה הטרדה מינית לאדם אחר. המטריד והמוטריד נוטים לראות אותו מעשה בעיניים שונות. המטריד יכול להיות אדם גס רוח וקהה חושים באופן בלתי רגיל. המוטריד יכול להיות אדם רגיש ופגיע במידה יוצאת-דופן. ברור שאי אפשר להכריע במחלוקת אם מעשה מסוים הגיע כדי הטרדה מינית על בסיס ראיה סובייקטיבית מצד זה או מצד זה. העובדה שהמטריד לא התכוון להטריד, שהוא סבר כי אין בהתנהגותו משום הטרדה, ואפילו שהאמין כי התנהגותו מתקבלת בהסכמה על-ידי הצד האחר, אין בה כדי להכריע. גם העובדה שהצד האחר ראה עצמו מוטריד, אין בה כדי להכריע. המבחן המכריע הוא המבחן האובייקטיבי. המבחן האובייקטיבי מתבסס, כרגיל, על האדם הסביר. האדם הסביר מתבקש, כביכול, להשיב על שתי שאלות. ראשית, אם ההתנהגות השנויה במחלוקת הגיעה כדי הטרדה מינית, יש בה פגיעה ממשית, או שמא היא התנהגות, שגם אם הייתה בה פגיעה קלה, אינה חורגת מהתנהגות מקובלת וקבילה. שנית, אם הייתה התנגדות, או שמא הייתה הסכמה, להתנהגות זאת."

84. קביעותיו של כב' השופט זמיר קיבלו חיזוק ומשנה תוקף בפסיקה שהתייחסה לחוק ואשר ניתנה במהלך השנים שלאחר הלכת בן אשר, כאשר בתי המשפט שבו וקבעו, כי כל מקרה נבחן מטבע הדברים לפי נסיבותיו. במקרים רבים עלה צורך כאמור לאבחן מתי התנהגות הינה התנהגות "שאינה הולמת" או התנהגות פסולה, ובין מקום בו נקבע כי מדובר בהטרדה מינית.
85. בהקשר זה אף נקבע כי בהתאם לחוק [שירות המדינה \(משמעת\)](#), תשכ"ג-1963, הסטנדרט הנדרש מעובדי מדינה הינו סטנדרט גבוה מהרגיל, וזאת בשל חשיבות אמון הציבור במערכת הציבורית¹⁰. בהתאם, קיימת פסיקה מרובה העוסקת בעבירה המשמעתית של הטרדה מינית, הנגזרת מחוק המשמעת.
86. כך לדוגמה, בעניין **אייזנר** נדון עניינו של מורה לשל"ח, אשר כנגדו הוגש כתב אישום משמעותי בגין התבטאויות מיניות שנהג לומר לתלמידותיו ולמדריכות נוספות בטיולים שנתיים. בית הדין למשמעת הרשיע את המורה בשלושה מתוך שישה מקרים אשר הוכחו לפניו.
87. בין היתר, המורה נאשם כי במהלך טיול הוא שאל את אחת התלמידות, אשר לבשה חולצה ועליה הדפס של צבים בתנוחות אינטימיות, איזו תנוחה היא הכי אוהבת¹¹. כאשר השיבה לו המתלוננת כי היא עודנה בתולה, אמר לה המורה כי תספר לו אחרי שתתנסה.
88. בהמשך, במהלך טיול בן יומיים אמר המורה לתלמידה אחרת מספר פעמים: **"את ישנה איתי, נכון?"**. בנוסף, יוחס למורה כי הוא אמר לתלמידה אחרת, בזמן שאינו ידוע: **"איזה תחת"**. המורה הגיש ערעור על הרשעתו, ובו טען בין היתר, כי אמירותיו נאמרו בבדיחות הדעת במסגרת האווירה המשוחררת והנינוחה המאפיינת טיולי של"ח, ובלא כל כוונה להטריד הטרדה מינית את התלמידות.
89. בית המשפט העליון דחה את הערעור, וקבע בין היתר, כך:

¹⁰ ראו לדוגמה [עש"מ 11976/05 חליל נ' נציבות שירות המדינה](#), [פורסם בבנו] ניתן ביום 11.4.2007.

¹¹ [עש"מ 11025/02 אייזנר נ' מדינת ישראל, פ"ד נו\(5\)](#).

"... אין לקבל את הטענה שלפיה ההתבטאויות של המערער באישומים שהורשע בהם נעדרות אופי מיני. כפי שיפורט בהתייחס לכל אישום בנפרד, הערותיו של המערער למתלוננות נשאו אופי מיני מובהק. השאלות ששאל היו שאלות אינטימיות הנוגעות להתנהגותן המינית, והערה שהשמיע באוזני המתלוננת ע' כ' אופיינה בהתייחסות בוטה וגסה לאיבר אינטימי בגופה. התייחסויות מסוג זה הן בעלות אופי מיני מובהק (השוו ההגדרה שנקבעה בסעיף 43.421 לתקשי"ר, ולאחר מכן בחוק למניעת הטרדה מינית; ראו גם עש"מ 5771/01 פודלובסקי נ' נציב שירות המדינה [פורסם בבנב] (להלן – עניין פודלובסקי [4]), בעמ' 475). זאת ועוד, אין לנתק את המשמעות והאופי המיניים של אמירותיו של המערער ממערכת היחסים המיוחדת שנהגה בין המערער למתלוננות. מדובר באדם בעל מעמד של מורה ומדריך המבוגר מהמתלוננות. מטבע הדברים, מעמדו של המערער כלפי הנערות הצעירות שנשאו עיניהן למוצא פיו, ופער הגילים הגבירו את האווירה רווית המתח ואת המשמעות המינית שיצר המערער כלפי תלמידותיו, נערות מתבגרות. ובאשר לטענה כי הדברים התקבלו בהומור על-ידי המתלוננות, יש להדגיש כי רוב המתלוננות העידו שחשו מבוכה וחוסר נוחות מהערותיו של המערער (ראו עדותן של ש' ק', ע' כ', י' ס' ו-ח' נ'). יתרה מזו, אף אם המתלוננות לא חשו השפלה או מבוכה לנוכח התנהגותו של המערער, הרי שדי בכך שמבחינה אובייקטיבית התנהג המערער התנהגות פסולה בעלת אופי מיני כלפי תלמידותיו, כדי להרשיעו בהתנהגות שאינה הולמת עובד מדינה. תחושותיהן של המתלוננות ותחושותיו של המערער אינן אבן הבוחן לגבולות ההטרדה המינית. זו נקבעת על-ידי בית-המשפט, שהוא הקובע קביעה נורמטיבית מהו סטנדרד ההתנהגות הנדרש מעובד מדינה, והיכן עובר הגבול בין התנהגות ראויה ובין התנהגות פסולה. וכך נקבע בעניין פודלובסקי [4], בעמ' 478: "כאשר מדובר בפגיעה בכבוד או בביזוי, המבחן לקיומה נגזר מטיבה של ההתנהגות הפוגענית ואינו מותנה במידת הפגיעה הסובייקטיבית של הנפגע. גם אין צורך שהמתלוננת תדע לבטא את תחושותיה בביטויים משפטיים" (ראו גם דברי השופט זמיר בפרשת בן אשר [1], בעמ' 687). בעניין שלפניי יש להביא בחשבון את היותן של המתלוננות נערות צעירות ואת יחסי המרות שהתקיימו בינן ובין המערער. יש להביא בחשבון גם את החיבה הרבה וההערצה שחשו התלמידות כלפי המערער. בנסיבות אלה הפרשנות של המתלוננות את האירועים, הייתה עשויה להיות שגויה, וייתכן שהן אף חשו

מוחמאות לנוכח תשומת הלב שזכו לה מצד המערער. ודאי אין בהבנה שגויה זו כדי לשלול את האופי הפסול של הדברים...".

90. על כל פנים ובכל הקשור לענייננו, יש לשים לב לדרגות חומרה שונות של הטרדה מינית הנגזרת מאופי היחסים בין הצדדים, מקום התרחשות האירועים הנטענים, וכן מכלול הנסיבות כאמור לעיל. בכלל זה, נקבע כי לא כל אמירה כאמור תסווג מיידית כאמירה המהווה הטרדה.

91. כך לדוגמה, בעניין פלונית קבע בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב, כי אמירות שנאמרו לתובעת על ידי מנהלה לשעבר, כגון "איזה יפה את היום; את יפיפיה; איזה מנוצנצת את היום", אשר לוו לטענתה במבטים אשר גרמו לה מבוכה, וכן "איך לבחורה צעירה כמוך קר" וכן "תסתובבי – תראי את השמלה", מהוות אמירות בלתי ראויות במישור המשמעותי המוסדי, אך אינן עולות לכדי הטרדה מינית כמשמעות מונח זה בחוק¹².

92. בית הדין האזורי קבע, כי הנסיבות בהן נאמרו האמירות השונות, מעלות כי הן לא נאמרו בקונוטציה מינית, ולכן אף שניתן לחלוק על הסגנון בו השתמש הנתבע, וכן לקבוע כי מדובר באמירות שוביניסטיות וגסות רוח, אין לקבל את הטענה כי אמירות אלו נמצאות בתוך גבולות הגדרת ההטרדה המינית. בהתאם, נדחתה התביעה.

93. עם זאת, רק לאחרונה שב והדגיש בית המשפט העליון, בשבתו כבג"ץ, כדלקמן¹³:

"... להערות בעלות אופי שוביניסטי או סקסיסטי במערכת של יחסי מרות, אין מקום במסגרת מקום עבודה בכלל, ובשורות המשטרה בפרט. יש להקפיד כי לא יינתן גיבוי להתבטאויות פוגעניות כלפי נשים "במסווה של התנהגות חופשית, פתיחות חברתית או חיזור מקובל" (ראו דבריו של השופט י' זמיר בעניין בן אשר, בעמ' 668). דברים אלה צריכים שיהיו בבחינת סטנדרט ארגוני בהיר וצלול, וכך גם ביחס לתקופה שאליה נוגעת תלונת העותרת. יש

¹² ס"ע (ת"א) 43968-05-10 פלונית – משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, [פורסם בנבו] ניתן ביום 21.8.2016.

¹³ בג"ץ 3884/16 פלונית נ' השר לביטחון פנים, [פורסם בנבו] ניתן ביום 20.11.2017.

לומר בבירור כי התבטאויות מעין אלו פסולות הן וחורגות מסטנדרט התנהגות תקין וראוי. יש בהן כדי להפלות נשים, לפגוע בכבודן ולהקשות עליהן בהשתלבותן בחברות שוות בעולם העבודה (ראו המבוא לדברי ההסבר להצעת [חוק למניעת הטרדה מינית](#), התשנ"ז-1997, ה"ח 2641, 484).

94. הפסיקה אף עסקה לא מעט בהגדרתה של "ההטרדה המינית הסביבתית". בעניין זה עסקה לדוגמא פרשת **חליל**, שאליה כבר הפנינו דלעיל¹⁴. באותו מקרה דובר על סגן מנהל אשר היה אחראי מתוקף תפקידו על הדרכת אחיות בקורס פסיכיאטריה בבית חולים, ובמהלך הרצאותיו נהג לספר בדיחות גסות¹⁵. לעניין יצירת אווירה סביבתית עוינת, קבע בית המשפט העליון, כדלקמן:

"... קיום הטרדה מינית אינו מותנה בהכרח בהתייחסותה לאדם מסוים. היא עשויה להתקיים גם מקום שהיא מבטאת התייחסות פסולה המופנית לקבוצה של בני אדם, ומכוונת למינוי או למיניותו של אדם או בני אדם הנימנים על הקבוצה. היא עשויה להתקיים בהקשרים שונים לרבות בהקשר ליחסי עבודה ולסביבת עבודה. היא עשויה ללוש צורה של "הטרדה סביבתית" היוצרת סביבה עוינת בהקשר המיני, ועשויה לגרום להערכת האווירה הסביבתית. במקום שהיא מתרחשת במערך תעסוקתי, היא עלולה לפגוע בתפקודה התקין של מערכת יחסי העבודה... עולה השאלה האם נוהג של סיפור בדיחות גסות בעלות אופי מיני לקבוצה שנכללים בה בני המין האחר עשוי להיחשב הטרדה מינית סביבתית. התשובה המתבקשת לכך היא בחיוב. אדם בעל תפקיד במערכת יחסי עבודה הנוהג לספר בדיחות בעלות אופי מיני לציבור שומעיו, שנכללים בו בני המין האחר, עשוי לעבור עבירה של הטרדה מינית סביבתית. במקרה שלפנינו, למעשי המערער התלוותה חומרה מיוחדת על רקע העובדה שהוא שימש בתפקיד בכיר במשרד הבריאות, והיה מורה ומדריך של אחיות שהיו אמורות להרחיב את השכלתן המקצועית משיעוריו ומהדרכתו. קימת ציפייה טבעית וסבירה ממי שנושא בתפקיד כזה כי ינהג בצורה הולמת ואחראית במעמדו הבכיר, ועל אחת כמה

¹⁴ עש"מ 11976/05 חליל נ' נציבות שירות המדינה, [פורסם בנבו] ניתן ביום 11.4.2007.

¹⁵ יש לציין כי במקרה זה נזקפו לחובת הנאשם מעשי הטרדה מינית נוספים, מלבד הבדיחות כאמור, אשר כוונו לאחות מסוימת באופן ספציפי, ואשר כללו אמירות מיניות וכן מגע גופני.

וכמה כך הוא ביחס למי שנושא בתפקיד הדרכה והוראה האמור לשמש
דוגמא חינוכית לחניכיו..”

95. ועוד לעניין "סביבה עוינת", ראו גם בפסיקת בית המשפט העליון בעניין **מדור**, שם צוין כי "עובד יוצר אווירה עוינת גם כאשר הוא נוהג להתבטא בביטויים שיש בהם רמזים מיניים – לרבות בדיחות ומחמאות – בתדירות אשר יוצרת אווירה לא נעימה במקום העבודה... הטרדה מינית אינה מקבלת הכשר נורמטיבי משום שהדברים נאמרו לכאורה בצחוק..."¹⁶.

96. ראוי לציין ולהדגיש, כי לגבי יחסי מרות במסגרת מוסד אקדמאי, קובע **סעיף 3(א)6** לחוק, וכפי שכבר צוטט, כי "6) הצעות או התייחסויות כאמור בפסקאות (3) או (4), המופנות למי מהמנויים בפסקאות המשנה שלהלן, בנסיבות המפורטות בפסקאות משנה אלה, גם אם המוטרד לא הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות האמורות: ... (ה) לתלמיד או לסטודנט, הלומד במוסד המקנה השכלה עיונית, דתית או מקצועית לבוגרים (בחוק זה – מוסד להשכלה לבוגרים), תוך ניצול יחסי מרות בלימודים". נוסף ונציין כי סעיף זה הוסף לחוק בשנת 2004¹⁷.

3.ג. חובותיו של מעסיק בכל הקשור למניעת הטרדה מינית

97. מלבד האיסור עצמו הקיים בחוק על הטרדה מינית, קובע החוק גם את חובותיו של המעסיק, וזאת על מנת למנוע קיומן של הטרדות במקום העבודה. לעניין זה קובע **סעיף 7** לחוק, כדלהלן:

"(א) מעסיק חייב לנקוט אמצעים סבירים, בנסיבות הענין, כדי למנוע הטרדה מינית או התנכלות במסגרת יחסי עבודה, על ידי עובדו, או על

¹⁶ עש"מ 2203/05 **מדור נ' נציבות שירות המדינה**, [פורסם בנבו] ניתן ביום 21.7.2005. ראו גם בפסיקת בתי הדין לעבודה, **בעבי (בי"ש) 1597/02 פלונית – חברה אלמונית**, [פורסם בנבו] ניתן ביום 27.6.2004.

¹⁷ ראו הצעת **חוק למניעת הטרדה מינית** (תיקון מסעיף 2) (ניצול מרות בלימודים), התשס"ד-2004, הצי"ח 38, ט"ז באדר התשס"ד 9.3.2004.

ידי ממונה מטעמו אף אם אינו עובדו, ולטפל בכל מקרה כאמור, ולשם כך עליו:

(1) לקבוע דרך יעילה להגשת תלונה בשל הטרדה מינית או התנכלות ולבירור התלונה;

(2) לטפל ביעילות במקרה של הטרדה מינית או התנכלות שידע אודותיהם, וכן לעשות כל שביכולתו כדי למנוע את הישנות המעשים האמורים וכדי לתקן את הפגיעה שנגרמה למתלונן עקב הטרדה או ההתנכלות.

(ב) מעסיק המעסיק יותר מ-25 עובדים חייב, בנוסף לאמור בסעיף קטן (א), לקבוע תקנון שבו יובאו עיקרי הוראות החוק בדבר הטרדה מינית והתנכלות במסגרת יחסי עבודה ויפורטו בו דרכי הגשת התלונות שענינן הטרדה מינית או התנכלות והטיפול בהן, כפי שקבע המעסיק (להלן – תקנון); המעסיק יפרסם את התקנון בין עובדיו.

(ג) מעסיק שלא מילא את חובותיו לפי סעיפים קטנים (א)(1) ו-(2) ו-(ב) יהיה אחראי לעוולה אזרחית לפי סעיף 6, או לעוולה אזרחית בשל פגיעה כאמור בסעיף 7 לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, שעשה עובדו, או ממונה מטעמו אף אם אינו עובדו, במסגרת יחסי העבודה.

(ד) שר המשפטים, בהסכמת שר העבודה והרווחה ובאישור הוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, יקבע –

(1) כללים לביצוע חובות המעסיק על פי סעיף זה; כללים כאמור יכול שיהיו כלליים או לפי סוגים של מקומות עבודה, ענפי עבודה או מקצועות;

(2) תקנון לדוגמה שישימש דוגמה למעסיק (להלן – תקנון לדוגמה).

(ה) לצורך קיום חובותיו של המעסיק לפי סעיף קטן (ב), יערוך המעסיק בתקנון לדוגמה את ההתאמות הנדרשות.

(ו) לענין סעיף זה –

”התנכלות” – לרבות פגיעה כאמור בסעיף 7 לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה;

”יחסי עבודה” – לרבות העסקה לפי חוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים, והעסקה של אדם עם מוגבלות במפעל מוגן; ”מעביד” – לרבות מעסיק לפי חוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים, בעלים ומפעיל במפעל מוגן;

"עובד" – לרבות אדם עם מוגבלות המועסק לפי חוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים או במפעל מוגן.

(ז) **הוראות סעיף זה יחולו, בשינויים המחויבים לפי הענין, גם על מוסד להשכלה לבוגרים, ולענין זה יראו את המוסד – כמעסיק, את המורה או המרצה – כעובד או כממונה מטעם המעסיק ואת התלמיד או הסטודנט – כעובד."**

98. שרון אברהם-ויס מציינת ביחס להוראות אלה, כי החוק למניעת הטרדה מינית והתקנות שהותקנו מכוחו, מניחים כי האחריות על יצירת סביבה עבודה המוגנת מפני הטרדות מיניות, מונחת על כתפי המעסיקים (ולענייננו – המוסד להשכלה גבוהה). נקודת המוצא של הוראות הדין, הינה כי יש לטפל בהטרדה מינית באופן שיטתי, כחלק ממכלול של אמצעים למיגור התופעה. החוק מגדיר איפוא את החובה של המעסיק לדאוג הן למניעת ההטרדה המינית, והן לטיפול בה בעת התרחשותה.

99. בבסיס האחריות של המעסיק עומדת החובה ליצור סביבת עבודה בטוחה, ומתוך הנחה כי המעסיק הינו בעל חובות אמון כלפיו עובדותיו ועובדיו, וחובה עליו לדאוג לרווחתם ולספק להם סביבת עבודה שהינה נקייה ממעשים של הטרדה מינית. משכך, החוק יוצר מנגנון של חובות ואחריות ספציפיות, אשר אמורות להביא בסופו של תהליך לבניית סביבה עבודה בטוחה ומוגנת עבור העובדים בכלל, והעובדות בפרט¹⁸.

100. במסגרת חובותיו של המעסיק, מוטל עליו, בין היתר לפעול כדלקמן: לקבוע תקנון למניעת הטרדה מינית ולפרסם אותו בקרב העובדים, בשפה מקובלת ובמקום בולט; להתאים את תקנון המשמעת של החברה לתקנות, ולקבוע כי הטרדה מינית והתנכלות הינן עבירות משמעת חמורות; לאפשר לעובדים להשתתף במסגרת שעות העבודה בפעולות הדרכה בנושא; למנות אחראית למניעת ההטרדה המינית, שתהיה במידת האפשר אישה, ואשר תתאים

¹⁸ שרון אברהם-ויס "קיום חובות מעביד למניעת הטרדה מינית – האם יש סיבה לטרוח" המשפט ברשת זכויות אדם ב (2014), עמ' 115. ראו גם ע"ע (ארצי) 1567/04 עיריית ירושלים – פלונית, [פורסם בנבו] ניתן ביום 3.7.2006, וכן שרון רבין-מרגליות "הטרדה מינית בעבודה: מעבירה פלילית לטיפול פנים-ארגוני" ספר סטיב אדלר 429.

לתפקיד מבחינת כישוריה, ניסיונה ומעמדה המקצועי; להביא לידיעת העובדים את שמה של האחראית ואת דרכי הגישה אליה.

101. זאת ועוד, על המעסיק, באמצעות האחראית למניעת ההטרדה המינית, לטפל בכל מקרה של הטרדה מינית והתנכלות שהמעסיק "ידע על אודותיהם". זאת, גם אם הידיעה על כך הגיעה אליו מכוח שמועה בלבד, וגם אם אין תלונה כלל, וגם אם המתלוננת חזרה בה ואף ביקשה שלא יעשה דבר; לטפל בתלונה בגין הטרדה מינית "ביעילות" (כלשון החוק), וללא דיחוי, ובצורה מקצועית, עניינית ודיסקרטית.

102. בכלל זה, יש לאסוף את כל העדויות הרלוונטיות ותוך כדי הקפדה על תיעוד העדויות וההחלטות; לעשות ככל שניתן כדי למנוע את הישנות המעשים, ובכלל זה להרחיק את הנילוניה מהמתלוננת. כמו כן, במידה ונקבע שיש הטרדה, יש לנקוט באמצעי משמעת וענישה שונים; לבסוף, לעשות ככל שניתן כדי לתקן את הפגיעה שנגרמה למתלוננת עקב ההטרדה.

103. כב' הנשיא אדלר אף הבהיר בהקשר זה בעניין פלונית, כדלקמן¹⁹:

"על המעביד לדאוג לכך, כי העובדת תהיה חופשית מהטרדה מינית בעבודה... המעביד חייב לשמור על כבודה של העובדת המועסקת על ידו ולהגן על פרטיותה. חובה זו נובעת מחוזה העבודה בין העובדת למעביד, ומהחובה לבצעו בתום לב; מהזכויות שנקבעו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו; מתקנת הציבור ומסעיף 7 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה. על מנת למנוע הטרדה מינית בעבודה יש לחנך את המעבידים, כי ביצוע הטרדה מינית או היעדר מדיניות למניעת התופעה יביאו להגשת תובענה נגדם ולהטלת פיצוי כספי שיהפוך את העבירה לבלתי כדאית."

104. האמור לעיל אף נובע מפסיקת בתי הדין האזוריים, אשר קבעו בין היתר, כי על המעסיק "... לנקוט אמצעים סבירים שימנעו מקרים של הטרדה מינית ויצירת אוירה עוינת הפוגעת בכבוד האדם, במקום העבודה. בתוך כך על המעביד לדאוג ליצירת סביבת עבודה המבוססת על ערכי כבוד האדם וחירותו

¹⁹ דב"ע (ארצי) נ/2-293 פלונית – חב' אלמונית, [פורסם בנבו] פד"ע לא 209, בעמ' 223.

ושוויון בין המינים. הטרדה מינית, מתאפיינת ברגישות נושא הפגיעה, רגישות אשר לעיתים עלולה להרתיע את קורבנות הטרדה המינית מלהביא את דבר הפגיעה בהם לידיעת אחרים ולהתלונן כנגד המטריד. תפקידו של המעביד, כפי שהוטל עליו בסעי' 7 לחוק, הוא להביא את נושא הטרדות המיניות למודעות העובדים ולעודד את נפגעי הטרדה המינית שלא יחששו מהגשת תלונה כנגד מי שפגע מהם. בענייננו, למרבה הצער, נכשלה הנתבעת בתפקיד זה²⁰.

ג.4. על הטרדה מינית באקדמיה

105. אין חולק כי המציאות השוררת באקדמיה, בעולם בכלל ובישראל בפרט, מערבת קהלים שונים ומגוונים. עובדה זו מחייבת את כלל המעורבים בחוויה האקדמית לנהוג משנה זהירות ובכל הקשור למניעת הטרדה מינית וכיבוד הזולת. אילה אליהו אף מציינת ביחס לכך, כדלקמן²¹:

"מוסדות להשכלה גבוהה כוללים מעצם טיבם אוכלוסיות מגוונות מבחינת השייך הארגוני שלהם במוסד... הגיוון הרב של האוכלוסיות השונות במוסדות להשכלה גבוהה הוא אתגר משמעותי ביחס למניעת הטרדה מינית ולטיפול בה: לאוכלוסיות השונות יש תפיסות והרגלים שונים ביחס לסוגיית הטרדה המינית, שיכולים ליצור מתחים: מגוון האוכלוסיות עשוי להוות אתגר עבור האחראיות במתן מענה הולם לכולן: והאופי השוני של המוסדות עשוי להשפיע על דרך הטיפול שלהם בנושא."

106. יחד עם האמור לעיל, התופעה של הטרדה מינית באקדמיה כוללת גם מאפיינים הדומים לתופעה הכללית של הטרדה מינית, ולא רק מאפיינים ספציפיים. כך למשל, אליהו מציינת במחקרה כי לתלונות על הטרדה מינית באקדמיה הישראלית יש מאפיינים מגדריים מובהקים – רוב המוטרדות הינן נשים²².

²⁰ עב' (ת"א) 2271/04 קרזנר – אורט ישראל, [פורסם בנבו] ניתן ביום 13.11.2008.

²¹ ד"ר אילה אליהו "הטרדות מיניות במוסדות להשכלה גבוהה לשנת תשע"ו – ריכוז נתונים מתוך דיווחי המוסדות" מרכז המחקר והמידע של הכנסת 15.1.2017, עמ' 2 (זמין בקישורית <https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03896.pdf>).

²² שם, עמ' 13.

107. כך ובהקשר זה, היא מציינת כי רוב התלונות בגין הטרדה מינית באקדמיה, וכפי שאלה נסקרו במאמרה, הוגשו על ידי נשים (79%), וכאשר רוב הנילונים היו גברים (86%)²³. עוד היא מציינת, כי סטודנטיות הגישו תלונות בעיקר נגד סגל אקדמי וסטודנטים, ובמידה פחותה נגד סגל מינהלי ועובדי קבלן²⁴.

108. לבסוף, היא מציינת כי כמחצית מהתלונות שעל בסיסן נערך המחקר, מתייחסות להטרדה מינית מילולית. 10 מבין 129 התלונות שנסקרו בגין הטרדה מינית מילולית, התרחשו במהלך הרצאה או שיעור²⁵.

109. לעניין זה אף צוין בעניין **בן אשר** שכבר נסקר לעיל בהרחבה, כדלקמן²⁶:

”בתי-המשפט הרחיבו את האיסור על הטרדה מינית מעבר למקום העבודה, גם למקומות אחרים, ובהם המוסדות להשכלה גבוהה. גם לגבי המוסדות להשכלה גבוהה, כמו לגבי מקומות העבודה, התפתחה ההלכה מן האיסור על הפליה מחמת מין שנקבע בחוק הפדרלי בדבר זכויות אזרחיות משנת 1964 (Title IX of the Civil Rights Act, 1964). יסודות ההלכה דומים בשני התחומים. ראו, לדוגמה Lipsett v. University of Puerto Rico (1988) [14], at p. 896. אוניברסיטאות רבות בארצות-הברית אימצו לעצמן כללים למניעת הטרדה מינית. הגדרה רווחת לעניין זה, שנקבעה (בשנת 1980) על-ידי המועצה הלאומית המייעצת לתכניות לימודים לנשים בארצות-הברית, אומרת כך: “Academic sexual harassment is the use of authority to emphasize the sexuality or sexual identity of a student in a manner which prevents or impairs that student’s full enjoyment of educational benefits, climate, or opportunities”...

ד. מן הכלל אל הפרט – הכרעת בית הדין בתובענה – הערות מבוא

²³ שם, עמ' 14.

²⁴ שם, עמ' 16.

²⁵ שם, עמ' 17.

²⁶ סעיף 8 לפסק הדין.

110. **מספר הערות מבוא – תיחום המחלוקת בין הצדדים** – בבואנו להגדיר ולתחום את מסגרת המחלוקת בין הצדדים, עומדות לפתחנו מספר שאלות –

השאלה הראשונה, הנוגעת לנתבע בלבד, הינה שאלה עובדתית – מה נאמר על ידי הנתבע במסגרת השיעורים שאותם הוא לימד, ובעיקר במסגרת השיעור הראשון ו/או ביתר השיעורים הנוספים המוזכרים בתביעתה של התובעת.

השאלה השנייה, הנוגעת אף היא לנתבע בלבד – שאלה משפטית, לאחר בירור יסודי של עובדות האירועים – האם אירועים אלו עולים לכדי הטרדה מינית, כפי שזו מפורשת בחוק ובפסיקה;

השאלה השלישית, הנוגעת למכללה בלבד – כיצד פעלה המכללה לשם בירור התלונה שהגישה התובעת, והאם נפל פגם בפעולות שנקטה לאור הוראות החוק, התקנות ותקנון המכללה. כמו כן, יש לבחון את טענות הנתבעים בדבר יצירת אווירה עוינת מבחינת החוק למניעת הטרדה מינית, דווקא מצידה של התובעת.

111. **השאלות הרלוונטיות העומדות לדיון** – טרם שנפתח בבירור הראיות והעובדות, נציין כי במסגרת גילוי המסמכים והגשת התצהירים בתיק שלפנינו, הועברו לידי בית הדין מספר רב מאוד של מסמכים ותכתובות דוא"ל שונות, המהוות פתח וחלון אל ההתרחשויות וכפי שאלה התרחשו ב'זמן-אמת'. בהתאם, התמונה אשר התבררה לאחר עיון מעמיק בכלל הראיות, הינה תמונה מורכבת באשר ליחסים בין הצדדים לתביעה, השופכת אור על נסיבות האירוע בו אנו דנים.

112. בהתאם לכך, ולפסיקה שצוינה דלעיל, נשוב ונציין כי התשובה לשאלת קיומה של עוולת הטרדה מינית תיעשה – וכפי שכבר צוין קודם לכן – על בסיס מכלול האירועים ומכלול הנסיבות. עם זאת, נבהיר מנגד, כי הצדדים התפרסו – הן בכתבי הטענות והן במסמכים הרבים מאוד שהובאו על ידי כל צד, לטיעונים שאינם רלוונטיים לליבת ההליך. נושא זה גם עלה במספר עדויות שנשמעו בפנינו. כך למשל, ד"ר י" – שהינה עדה מטעם הנתבע, העידה על עמדתה ביחס לפעילותה הציבורית של התובעת, שלשיטתה מתקשרת לזרם של פמיניזם רדיקלי.

113. אולם, יש להדגיש כי אין בדעתנו, כלל וכלל, לעסוק בעמדתה הכללית של עדה זו לגבי פעילותה הציבורית הנטענת של התובעת ו/או עמדותיה הפוליטיות הנטענות של התובעת (ראו גם בעדותה של עדה נוספת מטעם הנתבע, גבי ע''). בדומה, כך גם אין בדעתנו לעסוק בפעילות הציבורית הנטענת של הנתבע, לרבות פעילותו ההתנדבותית הנטענת במסגרת מרכז לסיוע נפגעות תקיפה מינית. כך הוא הנכון לגבי הפרסומים שלכאורה ביצעה התובעת על הנתבע, ואשר הם הרקע לתביעתו בבית המשפט השלום – נושא שנמצא תחת סמכותו של בית משפט השלום.

114. בנוסף, אין גם בדעתנו לעסוק בטענתו של הנתבע, כי תביעה זו הוגשה על ידי התובעת, אך ורק כ'משקל-נגד' לתביעת לשון הרע שהוא הגיש כנגדה וכדי לרפות את ידיו באותה התביעה (לרבות על דרך של קבלת שיחת טלפון "מאיימת" לכאורה מראש רשות מקומית). זאת ועוד, גם נושא ההפגנה כנגד המכללה, שלכאורה אורגנה או לאו על ידי התובעת, ובמחאה על הטיפול בתלונת ההטרדה המינית שלה כנגד הנתבע – נושא שלו הקדישו הצדדים זמן ומאמץ רב, איננו רלוונטי אף הוא לתביעה שלפנינו.

115. לבסוף, גם ביחס לתביעה עצמה, הצדדים עסקו והתייחסו במידה רבה לסוגיות שאינן בליבת ההליך, כלל ועיקר, וכך למשל – סוגיית הקלטת חקירתו של הנתבע אצל הגב' פרטובי (על ידי הנתבע עצמו), סוגיית גילוי המסמכים ועוד. אלא, שבאמור לעיל עד כה יש כדי לשוב ולהמחיש, כי הצדדים "זלגו" במהלך ניהול ההליך לעיסוק בסוגיות שאינן נמצאות במרכז הדיון, וכאלה שאף אינן עוסקות בסוגיות עובדתיות ו/או משפטיות הדרושות להכרעתנו.

ה. הכרעה ביחס לתביעת התובעת כנגד הנתבע

1. טענות הצדדים

116. בתצהירה, ותחת הכותרת "ההטרדה המינית", פירטה התובעת את ההתרחשויות המטרידות כדלהלן. **לגבי השיעור הראשון** – לטענת התובעת, בתחילת השיעור התעורר דיון בינה ובין הנתבע בנוגע לפירוש [החוק למניעת](#)

הטרדה מינית. הנתבע לא הסכים עם התובעת, ולכן החל במסכת הטרדות על מנת להשתיקה, להביכה ולהזכיר לה את מקומה²⁷.

117. לשם הדיוק יובאו ההתרחשויות הבאות בלשון התובעת ובציטוט מתצהירה:

"במהלך השיעור הראשון, אמר המרצה.. את המילה "כוסית" כאשר הפנה מבטו לכיווני, וזאת ללא קשר לימודי לנושא השיעור ולדיון אשר היו קודם לכן. לאחר אמירת המילה.. בפעם הראשונה, נראה המרצה.. מהורהר, ושתק למשך מספר שניות, ולאחר מכן אמר כי "השופט אישר להגיד את המיל ה"כוסית", אז "כוסית"..."²⁸;

"המילה כוסית אשר נאמרה כלפי בהתרסה שלוש פעמים במהלך אותו שיעור ראשון, נאמרה מתוך מטרה לבסס יחסי כוח כלפי באמצעות השפלה וביזוי של נשים בכלל, ואותי בפרט"²⁹;

"במהלך השיעור הראשון.. הדגיש המרצה.. "לא נדבר על החוק למניעת הטרדה מינית, אך יש לי הרגשה שהנושא יעלה הרבה מאחת הסטודנטיות בכיתה" כאשר הוא מסתכל לכיווני באופן הפגתי"³⁰;

"בהמשך אותו שיעור הנתבע הגדיל לעשות והמשיך לדבר על עבירות מין ואף סיפר שהוא ייעץ בעבר לאחד ממרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית לתבוע נשים אשר הגישו תלונות שווא"³¹;

"לקראת סוף השיעור הראשון, אחת הסטודנטיות שאלה את הנתבע בעת קיום דיון אשר עסק באחריות נזיקית, האם יש לחברה אשר ייצרה שתלי סליקון אחריות על הדליפה של השתלים. במקום לענות תשובה עניינית, בחר הנתבע לענות באריכות, ולתאר את המבנה האנטומי של חזה האישה

²⁷ סעיפים 30-31 לתצהיר התובעת.

²⁸ שם, סעיף 32.1.

²⁹ שם, סעיף 32.3.

³⁰ שם, סעיף 32.5.

³¹ שם, סעיף 32.6.

כולל אזכור של פטמות זקורות כתופעת לוואי. על מנת להסביר את הפן המשפטי.. לא היה צורך להיכנס לתיאורים מביכים ומיניים של תופעות לוואי³².

118. **לגבי השיעור השני** – לטענת התובעת, בתחילת השיעור אמר לה הנתבע כי הוא מקבל את דעתה בנוגע לדיון שהתקיים ביניהם בשיעור הקודם. לאחר שהדיון הסתיים, "החליט הנתבע שזה הזמן לדבר על ניתוחי הקטנת חזה. בשלב זה הרגשתי מאוד לא בנוח, בעיקר שהשיעור הזה התקיים לאחר שהנתבע כבר ידע, כי פניתי לראש החוג, פרופ' כרמי, בדבר התנהגותו בשיעור, ולמרות זאת הנתבע המשיך להכניס נושאים הקשורים לאלימות מינית ואיברים אינטימיים של נשים בדלת האחורית...".

119. **לגבי האירועים שהתרחשו לאחר מכן** – התובעת טענה עוד, כי באחד מהשיעורים הבאים שאותם לימד אותה הנתבע, הוא ניהל דיון בנושא אוננות גברים, ואף דיבר על סרט שלא היה מקום לדון בו. בשיעור אחר הוא אף סיפר בדיחה הנוגעת לזרע³³.

120. יש לציין עוד, כי בעדותה הבהירה התובעת, כי היא לא הוטרדה מינית על ידי הנתבע בשנה השניה ללימודיה, אלא רק בשנה הראשונה³⁴. התובעת גם הבהירה ביחס לכך, כי "בשנה ב' לא הוטרדתי מינית". בנוסף, התובעת מסגרה בעדותה את אירועי השיעור הראשון, אשר התקיים ביום 14.3.2012, כאירוע ההטרדה העיקרי: "מבחינתי ההטרדה המינית בעיקר היתה השיעור הראשון של ה-14 במרץ..."³⁵.

121. לאור המפורט, נבחן בעיקר את אירועי השיעור הראשון, וגם את האירועים הנטענים, ונשאל האם יש באירועים אלו משום הטרדה מינית כמשמעה בחוק. נבהיר כבר עתה, כי לענייננו, רלוונטיים **סעיפים 3(א) ו-3(א)5** לחוק, ובעיקר **סעיף 3(א)5** לחוק. בהקשר זה, כאשר נשאלה התובעת בחקירתה

³² שם, סעיף 32.8.

³³ שם, סעיפים 34 ו-37.

³⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 43, שורה 36, עד עמ' 44, שורה 16.

³⁵ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 71, שורות 9-15. ראו בהקשר זה גם בסיפא לסעיף 43 לסיכומי התובעת, וכן בסעיף 47 לסיכומים.

הנגדית – מי שהינה כיום עורכת-דין בהכשרתה, איזה סוג של הטרדה מינית היא מייחסת לנתבע, היא אמרה שהיא מייחסת לנתבע "בעיקר (את) סעיף (5)"³⁶.

122. לשם הנוחות, נשוב ונזכיר את תוכן הסעיפים הרלוונטיים: סעיף (4) דן ב"התייחסויות חוזרות המופנות לאדם, המתמקדות במיניותו, כאשר אותו אדם הראה למטריד כי אינו מעוניין בהתייחסויות האמורות" (כאמור, ובהתאם לסעיף 6 לחוק, מקום בו מדובר במוסד אקדמי וביחסי מרות, אין נדרש שהאדם יראה למטריד שאינו מעוניין בהתייחסויות האמורות). סעיף (5) דן ב"התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית".

123. בהתאם לאמור לעיל, נבקש לבחון כדלקמן: ראשית, האם הייתה התייחסות מצידו של הנתבע, ביחס למיניותה של התובעת ו/או האם הנתבע הפגין התייחסות מבזה או משפילה ביחס למיניות; שנית, האם וככל שהייתה התייחסות כאמור לעיל, זו אכן הופנתה לתובעת; שלישית, האם התקיימה "הטרדה מינית סביבתית" – קרי, התייחסות מבזה לקבוצה מסוימת בהקשר של מיניות חברי הקבוצה ו/או יצירת אווירה מעכירה ומטרידה הקשורה למין³⁷.

ה. הערות מבוא ביחס לתביעתה של התובעת כנגד הנתבע

124. **עדותה של התובעת הינה בבחינת עדות יחיד** – כפי שנבהיר ונמחיש להלן בהרחבה, עיקר תביעתה של התובעת כנגד הנתבע (בלבד) מתייחסת כאמור לעיל לאירועים שהתרחשו לטענתה במהלך השיעור הראשון, בקורס שהנתבע לימד בו. חלק מסוים ונוסף בתביעה מתייחס גם לאירועים שקרו, גם בשיעורים שנלמדו לאחר מכן.

³⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 62, שורות 28-37.

³⁷ ראו בעניין חליל שהוזכר דלעיל: "... קיום הטרדה מינית אינו מותנה בהכרח בהתייחסות לאדם מסוים. היא עשויה להתקיים גם מקום שהיא מבטאת התייחסות פסולה המופנית לקבוצה של בני אדם, ומכוונת למינוי או למיניותו של אדם או בני אדם הנימנים על הקבוצה"

125. ביחס לכך נציין כבר עתה, כי גרסתה של התובעת ביחס לאירועים נשוא תביעתה כנגד הנתבע, עברה "גלגולים", התפתחויות ושינויים, כך שבסופו של דבר לא יכולנו לקבל את גרסתה ביחס לאירועי השיעור הראשון. מסקנה זו אף התחזקה בשל כך שעדותה של התובעת ביחס לאופן קרות האירועים שבנדון – וביחס למה בדיוק נאמר על ידי הנתבע, האם הנתבע הסתכל עליה בעת אמירת הדברים הנטענים, ועוד, היתה ממילא עדות יחיד³⁸.

126. בהקשר זה, כבר נקבע כי עדות של צד בהליך הינה עדות יחידה של אדם מעוניין – ראו [סעיף 54\(3\) לפקודת הראיות](#) [נוסח חדש], התשל"א-1971. על כן, וכפי שקבע בית המשפט העליון, קבלה של גרסת התובעת על סמך עדותה היחידה – וממילא זו כאמור לעיל אינה מקובלת עלינו, היתה מחייבת משנה זהירות והנמקה מפורטת³⁹. ביחס לכך אף נקבע, כדלקמן⁴⁰: "יכול היה בית המשפט להכריע בענין גם על יסוד עדות יחיד של בעל דין או של בעל ענין בדבר, אולם זאת בתנאי שהשתכנע כי ניתן לתת אימון בדבריו וכי יכול היה לנמק בפרוטרוט מדוע הוא רואה להסתפק בעדות יחידה כאמור".

127. **התובעת נמנעה מהבאת עדות ועדים מטעמה** – עוד נוסף ביחס לאמור לעיל, וכחזוק נוסף לעמדתנו, כי באשר לאירועים נשוא השיעורים שהעביר הנתבע לסטודנטים במכללה וביניהם התובעת, הרי שהתובעת אף נמנעה מהבאת עדות ועדים רלוונטיים. נעיר, כי אנו מודעים לכך, כי בכל הקשור לעדויותיהם של נפגעי עבירות מין ונפגעי הטרדה מינית, בתי המשפט אימצו זה מכבר גישה שהוגדרה על ידי בית המשפט העליון כ"מובלעת ראייתית"⁴¹. עם זאת, משעה שהמדובר באמירות שנעשו אליבא כל הצדדים במסגרת רחבה, של שיעור שהועבר למספר גדול של תלמידים, הרי שהכלל הפסיקתי שבנדון אינו ישים במקרה שלפנינו.

128. כך למשל, ובעוד שהנתבע הביא כעדות מטעמו שתי סטודנטיות שנכחו בשיעורים שבנדון, ואשר הכחישו מכל וכל את טענות התובעת באשר לנתבע –

³⁸ ראו סעיף 27 לסיכומי הנתבע, וכן סעיף 37 לסיכומי המכללה.

³⁹ ע"א 295/89 רוזנברג נ' מלאכי, פ"ד מו(1) 733.

⁴⁰ ע"א 224/78 חמשה יוד תכשיטנים בע"מ נ' פירמנס פאנד אינשורנס קומפני, פ"ד לג(2) 90.

⁴¹ ע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] ניתן ביום 20.10.2010.

וכאשר חלק מהעדות נגע גם באירועי השיעור הראשון, הרי שהתובעת נמנעה מלעשות כן, וללא שהובא מטעמה כל הסבר ביחס לכך (עדה אחת שהיתה אמורה להעיד מטעמה, ביטלה את עדותה מחמת טעמים בריאותיים). ודוק – משעה שהמדובר ברשימת תלמידות ותלמידים במכללה, שניתן היה להשיגה מהמכללה, ולבדוק מי מביניהם נכח בשיעורים שהעביר הנתבע, ובוודאי כאשר התובעת עצמה למדה במכללה ולבטח מכירה את חברותיה וחבריה לספסל הלימודים, הרי שאין המדובר במידע שישנו קושי להשיגו.

129. ביחס לכך נפסק זה מכבר, כי "מעמידים בעל דין בחזקתו שלא ימנע מבית המשפט ראייה שהיא לטובתו ואם נמנע מהבאת ראייה רלבנטית שהיא בהישג ידו, ואין לו לכך הסבר סביר, ניתן להסיק שאילו הובאה הראייה הייתה פועלת נגדו"⁴². עוד נזכיר את ההלכה, ולפיה אי-הבאת עד ו/או ראייה רלוונטית פועלת לחובת הצד שנמנע מהצגתם, ואשר היה לו אינטרס לעשות כן. כך הוא הנכון לגבי מקרה זה.

130. בעניין זה נקבע אף על ידי בית המשפט העליון, כדלקמן⁴³:

"לעיתים, הדרך שבה מנהל בעל דין את עניינו בבית המשפט הינה בעלת משמעות ראייתית, באופן דומה לראייה נסיבתית, וניתן להעניק משמעות ראייתית לאי הגשת ראייה. התנהגות כגון דא, בהעדר הסבר אמין וסביר – פועלת לחובתו של הנוקט בה, שכן היא מקימה למעשה חזקה שבעובדה, הנוצרה בהיגיון ובניסיון חיים, לפיה דין ההימנעות כדין הודאה בכך שלו הובאה אותה ראייה, היא הייתה פועלת לחובת הנמנע ותומכת בגרסת היריב. בדרך זו ניתן למעשה משקל ראייתית לראייה שלא הובאה. כאשר בפי בעל דין הסבר סביר ואמין לאי העדתו של עד מטעמו או לאי הגשת ראייה מצידו, ישמיט ההסבר את הבסיס מתחת לקיומה של החזקה שנוצרה לחובתו בשל אי הבאת הראייה."

ה.3. לגבי אירועי השיעור הראשון – השימוש הנטען במילה "כוסית"

⁴² ע"א 548/78 אלמונית נ' פלוני, פ"ד לה (1) 736, בעמ' 760; יעקב קדמי, על הראיות, חלק שלישי, עמ' 1391, מהדורת 1999.

⁴³ ע"א 9656/05 שורץ נ' המנוף חברה לסחר וציוד בניה בע"מ, [פורסם בבנו] ניתן ביום 27.7.2008.

131. בפנינו עומדות שתי גרסאות עובדתיות מנוגדות למהלכו של השיעור המדובר. ראשית נציין, כי הנתבע אינו מכחיש שהשתמש במילה האמורה. לגרסתו, מדובר בציטוט בלבד מתוך פסק דין שאותו הוא הזכיר בהקשר רלוונטי לשיעור מבוא בדיני נזיקין, שנלמד על ידו במעמד המדובר. לעומת זאת, לגרסת התובעת, מדובר בשימוש במילה ללא כל הקשר רלוונטי לשיעור, כאשר הנתבע מסתכל לכיוונה, ומתכוון להשתיקה, לבזותה ולהשפילה.

132. כבר בפתח הדברים נציין, כי שוכנענו כי אין בעצם אמירת המילה, כשלעצמה, כדי להוות בגדר הטרדה מינית כמשמעותה בחוק. ודוק – אין ספק כי מדובר במילה מגונה ובלתי ראויה, אשר טוב היה לה שלא תיאמר כלל. יחד עם זאת, הרי שהדברים תלויים בהקשר המילה ובנסיבות אמירתה, ולא כל איזכור של המילה, באשר הוא – ועם כל חוסר הנוחות הנגרמת מאמירתה, תהווה הטרדה מינית.

133. דברים אלה אף זכו להתייחסות נרחבת מצד התובעת בעצמה, במהלך דיון ההוכחות⁴⁴:

**"ש. העידה פה קודם גברת אלה קנור שהסבירה שגם אם כאשר, אם מרצה עושה שימוש במילה 'כוסית' כאשר הוא מצטט מתוך פסק דין, אפשר לראות בזה כהטרדה מינית, את מסכימה לזה?
גב' פלונית: תלוי בהקשר ותלוי בנסיבות"⁴⁵;**

"... זה תלוי קונטקסט, זה תלוי יחסי מרות, זה תלוי הכיתה, זה תלוי מי מעביר או מעבירה את זה, אני למדתי דברים הרבה יותר קשים בחוג למגדר, לא הרגשתי מוטרדת..."⁴⁶;

... זה תלוי מה יהיה המשך השיעור בעיני, תלוי מה הולך להיות הלאה, זה תלוי גם איך זה נאמר ולמה זה נאמר, והאם יש ערך לאמירת המילה הזאת...

⁴⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 75, שורה 21, עד עמ' 76, שורה 1.

⁴⁵ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 73, שורות 37-40.

⁴⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 75, שורות 1-3.

האם יש משמעות למילה הזאת או שזו סתם מילה שנאמרת. ואני לא יכולה לענות על זה ברמה התיאורטית כי זה צריך להיות נוכח, צריך להיות בכיתה ולראות איך זה נאמר ובאיזה קונטקסט. אני הרגשתי שזה היה מאוד בקונטקסט של התרסה כלפי, שזה השפלה כלפי, שלא היה לזה שום ערך אקדמי ושום דבר.

כבוד השופט: אבל את מסכימה אבל שבקונטקסט, עם התנצלות, ומבחינת הרגישות, את המילים אפשר להגיד?

גב' פלונית: לא כל כך חושבת שאפשר להגיד אותן במסגרת אקדמית, אני חושבת שאפשר לבחור מילים אחרות, אני חושבת שאפשר להשתמש בפוליטיקלי קורקט, אני חושבת שאפשר להגיד את זה בצורה אחרת, מעודנת יותר, ולא בצורה כזאת
כב' השופט: ועדיין, אם זה נאמר.

גב' פלונית: זה לא בהכרח הופך את זה להטרדה מינית אוטומטית."

134. בהתאם לאמור לעיל, ולאור קביעתנו כי המילה כשלעצמה אינה מהווה בגדר הטרדה מינית, אלא הדברים הינם תלויים בהקשרם, יש לבחון איפוא את אירועי השיעור הראשון בכללותם. בהקשר זה נציין, כי לאחר שבחנו את הראיות, וכפי שעלה בחקירתה הנגדית של התובעת, מצאנו כי אירועי השיעור תוארו על ידי התובעת בסמוך לאירוע וטרם פתיחת ההליך, במספר רב של גרסאות השונות זו מזו, כאשר גרסתה כפי שהופיעה בתצהיר הינה גרסה מתפתחת, שאינה מתיישבת עם אמירותיה השונות במהלך העדות בפנינו.

135. במהלך החקירה הנגדית נשאלה התובעת מספר פעמים אודות גרסאות שונות של תיאור אירועי השיעור, השונות מאופן תיאור האירוע בתצהיר. בין היתר, דובר על המסמכים הבאים: ראשית, דוא"ל ששלחה התובעת לד"ר מ' ביום 21.3.2012 (התיאור הסמוך ביותר לאירוע); שנית, התלונה אשר הוגשה על ידה לגב' בהם ביום 11.5.2012; שלישית, התלונה השנייה שנשלחה על ידה ביום 4.7.2012. יצוין, כי בכל אחד מאלה, הניסוח של המסמך/הפניה נעשה על ידי התובעת בעצמה.

136. בנוסף, עמדו בפני בית הדין כתבות שונות אשר פורסמו בתקשורת בנוגע לאירועי השיעור הראשון, וביניהן כתבה מוקלטת ואשר בה נערך ראיון של

התובעת ואשר הושמעה במהלך עדותה, כמו גם הפרסומים של האירוע באתר הפייסבוק של התובעת. בעניין זה נשאלה התובעת על ידי בית הדין, כדלקמן⁴⁷:

"כבוד השופט: אז לשיטת גברתי בעצם הגרסה, אם אני רוצה לדייק, שהכי קרובה לאמת היות שהיא, זאת אומרת אחרים לקחו את דברי, אבל זה 21 למרץ, כי א גם את כתבת את זה וב' זה הכי קרוב למועד האירוע, נכון? גב' פלונית: כן, זה הכי קרוב. אני לא יודעת אם זה הכי, זה לא הכי מדויק, אבל זה הכי קרוב למועד האירוע. זה מדויק, אבל פשוט אחר כך הוספתי עוד."

137. עיון בפניה הנ"ל, שאותה כתבה התובעת לד"ר מ', אשר העביר אותה מצידו לפרופ' כרמי ביום 21.3.2012, ואשר בה התלוננה התובעת על קרות האירועים בשיעור הראשון, מעלה כי אין בפניה כל התייחסות להסתכלות הנתבע לעבר התובעת.

138. לשם הדיוק, נביא את נוסח הפנייה⁴⁸:

"תיאור האירועים: ביום 11.3.12 בשיעור נזיקין התחלנו XXX (הכוונה הינה לנתבע – בית הדין) ואני להתווכח על משמעויות מסוימות בחוק למניעת הטרדה מינית. לאחר הוויכוח, אני לא זוכרת כמה זמן אחרי ובאיזו סיטואציה זה נאמר, XXX אמר... כוסית. חשב על מה שהוא אומר, ואמר השופט הרשה לי להגיד כוסית, אז כוסית. לאחר מכן הוא אמר שיש לו משהו להגיד שירגיז את אחד הסטודנטים או את אחת הסטודנטיות בכיתה ואז התחיל לדבר שהוא עבד במרכזי סיוע לנפגעות תקיפה מינית ודיבר על תלונות שווא. כתגובה עניתי לו, שמספר תלונות השווא עומד על פחות מ-2%. לאחר מכן הוא הראה במצגת אילו חוקים נכללים – תחת נזיקין או לא נמצאים בפקודת הנזיקין. כאשר הוא הגיע להטרדה מינית, הוא אמר שהנושא לא מודגש, אבל הוא חושב שהנושא יעלה בכיתה. לקראת סוף השיעור אחת הסטודנטיות שאלה אותו על דליפת שתלים בניתוחי הגדלת חזה. XXX התחיל לענות באריכות, כאשר בהתחלה הוא מפרט באופן כללי את תופעות הלואי

⁴⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 65, שורות 14-18.

⁴⁸ נספח 25 לתצהיר הנתבע.

הנגרמות. לאחר שהוא מנה מספר תופעות לוואי, XXX פירט ואמר שאחת מתופעות היא פטמות זקורות. בשלב הזה, קטעתי את המשך השיחה של XXX, וצעקתי עליו שיפסיק. תגובתו הייתה שאתמול הוא היה בניתוח פלסטי ושחבל לו שיש לי בעיה עם תחום המומחיות שלו או משהו דומה. אמרתי לו שזה לא עניין של בעיה או לא, הוא לא צריך לדבר על איברים אינטימיים של נשים באופן כזה. חשוב לי להדגיש כי חוויתי אירועים אלו כאירועים חמורים."

139. משנשאלה התובעת בעניין זה, היא לא ידעה להסביר מדוע בתיאור הנ"ל, לא מצוין שהנתבע הסתכל עליה כאשר הוא השתמש במילה "כוסית" ו/או כאשר הוא דיבר לכאורה על פטמות זקורות. התובעת הסתפקה בטענה, כי "כתבתי את זה כאן מאוד לקוני, מאוד מהר, פשוט רציתי שזה ייפתר"⁴⁹. התובעת אף ציינה בעדותה, כי היא לא זוכרת באיזה אופן הסתכל עליה הנתבע, והאם המדובר בצורה ממוקדת ורציפה, או מדי פעם. בהקשר זה היא גם העידה, כי **"... מרצים מסתכלים על סטודנטים, אני לא זכרתי וכתבתי מתי מסתכלים עלי מרצים"**⁵⁰.

140. עוד עלה מעדותה של התובעת, כי היא אינה זוכרת מה היה הקשר המילה "כוסית", וכי היא כלל אינה זוכרת על מה דובר בשיעור, לפני שהוזכרה המילה האמורה⁵¹:

"ב"כ נתבע: את יכולה לומר לי מה היו המשפטים של הנתבע, של המרצה, לפני שהוא השתמש במילה 'כוסית'?
גב' פלונית: אני לא זוכרת את המשפטים המדויקים, אני זוכרת שהיה כמה מילים לא קשורות, לא היה אזכור פסק דין או משהו כזה, כי אם היה אזכור של פסק דין או משהו כזה הייתי מקשיבה כי זה בדיוק הנושאים שאני מתעניינת ומכירה. היה, אני זוכרת שזה היה משהו לא קשור לשיעור, לא קשור לעניין, ואז פתאום הוא אמר את המילה הזאת.

⁴⁹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 61, שורה 6, עד עמ' 62, שורה 12.

⁵⁰ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 53, שורות 6-7.

⁵¹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 51, שורות 1-12.

ב"כ נתבע: אז אני רוצה להבין את הלפני, את הלא קשור, את הלפני הלא קשור, מה היו המשפטים שקדמו למילה 'כוסית'? על מה הוא דיבר? על מה המרצה דיבר?

גב' פלונית: אני גם בזמן שהגשתי את התלונה אני לא זכרתי בדיוק מה היו הכמה מילים לפני הפעם הראשונה שהוא השתמש במילה הזאת, אז עכשיו גם כמוכן לא זוכרת, כי אז לא זכרתי, אבל אני כן יודעת שזה בוודאות לא היה קשור."

141. נדגיש, כי על כך שהתובעת לא זכרה את הקשר הדברים, ניתן ללמוד עוד מפנייתה בנושא זה, מיום 4.7.2012. גם באותה הפניה ציינה התובעת ש"..." הוא אמר באיזשהו הקשר ... שאני לא זוכרת כרגע". גם בפני הגב' פרטובי ציינה התובעת שהיא "איננה בטוחה לגבי ההקשר" של אמירת המילה⁵².

142. התובעת אף הדגישה בתצהירה, כי הנתבע אמר את המילה בפעם הראשונה כאשר הוא מפנה את מבטו לכיוונה, וכי המשיך להסתכל עליה כשחזר על המילה בפעם השנייה והשלישית. בעניין זה נתבקשה התובעת להסביר סתירה זו, אך במעמד החקירה היא למעשה שינתה את גרסתה⁵³:

"בפעם השנייה והשלישית, אז יכול להיות שגם בפעם הראשונה הוא הסתכל לעברי כי אני הייתי בדיוק כתבתי משהו, עשיתי משהו במחשב, אז אני לא יודעת אם הוא הסתכל לעברי בפעם הזאת, אבל אני יודעת שבפעם השנייה והשלישית שהוא אמר את זה הוא הסתכל עלי והייתי בהלם ובלחץ."

143. לעניין אופי ההסתכלות הנטען, של הנתבע בתובעת, נציין עוד כדלקמן: מלבד העובדה שהתובעת לא תיארה הסתכלויות אלו לעברה בתיאור האירועים הראשון והסמוך לאירוע במכתבה לד"ר מ', הרי שאף בתלונה הראשונה שהוגשה על ידה ביום 11.5.2012 לידי הגב' פרטובי, לא צוין כי הנתבע אכן הסתכל לעברה.

⁵² עמ' 130 בחוברת הנספחים לתצהיר התובעת – מכתבה של הגב' פרטובי ביחס לתלונתה של התובעת. הדברים שמצוטטים דלעיל, נאמרו מפי התובעת לגב' פרטובי.

⁵³ פרוטוקול הדין מיום 15.11.2016, עמ' 51, שורות 19-22.

144. יש אף להבהיר, כי באותה התלונה ישנו תיאור עובדתי שדומה במידת-מה לזה שנשלח קודם לכן על ידי התובעת כדוא"ל ביום 21.3.2012, בצירוף הכותרת "תלונה על הטרדה מינית"⁵⁴. עם זאת, התובעת הוסיפה לתלונה אירועים נוספים שהתרחשו אחרי כתיבת הדוא"ל. נביא את הנוסח המדויק לעניין זה:

"לאחר הוויכוח, אני לא זוכרת כמה זמן אחרי ובאיזו סיטואציה זה נאמר, XXX אמר... כוסית. חשב על מה שהוא אומר, ואמר השופט הרשה לי להגיד כוסית, אז כוסית."

145. בחינת הנוסחים השונים מקבלת יתר תוקף, שעה שבתלונה השניה אשר הגישה התובעת ביום 4.7.2012, שוב נמצא נוסח שונה, המבוסס על אותו תיאור של האירוע, כאשר כעת התווסף אלמנט המבט של הנתבע לכיוון התובעת⁵⁵:

"... התווכחתי עם XXX על המשמעות הספציפית של הנזק בהקשר של החוק למניעת הטרדה מינית, ושהמחוקק רואה בכך שהייתה הטרדה מינית נזק אוטומטי. XXX לא הסכים איתי, והדגיש כי אין הוא מכיר את החוק ושהוא לא באמת יודע. כמה דקות לאחר מכן, הוא אמר באיזשהו הקשר תוך כדי שהוא מסתכל עלי שאני לא זוכרת כרגע - ..כוסית. הוא חשב לרגע על זה שהוא אמר את המילה הזו, והמשיך - אהה בעצם השופט קבע שמותר לי להגיד כוסית, אז כוסית..."

146. עיון בנוסח זה מעלה כי מדובר בנוסח שהינו כמעט וזהה לנוסח התלונה המקורית עם תוספות כאלו ואחרות, שעה שלראשונה מופיע נושא ההסתכלות הנטענת של הנתבע. המדובר בנוסח תלונה מאוחר, אשר נכתב כחודשיים לאחר הגשת התלונה מיום 11.5.2012.

147. מאידך, אלמנט ההסתכלות הנטענת של הנתבע, מופיע בכלל הגרסאות המאוחרות, כאשר קיים שוני בתיאור האירועים בכל אחד מתיאורי האירוע אשר הוצגו בפני בית הדין. כך לדוגמה, כאשר התובעת עומתה עם ריאיון שנערך עימה בחדשות ערוץ 2, בו היא ציינה כי ש"כל השיחה הזאת הוא

⁵⁴ נספח 14 לתצהיר התובעת, עמ' 137 בחוברת הנספחים.

⁵⁵ נספח 1 לתצהיר התובעת, עמ' 1 בחוברת הנספחים.

הסתכל, הוא מסתכל אלי", היא ציינה ש"אני לא זוכרת את הריאיון הזה" וש"... התכוונתי למכלול שבאופן כללי התחושה שלי שהוא הסתכל עלי"56.

148. בנוסף, כאשר נשאלה התובעת האם הדברים שנאמרו בריאיון על ידה היו מדויקים (ואשר הושמעו בשלב זה באמצעות רמקול באולם בית הדין), היא סירבה להתחייב לכך במפורש57. התובעת גם לא ידעה להסביר, מדוע דברים דומים, שנאמרו לכאורה בשמה בריאיון לאתר XNET ולאחר של הגב' אורטל בן דיין, לא היו מדויקים אף הם, וענתה ש"לא אני פרסמתי את זה, לא אני אחראית לתוכן של הפרסום הזה"58.

149. יותר מאוחר, כאשר התובעת עומתה עם טעות נוספת בכתבה של אתר XNET, היא ציינה ש"היה כאן בלבול"59, וש"קצת עשו בלגן"60. עוד היא ציינה, ש"היה שם כנראה בלבול של העורך", אולם ללא שהיא זכרה את שם העורך61. כך הוא הנכון גם לגבי תלונתה של התובעת על הנתבע ללשכת עורכי הדין – התובעת לא ידעה להסביר מדוע בתלונה זו, היא לא ציינה שהנתבע הסתכל עליה כשהוא דיבר לכאורה על איברים אינטימיים62.

150. אנו רואים איפוא, שביחס לשאלה "האם הנתבע הסתכל או לא הסתכל על התובעת במהלך השיעור הראשון באופן ממוקד, ובכוונה תחילה", הציגה התובעת שלל גרסאות, חלקן סותרות האחת את השניה, ובעיקר גרסה מתפתחת, כאשר בתחילה היא לא ציינה שהוא הסתכל עליה באופן ממוקד, ורק לאחר מכן גרסה זו עלתה.

151. בנוסף יש לציין, כי בהמשך חקירתה הנגדית, כאשר נשאלה התובעת איך היא יודעת שהנתבע אכן הסתכל עליה, באופן ממוקד וברור, ולא על סטודנטים

⁵⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 53, שורה 37, עד עמ' 54, שורה 10.

⁵⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 54, שורות 8-10.

⁵⁸ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 55, שורות 18-23.

⁵⁹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 56, שורה 30.

⁶⁰ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 57, שורה 4.

⁶¹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 57, שורות 13-23.

⁶² פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 60, שורות 26-30.

אחרים שישבו אולי לידה, היא ענתה שהיא רק "משערת" שכך הוא הדבר⁶³. עוד היא הודתה, שהתחושה שהנתבע הסתכל עליה היתה תחושה סובייקטיבית שלה, ו"שיכול להיות" שהנתבע דיבר אל סטודנטית אחרת⁶⁴ (ולמשל, במקרה שסטודנטית אחרת ישבה לידה).

152. סיכום כל האמור לעיל מעלה תמונה לפיה, מלבד הגרסה המתפתחת לעניין ההסתכלות, התובעת כלל לא הייתה מרוכזת בנאמר בכיתה בעת אמירת המילה הנזכרת, אלא עסקה בדברים שונים (כאמור לעיל, היא התעסקה במחשב שלה, לפי דבריה בחקירה הנגדית). התובעת לא היתה יכולה להעיד במדויק ולזכור מה היה הקשר המילים של הנתבע, מלבד אמירה סתומה ולקונית לגבי היותן של המילים בלתי קשורות לשיעור.

153. בשלב זה יש להבהיר, כי אל מול תיאור האירועים המבולבל שהציגה התובעת, שציינה בעצמה, הן בשעתו ("... הוא אמר באיזשהו הקשר ... שאני לא זוכרת כרגע") והן בפנינו ("... אני לא זכרתי בדיוק מה היו הכמה מילים לפני הפעם הראשונה שהוא השתמש במילה הזאת... עכשיו גם כמוכן לא זוכרת"), עומדת לנגד עינינו גרסתו של הנתבע.

154. גרסה זו היתה קוהרנטית, ונתמכת בראיות כתובות ואותנטיות אשר נכתבו בסמוך מאוד לאירועי אותו שיעור. הנתבע הצהיר לעניין זה, כדלקמן⁶⁵:

"במסגרת השיעור העלתה התובעת לדיון את החוק למניעת הטרדה מינית... בהקשר של החוק, ציינתי כי באחד מפסקי הדין שקשורים לנושא, בחן השופט את המשמעות המשפטית של השימוש במילה "כוסית" שעציר הפנה לעובדת שירות בתי הסוהר. ציינתי, כי כיוון שכינוי זה כתוב בפסק הדין, אני מרשה לעצמי לומר אותו בכיתה. יצוין כי פסק דין זה פורסם בשעתו בעיתונות הארצית בקשר לחוק למניעת הטרדה מינית.."

⁶³ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 66, שורות 20-37, ובמיוחד ראו שורה 22.

⁶⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 66, שורה 34.

⁶⁵ סעיף ו', עמ' 17 לתצהיר הנתבע.

155. הנתבע אף נחקר בפנינו ממושכות בעניין אמירת המילה הנזכרת, ואף לגבי מספר הפעמים ביחס לשימוש שלו במילה זו, במהלך השיעור הראשון. בהקשר זה נציין שוב, כי הנתבע לא הכחיש באף אחת מחקירותיו, ואו רשימותיו לגבי האירוע, כי הוא אכן השתמש במילה זו. גם בחקירתו הנגדית, הנתבע חזר והסכים לכך, אולם שב וציין כי המילה נאמרה בהקשר לפסק דין **קושניר**⁶⁶, שצוין דלעיל.

156. הנתבע אף הבהיר את הקשר הדברים לשיטתו – אמירת המילה שבנדון במסגרת דיון משפטי ספונטני ולא מתוכנן בסוגיה שהינה רלוונטית ל**חוק למניעת הטרדה מינית**, כאשר הדיון התעורר בתגובה ולאור דבריה של התובעת עצמה בפתיחת השיעור, ומבלי שהנתבע תכנן מראש להרחיב בסוגיה.

157. ודוק – עצם העובדה שהתובעת עצמה, היא זו שהעלתה בשיעור את **החוק למניעת הטרדה מינית**, נטענה על ידי התובעת, והיא מציינת ביחס לכך בתצהירה, ש"..." **התעורר דיון ביני לבין הנתבע, בין היתר לגבי פירוש החוק למניעת הטרדה מינית**⁶⁷.

158. בשל חשיבות הדברים מנקודת מבטו של הנתבע, נביא להלן את דבריו בחקירה הנגדית, בהרחבה⁶⁸:

"ש. אוקיי, עכשיו תגייד לי למה במכתב הזה שכתבת ל-XXX (הכוונה לד"ר י' – בית הדין) לא אמרת שאמרת את המילה כוסית מספר פעמים בשיעור?

ת. מכיוון שזה בכלל לא היה רלוונטי, ההתפרצות שלה הייתה סביב שאלה שנשאלתי על אחריות יצרני שתלי ה-P בנזיקין, התחלתי להשיב על התשובה והיא התפרצה בהשתוללות שנראתה לי קיצונית ודרמטית.

ש. זאת אומרת שאחרי שאמרת כוסית היא לא הגיבה בכלל.

⁶⁶ **ע"א (חי) 549/04 קושניר נ' שירות בתי הסוהר**, [פורסם בנבו] ניתן ביום 13.1.2005 על ידי כב' השופט גרשון.

⁶⁷ סעיף 30 לתצהיר התובעת.

⁶⁸ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 117, שורה 16, עד עמ' 119, שורה 16.

ת. אני לא ראיתי שום דבר חריג אבל מצד שני יש בכיתה 50 סטודנטים ועל אף שהיה נראה לי שפלונת חפצה שיגלו הרבה תשומת לב אליה אני התייחסתי לכל הסטודנטים, היא לא התפרצה בחלק הזה ולא הרימה שלטים ולא שמה מסכות, זה שלב הרגוע עד ההתפרצות שלא הפסיקה.

ש: הבנתי, עכשיו תגיד לי, כמה פעמים אמרת כוסית בשיעור?

ת: זו שאלה מצוינת, ראיתי שהתמקדת בנושא, לא יודע את כמות הפעמים, ככל הנראה אמרתי את זה פעמיים, שאמרתי בהקשר של החוק למניעת הטרדה מינית, שהחוק הזה שנייה, באשר לחוק להטרדה מינית שהחוק מעלה המון שאלות משפטיות מעניינות שחלקן הגיעו לתקשורת, למשל בשאלה האם השימוש במילה כוסית שאסיר הפנה כלפי סוהרת ובדיעבד זה לא היה כלפי סוהרת אלא כלפי עובדת סוציאלית האם ההתבטאות הזאת תחשב כהטרדה מינית או לא, אני מסכים ומודה כי שגיתי משפטית מכיוון שהשאלה לא עסקה אם זה הטרדה מינית אלא השאלה הייתה במשמעות התיבה הזאת מבחינה משפטית ועל כך אני מתנצל כמראה ששגיתי בדיוק, יחד עם זאת בין זה ובין נטען שאני ניסיתי לתקוף מינית מישהי יש מרחק.

ביה"ד: באיזה הקשר XXX נאמרה הפעם השנייה באותו משפט?

ת: זה היה במרווח של שתי שניות, סליחה שאני לא זוכר אני מנסה לייצר את הסיטואציה במוחי, באחד מפסקי הדין שעסקו בנושא הזה בית המשפט בחן האם השימוש במילה כוסית שהפנה אסיר לסוהרת האם הוא היווה בגדר הטרדה מינית ואני אומר את המילה כוסית מכיוון שהיא נכתבה בפסק הדין והשופט דיבר על כך לא תמיד הביטוי הזה בהכרח ייחשב כביטוי שאי אפשר לקבל אותו כי הוא נהיה שגור בשפתנו, זה בערך היה המשפט שאמרתי, האם הוא היה נחוץ.

ביה"ד: גם שפסק דינו של כבוד השופט גרשון היה בסוגיה משמעתית.

ת: אני מסכים ובדיעבד משראיתי על מה דיברתי אני מודה שזה לא היה מדויק ואולי זה גם הכעיס את פלונית כמי שמצויה בתחום וביחד עם זאת הכוונה לא הייתה לא להטעות ובוודאי לא להטריד, הייתה טעות של מרצה שמסתבר שלא תמיד אומר דברים שהם מהודקים מבחינה משפטית ואני מניח שזה קורה לפעמים בבית משפט ולא כל הטענות מדויקות.

- ש : פסק הדין והמילה כוסית שאמרת אתה טוען שזה היה בהקשר לימודי
ללמד על החוק למניעת הטרדה מינית?
- ת : זה היה בהקשר של שיעור מבוא, בקורס דיני נזיקין בהקשר של
להציג את התמונה הכוללת בדבר מה הם דיני הנזיקין שיש פקודת
נזיקין ויש כל מיני חוקים נוספים וכולם יחד מהווים חלק מדיני
הנזיקין וכדרכי שאפשר לבקר אותה או לא, שאני מדבר שיחה כללית
אני משתמש גם בזכרון הזה שתקף מקודם וזכרתי שהיה בעיתונות
וכו', יכול להיות שזה לא היה מדויק מספיק ולא עברנו ולא ניתחנו את
פסק הדין מבחינה כזאת, בשיעור מבוא אתה נותן רקע.
- ש : תקשיב לשאלה שלי, אתה לימדת או עשית הצגה של החוק למניעת
הטרדה מינית?
- ת : לא, עשיתי הצגה של סדרת החוקים שנחשבים כחוקים בעלי
משמעות נזיקית, אחד מהם החוק למניעת הטרדה מינית ועל כל אחד
אמרתי כמה משפטים.
- ש : זאת אומרת לא דיברת על החוק למניעת הטרדה מינית?
- ת : לא לימדתי את סעיפיו השונים.
- ש : עשית הצגה כללית למניעת החוק להטרדה מינית?
- ת : עשיתי הצגה כללית של חוקים בנזיקים."

159. נשוב ונדגיש, כי תיאורו של הנתבע הינו גם תואם למסמכים מיזמן-אמת.
בכלל זה, ביום 22.3.2012 הפנה פרופ' כרמי את תיאור האירועים שהועבר אליו
מד"ר מ' ביום 21.3.2012 לגבי השיעור (כאמור, המדובר בפנייתה הראשונה של
התובעת), ובדוא"ל אשר בו הוא כתב כדלקמן⁶⁹:

"XXX שלום,

נא עיין בדיווח שהועבר אלי. אודה על תגובתך (ישירות ורק אלי)

בברכה,

כרמי."

160. עוד באותו יום הגיב הנתבע ופירט לגבי אירועי השיעור הראשון. בין היתר הוא
הוסיף, כי מייד בצאתו מהשיעור, ולאור הרגשתו כי מדובר בהתנהלות חריגה

⁶⁹ נספח 25א לתצהיר הנתבע.

המצריכה דיווח, הוא העביר דוא"ל באשר לתובעת אל ד"ר י' (כאמור – באותה עת היא שימשה כראשת המערך האקדמי בבית הספר למשפטים), המתאר את תחושותיו.

161. בנוגע לאמירת המילה "כוסית", כתב הנתבע כדלהלן⁷⁰:

"ב. תגובה עניינית למכתבה של הסטודנטית
להלן (בכחול) תוכן מכתבה של הסטודנטית והתייחסותי אליו:
"XXX אמר... כוסית. חשב על מה שהוא אומר, ואמר השופט הרשה לי להגיד כוסית, אז כוסית"
מכיוון שהסטודנטית העלתה לדיון את החוק למניעת הטרדה מינית, ציינתי שבאחד מפסקי הדין שנתנו בנושא, התייחס השופט לשאלה אם הכינוי "כוסית" שעציר הפנה לסוהרת מהווה הטרדה מינית. הוספתי שמכיוון שהביטוי הזה כתוב בפסק הדין אני מרשה לעצמי לציין אותו בכיתה.."

162. עוד יצוין, כי על דברים אלו חזר הנתבע גם בחקירתו ביום 10.7.2012 בפני גב' פרטובי⁷¹:

"... אוקי, אז אני, אני רוצה להתייחס פשוט ליסודות של הטענות שלה, אם לא אכפת לך. XXX אמר כוסית. חשב על מה שהוא אומר ואמר שהשופט הרשה לי להגיד כוסית אז כוסית. דיברנו על החוק למניעת הטרדה מינית. אגב היא הציפה אותו בשיעור ודיברתי על הפרשה הזו. וכן, כשאתה מדבר על פרשה שבה מוקד הדיון היה מה משמעות המילה כוסית אז המילה כוסית תיאמר בכיתה. למה הדבר דומה? למורה לתנ"ך שיגיד זונה כשהוא מדבר על רחב הזונה. אין לי מילים עדינות אחרות לתאר את זה. אז זה לגבי כוסית. אני לא ארחיב. אה, הוא אמר.

ממונה: אמרת את זה לה, את התשובה הזאת?
נתבע: מה יש לי להגיד לה? תפיסת המציאות שלה שונה מתפיסת המציאות של אדם נורמטיבי, היא שומעת חלקי משפטים,

⁷⁰ נספח 25 לתצהיר הנתבע.

⁷¹ נספח 10 לתצהיר הנתבע.

ממונה: אבל, אבל פה התייחסות היא לומר כוסית למישהי שלכאורה זה נותן לה איזושהי כן מחמאה, אבל האמירה שלך כוסית בכיתה זה לא הייתה מופנית למישהי שכדי לתת לה מחמאה.

נתבע: אני לא דיברתי על אף אחת, דיברתי על פסק הדין.
ממונה: אוקיי.

נתבע: דיברנו על החוק למניעת הטרדה מינית.
ממונה: אהה, אוקיי.

נתבע: ואמרתי שבאחת הפרשות השופט התייחס לסוהרת, ובטעות אמרתי סוהרת, זו הייתה עובדת סוציאלית.
ממונה: אוקיי.

נתבע: בהתייחס לכך שאסיר קרא לעובדת סוציאלית בבית הכלא כוסית, והוא דן בשאלה האם הדבר מהווה הטרדה מינית..."

163. נשוב ונציין, כי גרסתו של הנתבע לעניין זה לא נסתרה, ויש לציין כי זו אף התקבלה הן על ידי ד"ר בהם והן על ידי גב' פרטובי, כפי שעוד נפרט להלן. כך למשל, הגב' פרטובי כתבה ביחס לכך, כדלקמן:

"... אמירותיו של מר XXX היוצרות קשר בינה לבין הנושאים הקשורים בהטרדה מינית או נשים היו להבנתי חלק מתרבות הדיון שנוצרה בשיעור שנבעה לא מעט מהנושאים שבחרה הגב' פלונית להעלות לשיח שהתקיים בשיעור ולאופן שבו בחרה להגיב על נושאים אלו בסיטואציות או אמירות שנתפסו על ידה כקשורות לאותו נושא."

164. ביחס לכך, גב' פרטובי אף נשאלה בחקירתה הנגדית על ידי באת-כוח התובעת, במידה ופסק הדין עצמו (של כב' השופט גרשון), שאליו הפנה הנתבע, אינו עוסק למעשה בהטרדה מינית, האם היא חושבת שהאירועים שהתרחשו לגבי המילה "כוסית", הינם בגדר הטרדה מינית.

165. על שאלה זו השיבה הגב' פרטובי, כי "הוא מצטט מתוך דיון כן? סביב העניין הזה... אני לא מבינה בפסק הדין. אני יכולה לראות את ההקשר שממנו נלמד, נלמד החומר בכיתה"⁷². כן היא ציינה, ש"בקונטקסט בכיתה אין לזה שום

⁷² פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 69, שורות 12-13, וכן 22-23.

קשר לא לאדם בכיתה, לא למי בכיתה. לא לשום דבר שמתרחש בכיתה. אלא לשיעור עצמו. אני לא התרשמתי שבמכוון חלילה למישהו או למי מהכיתה המילה הזאת⁷³.

166. נדגיש, כי תשובה זו מקובלת עלינו במלואה, לאור הראיות והעדויות שהובאו בפנינו, כפי שכבר פורט וכפי שעוד נרחיב בהמשך פסק הדין. נשוב ונציין, כי לא הובאה כל ראיה ו/או עדות, שיש בהם כדי ללמד שהנתבע ביקש לתקוף או להתייחס לתובעת באופן אישי, כדי לבזותה או להשפיל אותה. כך הוא הנכון גם לגבי אמירת המילים, כשלעצמן, ולא התרשמנו כי בחירת המילה נעשתה כדי ליצור אווירה בוטה, מבזה וסקסיסטית בכיתה הלימוד.

167. ודוק – עצם העובדה שייתכן שהנתבע טעה בפירושו של פסק הדין, בוודאי שאינה הופכת את השימוש המשפטי והאקדמי שהוא עשה בפסק הדין, שהיה תם-לב לדעתנו, להטרדה מינית. הא ראיה לכך, שגם אם נאמרה המילה שבנדון, הרי שהיא לא השאירה את חותמה השלילי על הסטודנטים בכיתה. כלומר, היות שלפנינו מועלית גם טענה על ידי התובעת בדבר "סביבת לימודים עוינת" ולגבי כך שהנתבע "... [ו]גורם למבוכה לשומעיו"⁷⁴, הרי שיש לבחון כיצד פירשו יתר הסטודנטים בכיתה את הסיטואציה.

168. בהקשר זה, הנתבע הגיש לתיק בית הדין את תצהירה של הסטודנטית נ"ו. הגב' נ"ו הינה סטודנטית שלמדה ביחד עם התובעת, ובכלל זה אצל הנתבע. היא גם נכחה בשיעור הראשון בקורס דיני נזיקין. במסגרת עדותה בפנינו, ואשר אליה נתייחס בהרחבה בהמשך פסק הדין, ציינה הגב' נ"ו באשר למחלוקת הספציפית וביחס למילה הנ"ל, כי היא כלל לא זוכרת שהנתבע אמר בשיעור הראשון את המילה "כוסית", הן בשיעור הראשון שבנדון, והן בכלל⁷⁵.

169. חיבור כל הנתונים והראיות לעיל, מוביל לדידנו למסקנה ברורה וחד-משמעית, כי הנתבע אכן אמר את המילה "כוסית" במהלך השיעור, אולם המילה נאמרה

⁷³ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 81, שורות 8-10.

⁷⁴ סעיף 36 לכתב התביעה.

⁷⁵ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 77, שורות 6-10, וראו גם שורות 17-20.

בהקשר שהינו רלוונטי לשיעור, בהתייחס לחוק למניעת הטרדה מינית ולמשמעויות שונות של הקשרים הרלוונטיים לחוק זה.

170. המילה הנ"ל נאמרה תוך קישור לפסק דין שעסק באזכור המילה "כוסית", ותוך כדי התייחסות לשאלה האם אמירת המילה על ידי אסיר על סוהרת (בדיעבד מסתבר שהיא עובדת סוציאלית), מהווה בגדר הטרדה מינית, ותוך ציון הנתון בדבר כך ש"שופט אשר אישר להשתמש בתיבה זו". זאת, על אף שהמדובר למעשה במילה מגונה ובלתי-ראויה לחלוטין, ועל אף שהניתוח המשפטי בפסק הדין שבנדון, למעשה היה שגוי, וכפי שהודה הנתבע.

171. באשר לשאלה האם היה צורך להשתמש במילה בעייתית במהלך השיעור, והאם היא תרמה לשיח האקדמי, או ביחס לשאלה האם היה צורך לדון דווקא בפסק דין **קושניר** – לעמדתנו, תשובה חיובית או שלילית לשאלה זו נוגעת בסוגיות מהותיות בדבר החופש האקדמי וגבולותיו, והיא כלל איננה רלוונטית לדיון שבפנינו. ממילא, אין המדובר בסוגיה שבית הדין יכול בכלל להכריע בה.

172. בדומה, כך הוא הנכון לגבי טענתה של התובעת בסיכומיה, כי **"... ברור כי לא ניתן לקיים דיון האם מילה כלשהי מהווה הטרדה מינית, כך שתם, מבלי שמלמדים תחילה על החוק למניעת הטרדה מינית"**⁷⁶. מעבר לעובדה שהמדובר בטענה שאינה מדויקת מבחינה עובדתית (שהרי המילה לא נאמרה "סתם" כך), הרי שטענה זו, כשלעצמה, נופלת בגדרי דיון אקדמי, והכרעה בו חורגת מגבולותיו וסמכויותיו של בית הדין.

173. ודוק – אין חולק כי חופש הביטוי האקדמי, המצוי בידי הנתבע כחוקר וכמרצה, בוודאי שאינו מתיר לו להטריד מינית את הסטודנטיות והסטודנטים שאותם הוא מלמד. אולם, משעה שקבענו כי הביטוי שבו השתמש הנתבע איננו בבחינת הטרדה מינית, יש להדגיש בהקשר זה את חשיבותו של חופש הביטוי האקדמי, הכולל בתוכו את חופש היצירה, המחקר וההוראה על נגזרותיהם. יוזכר ביחס לכך, יש אף הסוברים, כי מדובר במושג נפרד ובעל קיום עצמאי, ולא רק בנגזרת גרידא של חופש הביטוי⁷⁷.

⁷⁶ סעיף 64.5 לסיכומי התובעת, וראו גם בסעיף 64.6 לסיכומים.

⁷⁷ ראו ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד (5) 221 (1996), וכן ע"א (י-ם) 11282/07 בן דב נ' מזר, [פורסם בבנו] ניתן ביום 22.10.2008 (בהקשר של לשון הרע).

174. מכל מקום, לפי כל עמדה באשר היא, ברי שקיים אינטרס ציבורי ברור וחזק בקיומו של דיון מקצועי, פתוח ונוקב במסגרת הוראת לימודי המשפטים, ואיננו סבורים כי הנתבע חרג מהמסגרת הלגיטימית של הדיון. זאת, גם אם הוא לקה בחוסר דיוק בדוגמא שבה הוא השתמש.

175. נבהיר שוב, כי עצם השימוש במילה עצמה, גם אם אינו מוסכם ואף צרם למי מהגורמים אשר עסקו בחקירת תלונתה של התובעת, ואף אם היה מוטעה, אינו מוביל בהכרח לקביעה כי מדובר בהטרדה מינית. כפי שהרחבנו בחלק הנורמטיבי של הכרעה זו, אמירת מילה שאינה נעימה, עשויה להיחשב כהטרדה מינית, אך ורק מתוך בחינת מכלול הסיטואציה. לא למותר לציין ביחס לכך, וכפי שנסביר בהמשך, כי דווקא הנתבע, ומרצים נוספים בבית הספר למשפטים, סברו מצידם כי התנהגות התובעת כלפיהם מהווה בגדר "אפקט מצנן"⁷⁸.

176. **לסיכום נושא זה – נסכם ונציין כי שהוכח כדלקמן:**

א. כי התובעת לא היתה מרוכזת בשלב של השיעור שבו נאמרה המילה בפעם הראשונה, והיא אינה מכחישה שהיא איננה יודעת את הקשר אמירת המילה, בכללותה (וגם בעת אמירת המילה בפעם השניה);

ב. לא הוכח שהנתבע אמר "השופט קבע שמותר לי להגיז את המילה כוסית, אז כוסית...";

⁷⁸ ראו למשל דוא"ל ששלח הנתבע לד"ר י' ביום 22.3.2012 (נספח 11ג לתצהיר התובעת), שם מתייחס הנתבע, בין היתר, למקרים שבהם "חשתי שמידת התקיפות שבה היא מתנסחת ומתנהגת עשויה ליצור "אפקט מצנן" – קרי הפחדה של סטודנטים ומרצים מהתבטאויות או הבעת דיעות חופשית בכיתה מחשש להקלע לחרצובות לשונה של הסטודנטית... שקלתי האם להשתמש בחומר ששלחה לי XXX, סיפור על זילמה מוסרית שקשורה באציל ואשתו, אך חשבתי שהיא עשויה להתפרץ באמצע הסיפור ולקבול על כך שהוא שוביניסטי, סקסיסטי או משהו בסגנון, ולהפריע למהלך השיעור. אני חושב שזו הפעם הראשונה שחשתי על בשרי את משמעות הביטוי "אפקט מצנן" ובמובן מסוים, אני חש שחופש הביטוי שלי כמרצה נפגע".

- ג. הוכח כי המילה נאמרה פעמיים, לפי עדותו של הנתבע, וזאת כחלק מדיון בנושא פסק דין **קושניר**, במסגרת כלל כיתתית;
- ד. לא הוכח כי המילה כוונה באיזושהו אופן כלפי התובעת ישירות, ו/או כי היא נאמרה בהתרסה כלפיה, ואף להיפך – התברר כי בכל הנוגע לנושא ההסתכלות של הנתבע לעבר התובעת, הרי שהמדובר בגרסה מתפתחת של התובעת;
- ה. המילה לא עוררה חוסר נוחות בקרב שאר תלמידי הכיתה, כפי שהוברר לאחר מכן בחקירתן (הנפרדת) של ד"ר בהם ושל גב' פרטובי לגבי תלונת התובעת, ולעניין זה אף נתייחס בהמשך;
- ו. כמו כן הובהר, כי כלל העיסוק בנושא החוק למניעת ההטרדה המינית הועלה מלכתחילה על ידי התובעת, כנושא בו היא מתעניינת, ולכן הביא להתייחסויות ספונטניות מצד הנתבע דווקא לנושא זה, ובמסגרת רצונו של הנתבע להביא לשיח רלוונטי ופורה במהלך השיעור, בהתאם לנושאים אשר מעניינים את הסטודנטים בכיתתו.

ה.4. לגבי אירועי השיעור הראשון – הטענה כי הנתבע ביקש להשתיק את התובעת

177. כחלק מטענתה לגבי השימוש במילה שבנדון, התובעת אף טוענת כי השימוש במילה היה חלק מניסיונו של הנתבע להשתיק אותה. לעניין זה נקדים ונאמר, כי שאלת ההשתקה משיקה לשאלת "על מי הסתכל הנתבע בעת אמירה המילה". לפי גרסת התובעת, כוונת המילים הנזכרות באופן ישיר אליה, ובין היתר – בשל הוויכוח שהתנהל בינה ובין הנתבע בתחילת השיעור באשר לפרשנות החוק למניעת הטרדה מינית. לגישה, מטרת אמירת המילים הנזכרות מצד הנתבע, היתה להשתיק אותה ולהשפילה.

178. כאמור לעיל, השתכנענו כי התובעת היא זו שהעלתה את החוק למניעת הטרדה מינית וניהלה שיח אקטיבי בעניינו אל מול הנתבע; כי התובעת לא זכרה את הקשר אמירת המילה; כי התובעת לא היתה מרוכזת בנאמר בשיעור בדקות

שקדמו לאמירת המילה; וכי נושא ההסתכלות של הנתבע לכיוונה התווסף במאוחר וכגרסה מתפתחת.

179. לאמור לעיל יש להוסיף, כי אופי התנהגויותיה של התובעת בסמוך לאירוע (לפני ואחרי אמירת המילים) וכפי שהיא עצמה מתארת אותן, אינו מתיישב עם גרסתה בתצהיר בדבר תחושת השפלה והשתקה, ואף להיפך. למעשה, התחושה העולה ממקרא תיאור ההתרחשויות, הינו כי התובעת פעלה באופן מיידי על מנת להשתיק כל אמירה בלתי לגיטימית בעיניה במהלך השיעור.

180. כך תיארה התובעת את ההתנהלות בכיתה בהמשך השיעור וזמן מה לאחר שהנתבע השתמש במילים שאינן לגיטימיות בעיניה, בדוא"ל שהיא העבירה כזכור לידי ד"ר מ⁷⁹:

"לקראת סוף השיעור אחת הסטודנטיות שאלה אותו על דליפת שתלים בניתוחי הגדלת חזה. XXX התחיל לענות באריכות, כאשר בהתחלה הוא מפרט באופן כללי את תופעות הלוואי הנגרמות. לאחר שהוא מנה מספר תופעות לוואי, XXX פירט ואמר שאחת מתופעות היא פטמות זקורות. בשלב הזה, קטעתי את המשך השיחה של XXX, וצעקתי עליו שיפסיק. תגובתו הייתה שאתמול הוא היה בניתוח פלסטי ושחבל לו שיש לי בעיה עם תחום המומחיות שלו או משהו דומה. אמרתי לו שזה לא עניין של בעיה או לא, הוא לא צריך לדבר על איברים אינטימיים של נשים באופן כזה. חשוב לי להדגיש כי חווייתי אירועים אלו כאירועים חמורים."

181. אף בתצהירה תיארה התובעת כי "לאחר שראיתי, כי הנתבע ממשיך לדבר על איברים אינטימיים של נשים, התפרצתי ואמרתי לו כי הוא מדבר באופן לא ראוי על איברים של נשים..."⁸⁰. תיאורים אלו מעידים כי לא היתה כל תחושה של השתקה מצידה של התובעת; למעשה, להיפך הוא הנכון – התובעת בעצמה מציינת שהיא צעקה על הנתבע ואף התפרצה מולו, וכל זאת במהלך שיעור שבו נוכחים מספר רב של תלמידים, כאשר ניסיון החיים מלמד כי מקרים בהם

⁷⁹ נספח 25 לתצהיר הנתבע.

⁸⁰ סעיף 32.9 לתצהיר התובעת.

סטודנטים מתפרצים על מרצים במהלך שיעור אקדמי, הינם בבחינת מקרים יוצאים מן הכלל, ואין מדובר בהתנהלות שבשגרה.

182. בנוסף, התיעוד האותנטי של התרחשות העניינים בין התובעת לבין הנתבע, וכפי שנכתב על ידי התובעת עצמה, מעלה כי מדובר בסטודנטית שאינה חשה כל יראה אל מול הנתבע, והיא מתעמתת עימו באופן ישיר, ולא דווקא באופן התואם לשיח המקובל בין תלמיד ומורה.

183. עוד יש לשים לב, כי התובעת עצמה בחרה לקשור את השיח בינה ובין הנתבע בתחילת השיעור, להמשך האירועים. לדידה, הסיבה להפניית המילים כלפיה ו/או הפניית ההתייחסויות המיניות כלפיה, נעשו בין היתר על מנת "להחזיר אותי לתלם, להשתיק, להביך, ולהזכיר לי את מקומי וכי המרצה למשפטים הוא בעל הידע, הכוח והסמכות"⁸¹.

184. עם זאת, עיון בהשתלשלות העניינים מעלה למעשה תמונה הפוכה. התובעת מתארת כי היא בחרה להתעמת עם הנתבע כבר בתחילת השיעור, וזאת יש לציין, מקום בו מדובר במרצה חדש ובשיעור הראשון שהוא מעביר בפני הכיתה. למעשה, העימות נמשך לאורך כל השיעור, וזאת לפי תיאור התובעת מיום 4.7.2012⁸². בין היתר מתארת התובעת את תחילת השיעור במילים הבאות:

"כאשר הוא הגיע לשמי, אמרתי שאותי מעניין לתבוע על אלימות מינית, בגלל שאני תבעתי את המעסיקים הקודמים שלי וניצחתי... בהמשך של השיעור עלתה הנקודה "ללא הוכחת נזק" שקיימת במספר חוקים, ביניהם החוק למניעת הטרדה מינית. התווכחתי עם XXX על המשמעות הספציפית של הנזק בהקשר של החוק למניעת הטרדה מינית.. XXX לא הסכים איתי והדגיש כי אין הוא מכיר את החוק ושהוא לא באמת יודע..."

⁸¹ סעיף 31 לתצהיר התובעת.

⁸² נספח 1 לתצהיר התובעת, עמ' 2 בחוברת הנספחים.

185. גם בחקירתה הנגדית תיארה התובעת את הסיטואציה במילים הבאות, כדלקמן⁸³:

"אני אמרתי שאני רוצה לתבוע בנוזיקין על תביעות, על תקיפות מיניות, ואז התחלנו איכשהו לדבר על החוק למניעת הטרדה מינית, ואז דיברנו על הפיצוי ללא הוכחת נזק, ואז אמרתי לו שעל פי דברי ההסבר בחוק המחוקקים ראו שעצם קיומה של הטרדה מינית זה נזק. והוא התחיל להתווכח איתי ואז הוא אמר לי שהוא לא יודע את החוק. ואז אמרתי לו, קצת בחוצפה, יש להגיד. אמרתי לו "אם אתה לא יודע את החוק, אז אל תדבר על מה שאתה לא יודע". ואז אחרי כמה דקות זה הגיע..."

186. זאת ועוד – גם לשיטת התובעת עצמה, בהמשך השיעור היא אף עצרה את הנתבע במהלך דבריו, ובהקשר של פעילותו במרכז לסיוע לנפגעות תקיפה מינית, ואמרה לו כי תלונות השווא עומדות על 2% בלבד מתוך כלל התלונות. בנוסף, מתוך המסמכים הקיימים בתיק בית הדין, ניתן גם ללמוד שהתובעת אמרה בשלב זה לנתבע, שהוא "טועה", "לא מבין" וגם "אל תדבר על דברים שאינך מבין"⁸⁴.

187. לסיכום נושא זה – סיכום כל האמור לעיל מעלה, כי לא רק זאת שהתובעת אינה חשה מושתקת, אלא להיפך – היא מנהלת שיח עירני עם הנתבע, כאשר היא נוכחת ומנכיחה את עמדותיה באופן אקטיבי לאורך כל השיעור, וכפי שהיא עצמה מעלה – באופן שאינו פסיבי כלל ועיקר. גם הלשון שבו נוקטת התובעת כלפי הנתבע אינה לשון מקובלת בשיחה בין סטודנטים למרצה, בלשון המעטה. למותר לציין, כי כך אף דיברה התובעת כלפי מרצים אחרים⁸⁵.

188. כל זאת, כאשר נזכיר שוב שהמדובר בשיעור ראשון במהלך הקורס, שאותו העביר הנתבע. עוד יש להדגיש, כי השיח העירני נמשך במהלך השיעור, אף

⁸³ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 58, שורות 4-10.

⁸⁴ עמ' 129 בחוברת הנספחים לתצהיר התובעת – מכתבה של הגב' פרטובי ביחס לתלונתה של התובעת. הדברים שמצוטטים נאמרו מפי התובעת לגב' פרטובי.

⁸⁵ ראו למשל דוא"ל מיום 3.1.2012, המתאר את אופן התבטאותה של התובעת כלפי מרצה: "... היא דיברה אליו באופן מאוד בוטה ומזלזל שאינו הולם התבטאות של סטודנט כלפי מרצה, או התבטאות כלפי אדם כלשהו" (נספח T26 לתצהיר הנתבע, עמ' 247 בחוברת הנספחים לתצהיר).

לאחר אמירת המילה "כוסית", בשונה מתיאוריה של התובעת כי בשלב זה היא חשה "לחץ וחרדה".

189. לאור האמור לעיל נשוב ונציין כי שוכנענו שהמילה האמורה לא כוונה באופן ספציפי כלפי התובעת, וכי לא הוכחה כל כוונה מצד הנתבע להשתיק או להשפיל ולבזות את התובעת. יתרה מכך, הנתבע ממשיך להתייחס לאמירותיה של התובעת במהלך השיעור בשיח אשר היא מייצרת ובו היא מהווה גורם אקטיבי ויוזם. כמו כן, מתוך הראיות עולה תמונה לפיה התובעת לוקחת חלק פעיל וער בשיעור, הן לפני אמירת המילה, והן לאחריה, כל זאת תוך כדי שהיא כלל אינה מושתקת על ידי הנתבע.

190. לעניין זה נבקש להרחיב את היריעה בהמשך פסק הדין, שכן ממכלול הראיות אשר הועמדו לבחינת בית הדין, עולה כי במהלך כל הסמסטר הראשון ללימודיה, מרצים רבים חשו נפגעים מהתנהלותה של התובעת, וראו צורך לדווח עליה. הראיות מצביעות על מכלול התנהגויות בעל מאפיינים משותפים, בהן התובעת מטיחה במרצים אמירות בצורה שניתן לכנותה ככוחנית, ואף בשיח שאינו אופייני לשיח מכבד בין תלמיד ומורה.

191. גם בשיעור נשוא ענייננו לא ניכרת התנהלות שונה מצד התובעת – התובעת כאמור פעילה לאורך כל השיעור, באופן בולט, ולא ניתן לדידנו להצביע על כל אינדיקציה לחיזוק גרסתה בדבר השפלתה או השתקתה במהלך השיעור.

ה. לגבי אירועי השיעור הראשון – אזכור המונח "הזדקרות קבועה של הפטמות"

192. טענה נוספת של התובעת, הינה כי לקראת סוף השיעור הראשון, ולאחר שהועלתה שאלה על ידי אחת הסטודנטיות בנוגע לאחריות נזיקית במקרה של דליפת שתלי סיליקון במסגרת ניתוח פלסטי, הנתבע בחר לענות באריכות ובאופן בלתי ענייני, תוך שהוא מתאר את המבנה האנטומי של חזה האישה, כולל אזכור של המונח "פטמות זקורות" כתופעת לוואי⁸⁶. מתיאורה של התובעת עולה כי הנתבע דיבר לכאורה באופן מפורט וארוך אודות איברים

⁸⁶ סעיף 32.8 לתצהיר התובעת.

אינטימיים של נשים, כפי שאף נכתב בתצהירה, כדלהלן⁸⁷: "לאחר שראיתי, כי הנתבע ממשיך לדבר על איברים אינטימיים של נשים, התפרצתי ואמרתי לו כי הוא מדבר באופן לא ראוי על איברים של נשים...".

193. עם זאת, מקריאת התיאור של התובעת בדוא"ל שהיא שלחה לד"ר מ' ביום 21.3.2012, מעלה תמונה שונה, לפיה הנתבע עסק בתופעות לוואי הנגרמות כתוצאה מדליפת שתלים בניתוחי הגדלת חזה. רק לאחר שהנתבע פירט מספר תופעות לוואי, הוא מנה בין היתר את התופעה של פטמות זקורות. לשם הדיוק, נביא את הדברים לפי גרסתה של התובעת באותו המועד⁸⁸:

"... לקראת סוף השיעור אחת הסטודנטיות שאלה אותו על דליפת שתלים בניתוחי הגדלת חזה. XXX התחיל לענות באריכות, כאשר בהתחלה הוא מפרט באופן כללי את תופעות הלוואי הנגרמות. לאחר שהוא מנה מספר תופעות לוואי, XXX פירט ואמר שאחת מתופעות היא פטמות זקורות. בשלב הזה, קטעתי את המשך השיחה של XXX, וצעקתי עליו שיפסיק."

194. לגבי אירוע נטען זה טען הנתבע, כי "... התכוונתי אולי אני לא יודע ניתוח להשתלת תותב בשד זה השם של הניתוח שלו, אנשים קוראים לו הגדלת חזה אבל זה השתלת תותב מוזכרים התופעות לוואי ובאותו שבוע אני הרציתי בהקשר הספציפי על זה אז באופן הטבעי נתתי דוגמאות ספציפיות כי הרציתי יחד עם פרופסור"⁸⁹.

195. כאשר נשאל הנתבע מהו הקשר בין האחריות הנזיקית של "ניתוח הקטנת חזה" לבין "אחריות יצרנים למוצרים פגומים", הוא השיב כי "... למעשה היה לנו מקרה לאחרונה של מישהי שהוציאו את השתלים שלה ומכיוון שלא הודיעו לה בצורה ברורה מה תהיה התוצאה של הדבר הזה אז היא הגישה תביעה דווקא על המהלך הזה..."⁹⁰.

⁸⁷ שם, סעיף 32.9.

⁸⁸ נספח 25 לתצהיר הנתבע.

⁸⁹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 128, שורות 5-9.

⁹⁰ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 128, שורות 14-18.

196. עוד ציין הנתבע, כי תשובתו בעניין זה באה רק בעקבות שאלה של סטודנטית, ולא כיוזמה שלו, וכי "עצם אי מסירת מידע שקשור לסיכונים במוצרים לתופעות הלוואי מהווה אחריות מוצרים פגומים ואז מצאתי לנכון לתת את הדוגמאות"⁹¹. עוד ציין הנתבע, כי הוא פירט את הסיכונים שנובעים מאותו ניתוח: "סרטן, הזדקרות קבועה של הפטמות ועוד דבר לא זוכר כרגע"⁹². לשיטתו, "... לא רק הנזקים הישירים שהתותב גורם אלא הנזקים שקשורים לעצם הניתוח צריכים להיות מפורטים שאתה מוכר את המוצר הזה"⁹³.

197. עוד נציין, כי אירוע זה, שבעקבותיו התובעת אף יצאה בסערה מהשיעור הראשון, אף הותיר רושם מובהק ומידי על הנתבע, כך לשיטתו. לכן, הנתבע שלח דוא"ל לד"ר י' מייד עם תום השיעור⁹⁴. בדוא"ל זה תיאר הנתבע אך ורק את התפרצותה של התובעת סביב תשובתו לעניין השאלה שנשאל, תוך שהוא מתאר באופן כללי את התרשמותו מהתובעת במהלך השיעור.

198. לעמדתנו, אנו מוצאים שראיה זו הינה חשובה ורלוונטית ביותר, הן בשל סמיכותה לאירוע (זוהי בעצם ההתייחסות האוטנטית ביותר לאירוע המדובר), והן בשל העובדה כי היא מעידה על הלך הרוח של הנתבע, ובעיקר על הפתעתו מהתגובה של התובעת וכן מהתנהלותה בשיעור. כמו כן, יש בדברים אלה כדי להעיד על היעדר כוונה לפגוע ו/או להטריד, וכן על רצון בשקיפות מלאה של הנתבע אל מול הסגל האקדמי, ולבסוף גם על חשש מהותי אשר עולה מצד הנתבע כי אירועים מסוג זה יחזרו על עצמם במהלך הסמסטר.

199. ביחס לכך, העיד הנתבע כי הוא ביקש "לשלוח את הדיווח אירוע שבעיני נורא חשוב כי הוא ממש 26 דקות או לא יודע תראו מתי הסתיים אחרי שהסתיים האירוע זה הכי טוב שיכולתי לעשות"⁹⁵. להלן נביא את הדברים שנכתבו בדוא"ל זה, כמעט במלואם:

⁹¹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 129, שורות 1-7.

⁹² פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 129, שורה 14. ראו גם עמ' 132, שורה 25, עד עמ' 133, שורה 1.

⁹³ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 131, שורה 7, עד עמ' 132, שורה 1.

⁹⁴ נספח 4 לכתב התביעה.

⁹⁵ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 115, שורות 9-12. ראו גם עמ' 201, שורות 19-28.

"XXX שלום,

במסגרת השיעור הראשון בסמסטר זה בקורס דיני נזיקין קיימתי סקירה כללית של תחומי דיני הנזיקין בישראל. בין היתר עלו דברי חקיקה הקשורים בהגנת הפרטיות, הטרדה מינית, אחריות למוצרים פגומים. ברצוני להתייחס לעניין כלשהו שאירע לקראת סוף השיעור, על מנת לתעדו מיד לאחר שקרה בטרם אני עובר לשיעור הבא. אחת הסטודנטיות שאלה-שאלה בדבר אחריות היצרן של שתלי הסיליקון שהתבררו כבעייתיים.

בתשובה לשאלתה התייחסתי לחוק האחריות למוצרים פגומים וכן למידע שמופיע בטפסי הסכמה מדעת להשתלת תותב בשד "הגדלת חזה", תחום שאני מכיר היטב מתחום עיסוקי בניהול סיכונים ברפואה. אחת הסטודנטיות (פלונית) התפרצה בכעס ואמרה (באופן כללי) שהתייחסותי הזו לאיברי גוף ומין היא לא ראויה ושיכולתי לבחור נושאים אחרים לדבר בהם. בהתחשב בכך שהשבתי לשאלה בדיוק בתחום זה, נראה כי דבריה לא היו מאוד רלוונטיים.

לאורך השיעור היא העירה מעת לעת הערות בענייני מגדר, הטיות סקסיסטיות ובעיקר הדגישה את העניין שלה בהפליית נשים על ידי גברים, הטרדות מיניות ותקיפה. את העניין המיוחד שלה בתחום ואת מה שנראה בעיני כצורך להציפו לדיון לאורך השיעור אני מקבל, בייחוד לאחר שנים שפעלתי בקשר עם היועצת המשפטית של מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית.

יחד עם זאת, התרשמתי ה"פסיכולוגיסטית" מהתפרצותה לקראת סוף השיעור היא שייתכן שצפויים אירועים נוספים מסוג זה בהמשך הסמסטר, ולכן אני מבקש להעלות את עיקרי ההתרחשות הזו (הראשונה?) על הכתב."

200. עיון מעמיק בתוכן הדוא"ל הנ"ל, מביא לידי מסקנה כי הנתבע סיים את השיעור תוך שהוא מוטרד וחושש. רגשות אלו קיבלו ביטוי נוסף בהמשך, כאשר בעקבות פנייתו של פרופ' כרמי בדוא"ל שהוזכר לעיל, ובו נכללה בקשה כי הנתבע יפרט ויתייחס לתיאור השתלשלות העניינים כפי שנכתב על ידי

התובעת, הוא החליט להקליט את כל השיעורים בסמסטר, על מנת למנוע כל פתחון פה עתידי בנוגע לתוכן השיעורים⁹⁶.

201. הקלטות אלו מהוות לדידנו חיזוק ואינדיקציה נוספת לכנות כוונותיו של הנתבע, וכן לכך שהוא היה מעוניין בשקיפות ובהכוונה מצד סגל האוניברסיטה, בסיטואציה המורכבת אשר עלתה בעקבות המפגש עם התובעת.

202. באשר לביטוי עצמו – גם במקרה זה, השתכנענו מעדותו של הנתבע, כי הביטוי עצמו שנאמר, היה "הזדקרות קבועה של הפטמות", ולא "פטמות זקורות", כנטען ללא כל ביסוס על ידי התובעת. זאת ועוד, אותו ביטוי אף נאמר בצורה כזו או אחרת כחלק מתיאור אובייקטיבי של תופעות לוואי רפואיות, ובמסגרת מתן מענה לשאלה ספציפית אשר נשאלה בכיתה, מצד סטודנטית.

203. הא ראייה, שאף התובעת עצמה תיארה, כאמור לעיל, שהנתבע ענה לשאלה שהופנתה כלפיו, ו"התחיל לענות באריכות, כאשר בהתחלה הוא מפרט באופן כללי את תופעות הלוואי הנגרמות. לאחר שהוא מנה מספר תופעות לוואי, **XXX פירט ואמר שאחת מתופעות היא פטמות זקורות**". כלומר, אין המדובר בסיטואציה שהמשפט "הזדקרות קבועה של הפטמות" נאמר כלאחר-יד, וללא כל הקשר הגיוני.

204. הנתבע אף צירף בהקשר זה לתצהירו, את טופס ההסכמה לניתוח להגדלת שדיים של האיגוד הישראלי לכירורגיה פלסטית והחברה לניהול סיכונים ברפואה, בו פורטו תופעות הלוואי האמורות באופן הבא⁹⁷: "אני מצהירה ומאשרת בזאת כי הוסברו לי תופעות הלוואי שלאחר הניתוח העיקרי לרבות כאב, אי נוחות, הזדקרות קבועה של הפטמות, ושינויים בתחושה בפטמות...".

⁹⁶ ראו שם, בסיום הדוא"ל – "... כאמצעי לניהול סיכונים (ואולי גם לעמת הסטודנטית עם הפער בין המציאות כפי שהיא חווה אותה ובין האופן שבו אנשים אחרים עשויים לחוות אותה) אקפיד להקליט ברשמקול את השיעורים בקורס והייתי מציע שמרצים נוספים שבאים עמה במגע ישקלו לעשות כן...".

⁹⁷ נספח 38 לתצהיר הנתבע.

205. בנוסף, הנתבע הגיש לתיק בית הדין את תצהירה של הסטודנטית נ'. הגב' נ' הינה סטודנטית שלמדה ביחד עם התובעת, ובכלל זה אצל הנתבע. היא גם נכחה בשיעור הראשון בקורס דיני נזיקין. במסגרת עדותה בפנינו היא ציינה, כי היא היתה נוכחת בכל השיעורים, וכי היא אף היתה מיוודדת עם התובעת.

206. לטענתה של הגב' נ', היא זו שהעלתה את השאלה שהועלתה בשיעור הראשון, ואשר הופנתה אל הנתבע, לגבי נושאי שתלי הסיליקון. הגב' נ' אף העידה בתצהירה לגבי הנושא שבנדון, כדלקמן:

"במהלך השיעור הראשון.. הנתבע נתן דוגמאות למקרי נזיקין ולחוקי נזיקין שונים. כשהתייחס לחוק האחריות למוצרים פגומים, שאלתי אותו לגבי האחריות של יצרני שתלי הסיליקון שבאותו הזמן התפרסם בעיתונות לגביהם. הנתבע הסביר שיש מספר תופעות לוואי שעשויות להיות לשתלי סיליקון בחזה ואחת מהן היתה קשורה לפטמות. ברגע שנאמרה המילה 'פטמות', פלונית דפקה על השולחן וצעקה "אלוהים ישמור" ודברים נוספים, שאינני זוכרת במדויק, ולאחר מכן יצאה מהשיעור בהפגנתיות... לאורך כל השיעור לא היה פגם בדרך ההרצאה או בתכנים שהנתבע הציג ולדעתי לא הייתה הצדקה לאופן בו פעלה פלונית..."

207. לגבי הדיון באשר לסיבוכים הנובעים משתלים, ציינה העדה בחקירתה הנגדית, כי "... זה זכור לי מאוד טוב כי היא ירבה מאחורי ואני שאלתי את השאלה על שתלי הסיליקון מה יכול להיות ההשלכות של זה מבחינה נזיקית והוא התחיל להסביר על המוגלה בפטמות"⁹⁸. עוד היא ציינה, כי היא הבינה מתשובתו של הנתבע, כי תופעת הלוואי הגופנית שהוא ציין ביחס לפטמות, אכן קשורה לנושא השתלים⁹⁹. כלומר, גם לגישה של עדה זו, אין המדובר במילה שנזרקה באופן פתאומי ל"חלל האוויר", אלא בתשובה שקשורה באופן ישיר וענייני לשאלה שנשאלה על ידה.

208. מדותה של העדה ניתן להבין כי אין המדובר במקרה שבו הנתבע יצר "סביבת לימודים עויינת", תוך כדי ניסיון שלו – גם אם לא מודע, להטריד ולבזות את

⁹⁸ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 83, שורות 5-8.

⁹⁹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 86, שורות 9-12, וכן שורות 18-26.

הסטודנטיות בכיתה. העדה לא חשה מוטרדת, וכך הוא הנכון לגבי סטודנטיות אחרות בכיתה. מסקנה זו עלתה גם מחקירתה של ד"ר בהם, אשר סטודנטיות אחרות בכיתה (מלבד אותה עדה) ציינו בפניה, כדלקמן:

א. **"אין הטרדה מינית או כל הטרדה אחרת המתרחשת בשיעור של XXX... אין במהלך השיעור חומרים פוגעים או מטרידים מינית או אחרת"** (דבריה של סטודנטית אחת)¹⁰⁰;

ב. **"שאין כל אמירות חריגות במהלך הקורס"** (דבריה של סטודנטית שניה)¹⁰¹;

ג. **"השיעור לא מעורר אצלה כל אי נוחות"** (דבריה של סטודנטית שלישית)¹⁰².

209. אומנם, אותה סטודנטית שלישית, ציינה גם ש"לאהזן "רגישה" יש אולי סיכוי לשמוע משהו חריג", אך לא שוכנענו כי אותו "אולי סיכוי" יש בו עד כדי התרחשותה של הטרדה מינית. ממילא, יתר הראיות מצביעות על כך שאותו סיכוי לא התממש בפועל, במהלך השיעור הראשון, ו/או בכלל.

210. לבסוף, וחשוב יותר מכלל אלה, לדעתנו אותו "אולי סיכוי", אינו נובע מהנתבע עצמו – שלא התרשמנו מכך שהוא ביקש ללמד באופן פרובוקטיבי כלשהו, כי אם מהחומר הנלמד עצמו, במסגרת לימודי המשפטים. ראו ביחס לכך דוא"ל שכתבה ד"ר י' ביום 22.5.2012 לד"ר בהם, כאשר נערך דיון לגבי הרגישות שצריכים לגלות מרצי בית הספר למשפטים ביחס לחומר הנלמד, כדלקמן¹⁰³:

"העניין מורכב. חלק מתוכנית הלימוד כוללת פסקי דין העוסקים בעבירות מין, ברשלנות רפואית (המקצוע הרפואי הראשון בתביעות הרשלנות הוא גניקולוגיה), מעמד אישי (תחום היונק מהדין הדתי, שאינו מצטיין

¹⁰⁰ עמ' 205 בחוברת הנספחים לתצהיר התובעת. אותו מסמך גם צורף כנספח 22 לתצהיר הנתבע.

¹⁰¹ עמ' 161 בחוברת הנספחים לתצהיר התובעת – דוא"ל מיום 16.5.2012 של ד"ר בהם לגב' פרטובי.

¹⁰² שם.

¹⁰³ עמ' 162 בחוברת הנספחים לתצהיר התובעת.

בהתייחסותו לנשים). אין ספק שאוזניים רגישות יסמרו, אך אינני יודעת כיצד להדריך את המרצים להימנע מכך. אשמח לעצה."

211. המשך התרשמותנו לגבי עדותה של הגב' נ' – לגבי התנהגותה של התובעת מלבד בשיעור הספציפי, הגב' נ' גם העידה " ... שזה השפיע על המרצים ללמד, הם נזהרו מאוד במילים שלהם, נזהרו מאוד במה הם מלמדים וזה השפיע על כל מהלך השיעור כי אם מישהו רצה להביע משהו זה היה כאילו השיח מאוד מצומצם בגלל החשש הזה..."¹⁰⁴.

212. כן ציינה עדה זו, ובהתייחס לעצומה של תלמידים כנגד התנהלותה של התובעת אשר נשלחה להנהלת המכללה (עצומה שעליה נעמוד בהמשך), ש"זה הפריע לכל מהלך השיעורים לא רק שיעור פרטני אחד וזה יצר מצב שלא הצלחנו ללמוד באמת כי כל הדברים האלה יצרו סביבת לימודים לא נעימה"¹⁰⁵.

213. חרף חקירה נגדית נמרצת מצד באת-כוח התובעת, עדותה של העדה הנ"ל לחלוטין לא נסתרה. מעבר לכך, גם לא הוכח, כי המדובר בעדה שהעידה מטעמים לא כשרים כלשהם. למעשה, ההפך הוא הנכון – התרשמנו כי העדה הינה עדה אובייקטיבית ואמינה, אשר העידה בצורה פשוטה וכנה בנוגע לסיטואציה כפי שהיא קלטה אותה, ולא ראינו כל סיבה לפקפק בעדותה או בכוונותיה.

214. עדותה של הגב' נ' חיזקה את האמור בתצהירה, כי הביטוי שנאמר על ידי הנתבע, היה במסגרת הסבר שניתן על ידו ביחס לתופעות הלוואי של ניתוח כירורגי, וזאת במסגרת שאלה רלוונטית לנושא אשר נשאלה בכיתה.

215. לחיזוק נקודה זו נאמר, כי אף התובעת עצמה, בחקירתה הנגדית, חזרה מספר פעמים על כך שהיא אינה זוכרת את שאר תופעות הלוואי שהזכיר הנתבע, אם כי מדבריה עלה באופן ברור כי הביטוי נאמר במסגרת מנייתם של מספר תופעות לוואי, שאף אותם היא אינה זוכרת¹⁰⁶:

¹⁰⁴ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 80, שורות 1-4.

¹⁰⁵ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 81, שורות 1-3.

¹⁰⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 73, שורות 3-16.

- ... ש. איזה תופעות לוואי נוספות היו גברתי?
- ת. אני רק זוכרת שהוא תיאר משהו של, את המבנה של החזה משהו, ואז כשהוא הגיע לפטמות זקורות אז אני כבר קפצתי, אז אני, ואני לא זוכרת מה היה הראשון.
- ש. זאת אומרת כשאת אומרת תיאורים ציוריים, סליחה על הבוטות, זאת אומרת הוא תיאר את איברי החזה של הנשים, זה הכוונה, מעבר לאותן שתי מילים של 'פטמות זקורות'?
- ת. כן, תיאר בדיוק איך המבנה נראה
- ש. המבנה של החזה.. מדוע לא ציינת במפורש את הטענה הזאת? שהוא תיאר באופן מפורש את המבנה של החזה של נשים?
- ת. כי מה שהיה לי חשוב כאן זה העניין של ה'פטמות זקורות' לא בדיוק מה היה לפני, גם לא זכרתי גם עכשיו אני לא כל כך זוכרת באופן מפורש מה היה. אני רק זוכרת שזה כאן היה על המבנה. אבל מה היה בדיוק? אני רק זוכרת את ה'פטמות זקורות'."

216. שוב ושוב עולה איפוא, כי לפי דבריה שלה, התובעת למעשה לא היתה כל כך מרוכזת במהלך השיעור הראשון. זאת ועוד – בהמשך הדברים התובעת גם ציינה ש"אני זוכרת שהיה שם איזשהו תיאור של המבנה של החזה של נשים ואז אחר כך הוא עבר לפטמות זקורות וזה מה שכבר הקפיץ ויאללה, תפסיק לדבר ככה"¹⁰⁷.

217. כמו כן, נבקש להתייחס לאופן שבו תיארה התובעת את הלך רוחה ביחס לביטוי האמור. כפי שצוטט לעיל, בחקירתה הנגדית חזרה התובעת מספר פעמים על כך שבשלב זה של השיעור היא "בערה"¹⁰⁸ כבר¹⁰⁸, או "קפצה", כלשונה: "אני רק זוכרת שהוא תיאר משהו של, את המבנה של החזה משהו, ואז כשהוא הגיע לפטמות זקורות אני כבר קפצתי, אז אני, אני לא זוכרת מה היה הראשון..."¹⁰⁹.

¹⁰⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 73, שורות 34-36.

¹⁰⁸ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 72, שורות 29-31.

¹⁰⁹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 73, שורות 4-6.

218. לגישתנו, תיאור זה אף מתיישב עם תיאור התפרצותה על הנתבע בשלב זה של השיעור, וכן הולם את העובדה כי הנתבע הופתע ביותר מהתפרצות זו, עד שחש צורך לתעד אותה, כפי שפורט דלעיל. אנו סבורים גם, כי מדברים אלה של התובעת, עולה כי היא התרגשה והושפעה מאוד מצירוף המילים שבנדון, כך שהיא לא היתה קשובה להקשר המילים. לכן, התובעת לא ראתה במילים הנאמרות בגדר פירוט של תופעות לוואי קליניות, כפי שניתן להבין מעדותו של הנתבע.

219. זאת ועוד, נשוב ונפנה ביחס לכך לעדותה של הסטודנטית שהעידה מטעמו של הנתבע, שציינה כאמור לעיל כי לאורך כל השיעור, לא היה פגם בדרך ההרצאה או בתכנים שהעביר והציג הנתבע, וכי לדעתה לא היתה הצדקה לאופן שבו פעלה התובעת. עוד נציין כאן את החקירה שערכו מאוחר יותר הן ד"ר בהם והן גב' פרטובי, כאשר לנושא זה נתייחס בפירוט רב בהמשך פסק הדין. אף מהחלטתן, עולה כי הן לא סברו (כל אחת בנפרד), כי המדובר בבחירת מילים לא נאותה, או שהמדובר במילים שהרגיזו או צרמו לשאר הסטודנטים בכיתה.

220. **לסיכום נושא זה** – לסיכום כלל האמור בעניין זה, שוכנענו כי הנתבע השתמש בביטוי הנ"ל במסגרת הסבר הנוגע לתוצאה בלתי רצויה אך אפשרית לכשל בניתוח להגדלת חזה, כאשר הסבר זה עלה כתשובה לשאלה הנוגעת לדיני נזיקין ובהקשר של אחריות יצרן למוצרים פגומים.

221. שוכנענו, כי השאלה בעניין זה נשאלה באופן ספונטאני על ידי סטודנטית, וכי הנתבע השתמש בידע מוקדם שהיה לו על מנת לתת תשובה נרחבת ומדויקת לשאלה, תוך שימוש במונחים קליניים, המתייחסים לחזה האישה. בהתאם, הנתבע פירט מספר תופעות לוואי שמתרחשות כתוצאה מניתוח קוסמטי. על כן, אנו קובעים כי לא הייתה הטרדה מינית, ו/או הטרדה מינית המכוונת לתובעת, בהקשר של אמירת הביטוי "הזדקרות קבועה של הפטמות" המצוטט בטופס רפואי בפני הכיתה.

ה.6. לגבי אירועי השיעור הראשון – הטענה כי הנתבע התכוון ספציפית לתובעת, כאשר הוא התייחס בשיעור לחוק למניעת הטרדה מינית

222. התובעת טענה בתצהירה כי הנתבע אמר בכיתה כדלהלן – **"לא נדבר על החוק למניעת הטרדה מינית, אך יש לי הרגשה שהנושא יעלה הרבה מאחת הסטודנטיות בכיתה"**, וזאת כאשר הוא מסתכל לעברה באופן הפגנתי¹¹⁰. כמו כן, ובהמשך לדברים אלו, התובעת טוענת שהנתבע דיבר על עבירות מין, ואף סיפר כי יעץ בעבר לאחד ממרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית לתבוע נשים אשר הגישו תלונות שווא¹¹¹.

223. ביחס לאירוע נטען זה, הנתבע ציין כדלקמן¹¹²:

"דיברנו על דיני נזיקין, אחת הדוגמאות שהיו עוולת הנגיסה (צריך להיות "נגישה" – בית הדין) וזו דוגמא לעוולה שהיא פרטיקולרית ולא עוולה שהיא מה שנקרא עוולה רחבה, אז רשלנות... בעוולת הנגיסה זה בנקיטה של הליכי נפל פליליים בידיעה שאין להם שום תכלית והבאתי את הדוגמא הזאת... של הגשה של תלונת שווא על אונס, אני לא יודע, בידיעה שהיא תלונת שווא, זה עוולת נגיסה, יכול להיות עילה לתביעה של עוולת נגיסה, אפשר להביא דוגמאות אחרות בהתחשב בזה שבאותו שיעור פלונית דיברה על הטרדות מיניות ועל העניין שלה וכו' אז זה האסוציאציה, אני איש אסוציאטיבי וטוב ולרע אולי זה רע בהקשר שלה אבל ככה אני מרצה, הרבה סטודנטים אוהבים את זה, חלקם מסתבר שלא."

224. הנתבע הכחיש מכל וכל כי הוא אמר שתלונות שווא על הטרדות מיניות הינן רבות, וציין כי הוא דווקא הסכים עם דבריה של התובעת בהקשר זה, כדלקמן¹¹³:

"למיטב זכרוני פלונית שהיא שמעה על הדוגמא של נגישה היא אמרה אבל זה רק שני אחוזים ואז אמרתי אכן בראיון רדיו או בשיחתי עם היועצת המשפטית לא זוכר אם אמרתי זה ראיון רדיו או לא, אלה הנתונים שהציגה בפניי אבל עוולת הנגישה עוסקת במקרי קצה כמו שבית המשפט בכלל עוסק

¹¹⁰ סעיף 32.5 לתצהיר התובעת.

¹¹¹ שם, סעיף 32.6.

¹¹² פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 189, שורות 8-20.

¹¹³ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 190, שורות 5-18.

במקרי קצה, מקרה של רשלנות רפואית לפעמים הוא דרמתי וקיצוני והוא כמעט לא קורה ומי שקורא את התיקים האלה בטוח שבכל לידה הוא הולך למות אבל זה לא ככה, זה מקרה נדיר ככל שיהיה אני רק אמרתי שככה אמרו לי, באותה עת לא עסקתי בשאלה כמה הנתונים ואם יש בכלל נתונים, זה שאלה נפרדת אבל זה נתון שהציגה פלונית ואני לא סתרתי אותו אמרתי שכבר שמעתי אותו בעבר מנציגת היועצת המשפטית של ארגוני הסיוע."

225. **לסיכום נושא זה** – לא מצאנו כי יש בדברים אלו, שממילא מוכחים מכל וכל על ידי הנתבע, אינדיקציה להטרדה מינית כלשהי. ראשית, אין כל חולק כי אכן התובעת העלתה בתחילת השיעור את העניין שהיא מגלה [בחוק למניעת הטרדה מינית](#) ואף את רצונה לתבוע בגין הפרתו. על כן, ציון העובדה כי נושא החוק להטרדה מינית יעלה מאחת הסטודנטיות בכיתה אינו מהווה אמירה חריגה או בלתי לגיטימית. כך גם בנוגע לחלקה השני של הטענה – איננו מוצאים כי דיון באשר לפרשנות החוק הינה בעייתית בהקשרו של השיעור.

226. יש אף לציין, כי הנתבע ממילא הכחיש בתצהירו כי אמר דברים כנטען על ידי התובעת, וציין כי הוא אכן התייחס [לחוק למניעת הטרדה מינית](#) כהסדר חיצוני [לפקודת הנויקין](#), וזאת כאמור בשל העניין שגילתה התובעת בחוק ספציפי זה בתחילת השיעור, ולא כחלק מהמצגת שהכין מראש¹¹⁴.

227. כמו כן, הנתבע אף הכחיש מכל וכל שהוא המליץ לתבוע בגין תלונות שווא על הטרדה מינית, והעיד כי בשלב זה בשיעור, ובהקשר ישיר, הוא סיפר שהוא דווקא סייע בשעתו בהתנדבות ליועצת המשפטית של איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית¹¹⁵.

228. הגם שנושא זה כאמור איננו נדרש להכרעתנו, ואיננו נמצא בליבת ההליך, הרי שהתובעת ממילא לא הוכיחה את טענתה לגבי הייעוץ המשפטי הנטען של הנתבע. עדותו של הנתבע ביחס לכך גם היתה אמינה עלינו, ולאור העובדה כי מלכתחילה איננו מוצאים כל עילה להטרדה מינית בהקשר זה, הרי שטענה זו נדחת.

¹¹⁴ סעיף ז' לתצהיר הנתבע.

¹¹⁵ סעיף ח' לתצהיר הנתבע.

ה.7. לגבי אירועי השיעור הראשון – סיכום-ביניים

229. **סיכום-ביניים** – לסיכום חלק זה, ולאחר שבחנו בפרוטרוט את אירועי השיעור הראשון, אנו מוצאים כי התובעת לא הוטרדה מינית על ידי הנתבע בשיעור זה. אמירת הביטויים אשר הוזכרו דלעיל על ידי הנתבע, כשלעצמם, אינם מהווים הטרדה מינית, וזאת לאור בחינת ההקשר בו נאמרו, במסגרת כיתתית, ומבלי שהוכח שכוונו באופן ספציפי כזה או אחר כלפי התובעת.

230. בנוסף, הוכח לפנינו כי המילה שנאמרה על ידי הנתבע ("כוסית") נעשתה בהקשר לפסק דין **קושניר**, ובהקשר **לחוק למניעת הטרדה מינית**, אשר דיון בנוגע לו התנהל בכיתה. כמו כן הוכח לפנינו, כי הביטוי "הזדקרות קבועה של הפטמות" נאמר במסגרת פירוט תופעות לוואי העשויות להיגרם בניתוח להשתלת תותב בחזה ("ניתוח הגדלת חזה"), בהתייחס לשאלה אשר נשאל הנתבע באופן ספונטני בכיתה על ידי אחת הסטודנטיות.

231. בנוסף, הכרענו כי הטענות האחרות שהעלתה התובעת לא בוססו כיאות, וכי גם אם אלה היו מבוססות – ולא כך הוא הדבר, הן לא היו מעמידות עילה להטרדה מינית כמשמעה בחוק. לאור כל האמור לעיל, אנחנו קובעים כי לא הייתה הטרדה מינית של התובעת מצד הנתבע, במהלך השיעור הראשון.

ה.8. לגבי האירועים שהתרחשו לאחר השיעור הראשון

232. **באשר ליתר טענות התובעת כנגד הנתבע – הטענה כי הנתבע סיפר בדיחה על עורכי דין** – כאמור לעיל, התובעת טענה ביחס לאירועים נוספים מצידו של הנתבע, שאירעו לאחר השיעור הראשון, בהמשך לימודיה. עם זאת, נדגיש כבר עתה, כי התובעת שמה עליהם דגש פחות בהרבה, מאשר בהשוואה לאירועי השיעור הראשון. נזכיר שוב, כי התובעת ציינה שאירועי השיעור הראשון, אשר התקיים ביום 14.3.2012, הם מהווים לשיטתה אירוע ההטרדה העיקרי: **"מבחינתי ההטרדה המינית בעיקר היתה השיעור הראשון של ה-14 במרץ..."**¹¹⁶.

¹¹⁶ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 163, שורות 9-15.

233. מכל מקום, לשיטת התובעת, בשיעורים נוספים שלימד הנתבע ואשר היא נכחה בהם, הנתבע סיפר בדיחה גסה על עורכי דין, תוך כדי שימוש במילה "זרע". הנתבע מצידו פירט ביחס לאירוע נטען זה, כדלקמן¹¹⁷:

"בשיחה הראיתי להם אתר, אפשר לראות את התמלול המדויק, הנה רבותיי אנחנו מדברים על חוק איסור לשון הרע והשאלה המעניינת האם למשל אפשר להוציא לשון הרע כנגד ציבור, אז הנה בוא נראה... לא סיפרתי בדיחה, קראתי מאתר של בדיחות, לספר זה בדיחה זה כאילו אני רציתי להצחיק את הסטודנטים אבל לא, המטרה הייתה להציג בפניהם איזה סוג של בדיחות כנגד עורכי דין מפורסמות ברשת באתר בדיחות, זו הייתה הבדיחה הראשונה, השנייה השוותה העורך דין לכלב, בדיחה של כמה שניות, אמרתי תגידו שאתם שומעים את זה האם זה גורם לכם תחושת מיאוס..."

234. תחילה יש לציין, כי האירוע הנטען אינו מופיע בכתב התביעה, ובכך יש לשיטתנו כדי להחליש את טענת התובעת – הן לגופה, והן מפאת הרחבת חזית, שלה התנגד הנתבע כבר בתחילת ההליך¹¹⁸. גם לגופו של עניין יש לדחות את טענת התובעת, ולא שוכנענו בטענתה כי הנתבע בחר דווקא את הבדיחה הנ"ל, מתוך מטרה פסולה כזאת או אחרת, ולא נסתרה טענת הנתבע כי המדובר בבדיחה הראשונה שהופיעה באתר האינטרנט.

235. זאת ועוד, התובעת התייחסה בלקוניות רבה לאירוע נטען זה, ולא פירטה בהרחבה ביחס אליו. בנוסף, גם כאן, לא הובאו עדים וראיות נוספים ביחס לאירוע שבנדון. מכל מקום, עיקר טענתה של התובעת הינה כי הנתבע לא הבין את חומרת מעשיו בשיעור הראשון, ואף לא ניסה לשנות את דרכיו. לשיטתנו, ובהמשך ישיר למסקנתנו ביחס לאירועי השיעור הראשון, לא מצאנו לנכון כי יש באירוע הנ"ל כדי לבסס עילת תביעה כלשהי כנגד הנתבע, ובהתבסס על הוראות החוק למניעת הטרדה מינית.

¹¹⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 71, שורות 9-15.

¹¹⁸ ראו סעיף 19(ט) לסיכומי הנתבע.

236. **ביחס לטענה כי הנתבע שוחח על הסרט "אימפריית החושים" – לטענת התובעת, בשיעורים נוספים שלימד הנתבע ואשר היא נכחה בהם, הנתבע המשיך להעלות נושאים הגורמים חוסר נוחות רבה, לה וליתר הכיתה, כמו למשל האם חופש הביטוי גובר במקרה של סרט פורנוגרפי. לטענתה הנתבע כיוון לסרט "אימפריית החושים".**

237. הנתבע פירט ביחס לאירוע נטען זה, וציין כדלקמן¹¹⁹:

"שאתה מדבר על סוגיה כמו לשון הרע ברמה החוקתית כפי שניתן ללמוד בכמה פסקי דין מנחים בתחום, מדובר על איזון חוקתי בין שני ערכים מרכזיים, אחד מהם הוא חופש הביטוי ובחופש הביטוי במשפט חוקתי לומדים בין היתר את אימפריית החושים, עושים את זה בתיכון וגם בפקולטה למשפטים."

238. עוד הוא ציין את הדברים הבאים, כדלקמן¹²⁰:

"... אחד (מפסקי הדין – בית הדין) המרכזיים בתחום חופש הביטוי, אם בכיתה י"א או י"ב בתוכנית של משרד החינוך ואפשר להזכיר אותו ותראו מה אמרתי ולא אמרתי שום דבר בעל אופן מיני רק הזכרתי את פסק הדין, האם להגיד את המילה אימפריה או חושים זה הטרדה מינית? האם בשיעור פסיכולוגיה אתה מדבר על החושים זה הטרדה מינית כי גברת פלונית שומעת חושים ומיד חושבת מינית? אני זה שחושב מיני?..."

239. גם ביחס לאירוע נטען זה, התובעת התייחסה אליו בלקוניות רבה, ולא פירטה את טענותיה בהרחבה. בנוסף, גם כאן, לא הובאו עדים וראיות נוספים מצידה ביחס לאירוע שבנדון, ובכלל זה, לכך שנגרמה אי-נוחות למי מהסטודנטים בכיתה, כתוצאה מהדיון ביחס לסרט "אימפריית החושים".

240. עיקר טענתה של התובעת הינה כי הנתבע לא הבין את חומרת מעשיו בשיעור הראשון, ואף לא ניסה לשנות את דרכיו. אולם שוב נציין, כי לשיטתנו,

¹¹⁹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 173, שורות 5-11.

¹²⁰ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 175, שורות 10-16.

ובהמשך ישיר למסקנתנו ביחס לאירועי השיעור הראשון, כי לא מצאנו לנכון שיש באירוע הנ"ל, כדי לבסס עילת תביעה כלשהי כנגד הנתבע, ובהתבסס על [החוק למניעת הטרדה מינית](#).

241. לעמדתנו, הסבריו של הנתבע גם מעלים, כי המדובר בדיון לגיטימי וענייני באשר לנושא הנידון בשיעור. באשר לטענתה של התובעת בסיכומיה, כי "..." **אין קשר בין חופש הביטוי נשוא הסרט, לבין חופש הביטוי נשוא לשון הרע**"¹²¹, הרי שנשוב ונציין – וכפי שכבר הוער במהלך פסק הדין, כי טענה זו נופלת בגדרי דיון אקדמי. על כן, בית הדין אינו יכול ואינו צריך להכריע בה. מכל מקום, לא הוכח כי מעבר לאזכור הסרט הנ"ל (להבדיל מפרטי הסרט ועלילתו, או הקרנתו) ובקישור לנושא שנלמד, וכאשר התובעת בכלל זכרה שהוא התכוון לסרט אחר¹²², עשה הנתבע דבר-מה נוסף. ממילא אזכור הסרט, כשלעצמו, בוודאי שאינו פסול.

242. באשר לאירועים אחרים, כגון הטענה שהנתבע ערך דיון שטחי בתקיפה מינית שפורסמה בעיתונות, תוך כדי שהוא מאשים את הקורבן, ו/או שבשיעור אחר (ולא בשיעור הראשון) הנתבע החל לדבר אודות ניתוחי הקטנת חזה, ו/או שהנתבע שוחח בשיעור במועד כלשהו על אוננות גברים, הרי שהם לא הוכחו כלל ועיקר, על ידי התובעת. ממילא, התובעת לא התייחסה לכך בסיכומיה – ובוודאי שלא בפירוט, ויש לראות בכך כזניחת טענותיה בהקשר זה.

243. כך הוא הנכון לגבי אירועים נוספים שלא הוכחו, ואשר לטענת התובעת התרחשו בקורס "מבוא לדיני בריאות" בשנה השנייה ללימודיה של התובעת. גם כאן, התובעת כמעט ונמנעה לחלוטין מלדון בפירוט בטענות אלה, שהועלו בצורה כללית מאוד, ואנו דוחים בהתאם כל טענה ביחס לכך. ממילא, התובעת בעצמה העידה בפנינו, שהיא לא הוטרדה מינית על ידי הנתבע במהלך השנה השניה ללימודיה.

ה.9. לגבי העדות מטעם התובעת

¹²¹ סעיף 93 לסיכומי התובעת.

¹²² נעיר, שכאשר נפגשה התובעת עם הגב' פרטובי, התובעת ציינה בפניה שמו של סרט אחר – "אימפריית השמש". ראו בעמ' 131 בחוברת הנספחים לתצהיר התובעת – מכתבה של הגב' פרטובי ביחס לתלונתה של התובעת.

244. נשוב ונזכיר, וכפי שכבר ציינו דלעיל, כי עדותה של התובעת ביחס לטענותיה כנגד הנתבע היתה בגדר עדות יחיד, על כל המשתמע מכך; בנוסף, מצאנו בעדותה של התובעת מספר בקיעים וחוסר התאמה לגרסאות קודמות שלה, תוך כדי שקבענו כי המדובר בגרסה "מתגלגלת" ו-"מתפתחת"; זאת ועוד, התובעת אף העידה שהיא לא כל כך זכרה את אירועי השיעור הראשון, ולא היתה מרוכזת במהלך השיעור; לבסוף, מצאנו כי עדותו של הנתבע, אשר נתמכה גם בעדויות אובייקטיביות ובעדות של סטודנטית, היתה מהימנה, אמינה ורציפה.

245. עם זאת, יש לפרט ולהתייחס בשלב זה גם לעדויות של שתי עדות, וכפי שאלה הובאו מצידה של התובעת. **באשר לעדותה של הגב' לויט** – הגב' לויט העידה כי היא משמשת, בין היתר, כמלווה מטעם המרכז לסיוע נפגעות אונס ותקיפה מינית. עוד העידה הגב' לויט, כי היא ליוותה את התובעת מתוקף תפקידה כמתנדבת במרכז סיוע לנפגעות אונס ותקיפה מינית בקרית שמונה, ונכחה בשתי פגישות עם גורמי המכללה.

246. אין חולק, וגב' לויט אף אישרה זאת, כי היא לא נכחה באירועים נשוא תביעתה של התובעת כנגד הנתבע. קרי – היא לא נכחה בשיעורים שאותם העביר הנתבע, לרבות לא בשיעור הראשון¹²³. בנוסף, עדותה של הגב' לויט ביחס למה שסיפרה לה התובעת על ההטרדות הנטענות, היתה כללית ביותר, והעדה לא ידעה לומר האם האמירות שמייחסת התובעת לנתבע, נאמרו באופן אישי על ידו, כלפי התובעת, והאם האמירות האלה נאמרו על ידו, גם כלפי סטודנטיות אחרות¹²⁴.

247. עוד נציין – והדבר חזר גם ביחס לעדה הנוספת מטעם התובעת, הגב' קנור, כי כאשר נשאלה עדה זו האם היא יודעת מהן ההאשמות המיוחסות כנגד הנתבע, היא ציינה כי המדובר ב"סעיף המתייחס לאווירה עוינת סביב נושא המיניות, לאמירות מבזות, משפילות של מיניותו של אדם... זאת אומרת ברגע שיש אמירות מיניות שיגרמו לי להרגיש שאני לא יכולה לתפקד במקום העבודה

¹²³ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 7, שורות 28-33, וכן עמ' 9, שורה 12, וגם עמ' 10, שורות 26-27, וכן שורה 29.

¹²⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 8, שורות 28-33.

- או במקום הלמידה באופן סדיר, יש פה הטרדה"¹²⁵. כלומר, העדה הבינה מהתובעת, כי כלל האמירות המיוחסות לנתבע, אינן כאלה שנאמרו על ידו באופן ישיר כלפיה.
248. **באשר לעדותה של הגב' קנור** – הגב' קנור העידה כי היא משמשת, בין היתר, כרכזת ליווי הליכים משפטיים מטעם המרכז לסיוע נפגעות אונס ותקיפה מינית, כאשר במסגרת תפקיד זה היא ליוותה את התובעת בתלונה, למול המכללה, וכתבה ביחד עמה מכתב למכללה.
249. כאשר העדה נשאלה האם היא יודעת מהן ההאשמות המיוחסות כנגד הנתבע, היא ציינה כי המדובר ב"**התייחסויות שהן חוזרות, התייחסות מבזות**". כאשר הוקרא בפניה **סעיף 3(א)(4)** לחוק, היא אישרה כי לכך כוונתה¹²⁶.
250. הגב' קנור העידה אף היא, כי האמירות שמייחסת התובעת לנתבע, לא נאמרו באופן אישי על ידו, כלפי התובעת, וציינה ש"**... זאת לא היתה פניה אל מול פלונית**"¹²⁷. לאחר מכן היא שבה וציינה, שהיא לא יודעת לומר האם המילה "כוסית" נאמרה על ידי הנתבע לסטודנטיות נוספות¹²⁸. העדה גם ציינה שהיא לא דיברה עם מי מהסטודנטיות האחרות שנכחו בשיעור¹²⁹.
251. נשוב ונעיר, כי גם עדותה של עדה זו, בדומה לגב' לויט – וכאשר אין חולק כאמור לעיל כי שתיהן לא נכחו בשיעורים שהעביר הנתבע, התאפיינה בכלליות לגבי מהות הטענות שהעלתה בפניהן התובעת, וביחס לנתבע. בכלל זה, העדה לא ידעה להגיד כמה פעמים אמר הנתבע לכאורה את המילה "כוסית"; האם הביטוי צוטט ככזה שנכתב במסגרת פסק דין; כמה התייחסויות לכאורה ביצע הנתבע ביחס לניתוחי הגדלת חזה; ומה בדיוק נאמר על ידו ביחס לפטמות¹³⁰.

¹²⁵ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 9, שורות 30-36.

¹²⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 22, שורות 20-27.

¹²⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 26, שורות 26-29.

¹²⁸ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 29, שורות 12-14, וכן עמ' 30, שורות 3-11.

¹²⁹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 29, שורות 12-33.

¹³⁰ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 26, שורה 30, עד עמ' 27, שורה 23.

252. לבסוף, גם עדותה של עדה זו, בדומה לזו של גב' לויט, התאפיינה בכך שהעדה לא זכרה פרטים רבים, וציינה מספר פעמים "לא זוכרת" מספר פעמים¹³¹, "אני לא סגורה על זה במיליון אחוז"¹³² וכד'. זאת ועוד – בדומה לגב' לויט, גם עדה זו לא ידעה לתמוך בדוגמאות את טענותיה העובדתיות. זאת, מלבד מה שסיפרה לה התובעת עצמה, בלבד.
253. כך למשל, כאשר התבקשה העדה להתייחס לנטען בסעיף 8 לתצהירה, ולפיה הנתבע היה מודע לתוכן התלונה של התובעת כנגדו, עוד לפני החקירה, היא הודתה שיכול להיות שזה נאמר לה על ידי התובעת עצמה. העדה גם ציינה ש"מה שאני יודעת, אני יודעת מפלונית, לא תחקרתי אותה"¹³³
254. בנוסף, העדה גם הודתה שהטענה שלה, ולפיה התלונה של התובעת לא נחקרה על ידי המכללה, היא למעשה אך ורק מסקנה שלה¹³⁴, ולא בגדר עובדה. לא בכדי הודתה עדה זו, ברוב כנותה, כי "התצהיר שלי לא מספר כמעט כלום, הוא מדבר, שוב, באופן מאוד-מאוד כללי"¹³⁵, וכן "התצהיר שלי הוא מאוד-מאוד נקודתי ומאוד מאוד קצר"¹³⁶.
255. למעשה, גם הגב' קנור וגם הגב' לויט קיבלו את תלונת התובעת והאמינו לה במלואה, וכפי שהן ציינו חזור ושנה בעדותן. ראו למשל הדברים הבאים: "אני לא אמונה על הכרעה האם נעשתה פה הטרדה מינית כן או לא. אני נפגשת עם נפגעת, מקבלת ממנה את האינפורמציה ומנסה לעזור לה ככל שאני יכולה"¹³⁷. למעשה, תפקידן התמצה בליווי ותמיכה של התובעת למול גורמי המכללה.
256. למען הסר ספק, אין באמירה זו כדי להביע ולו שמץ של ביקורת על הגב' קנור ו/או על הגב' לויט, והתרשמנו כי שתיהן ביקשו לסייע לתובעת – במקצועיות,

¹³¹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 27, שורה 35.

¹³² פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 32, שורה 23.

¹³³ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 39, שורה 17.

¹³⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 32, שורות 19-36.

¹³⁵ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 35, שורות 11-12.

¹³⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 35, שורה 31.

¹³⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 34, שורות 12-13.

נאמנות ובמסירות, ומתוקף תפקידן, שאותו הן ביצעו על הצד הטוב ביותר. התרשמנו גם כי הן העידו בפנינו בצורה כנה ופתוחה.

257. יחד עם האמור לעיל, משעה שהן הגבי לויט והן הגבי קנור שמעו על פרטי הטענות והאירועים למעשה רק מפי התובעת עצמה (הן מה שנאמר, והן מה שלא נאמר ולא עודכן לאחר מכן, מצד התובעת אל שתיהן); משעה ששתיהן גם העידו בצורה כוללנית ביותר וללא שהן זכרו כמעט בכלל את פרטי השיעור הראשון ו/או ביחס לכל טענה עובדתית שעלתה בתצהיריהן (והיו ממילא טענות עובדתיות מעטות שכאלה), הרי שלמעשה אין בעדותן כדי לחזק במידה רבה את גרסת התובעת, אם בכלל.

258. **לסיכום נושא זה** – העדויות של הגבי קנור והגבי לויט אינן מסייעות כלל ועיקר לתביעתה של התובעת, ובכל הקשור לתביעה כנגד הנתבע.

ה.10. היבטי מקרו ובחינת כלל התנהגותה של התובעת במהלך הלימודים במכללה, ובמיוחד בשנת הלימודים הראשונה וטרם שהנתבע החל ללמד אותה

259. כפי שהרחבנו בחלק הנורמטיבי, בחינת שאלת קיומה של הטרדה מינית תיעשה תוך בחינת כל הנסיבות הרלוונטיות: " ... השאלה אם מעשים מסוימים הם הטרדה מינית פסולה על-פי סעיף 3(א) לחוק, או שמא מדובר בהתנהגות לגיטימית שאינה עולה כדי הטרדה מינית, חיבת תמיד להיבחן על-פי ההקשר שבו בוצעו המעשים, טיב היחסים בין הצדדים ומכלול נסיבות העניין בכל מקרה לגופו"¹³⁸.

260. רק לאחרונה התייחס בית המשפט העליון לכך, ונקבע כי " ... במקרים שעניינם טענות להטרדה מינית, תוכן ההתבטאויות אינו משום חזות הכל, וכפי שציין בית משפט זה בעניין לוי "חומרן של אמירות מטרידות אינה נבחנת רק על-פי תוכן האמירות כשלעצמן, אלא גם על-פי תדירותן, טיב היחסים שבין הצדדים המעורבים ויתר נסיבות העניין בכל מקרה לגופו"...

¹³⁹.

¹³⁸ עש"מ 6737/02 מדינת ישראל נ' זקן, פ"ד נז(2) 312.

¹³⁹ בג"ץ 3884/16 פלונית נ' השר לביטחון פנים, [פורסם בנבו] ניתן ביום 20.11.2017.

261. בענייננו, הגענו למסקנה ברורה בדבר היעדר קיומה של הטרדה מינית מצד הנתבע, וזאת בהסתמך על ניתוח עובדתי של אירועי ההטרדה כפי שאלה פורטו על ידי התובעת, ובעיקר ביחס לשיעור הראשון שנערך ביום 14.3.2012. עם זאת, אנו מוצאים לנכון להתייחס גם לנסיבות שעולות מהראיות הרבות אשר הועמדו לעיון בית הדין, ובאשר להקשר הרחב של השתלשלות העניינים. דברים אלה מכוונים בעיקר ביחס להתנהגותה של התובעת במהלך הלימודים במכללה.

262. יודגש כבר עתה, כי ניתוח הנסיבות אשר נביא להלן אך מחזק את מסקנתנו, ואינו מחליף את הניתוח שנעשה עד כה. שהרי, ברי כי לא ניתן לשלול קיומה של הטרדה מינית בשל הנסיבות שנפרט להלן. עם זאת, משעה ששללנו את קיומה של הטרדה מינית, אזי שהנסיבות שנפרט להלן, הינן משלימות לעניות דעתנו את התמונה הכוללת, ואשר רלוונטית אף לבחינת התביעה כנגד המכללה, נושא שאליו נתייחס בהמשך דברינו.

263. **וביתר פירוט** – לענייננו נחשפו תכתובות דוא"ל שונות, אשר צורפו לתצהירו של הנתבע. נציין כבר עתה, כי התכתבויות דוא"ל רבות צורפו גם לתצהירה של התובעת, והיא עסקה בהן במהלך חקירותיהם הנגדיות של העדות מטעם הנתבע.

264. מתכתובות אלו, וכן מהתצהירים ומהחקירות החוזרות של העדים השונים, עולה תמונה לפיה בסמסטר הראשון ללימודיה של התובעת במכללה, התנהלותה והתנהגותה אל מול מרצים שונים הצריכה התייחסות חריגה מטעם המכללה, לכל הפחות, וכפי שנפרט להלן. בנוסף, במהלך לימודיה של התובעת, לא מעט סטודנטים קבלו על התנהגות חריגה מצד התובעת, ואף העבירו עצומה לידי הנהלת המכללה, בה הם דורשים טיפול משמעותי ב"הפרעות" מצידה.

265. אירועים אלו פורטו כאמור לעיל בתצהירה של ד"ר י', העדה מטעם הנתבע – ואשר כיהנה בשעתו ובעת הרלוונטית לתביעה כראשת המערך האקדמי בבית הספר למשפטים במכללה. בתצהירה, נטען כי במהלך הסמסטר הראשון ללימודיה של התובעת, הצטברו פניות רבות של מרצים אשר יידעו אותה אודות התנהגויות בעייתיות שלה.

266. מהראיות אשר נחשפו בפנינו, התרשמנו כי המרצים אשר פנו למכללה, העבירו תרשומות שונות, המתארות חוויות חריגות ובלתי לגיטימיות, ואשר בהן הייתה מעורבת התובעת. ודוק – המדובר במועד שהינו **טרם שהנתבע החל ללמד את התובעת**¹⁴⁰, וגם אין המדובר בעדים מטעמו, בהליך זה.
267. בין היתר, עלו טענות מצד מרצה אשר דיווח כי בתום הרצאה ניגשה אליו התובעת ואמרה לו שהוא משפיל תלמידים¹⁴¹; מרצה אחר דיווח כי במהלך שיעור הגיבה התובעת תגובה תקיפה לדוגמה שהוא נתן בשיעור, והוא השיב לה כי הדוגמה היא חלק מהחיים, ואז פנה לכיתה ושאל האם הדוגמה חרגה מהכללים. בשלב זה התובעת קמה ויצאה מהכיתה בטריקת דלת ובזעם, ולאחר מכן שאר התלמידים דחו את התנהגותה וביקרו אותה קשות¹⁴².
268. ד"ר י' אף הצהירה, כי במהלך הסמסטר הראשון זימן פרופ' כרמי את התובעת לפגישה, כדי ליידע אותה אודות הקשיים שמעוררת התנהגותה בכיתה, ולהבהיר לה כי המשך התנהגות שכזו עלול לגרום צעדים משמעותיים ואחרים כנגדה. לאחר הפגישה דיווח פרופ' כרמי כי התובעת נהגה באופן עויין ואף צעקה עליו משום שהציע לה שתסגור את הדלת מאת פרטיות הנושאים שיעלו בשיחה, והטיחה בו כי לא תסכים להיפגש עם גבר בחדר שדלתו סגורה¹⁴³.
269. בנוסף, התובעת עצמה העידה כי על אף שבתחילת הסמסטר הראשון היא קבלה וכעסה על התבטאויות המרצים דלעיל, והעירה עליהן למרצים, הרי שבסוף הסמסטר היא מתארת הערכה כלפי המרצים הללו ואף לאחר שנערך שיח עימם.
270. כך היא תיארה נושא זה בחקירתה הנגדית¹⁴⁴:

¹⁴⁰ למעשה, הנתבע העביר לתובעת רק שיעור אחד, במסגרת שבוע האוריינטציה שנערך טרם תחילת הלימודים בתואר – ראו פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, לאורך כל עמ' 111.

¹⁴¹ סעיף 4ג לתצהיר ד"ר י'.

¹⁴² סעיף 4ד לתצהיר ד"ר י'.

¹⁴³ סעיפים 4.2-4.3 לתצהיר ד"ר י'.

¹⁴⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 44, שורות 17-37.

- ש. אני רוצה לחזור אחורה למרצים. גבירתי מרגישה שהיחס של שאר המרצים כלפיה היה הוגן מרגע שהיא העירה את ההערות האלה?
- ת: כן. לקח קצת זמן שאני אתרגל אליהם והם יתרגלו אלי, זה כן, אבל מלקראת סמסטר ב' של שנה א כבר היה ממש טוב, גם היו עושים איתי בדיחות במהלך השיעור, או לא רק איתי עם עוד כל מיני סטודנטים, אבל היחסים היו ממש-ממש טובים. רוב הוויכוחים גם היו משפטיים, הם לא היו לפי זה.
- ש. כי גבירתי לדוגמה מצרפת את נספח מס' 7 לתצהירה..... על מכתב הערכה שהיא קיבלה מד"ר ו. זה דוגמה באמת ליחס הערכה?
- ת. כן, ביני לבין ד"ר ו, למרות שהתחלנו ברגל קצת שמאל, היה קשר טוב, מכבד, והוא גרם לי לאהוב את שיעור נזיקין, עד שנהרס לי.
- ש. אז דעתו מהימנה עלייך, זאת אומרת את סומכת על שיקול דעתו?
- ת. כן, הוא גם.
- ש. מה זאת אומרת התחלת ברגל שמאל עם ד"ר ו?
- ת. במהלך השיעור, אז פשוט אחרי שהוא העיר את ההערה הזאת, אני מאוד נפגעת מההערה הזאת.
- ש. איזו הערה? מה שאמרת קודם?
- ת. כן. אני מאוד-מאוד נפגעת, מאוד נפגעת גם מההתייחסות שלו כלפי, בעיקר בגלל שמאוד הערכתני אותו, אז מאוד מאוד נפגעת מזה, ואח"כ עשינו שיחה פשוט..."

271. למען הפירוט יצוין, כי התובעת מתייחסת בשלב זה, בין היתר, למרצה בבית הספר למשפטים – ד"ר ו', אשר כתב דוא"ל ביום 14.12.2011 (ושוב נדגיש כי בשלב זה הנתבע כלל לא החל ללמד את התובעת), ובו הוא תיאר התפרצות של התובעת במהלך שיעור שהועבר על ידו, אשר הסתיים ביציאה מהכיתה בטריקת דלת, וזאת בשל העובדה כי התובעת לא הסכימה עם תוכן דבריו בשיעור¹⁴⁵. עוד ציין אותו מרצה, כי המדובר ב"..."[ל]התנהגות חריגה של תלמידה ודיבורים לא נאותים כלפי מרצים – לא רק כלפיי".

272. בפנייתו, ד"ר ו' אף ציין, כדלקמן:

¹⁴⁵ נספח 11א לתצהיר התובעת.

"בהמשך להתרשמות של מרצים נוספים כי פלונית משנה א' מתנהגת באופן בעייתי ביותר בעניין העצמת ההשקפה שלה בענייני אפליית נשים... במסגרת שיעור על רשלנות רפואית – כחלק מנושא הרשלנות בנזיקין – ציינתי שבת המשפט לא מזלזלים באילוצים של רופאים בשל עומס ותנאי שטח וציטטתי פסק דין שקבעו שאין למדוד את המעשה בעיניים של חכמים לאחר מעשה, בין הדוגמאות של נסיבות שמקשות על עבודת הרופא, הזכרתי את סד הזמנים שקובעות הקופות לרופאים ומקציבות 10 דקות לכל פצינט, והוספתי – תארו לכם אישה שנכנסת לגניקולוג ביום חורף כשהיא לבושה בבגדים רבים ובמהלך עשר הדקות היא צריכה להסיר בגדים, ללבוש אותם בחזרה כאשר על הרופא לרשום ברושמה את התלונות שלה ואת הממצאים – כמה זמן נשאר לו לבדיקה הרפואית עצמה? תגובתה של פלונית היתה תקיפה: מה פתאום אתה משתמש בדוגמא כזו? עניתי לה בכיתה שזה חלק מהחיים ובכוונתי היה להמשיך – לולי היתה קוטעת אותי – ולתת דוגמא לאמא שבאה עם תינוק לרופא הילדים והיא צריכה במהלך עשר הדקות גם להסיר את בגדים והחיתולים וגם לחתל ולהלביש לאחר הבדיקה וגם כאן לרופא לא (נ)שאר מספיק זמן לבדיקה. בהפסקה שוחחתי עם פלונית בנינוחות וניסיתי להסביר לה בנעימות כי חבל שהיא תראה כך וקשה ללמד כאשר צריך לחשוב על כל מילה שלא תפגע בהשקפותיה. בתגובה היא שוב תקפה ואמרה כי מצפה ממרצים שלא ישתמשו בדוגמאות של נשים כי אני יודעת שזה יכול לגלוש לאמירות שוביניסטיות וכיו"ב. שאלתי אותה האם במקרה שלנו זה גלש – והיא המשיכה ותקפה הפעם לא אבל זה יכול לגלוש. אמרתי לה שבקורס נזיקין כאשר דנים בנזקי גוף אין מנוס מלהתייחס גם לחלק הנשי שמרכיב חצי מהאנושות ואם למען הקורקטיות נצטרך להימנע מלהזכיר מקרים אלו הרי שלא ניתן ללמד את הקורס... הוספתי שאם קשה לה בעניין זה ייתכן והיא צריכה לוותר על הקורס בנזיקין. בחלק השני של השיעור היא ירדה כמי שקפאה שד וכששאלתי על פסק דין שביקשתי לקרוא מי קרה והיא הצביעה, ביקשתי ממנה לספר על פסק הדין במטרה לשחרר קצת את הלחץ שהיא הפגינה. תגובתה התקיפה הייתה "לא רוצה לדבר". עצרתי את השיעור והפניתי שאלה לכיתה: "מי חושב שהדוגמא שנתתי בשיעור הקודם חרגה מהכללים?". באותו רגע פלונית קמה בחמת זעם ממקומה, פסעה במהירות לדלת הכיתה, יצאה מהחדר וטרקה את הדלת בחמת זעם. לאחר יציאתה כל התלמידים, ללא יוצא מן הכלל, דחו מכל וכל את התנהגותה של פלונית ואף ביקרו אותה קשות על ההתנהגות הזו."

273. בחרנו להאריך בציטוט הדברים, שכן המדובר למעשה באותה הסיטואציה שאירעה בשיעור הראשון של הנתבע, ואשר היא-היא הבסיס העיקרי והכמעט בלבדי לתביעה כנגד הנתבע. כל זאת, כאשר המדובר בגורם שלתובעת אין כל טענה כנגדו, ושהיא טוענת בעצמה שהיא מעריכה אותו.
274. עוד נבהיר, כי התובעת עצמה צירפה לתצהירה, דוא"ל הערכה מיום 22.3.2013 שכתב לה אותה מרצה – ד"ר וי¹⁴⁶. מדוא"ל זה ניתן ללמוד את העובדה המוסכמת אליבא כל מי שהיה מעורב בהליך זה – העובדה ולפיה התובעת היתה סטודנטית מבריקה ומצטיינת. למותר לציין, כי בקורס "דיני נזיקין" עצמו, התובעת קיבלה בסופו של דבר תעודת הערכה, שעליה חתומים גם הנתבע וגם ד"ר וי¹⁴⁷.
275. בדומה, ציין מרצה שני – ד"ר מ' (שהוא ד"ר מ' שאליו פנתה התובעת לראשונה בתלונה על הנתבע, והנזכר מספר פעמים במהלך פסק הדין), בדוא"ל ששלח ביום 16.11.2011, על התנהגות חריגה ותוקפנית של התובעת כלפיו, וציין שדיווחים נוספים בעניין זה הועברו אליו ממרצים נוספים. בין היתר, הוא כתב ש"... התלמידה יוצרת רושם, מול כל המרצים ששוחחתי איתכם, כאילו היא יושבת בכיתה על תקן משקיפה ו/או מבקרת ו/או בוחנת שבודקת כל דבר שהמרצים אומרים הן ביחס לתוכן והן ביחס לסגנון והן יחס ללשון (בין אם זה לשון זכר או נקבה וכיו"ב). הדבר בעייתי"¹⁴⁸.
276. עוד נפנה לדוא"ל שנכתב ביום 12.1.2012 על ידי מרצה אחר, שלישי במספר – ד"ר ז', ואשר הועבר לפרופ' כרמי. התוכן של פניה זו פורט במסגרת תצהירה של ד"ר י', אשר התערבותה בנושא התבקשה על ידי הנהלת בית הספר. בפניה זו כתב המרצה כדלהלן¹⁴⁹:

"פרופ' כרמי שלום,

¹⁴⁶ נספח 7 לתצהיר התובעת.

¹⁴⁷ נספח 14 לתצהיר התובעת, עמ' 289 בחוברת הנספחים.

¹⁴⁸ תצהיר הנתבע, עמ' 225 בחוברת הנספחים.

¹⁴⁹ נספח 31 לתצהיר הנתבע, עמ' 268 בחוברת הנספחים לתצהיר. ראו גם נספח 26 לתצהיר הנתבע, וביחס לפניה נוספת של אותו המרצה.

בתאריך 10.1.12 פורסמה כתבה באתר אינטרנט העוסקת בשיעור מבוא למשפט פרטי. בכתבה מצוין כי: "לטענתה של פלונית, שהיא בוגרת תואר שני בלימודי מגדר, בשנה האחרונה היא ושאר חבריה לקורס נאלצים לשמוע את הערותיו השוביניסטיות של המרצה שלה. בין ההערות שנאלצה להקשיב להן, לדבריה, היו גם אמירות כמו: "גברים מתמכרים להימורים, נשים מתמכרות לקניות וליהלומים" או "הדודה רוחמה יותר כשירה לטפל בקטין אבל הדוד משה יקנה לו דברים". פלונית לא הסכימה לעבור לסדר היום לגבי האמירות המכעיסות, וציינה בפני המרצה מספר פעמים כי מדובר בהערות מבזות נשים. בעקבות כך היא הוזמנה לשיחה עם ראש החוג". בפגישה הראשונה עם פלונית בשבוע האוריינטציה, אמרה פלונית כי אני 'מסומן אצלה'. לשאלתי מדוע, היא ענתה לי כי בשיעור בשנה שעברה ציטטתי את המשפט "יהלומים הם ידידיה הטובים של האשה"... במהלך שאר השיעורים, פלונית מתפרצת לתוך דברי, מפריעה לשאר הסטודנטים, ובעיקר מעירה שוב ושוב על אפלייה ועל הטרדה מינית. לשיטתה, כמעט בכל דוגמה המרצה מטריד אותה מינית. חשוב לציין כי שאר הסטודנטים אינם שותפים לגישה זו (ולהיפך מכך), אך תחושתי היא כי האיום שהיא מפעילה הינו רציני..... בשיעור האחרון לא התערבה פלונית במהלך השיעור, אך תלתה שלט על מחשבה האישי כי "השתקת נשים = הדרת נשים". מיותר לציין כי לא נעשתה כל השתקה, ואף סטודנטים מתלוננים כי במהלך ההרצאות ניתן זמן רב מדי לשאלות הסטודנטים. לא הערתי לה על מימד הפגנתי זה בהרצאה, אך ברור לי כי קווים אדומים רבים נחצו הן מולי, והן מול מרצים אחרים. לאור הכתבה שפורסמה בעיתון ולאור איומיה החוזרים ונשנים כי היא רואה במעשיי הטרדה מינית, אינני יכול עוד ללמד סטודנטית המצהירה כי היא רושמת כל מילה שאומר ותשתמש בה כנגדי במידת הצורך... לכן אבקשך לערב בנושא את הנהלת המכללה (ובכלל זה את היועץ המשפטי למכללה) ולמצוא פתרון אשר יאפשר לי להמשיך ולהורות בכיתה זו, וכן ימנע פגיעה נוספת באיכות ההוראה ובשמי הטוב.."

277. גם מכתב זה מצטרף לפניות נוספות ממרצים, שקבלו על האופן שבו התובעת הפריעה בשיעורים. עם זאת, במכתב ספציפי זה ישנם מספר אלמנטים בולטים המציירים תמונה של התנהגות חוזרת מצד התובעת, המהווה כמעט רפליקה מדויקת של התלונה שבפנינו, ובין היתר – יצירת שיח מתעמת עם המרצה, וכן שימוש ברטוריקה שהועלתה בהליך זה.

278. **לגבי עדותה של ד"ר י' – בפנינו העידה בהרחבה ד"ר י', שציינה בפתח עדותה כי הסיבה שהיא הגיעה כעדה מטעם הנתבע, ולא דווקא מטעם המכללה, הינה משום שהיא איננה רלוונטית ביחס לתביעת התובעת כנגד המכללה. בכלל זה, היא פירטה ש"לא אני זו שניהלתי את כל המערכת הזו, הייתי בתפקיד יחסית זוטר במערכה הזאת אשר התנהלה הרבה מעל הראש שלי על ידי ראש בית הספר, נשיא המכללה, סגן האקדמיה, היועץ המשפטי..."¹⁵⁰, וכן "הייתה לי מעורבות נקודתית ששמחתי שנגמרה באופן נקודתי".**

279. ביחס לתפקידה בבית הספר למשפטים בעת הרלוונטית לתביעה, פירטה ד"ר י' כדלקמן¹⁵¹:

"...[ש]אני אשת הקשר בין...הצרכים האקדמיים לדרישות... האדמיניסטרטיביות, בניתי את מערכת השעות של הלימודים, לוח הבחינות, מרצה זה או אחר נאלץ להעדר או לשנות את שעת ההוראה שלו, אני הייתי זו שדאגתי להחלפות או לסידורים האדמיניסטרטיביים, בנוסף השתתפתי בכל הוועדות האקדמיות של בית הספר, ניהלתי את הפרוטוקולים של רובן, בין הוועדות היו למשל וועדות קבלה, וועדת סטטוס, וועדה לתלמידים וכן הלאה."

280. לגבי יחסה האישי כלפי התובעת, שאותה היא הכירה בעבר וטרם לימודי המשפטים – היות שהיא לימדה אותה בלימודי תואר ראשון שאותו למדה התובעת במוסד אקדמי אחר, ציינה ד"ר י' כדלקמן¹⁵²:

"... [ש]אכפת לי מפלונית עד עכשיו, אני מבינה שהתחושה היא לא הדדית אבל לאורך כל התקופה אני מצאתי את עצמי דווקא כאדבוקט לזכותה של פלונית... פלונית הייתה ועדיין אני חושבת, סטודנטית מבריקה, הייתה לי הכרות מוקדמת איתה עוד לפני שהיא נכנסה לבית הספר למשפטים, ויש לי מקום בלב חם עבורה לצערי, הייתי מרצה שלה במכללה האקדמית תל חי,

¹⁵⁰ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 40, שורות 3-9.

¹⁵¹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 13, שורה 24, עד עמ' 14, שורה 3.

¹⁵² פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 16, שורות 11-23.

כשהיא למדה שם תואר קודם, זכורה לי לטובה, מאוד השתדלתי שדברים לא יצאו מפרופורציה בכל ישיבה שבה השתתפתי על אף שלא היה זה תפקידי..."

281. בנוסף, פירטה ד"ר י', כי "מרצים העריכו ולדעתי עדיין מעריכים את פלונית מהיום הראשון של הלימודים שלה, היא סטודנטית אינטליגנטית, היא ביקורתית, זה מסוג הסטודנטים שאנחנו רוצים באקדמיה וסוג המשפטנים שאנחנו גם רוצים שיהיו עורכי דין"¹⁵³.

282. לשיטתנו, עדותה של ד"ר י' היתה עדות כנה ואמיתית. בנוסף, התרשמנו גם לגבי טוהר כוונותיה כלפי התובעת, כאשר במסגרת תפקידה במכללה ניסתה ד"ר י' לגשר ולפתור מצב מסובך לאור היכרותה האישית הקודמת את התובעת, ואת הערכתה כלפיה, מחד; ואת המצב הבעייתי שיצרה התובעת כלפי המרצים בבית הספר למשפטים, מאידך, וכפי שיתואר להלן בהרחבה. עדותה של ד"ר י' הייתה אמינה ורציפה, וניכר כי היא טיפלה ברגישות ובאנושיות בעניינה של התובעת, ותוך כדי שהיא ראתה במידה רבה את טובתה של התובעת למול עיניה.

283. לגופו של עניין – ד"ר י' פירטה והעידה, כי טרם שהתובעת החלה בכלל ללמוד אצל הנתבע, היא קיבלה תלונות על התובעת מארבעה מרצים שונים, "שכולם אינם הנתבע 1... כולם חברי סגל"¹⁵⁴. יצוין, כי בשלב זה, לבקשת בא-כוח התובעת פירטה ד"ר י' את שמותיהם של המרצים, אולם איננו מוצאים לנכון לחזור על כך בפסק הדין, והיות שמיהות המתלוננים איננה רלוונטית. נעיר גם, כי ד"ר י' ציינה שלמעשה היו יותר מארבעה מרצים שהתלוננו על התובעת, אך המרצים הנוספים לא העלו את התלונה שלהם על הכתב¹⁵⁵.

284. מעדותה של ד"ר י', שהינה תואמת למסמכים הרבים הקיימים בתיק בית הדין, ואשר לא נסתרה בכל אופן שהוא על ידי התובעת, עלה כי כבר בתחילת

¹⁵³ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 62, שורות 21-24.

¹⁵⁴ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 30, שורה 23.

¹⁵⁵ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 28, שורה 26, וכן עמ' 29, שורה 4.

לימודיה של התובעת במכללה, התובעת נקלעה לעימות חריף עם מספר מרצים בבית הספר למשפטים. שוב נציין, כי המדובר במועד שהינו קודם למועד שבו הנתבע החל ללמד את התובעת בסמסטר ב' של שנת הלימודים שלה, בחודש 3/2012.

285. לגבי עימות זה, העידה ד"ר י', כי "התחושה שלי לפחות הייתה שהייתה התרעמות, חשש, כבר במהלך הסמסטר הראשון המרצים הראשונים הגיעו אליי עם תלונות עוד לפני... אני זוכרת אווירה כללית שהלכה והחמירה החל מהיום הראשון ללימודים ואולי לפני אפילו"¹⁵⁶.

286. לגבי תוכן התלונות היא פירטה, כי "... [ש]היו אירועים מספר ללא קשר למיילים של שבוע האוריינטציה... היא הפריעה למהלך השיעור במובן הזה שהשיעור נאלץ להעצר כמעט אחרי כל דוגמא"¹⁵⁷, וכך "... (ש)התלונות של המרצים על הפרעות בשיעור הלכו והתרבו"¹⁵⁸.

287. מכל מקום, מצב הדברים הלך והחריף, והמתח בין התובעת למרצים בבית הספר למשפטים הלך וגאה, וכפי שד"ר י' הרחיבה ופירטה בחקירתה הנגדית¹⁵⁹:

"... בשלב מסוים כאשר הצטברו תלונות רבות על ההתנהגות שלה מצאתי לנכון כפי שלימד אותי מורי ורבי פרופסור כרמי לתעד את הדברים במידה ויהיה בהם צורך כפי שאני מבינה שקורה כרגע.... אני בהחלט זוכרת את המחשבה הזאת שאני אומרת שאנחנו מקבלים מכתב ועוד מכתב ועוד תלונה בעל פה ועוד תלונה בעל פה, תחושתי הייתה שפלונית יוצאת לאיזשהו (מ)סע שיש לו מטרה ואני חושבת שיכולתי לשער מה תהיה המטרה, אגב המטרה לא ראיתי אותה כמטרה אישית נגד מרצה כזה או אחר, חשבתי שהמטרה היא עקרונית יותר ושיערתני בנפשי שבסופו של דבר תגיע תלונה של פלונית כזו או אחרת ובהחלט התרשמתי שאם תהיה מאסה קריטית של תלונות מן

¹⁵⁶ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 28, שורות 3-12.

¹⁵⁷ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 31, שורות 17-24.

¹⁵⁸ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 33, שורות 11-12.

¹⁵⁹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 25, שורות 5-21.

הסוג הזה מי שיחטוף בסופו של דבר את התלונה יוכל להראות זו לא הייתה תלונה ברמה האישית אלא תלונה שנובעת מאג'נ(ד)ה ונובעת מעיקרון שמנסה לקדם ולא מפעילות אישית של אדם כזה או אחר, במיוחד."

288. עוד היא ציינה, כי אותו חשש "... התבסס על שיחות שהיו לי עם פלונית לפני¹⁶⁰", וכי היו "... תלונות של מרצים על כך שהיא מאיימת עליהם, מפחידה אותם קיבלתי מתחילת השנה"¹⁶¹.

289. עוד נבהיר, כי בניגוד לעמדת וטענות התובעת, אין המדובר לשיטתנו באיסוף ראיות שאינן לגיטימיות, ו/או ב"תפירת תיק" כנגדה, על ידי מי מגורמי המכללה, בכלל, או על ידי ד"ר י' בפרט. לשיטתנו, ד"ר י' פעלה מתוקף תפקידה, והיות שהגיעו אליה שמועות ממרצים שונים ומגוונים ביחס לתובעת, ברי כי היא היתה רשאית לפנות אליהם ולקבל מידע נוסף. אין המדובר כלל ועיקר ב"המצאת תלונות", או בקשה לקבלת מידע שקרי שאינו נכון, אלא רק בבקשה לאיסוף וגיבוש מידע ביחס להתנהלות שרבים מאוד ראו בה כבעייתית.

290. ד"ר י' גם העידה, כי חלק מהמרצים שהתלוננו על התובעת, פנו אל ד"ר י' מיוזמתם, והיא גם ציינה ש"היו כאלה שאמרו לי בעל פה ומאחר ולא ראיתי את זה כתפקידי ביקשתי שיעלו את זה על הכתב כדי שאני אעביר לפרופסור כרמי"¹⁶². ודוק – הטענה היחידה שהעלתה התובעת לגופם של המסמכים, באופן לקוני, היתה הטענה כי המדובר בעדויות שמיעה, אולם גם אותה יש לדחות¹⁶³.

¹⁶⁰ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 26, שורה 1.

¹⁶¹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 73, שורות 6-7.

¹⁶² פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 29, שורות 7-9.

¹⁶³ ראו למשל סעיף 55 לסיכומי התובעת. ביחס לכך נקבע בע"ע (ארצי) 1127/00 אורסץ' – דניה סיבוס בע"מ, [פורסם בבנו] פד"ע לז' (2002) 305, כי עדות שמיעה אינה נדחית בנימוק של אי-קבילות, אלא יש ליתן לה את המשקל המתאים. עוד נקבע, כי לאור הוראת סעיף 32 לחוק בית הדין לעבודה, בית הדין עשוי להכשיר קבלתה של "עדות שמיעה", אך עליו לנהוג משנה זהירות בשימוש בה. ראו גם סעיף 32 לע"ע (ארצי) 55167-12-13 סער – מרום מינוף בע"מ, [פורסם בבנו] ניתן ביום 16.12.2014.

291. מכל מקום, בעקבות המכתב שנשלח על ידי ד"ר ז', ולאור הצטברות מקרים נוספים דומים מצד מרצים אחרים – כאמור לעיל, נערכה ישיבה פנימית בנוכחות פרופ' קלרמן, פרופ' כרמי וכן גורמים נוספים. בסיכום הישיבה הוחלט, בין היתר, להיפגש עם אימה של התובעת (באת-כוחה בהליך זה) ועם התובעת, וזאת בעקבות מעורבות קודמת של האם בנושא. כמו כן הובהר, כי בשיחה יהיו נוכחים מצד המכללה פרופ' כרמי וד"ר י'.

292. מטרת הפגישה הוגדרה כדלקמן¹⁶⁴:

"... יבהירו לה כי מותר לה לשאול שאלות בשיעורים כמו לכל סטודנט, אולם לא שאלות המתייחסות לתקינות התבטאויותיהם. כמו"כ לא תוכל להעיר למרצים על התבטאויותיהם בשיעורים ולא תוכל לנקוט צעדים הפגנתיים כמו הצבת שלטים בכיתה. ייאסר עליה גם להשמיץ את המכללה או מי מעובדיה באמצעי התקשורת. יובהר לה כי זו אינה דרך פעולה לגיטימית ככלל, ושל סטודנטית למשפטים בפרט. המכללה תראה במעשים האסורים כלעיל הפרות משמעת על כל המשתמע מכך..."

293. הפגישה עם התובעת ועם אמה, נערכה בסופו של דבר ביום 18.1.2012. פרוטוקול תיעוד הפגישה צורף לתצהירה של התובעת, ובו נכתב כדלקמן¹⁶⁵:

"לפלוגית הוקרא ונמסר הסיכום מישיבת ההנהלה בעניינה, כדלקמן:
 "אבקש להבהיר כי את בהחלט רשאית להשתתף בשיעורים וליטול בהם חלק פעיל, ככל תלמיד אחר בכיתה ולשאול שאלות שאינן מתייחסות לצורת ההתבטאות של מרצים, אך עלייך להשתדל להימנע מלהפריע למהלך התקין של השיעורים או להעיר הערות למרצים על התבטאויותיהם בשיעורים או לנקוט בצעדים הפגנתיים כלשהם או לפגוע או להשמיץ את המכללה או מי מעובדיה בכל דרך שהיא ובוודאי שלא באמצעי התקשורת למיניהם. המכללה רואה במעשים אלו כדרכי פעולה בלתי לגיטימיות ותראה במעשים אסורים אלה הפרות משמעת על כל המשתמע מכך. זכותך לפנות בכתב לחונכת שלך, ד"ר נלי מונין, או לעו"ד XXX (הכוונה לד"ר י' – בית הדין), ולהעלות בפניהן

¹⁶⁴ נספח 31א לתצהיר הנתבע

¹⁶⁵ נספח 14 לתצהיר התובעת, עמ' 279 בחוברת הנספחים.

את השגותייך, אם תהיינה כאלה, על התנסחויות והתבטאויות של מרצים שאינן נראות לך."

294. כאמור, פגישה זו התקיימה חודשיים לפני האירועים נשוא פסק דין זה, ובמעמד פגישה זו הובהרה לתובעת חומרת התנהגויותיה. ניכר גם, כי היה המדובר בסיטואציה מורכבת, כאשר מחד היה רצון להתייחס לתובעת באופן מכיל, אך לא לאפשר לה לפגוע במרצים, מאידך.

295. פן נוסף בהקשר זה, הינו מכלול תגובות הסטודנטים – חבריה לספסל הלימודים של התובעת, באשר להתנהגותה במהלך הלימודים. בהקשר זה העידו בפנינו שתי סטודנטיות כאמור לעיל. לגבי עדותה של הגב' נ' כבר התייחסנו בשלב מוקדם יותר, וכעת נתייחס לעדותה של הגב' ע'. גם הגב' ע' היתה סטודנטית שלמדה ביחד עם התובעת, ובכלל זה אצל הנתבע. היא אף נכחה בשיעור הראשון בקורס דיני נזיקין.

296. הגב' ע' העידה בפנינו אודות העברת עצומה להנהלת המכללה בשנה השניה ללימודים (אחרי קרות האירועים נשוא תביעה זו – אולם הדבר מהווה המשך ישיר של הנושא הנידון כעת), שבה היא וסטודנטים נוספים קבלו על התנהגותה של התובעת. לעניין זה הצהירה הגב' ע' כדלקמן¹⁶⁶:

"בשנה ב' ללימודי, עקב התנהגותה חסרת הרסן של הגב' פלונית, אשר גרמה לי ולחברי הסטודנטים טרדה רבה במהלך השיעורים ולחוסר ריכוז משווע, וזאת לאחר שהערנו מספר פעמים לגב' פלונית במטרה לעצור את ההטרדה הבלתי פוסקת ואת "מופעי הראווה" אותם בחרה הגב' פלונית להציג עת אנו הסטודנטים ניסינו בכל כוחנו להדוף וללמוד ללא הצלחה, ולפיכך החלטנו לנקוט בצעדים כנגדה, והכל כאמור במטרה לאפשר מהלך לימודים תקין ללא הפרעות וללא הטרדות.."

297. בעצומה שבנדון אף נכתב, בין היתר, כדלקמן¹⁶⁷:

¹⁶⁶ סעיף 4 לתצהיר הסטודנטית ע'.

¹⁶⁷ נספח 19 לתצהיר הנתבע.

"להלן על קצה המזלג מקצת התנהגויותיה של הסטודנטית;
ראש בראשונה היא מפריעה למהלכי השיעורים, היא פוגעת בנו כסטודנטים ששילמו ממיטב כספם כדי ללמוד במכללה. היא מצליחה לשים ללעג את כל המכללה, החל מסגל המרצים ועד להנהלה הבכירה. היא מקימה מהומות על סתם, על ריק, והכל כדי לזכות בתשומת לב למעשיה, למחשבותיה, לדעותיה, והכל על חשבוננו הסטודנטים, הייתכן שהנהלת המכללה לא חושבת שאנחנו מספיק ראויים לקבל תמורה בעד שכר הלימוד אותו אנחנו משלמים מתוך עבודה קשה ומאמצים כבירים והכל כדי שיהיה בידנו תואר אקדמי.
"בושה" מצד המכללה כולה ובעיקר מצד ההנהלה שמפקירים אותנו לטובת אותה סטודנטית. לא ייתכן שאותה פלונית תתבטא כל שיעור מחדש (ולא חשוב באיזה קורס ומה השייכות של הנושאים) לגבי הפמיניזם שלה ותביע את דעותיה באיומים, בבוז ובהשפלה כלפי המרצים, בכתיבת פוסטים בפייסבוק על כל המתרחש בכיתה. כל אמירה שנאמרת הן ע"י הסטודנטים והן ע"י המרצים, בין אם היא כותבת את שם במפורש או בין אם היא מאזכרת אותם בסימנים ברורים שלא קשה לנחש על מי היא מדברת. לא ייתכן שאמירות של סטודנטים שנאמרו בין בהלצה ובין ברצינות ובקשר לנושא הנלמד ירשמו בפייסבוק שלה. חמור מזה שהיא פוגעת ומשמיצה סטודנטים על לא עוול בכפם, כדוגמת סטודנט שלא נציין את שמו במפורש, אותה פלונית שמה אותו ואת משפחתו ללעג בדפי הפייסבוק שלה. סטודנט אחר שהעז לשתף את הכיתה במציאות של עבודתו היומיומית, לא פסחה עליו וכשזה ביקש להסיר את הכתוב היא פנתה אליו באיומים שאם לא יחדל לבקש זאת, היא פשוט תגיש נגדו תלונה על הטרדה מינית.."

298. למסכת אירועים זו, ובהקשר גם לעצומה שבנדון, התייחסה גם הגב' פרטובי בתצהירה, ובתוקף תפקידה כדיקאן הסטודנטים במכללה. לתצהירה צירפה הגב' פרטובי מזכר, שאותו היא כתבה למר הר נוי¹⁶⁸, ובו היא סיכמה את פגישתה עם מספר סטודנטים במכללה, שם עלו תחושות של סטודנטים כלפי התובעת. בכלל זה, היא ציינה כי היו מצידה של התובעת "..."[ו]סימפטומים חוזרים של הפחדה, השתקה והשתלטות על השיחה בשיעור", וכאשר

¹⁶⁸ נספח ח' לתצהיר הגב' פרטובי.

המדובר ב"אנשים בוגרים שמטרתם להסדיר לעצמם סביבת למידה אקדמית נעימה, מכבדת ופתוחה".

299. עוד כתבה הגב' פרטובי במזכר הנ"ל, כדלקמן:

"... שוב ושוב עלתה תחושת ההשתקה שבה סטודנטים מפחדים לדבר, בשלל חששם לתגובותיה, אם כי לא לתת פתח להסטת השיעור למחוזות לא רצויים שאין בינם לבין הנלמד קשר ישיר, או מחשש להימצא ברשת החברתית, תוך התייחסות אישית למקצועם, להוריהם..."

300. לבסוף, היא ציינה כי אותם סטודנטים אף דיברו על "תחושתם על כך שהמערכת מתאימה עצמה "לאילוץ פלונית", קורסים משנים את אופיים לקורסים מתוקשבים כדי לא להתמודד עימה, המרצים נזהרים בבחורם נושאים שיועלו בשיעור וכו' הם הצביעו על פגישה בחופש האקדמי".

301. לגבי התנהגותה של התובעת הוסיפה וציינה הגב' ע' בעדותה בפנינו, כי התובעת היתה הסטודנטית היחידה שהפריעה לשיעורים ולמעשה היא אף הפריעה מאוד¹⁶⁹, וכי התובעת "נכנסה לאינטריגות" עם הנתבע. לשיטתה, התוצאה היתה כמתואר להלן¹⁷⁰:

"... מהלך שמאוד מפריע במהלך השיעור לסטודנטים, כי אם אני אמורה ללמוד חומר מסוים, וסטודנטית נכנסת לדקויות שלא קשורות לנושא הנלמד, אלא קשורות לאיזו שהיא, כמו שאמרתי, אינטריגות עם סגל המכללה, במטרה ליצור איזה שהוא, אני יהיה בוטה, תיק מסוים נגד המכללה, אז זה מפריע לסטודנטים, כי על זה אנחנו לא נבחנו".

302. כאשר נשאלה העדה על ידי בית הדין, מהו הגבול לשיטתה בין הבעת דעה לגיטימית, כחלק ממהלך התקין של השיעור, ובין מצב של הפרעה בשיעור, פירטה העדה, כדלקמן¹⁷¹:

¹⁶⁹ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 30, שורות 21-25.

¹⁷⁰ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 35, שורה 30, עד עמ' 36, שורה 3.

¹⁷¹ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 41, שורות 8-13.

"... הקו הוא שמהלך השיעור, אם שיעור הוא 45 דקות, ש-30 דקות לפחות מתנהל ויכוח בין המרצה לבין הסטודנטים. בין הסטודנטים שלא מסכימים לבין, משהו פה מתפספס. אפשר להביע דעות, אפשר להגיד מה שחושבים. יש דרך להגיד מה שחושבים. יש דרך להביע דעה, ויש גם דרך לסובב בחזרה את הנושא של השיעור לשיעור עצמו, ולא להפוך את השיעור להצגה. כי השיעורים הפכו להצגות..."

303. במענה לשאלה דומה מפי באת-כוח התובעת, המשיכה גב' ע' וציינה את הדברים הבאים¹⁷²:

"... אני חושבת שחופש הביטוי הוא דבר טוב. דבר נהדר. אבל יש משקל. וברגע שחופש הביטוי בא, כמו שאמרתי לכבודו קודם, ברגע שחופש הביטוי גובר על כבוד האדם וחירותו, וגובר על חופש העיסוק של המרצים, וגובר על פגיעה כל כך בסטודנטים, אז יש פה איזה שהוא מקום לצמצם פה את חופש הביטוי. זה הפגיעה של חופש הביטוי."

304. העדה אף ביקרה את התנהלות המכללה, שלשיטתה היתה סלחנית מדי כלפי התנהלותה של התובעת. לטענתה, כך גם חשבו סטודנטים אחרים. בהקשר זה היא ציינה, כי "... פנינו לא מעט ל-XXX (ד"ר י' – בית הדין). פנינו לא מעט לראש החוג. פנינו לא מעט למרצים. פנינו. זאת אומרת, זה לא שלא פנינו. הבנו שהגישה של המכללה מאוד סלחנית כלפי הסטודנטים, שמאוד מחבקת אותה..."¹⁷³.

305. לבסוף, נפנה גם לדוא"ל שאותו צירפה התובעת בעצמה לתצהירה, ובו פנייה מסטודנט שנה א' אל אחד מהמרצים במכללה (ד"ר כ'), מיום 17.4.2012. במכתב כותב הסטודנט כך¹⁷⁴:

"שלום עו"ד XXX קוראים לי XXX ואני לומד איתך XXX רציתי להתלונן בפניך על המצב הבלתי נסבל שנגרם לי ולחבריי לכיתה בעקבות חברתנו

¹⁷² פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 50, שורות 11-15.

¹⁷³ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 42, שורות 11-13.

¹⁷⁴ עמ' 240-241 בחוברת הנספחים בתצהיר התובעת.

לכיתה פלונית. כמו שבוודאי שמת לב קשה מאוד להעיר הערות ולתת דוגמאות שנשמעות לכל רלוונטיות מבלי לקבל נזיפה מהגברת פלונית, לי זה ממש מפריע, זה לא קורה רק בשיעורים שלך זה קורה בכל הקורסים, לא רק הערות על שוביניזם אלא גם הסטה מנושאים המדוברים בכיתה על מנת להשמיע דעתה גם שהנושאים לא ממש קשורים. האבסורד הזה נראה בצורה הכי טובה בשיעור האחרון איתך, כאשר הלך הרוח בכיתה לא התאים לגברת פלונית והיא יצאה מהכיתה, כל הכיתה נשמה לרווחה והיה אפשר להתבטא בלי לחשוב 3 פעמים אם הדבר לא יכעיס את הגברת פלונית. שמת לי לב שגם לך זה מפריע ואני מבקש ממך להעלות את זה הלאה לגורמים המתאימים..."

306. בעניין דוא"ל ספציפי זה, המרצה נשוא המכתב העביר את הפנייה לד"ר י" וכן למזכירת בית הספר למשפטים, על מנת שאלה יטפלו בפניה. יש לשים לב, כי הדוא"ל מתאר התנהגות שהינה נמשכת, וזאת על אף שמדובר בתאריך שהינו מאוחר לשיחה שהתקיימה עם התובעת ועם אימה, שבה הובהר לה כי התנהגותה אינה מקובלת על המכללה. בנוסף, גם ד"ר כ' העביר בעצמו תלונה על התובעת, ביום 18.12.2011.¹⁷⁵

307. כן יש לשים לב לסמיכות האירועים שפורטו דלעיל, לשיעור הראשון נשוא התביעה (כחודש בלבד לאחריו), ולכך כי לא מדובר בהתנהלות חריגה – גם כאן מתוארת סיטואציה במהלכה התובעת יוצאת מהכיתה בשל דיון בלתי לגיטימי בעיניה במהלך השיעור.

308. דברים אלה תואמים לכלל העדויות והראיות שנמצאים בתיק בית הדין, ונחזור ונדגיש כי התובעת כלל לא סתרה אותם, בכל אופן שהוא. האמור לעיל אף מצטרף לכלל הראיות שהונחו בפנינו, ובכללן עדויות הסטודנטיות, עדות ד"ר י', דוא"לים שונים ממרצים, דוא"לים שונים מסטודנטים ועצומת הסטודנטים, והכל כפי שצוין עד כה בהרחבה. כלל המסמכים מעידים אודות התנהלותה והתנהגותה של התובעת כלפי הסובבים אותה.

309. **לסיכום נושא זה** – מכלול הנסיבות אשר פורטו להלן, מביאות לדידנו למסקנה, כי לא ניתן לייחס לנתבע התנהגות פוגענית ומשתיקה כלפי התובעת.

¹⁷⁵ נספח 26 לתצהיר הנתבע.

למעשה, בהתנהגותה של התובעת – הן כלפי סגל המכללה, והן כלפי כלל הסטודנטים ועמיתיה של התובעת ללימודים, דווקא התובעת היא זו שביטאה, חזור ושנה, חוסר הכרה בעמדות של גורמים אחרים, מלבד אלה שלה.

310. התובעת הביעה מחאה חוזרת ונשנית בגין כמעט כל ביטוי שאינו לגיטימי בעיניה. המדובר גם בפריצת גבולות לגבי "האסור" ו"המותר" בהתנהלות אקדמית תקינה. למעשה, אף ניתן לומר, כי דווקא מי שיצר תרבות דיבור משתיקה, הן כלפי עמיתיה לספסל הלימודים והן כלפי מרצים שונים, היתה זאת דווקא התובעת עצמה. ודוק – אין המדובר רק בנתבע, אלא במרצים רבים.

311. למען הבהר ספק, נחזור ונציין כי אין באמור לעיל כדי להוות בגדר הצדקה, במידה והיינו מוצאים כי יש ממש בטענותיה של התובעת כנגד הנתבע. דא עקא, כי משעה שמצאנו כי יש לדחות את כל טענותיה כנגדו, מצאנו גם כי התנהגותה של התובעת כלפי הנתבע, הן במהלך השיעור הראשון והן לאחריו, משתלבת ותואמת במידה רבה גם להתנהגותה כלפי יתר המרצים בבית הספר למשפטים, כמו גם לחבריה לספסל הלימודים.

ה.11. לסיכום

312. לסיכום כלל האמור והמפורט לעיל עד כה, אנו קובעים בזאת כי התובעת לא הוכיחה כי הנתבע הטריד אותה מינית. על כן, דין תביעתה של התובעת כנגד הנתבע להידחות על כל חלקיה ובהתייחס לכלל הטענות שהעלתה התובעת כנגד הנתבע.

ו. הכרעה ביחס לתביעת התובעת כנגד המכללה

ו.1. המשמעות לדחיית תביעתה של התובעת כנגד הנתבע, ובכל הקשור לתביעתה

כנגד המכללה

313. טרם דיון לגופו של עניין, יש לבחון מהי משמעות דחיית תביעתה של התובעת כנגד הנתבע. קרי – האם במקרה שבו כלל לא הוכח שהיתה הטרדה מינית, עדיין ניתן לחייב את המכללה בגין הפרה נטענת של חובותיה לפי החוק.

314. שאלה זו הגיעה לפתחו של בית הדין הארצי לעבודה בפרשת **אלמונית**¹⁷⁶. באותו מקרה נקבע, כי לא הוכחה הטרדה מינית, ונשאלה השאלה האם למרות זאת, עומדת למתלוננת עילת תביעה כנגד המעסיק מכוח סעיף **7(ג)** לחוק, שהוא הסעיף בחוק שבגיניו ניתן לחייב מעסיק בגין הפרת חובותיו לפי החוק ("מעסיק שלא מילא את חובותיו... יהיה אחראי לעוולה אזרחית").

315. בפסק דינו, ציין כב' השופט איטח כי על פי לשונו של סעיף זה, מדובר בהטלת אחריות "גם על המעסיק" בגין מעשה של הטרדה מינית שביצע אחר, שהוא עובד המעסיק או ממונה מטעמו. זאת, במקרה שבו המעסיק לא עמד בחובותיו לפי החוק. בהקשר זה, הוא קבע כדלקמן:

"ברי כי לשם הטלת אחריות שכזו על מעסיק, יש להוכיח כי אותו 'אחר' – עובדו או ממונה מטעמו, ביצע עוולה של הטרדה מינית או התנכלות... בענייננו – משנקבע על ידי בית הדין האזורי כי המשיב לא ביצע הטרדה מינית או התנכלות, ומשהמערערת חזרה בה מערעורה ביחס למשיב, ממילא לסעיף **7(ג)** לחוק אין כל נפקות לעניין אחריות החברה. האפשרות העקרונית להטיל על החברה אחריות לפי סעיף **7(ג)** לחוק בגין עוולה על פי סעיף **6** לחוק (או לפי סעיף **7** לחוק השוויון) שביצע המשיב לא מסייעת בדבר במצב שבו נקבע כי המשיב כלל לא ביצע עוולה."

316. עם זאת, נפסק עוד, כי העובדה שלא ניתן להטיל אחריות על מעסיק מכוח **סעיף 7(ג)** לחוק, אין משמעה כי תובעת/ת יותר ללא סעד, כפי שהבהיר כב' השופט איטח, כדלקמן:

"מהאמור לעיל אין להבין כי תובע יותר ללא סעד במקרה שבו הוכיח כי המעסיק הפר חובותיו מכוח החוק והתקנות, אך לא עלה בידו להוכיח טענתו להטרדה מינית או התנכלות או פגיעה לפי סעיף **7 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה**. הפרת חובות המעסיק על פי החוק והתקנות עשויה להוות הפרה של נורמות אחרות החלות על המעסיק. 'ארגז הכלים' המשפטי מחזיק כלים נאותים על מנת להתמודד עם מקרה כאמור – למשל, יכול ותעלה טענה

¹⁷⁶ ע"ע (ארצי) [51504-01-14](#) אלמונית – פלוני, [פורסם בנבו] ניתן ביום 8.9.2015.

להפרת הסכם עבודה, לרבות חובת תום הלב; הפרת חובה חקוקה; הפרת חובת הנאמנות וכיוצ"ב."

317. בענייננו, התובעת לא נקבה בכל מקור נורמטיבי אחר, מלבד הפניה להוראות החוק עצמו, ותו לא¹⁷⁷. למעשה, די היה בכך כדי לדחות את תביעת התובעת כנגד המכללה, כבר עתה. חרף האמור לעיל, ולאור היקף התלונות של התובעת כנגד המכללה, ובשימת לב להליך הארוך והממושך שנערך בפנינו, נדון להלן בתביעתה של התובעת כנגד המכללה גם לגופו של עניין.

2.1. טענות התובעת

318. בתצהירה טוענת התובעת ביחס להפרות שונות שביצעה המכללה בטיפול בתלונתה כנגד הנתבע. לשם הנוחות, נחלק הפרות אלו לארבעה חלקים נפרדים, ונדון בכל אחד מהם כשלעצמו.

319. **החלק הראשון – פנייתה של התובעת לד"ר מ', אשר הועברה לפרופ' כרמי –** התובעת מתארת כי בעקבות מעשיו של הנתבע כלפיה, היא שלחה מכתב תלונה לד"ר מ' ביום 21.3.2012, וביקשה כי יעביר אותו לפרופ' כרמי. לטענתה של התובעת בתצהירה, מדובר בתלונה תחת סעיף "נודע למעביד", ובשלב זה היה על פרופ' כרמי להעביר את הטיפול בתלונה לממונה על הטרדות מיניות במכללה, ולא להעביר את נוסח התלונה לנילון עצמו – שהוא הנתבע.

320. התובעת טוענת עוד, כי מאוחר יותר, הגב' פרטובי שלחה דוא"ל למר הר נוי, והודיעה כי יש להתייחס לדברים כאל תלונה, כאשר מר הר נוי ביקש לעדכן אותו לאחר קיום שיחה עם המתלוננת. לטענת התובעת, מדובר בשיחות חסויות ואסור היה לגב' פרטובי לעדכן בכך את מר הר נוי.

321. **החלק השני – בדיקת התלונה ע"י ד"ר בהם –** בהמשך הדברים, הגישה התובעת תלונה לד"ר בהם, שהחליפה באותה עת את הגב' פרטובי בתפקידה, בשל מחלתה. תחילה, התלונה נשלחה באמצעות הדוא"ל, ולאחר מכן בעותק כתוב למשרדה של ד"ר בהם.

¹⁷⁷ ראו סעיף 64.1 לכתב התביעה.

322. בהקשר לשלב זה, התובעת טוענת כי מינויה של ד"ר בהם, כמחליפתה של גב' פרטובי ובשל מחלתה של האחרונה, לא פורסם, וזאת בניגוד להוראות תקנון המכללה; כמו כן ולגופו של הבירור, לדידה פגישתה עם ד"ר בהם היתה קצרה וחפוזה, ולא ניתן לכנותה כחקירה. כן טוענת התובעת, כי בניגוד להוראות הדין, ד"ר בהם העבירה את תוכן התלונה ואת זהותה כמתלוננת לד"ר י', למר הר נוי ולפרופ' כרמי. עוד היא טוענת, שד"ר בהם לא כתבה פרוטוקולים ולא זימנה את הנתבע לחקירה, כנדרש.

323. התובעת הוסיפה וטענה, כי ד"ר בהם היתה חסרת ניסיון בטיפול בתלונות מסוג זה, וכי בשל עובדה זו היא כל העת כתבה לגב' פרטובי ולמר הר נוי, וזאת על מנת לקבל מהם הוראות. התובעת אף טענה כי ניתן לראות מההתכתבויות השונות שד"ר בהם שינתה את מסקנותיה ואת ניסוחיה בהתאם להנחיות ד"ר בהם, והיא גם עידנה את נוסח הדברים על מנת להשתיק את התלונה שהוגשה על ידה.

324. בהתאם לכך, התובעת טענה כי "ברור הוא, כי מישהו מלמעלה השתיק את ד"ר בהם, וניסו לטייח את התלונה"¹⁷⁸. כמו כן היא טענה, כי למרות שמי שניהלה לכאורה את החקירה היתה ד"ר בהם, הרי שניתן לראות כי בפועל הגב' פרטובי היתה מעורבת במהלך כל החקירה, ולכן היה אסור לה להיות מעורבת בבירור התלונה בפעם השנייה, כפי שיובהר בהמשך.

325. התובעת גם טענה כי פרטים מהחקירה הגיעו לד"ר י', וזו התקשרה אליה על מנת להשתיקה ולשכנעה לסגת מהתלונה, וזאת בהנחיית מר הר נוי. התובעת טענה גם, שבהמשך היא אף זומנה לגב' פרטובי, וזאת לשם "הרגעה". לטענתה, היא גם זומנה בסוף הבדיקה לפגישה עם מר הר נוי ועם הגב' פרטובי, וללא נוכחות ד"ר בהם, ושם נמסר לה בעל-פה כי התלונה נדחית. במעמד זה היא גם לא קיבלה העתק מגניזת התלונה.

326. החלק השלישי – בדיקת התלונה על ידי הגב' פרטובי – התובעת טוענת כי לאחר שד"ר בהם בדקה את תלונתה, נשלח מכתב מטעמה על ידי המרכז לסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, הקובל על הטיפול הלקוי בתלונתה.

¹⁷⁸ סעיף 95 לתצהיר התובעת.

- בעקבות כך נעשתה בדיקה חוזרת לתלונתה, אולם היא גורסת כי זו נעשתה לשם הפרוטוקול בלבד, ולא בלב נקי ובנפש חפצה. לטענת התובעת, ראייה לכך ניתן לראות בתגובת המכללה למכתב של מרכז הסיוע, ובו צוין כי העניין ייבחן מחדש "לצרכי זהירות".
327. עוד טענה התובעת, כי הגב' פרטובי היתה מעורבת כאמור לעיל בבדיקה הראשונה של תלונתה, ולכן אסור היה לה לבצע את הבדיקה החוזרת. בנוסף, החקירה של הגב' פרטובי הייתה לקויה, שכן חקירתו של הנתבע התנהלה כמו "שיחה בבית קפה". כמו כן, הגב' פרטובי הסתירה כי היא הוזהרה על ידי מר הר נוי בדבר התנהגותה הקודמת של התובעת, וכן היא הסתירה דוא"ל שהיא קיבלה מד"ר בהם.
328. לדידה של התובעת, מסקנותיה של הגב' פרטובי גם מאששות את עובדות המקרה וכפי שאלה תוארו על ידה, אך היא קבעה עוד, כי אין לקשור את תוכן התלונה עם [החוק למניעת הטרדה מינית](#), וכן כי יש להוציא הוראה מפורשת לנתבע להמנע מהקשרים ברורים או סמויים אליה, הוראה אשר לא בוצעה לטענתה.
329. **החלק הרביעי – ערעור התובעת בפני פרופ' קלרמן** – התובעת טענה עוד, כי בעקבות דחיית תלונתה כנגד הנתבע, תחילה על ידי ד"ר בהם ולאחר מכן על ידי הגב' פרטובי, היא הגישה ערעור לנשיא המכללה – פרופ' קלרמן, אודות החלטותיהן. לטענתה, בדיעבד ומהמסמכים שנחשפו בהליך, היא גילתה כי פרופ' קלרמן הכיר אותה טרם הגשת הערעור.
330. בכל הנוגע להליך הערעור, התובעת טענה כי המדובר ב"פארסה", שכן הדיון בערעור לא היה ענייני. לשיטתה, פרופ' קלרמן סבר כי דווקא על הנתבע היה להגיש תלונה נגדה, והוא העלה טענה זאת מספר פעמים בדבריו בערעור באופן של איום מרומז. כמו כן, פרופ' קלרמן ניסה לגרום לה לחזור בה מהערעור עוד טרם מתן ההחלטה בו, וזאת באמצעות בקשה לפרופ' כרמי שישוחח עמה.
331. התובעת אף טענה כי פרוטוקול הדיון בערעור הועבר לגורמים רבים במכללה, במסגרת ישיבה אשר התקיימה לאחר הדיון בערעור, ובין היתר למר הר נוי,

ליועץ המשפטי של המכללה עו"ד טיבי, ד"ר י', ד"ר בהם, וכן גורמים נוספים. כמו כן, הועבר פרוטוקול הערעור לתיק האישי שלה.

332. לטענתה של התובעת, מסמך זה הינו מסמך חסוי, וחל איסור להעבירו לכל גורם שאינו חלק מהליך הערעור. לבסוף, התובעת טענה כי הערעור נדחה מסיבות שאינן ענייניות, ובין היתר צוין בו כי היא "בלתי שפויה", התבטאות שאינה ראויה במכתב דחיית ערעור כבענייננו.

3.1. הערות מבוא ביחס לתביעתה של התובעת כנגד המכללה

333. טרם שנדון בטענות התובעת לגופן, ראינו לנכון להקדים מספר מילים, בהתאם להשתלשלות העניינים ולנסיבות כפי שעמדו לעיננו, ולאור המצב המורכב שנוצר בעטיין. זאת, כפי שעשינו גם ביחס לתביעת התובעת כנגד הנתבע.

334. בפתח הדברים ביחס לדיון שלהלן, נעיר כי נדמה שהתובעת מתייחסת לטיפול בתלונתה על ידי המכללה, כאילו זו נעשתה ב'חלל ריק', ואין כך הוא הדבר. כפי שחזרנו והבהרנו דלעיל, במסגרת הניתוח של השאלה האם התקיימה או לאו הטרדה מינית, כמו גם הטיפול בה, יש להתייחס לכלל נסיבות האירוע ולהקשר האירועים הרחב.

335. בענייננו הדברים מקבלים משנה תוקף, שכן פחות מחודשיים לפני האירועים נשוא דיוננו – וכפי, נערכה שיחת הבהרה ושימוע לתובעת, בנוכחות אימה, בנוגע להישנות מקרים של תלונות מצדה על סגל המרצים בבית הספר למשפטים במכללה, באמתלות שונות.

336. כאמור לעיל, במהלך השיחה שנערכה ביום 18.1.2012 בין התובעת לבין גורמי המכללה, אף הועלתה התייחסות מצד גורמי המכללה ביחס לתגובותיה של התובעת כלפי התבטאויות הנחשבות בעיניה למבזות, לרבות התבטאויות המבטאות לשיטתה הטרדה מינית. בהקשר זה, הועברה לתובעת הנחייה

ברורה, כי עליה לפנות לד"ר י' ו/או לחונכת שלה, ד"ר נלי מונין, ככל שיהיו לה השגות על התנסחויות או התבטאויות של מרצים¹⁷⁹.

337. בחקירתה הנגדית, הבהירה ד"ר י' כי התובעת קיבלה על עצמה את ההסדר שהוצע לה, וציינה כדלקמן¹⁸⁰:

"ת: ההתייחסות היחידה לזה זה אותו הסדר שדיברנו עליו קודם בהקשר של הפגישה בנוכחותך שהצענו לה לחזור ללימודים רגילים,
 ש: מה זאת אומרת לחזור ללימודים רגילים תסבירי לי?
 ת: ההסדר למיטב זכרוני שהיא תשתדל להמנע מהערות המפריעות למהלך השיעור, זכותה תמיד לפנות.
 ש: זה מסמך שאתם הצעתם לה, הצעה שלכם נכון?
 ת: כן.
 ש: אז מה הייתה ההצעה תחזרי
 ת: הייתה גם הסכמה בסופו של דבר.
 ש: הייתה הסכמה?
 ת: כן פלונית שלחה לי מייל שאומרת שחשבה על ההסכם ומקבלת אותו.
 ש: ומה היה ההסדר הזה?
 ת: למיטב זכרוני ההסדר אמר שהיא דרכה להגשת תלונה בין אם תלונה משמעתית בין אם זו תלונה על הטרדה מינית תמיד פתוחה אבל ככל שזה נוגע להתנהלות בשיעורים לנהוג כמו כל התלמידים ולא להפריע למהלך השיעורים."

338. בענייננו, ישנה חשיבות לרקע האמור, בשני רבדים. ראשית, ברובד הטכני, עולה כי התנהלו התכתבויות והתייעצויות שונות בנוגע להתנהלותה של התובעת במכללה, אשר את חלקן מייחסת התובעת לטיפול בתלונתה. זאת, על אף שהלכה למעשה המדובר בהתייעצויות בנוגע לאספקט הרחב של האירועים, וכפי שתואר לעיל. כך לדוגמה, התכתבויות שונות בנוגע לרצון להזמין את התובעת לשיחה כזו או אחרת עם סגל בית הספר למשפטים (ד"ר י' ו/או פרופ'

¹⁷⁹ עמ' 279 בחוברת הנספחים בתצהיר התובעת – דוא"ל ששלחה ד"ר י' לפרופ' כרמי באותו היום שנערכה הפגישה – 18.1.2012.

¹⁸⁰ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 39, שורות 3-18.

כרמי), אינן נוגעות במובהק לבירור התלונה הספציפית שהוגשה על ידה כנגד הנתבע.

339. שנית, **ברובד התוכני**, התובעת טוענת רבות ביחס לאי מילוי הוראות החוק והתקנות בעניינה. עם זאת, התובעת לא הפנתה להוראות חוק ספציפיות ו/או לפסיקה תומכת בטענות אלו. בהקשרים רבים מצאנו, וכפי שנפרט להלן, כי התובעת לטעמנו פירשה את החוק באופן בלתי מדויק, והכניסה לגדרו משמעויות רחבות, מקום בו החוק מעמיד אלטרנטיבות לטיפול בתלונה.

340. כך לדוגמה, לא מצאנו כל התייחסות בחוק ו/או בתקנות להליך הערעור, שעליו מרחיבה התובעת בטענותיה. נבהיר, כי ככל שבחרה המכללה לאפשר ערעור על ההחלטה לדחות את תלונתה של התובעת ביחס לנתבע, הרי שהיה עליה לטפל בערעור במסגרת הוראות התקנות, ובאותו אופן בו יש לטפל בבירור התלונה. עם זאת, מדובר בהרחבה של הוראות החוק, וככזאת, לא מצאנו מקור חוקי לחובה כלשהי לערוך ערעור מלכתחילה. אחרי דברים מקדימים אלה, נבקש לברר את אופן הטיפול של המכללה בתלונת התובעת, וכפי שיפורט להלן.

4.1. השלב הראשון – בירור פנייתה של התובעת אל פרופ' כרמי

341. תחילת השתלשלות העניינים הינה בפנייתה של התובעת בפניה ביחס לנתבע. פניה זו הועברה לד"ר מ' ביום 21.3.2012, אשר העביר את פנייתה כלשונה באמצעות הדוא"ל, אל פרופ' כרמי. לאחר קבלת פנייתה של התובעת, העביר אותה פרופ' כרמי בשלמותה אל הנתבע, תוך כדי שהוא משמיט ומוחק את שמה של התובעת ממכתבה, ומבקש כדלקמן¹⁸¹: **"XXX שלום, נא עיין בדיווח שהועבר אלי. אודה על תגובתך (ישירות ורק אלי). בברכה, כרמי"**. בתגובה, השיב הנתבע באריכות עוד באותו היום¹⁸².

¹⁸¹ נספח א25 לתצהיר הנתבע.

¹⁸² נספח א25 לתצהיר הנתבע.

342. מספר ימים לאחר מכן, פנה ביום 26.3.2012 ד"ר מ' לפרופ' כרמי, וכתב לו כי התובעת מבקשת להתעדכן בגורל פנייתה ביחס לנתבע¹⁸³. בתשובה, השיב לו פרופ' כרמי כדלהלן¹⁸⁴:

"שלום,

לידיעתך, XXX שלח אלי דיווח מפורט על האירוע.

אשר לפלונית, אני מציע שתשיב לה שעל פי בקשתי קיבלתי מ-XXX דיווח על האירוע, וכי לפני עומדות, בין היתר, האופציות הבאות: 1. לפנות אל וועדת המשמעת. 2. לפנות אל XXX ולבקש שיחה עמו. 3. לבקש פגישה עם XXX אצלי. 4. להימנע מכל פעולה נוספת. בברכה, א. כרמי"

343. הנה כי כן, גם פרופ' כרמי – ויש לציין כי הנ"ל הינו שופט בדימוס, לא ראה בפנייתה של התובעת כתלונה בגין הטרדה מינית אשר בוצעה כלפי התובעת על ידי הנתבע. יש לציין עוד, כי לאחר מכתב זה, לא התקבלה כל תגובה מצידה של התובעת. פנייתה הבאה של התובעת בעניין שבנדון נעשתה אל ד"ר י' ביום 2.5.2012, כפי שנפרט להלן מיד.

344. עיון בפניה של התובעת מיום 21.3.2012, מעלה כי זו לא הוגדרה על ידה כתלונה על הטרדה מינית. כך למשל, בתוכן הפניה עצמה, לא הועלתה כל אינדיקציה להתייחסות הנתבע אל התובעת באופן ספציפי, כפי שעלה בתלונתה בהמשך, רק מאוחר יותר, וכפי שהבהרנו כבר בהרחבה.

345. יתירה מכך, באותה פניה התובעת לא תיארה הסתכלות ספציפית של הנתבע לכיוונה, במהלך השיעור ו/או תוך כדי אמירת המילה "כוסית" ו/או המילים "פטמות זקורות". אלא, שהתובעת טענה בפנייתה בגין התבטאויות לא לגיטימיות של הנתבע, לדידה, במהלך השיעור.

346. התובעת אף כתבה בעצמה באותה הפניה, כי ההתבטאות "כוסית" נאמרה במסגרת משפט שכזה – "השופט אישר לי להגיד כוסית, אז.. כוסית". עוד

¹⁸³ נספח 25 לתצהיר הנתבע.

¹⁸⁴ נספח 25 לתצהיר הנתבע.

היא טענה, שהמילים "פטמות זקורות" נאמרו על ידי הנתבע במסגרת פירוט של תופעות לוואי לניתוח שתל בחזה.

347. בהתאם, בחינת תוכן פנייתה של התובעת, בהקשרם הרחב של האירועים וכפי שפירטנו להלן, אינו מעלה אינדיקציה לכך כי מדובר בתלונה בגין הטרדה מינית, כשלעצמה, אלא בחלק מרצף תלונותיה של התובעת בגין התבטאויות מבזות או בלתי לגיטימיות של מרצי בית הספר למשפטים במהלך שיעור אקדמי, התבטאויות אשר וודאי וישנו מקום לטיפול בהן, אך ללא כל אינדיקציה לכך שהפעם מדובר בתלונה אודות הטרדה מינית, כשלעצמה.

348. עוד נציין, כי לא מצאנו כל פעולה פסולה מצדו של פרופ' כרמי לעניין העברת פנייה ראשונה זו, אל הנתבע (ולאחר ששמה של התובעת נמחק). כאמור לעיל, התובעת לא הציגה כל אינדיקציה בפנייה זו כי כוונתה לתלונה בדבר הטרדה מינית, ואף קריאת נוסח הפנייה אינו מכוון לנתיב זה. מנוסח הפנייה ניתן גם להבין, כי מדובר על התבטאויות שנויות במחלוקת של מרצה במהלך השיעור. האמור לעיל עולה בקנה אחד עם סיכום הפגישה שנערכה עימה ביום 18.1.2012, כי עליה לדווח על אירועים חריגים אשר מתקיימים לדעתה בשיעורים של מרצי בית הספר למשפטים.

349. אומנם, בהתאם לסיכום השיחה, היה על התובעת לפנות לחונכת שלה (ד"ר מונין), ו/או לד"ר י'. אולם, מעת שהחליטה התובעת לפנות לראש בית הספר למשפטים בעצמו – פרופ' כרמי, הרי שניתן היה להניח, ולאור נוכחותו בשיחה עם התובעת, כי הוא ראה את פניית התובעת אליו כחלק מהסדר זה. כמשתמע, משעה שפנה פרופ' כרמי אל הנתבע, וקיבל ממנו הסבר אשר הניח את דעתו, הוא לא ראה צורך בטיפול נוסף, ואף לא חלה עליו חובת דיווח ו/או טיפול נוסף מכוח דין כלשהו.

350. בנוסף, ובכדי לקבל התייחסות מקיפה של הנתבע לאירועים נשוא פנייתה הראשונה של התובעת, הרי שאין ולא ניתן למצוא פסול בכך שפרופ' כרמי העביר את הפניה בשלמותה¹⁸⁵ (ולאחר ששמה של התובעת נמחק). ביחס לכך, לא ניתן לקבל את גרסת התובעת, שטוענת שהיה על פרופ' כרמי לתחקר

¹⁸⁵ ראו סעיף 57(ג) ו-58(ב) לסיכומי המכללה.

בכלליות את הנתבע, לגבי מה שאירע במהלך השיעור הראשון. בהקשר זה, התובעת הודתה שהיא לא ביקשה בקשה ספציפית מפרופ' כרמי, ולפיה הוא יימנע מהעברת פנייתה בשלמותה לידי הנתבע, אלא ציינה ש"ביקשתי נראה לי שהוא ידבר איתו"¹⁸⁶.

351. כאשר נשאלה התובעת בחקירתה הנגדית על ידי בא-כוח המכללה, מדוע היא רואה בהעברת פנייתה לפרופ' כרמי, כהפרת חובותיה של המכללה ביחס לחוק, הפנתה התובעת לתקנות למניעת הטרדה מינית, הקובעות כי "תלונה תוגש לידי האחראי על ידי המתלונן עצמו או על ידי אדם אחר מטעמו ויכול להיות שתוגש בכתב או בעל פה".

352. עם זאת, התובעת גם הודתה, שהיא עצמה פירשה את החוק לפי הידע שלה, כי האחראי יכול להיות "כל אדם" (ולמשל הסגל המנהלי של המכללה), ואותו אדם צריך להעביר את התלונה לממונה על הטרדה מינית במכללה¹⁸⁷. התובעת אף הודתה, כי היא לא הכתירה את פנייתה לידי פרופ' כרמי, ואשר הועברה כאמור דרך ד"ר מ', כתלונה על הטרדה מינית, היות ש"לא ידעתי כל כך לגמרי מה אני רוצה לעשות... רציתי לקוות שזה ככה ייסתם (צריך להיות יסתיים – בית הדין) בשקט, בלי שאני מאשימה אותו בהטרדה מינית"¹⁸⁸. עוד היא ציינה, ש"המחשבה שלי לא הלכה כל כך רחוק, של איך זה יעבור"¹⁸⁹.

353. בהתאם, לא ניתן היה לצפות כי פרופ' כרמי יבין לבדו, ומבלי שהתובעת העבירה כל אינדיקציה לעניין זה באמצעות ד"ר מ', וביתר שאת – מבלי שהתובעת עצמה ידעה באותו הזמן מה היא מעוניינת שיעשה בנוגע לפנייתה – כי עליו להימנע מבדיקת האירוע אל מול הנתבע.

354. בהקשר זה אף ניתן להבין את תשובתו של פרופ' כרמי לד"ר מ', כאשר מבחינתו של פרופ' כרמי, הוא אינו רואה צורך נוסף בטיפול מעבר להבהרתו של הנתבע לאירועים אשר מתוארים במכתב, אך ככל והתובעת רואה לנכון, ניתן לפנות בערוצים שונים אל הנתבע עצמו ו/או אל וועדת המשמעת.

¹⁸⁶ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 101, שורה 31.

¹⁸⁷ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 86, שורות 2-4, וכן שורות 16-19.

¹⁸⁸ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 83, שורה 35, עד עמ' 84, שורה 4. ראו גם בעמ' 103, במלואו.

¹⁸⁹ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 103, שורה 33.

335. למען הסר ספק, טענתה של התובעת כי היא עצמה מסרה לד"ר מ', שהיא הוטרדה מינית על ידי הנתבע בעצם התבטאויותיו בשיעור, וכי היא הגיעה אל ד"ר מ' כשהיא בוכה ובסערת רגשות¹⁹⁰, דינה להידחות. תחילה, מהטעם כי לגרסה זו אין תימוכין בחומר הראיות; שנית, התובעת לא הביאה את ד"ר מ' לעדות, כעד מטעמה, כדי לאשש גרסה זו.

356. אומנם, התובעת טענה בחקירתה הנגדית כי לא עשתה כן היות שד"ר מ' עדיין הינו עובד של המכללה (כלומר, הוא עדיין מרצה במכללה). אולם, קשה לקבל את הטענה כי עד זה בהכרח היה נוטה להעיד לטובת המכללה ומעיד עדות שקר, ובוודאי טענה זו נדרשת הוכחה כלשהי כאשר המדובר במרצה למשפטים.

357. **המשך קרות האירועים לאחר מכן** – ביום 2.5.2012 פנתה התובעת לד"ר י' בדוא"ל, ובו נכתב כדלהלן¹⁹¹:

"XXX שלום

לצערי אני פונה אלייך בעניין מצער.

אני רוצה להגיש תלונה על הטרדה מינית נגד מרצה.

רציתי לדעת מבחינה מערכתית איך מסתדרים עם חובת הנוכחות, כי אחרי

שאני מגישה את התלונה, אני לא מתכוונת להיכנס לשיעור שלו.

תודה רבה.."

358. בתשובה השיבה ד"ר י' לפניה זו, כדלקמן¹⁹²:

"פלונית, צר לי מאוד לשמוע על כך.

הרשי לי בבקשה להפנות אותך אל דורית פרטובי הממונה על נושא זה

במכללה.

¹⁹⁰ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 84, שורות 9-17.

¹⁹¹ תצהיר התובעת, עמ' 32 בחוברת הנספחים.

¹⁹² תצהיר התובעת, עמ' 33 בחוברת הנספחים.

מאחר ולא מדובר בנושא ספציפי לביה"ס למשפטים, אלא בסוגיה כלל מכללתית, על הנהלת המכללה לתת מענה לשאלתך. לדעתי התקנון אמור לתת מענה על כך, ואם לא - דורית אמורה לדעת מי הפונקציה שמכריעה בעניין. ביה"ס יפעל על פי כל החלטה שתתקבל בעניין. אני מאחלת לך חוסן בהתמודדות עם המקרה ומאמינה שלרשותך מעגלי תמיכה רבים שיסייעו לך לעבור את התקופה הקשה.

XXX

נ.ב.

על פי נהלי העבודה בתוך בית הספר, זהו מקרה אשר מרגע שהובא לידיעתך עלי לדווח עליו לפרופ' כרמי. מאחר ואינני יודעת באיזה מרצה מדובר או מה היה האירוע אסתפק בהודעה לקונית שפנית אלי, אלא אם את מבקשת ממני להמתין עם הודעה זו עד לאחר הגשת תלונתך.
אנא כתבי לי החלטתך"

359. לדוא"ל זה השיבה התובעת, כי פרופ' כרמי יודע על פנייתה, וכי היא מבקשת שההטרדה כלפיה תיפסק, מבלי שהיא תצטרך להגיש תלונה¹⁹³. נציין, כי התובעת אינה מתייחסת להתכתבות זו במסגרת תצהירה. מייד לאחר מכן, עוד באותו היום וכשעה לערך לאחר ההתכתבות עם ד"ר י', העבירה התובעת פנייה לגב' פרטובי, בזו הלשון¹⁹⁴:

"דורית שלום,

שמי פלונית ואני סטודנטית שנה א' במשפטים.

יש לי שאלה – בקורסים שאני לומדת יש חובת נוכחות. אני רוצה להגיש תלונה על הטרדה מינית נגד מרצה בחוג, ורציתי לדעת איך זה אמור להסתדר עם חובת הנוכחות. תודה רבה פלונית."

360. בתשובתה, ביקשה הגב' פרטובי מהתובעת לבוא אליה כדי לדבר על כך¹⁹⁵, והתובעת השיבה בחזרה, ש"אני מעדיפה לדעת לפני שאני מדברת על זה,

¹⁹³ תצהיר התובעת, עמ' 34 בחוברת הנספחים.

¹⁹⁴ תצהיר התובעת, עמ' 177 בחוברת הנספחים.

¹⁹⁵ תצהיר התובעת, עמ' 178 בחוברת הנספחים.

ויוצרת כדור שלג שאי אפשר לעצור"¹⁹⁶. יום לאחר מכן, העבירה הגב' פרטובי דוא"ל למר הר נוי, תוך כדי שהיא מכתבת אותו לפנייה הנ"ל מהתובעת, והוסיפה כדלקמן¹⁹⁷:

"שמוליק, לידיעתך

אתמול התכתבתי איתה, ביקשתי שתבוא ונדבר, היא אמרה שהיא רוצה לדעת האם ניתן לבצע הפרדה במקרה זה לפני שהיא הולכת לפוצץ את כדור השלג השבתי, שלאחר חקירה, במידה ותידרש הפרדה זה יעשה בעצה עם החוג למשפטים והנהלת המכללה. מאז היא לא חזרה אלי. מה שאני ממליצה לעשות:

מאחר ופניה כזו נכנסת תחת לשון החוק "נודע למעביד" – היינו אין תלונה רשמית, אלא נודע, גם על פי השמועה, חלה עלינו חובת בירור ופעולה. מאחר והיום לא אהיה במכללה, ויום א' אנו ביום מנהלים, ביקשתי מאתי לשוחח עימה ולומר לה כי אנו מחויבים לבצע חקירה עם עדותה או בלעדיה, אם היא תבחר למסור פרטים, בסדר.

במקרה ולא, נבצע בירור דיסקרטי בשטח, ננסה לדלות פרטים.

בכל מקרה כדאי להוציא פניה לבי"ס למשפטים, לצורך העניין ל-XXX (הכוונה לד"ר י' – בית הדין), להוציא הנחייה, או אזהרה מפורשת למרצים להמנע מהתנהגויות שיש בהם משום פגיעה מינית בציבור הסטודנטים, בכלל זה אמירות במסגרת ההרצאות ולאחריהם. לעת עתה נקיים שיחה עם הסטודנטים ובירור העניין עד כמה שניתן ונודיעך. לאישורך, דורית."

361. כאן המקום לציין, כי הפנייתה של גב' פרטובי ביחס ל"נודע למעביד", מתייחסת ללשון תקנה 6(ט) לתקנות למניעת הטרדה מינית (חובות מעביד), תשנ"ח-1998, הקובעת כדלקמן¹⁹⁸:

¹⁹⁶ תצהיר התובעת, עמ' 178 בחוברת הנספחים.

¹⁹⁷ תצהיר התובעת, עמ' 176 בחוברת הנספחים.

¹⁹⁸ לפרשנות הוראה זו, ראו עב' (ת"א) 7381/04 פלונית – ראובן – (מנכ"ל החברה), [פורסם בנבו] ניתן ביום 11.6.2007, וכן סע"ש (ת"א) 42650-06-14 פלוני – תעבורה אחזקות בע"מ, [פורסם בנבו] ניתן ביום 12.2.2017: "... מנהל שמגיעה שמועה לאוזניו על כך שעובד שלו הטריד מינית

"**נודע למעביד על מקרה של הטרדה מינית או התנכלות במסגרת יחסי עבודה, ולא הוגשה תלונה או שהמתלונן חזר בו מתלונתו, יעביר את המקרה לבירור של אחראי; הועבר מקרה כאמור לבירור של אחראי או נודע לאחראי על מקרה כאמור, יקיים האחראי, ככל שניתן, בירור על אודות המקרה לפי תקנה זו, בשינויים המחויבים, ואם המתלונן חזר בו מתלונתו, יברר גם את סיבת החזרה מהתלונה.**"

362. מכל מקום ולגופו של עניין – אנו רואים כי נכון לתאריך המדובר – 3.5.2012, התובעת עצמה פנתה הן לד"ר י' והן לגב' פרטובי, תוך שהיא מיידעת את שתיהן כי היא מעוניינת להגיש תלונה, כאשר בשלב זה הדגש בדבריה הינו אופן השפעת הגשת התלונה על הנוכחות שלה בשיעורים.

363. עם זאת, הן ד"ר י' והן גב' פרטובי, אינן יודעות דבר בשלב זה בנוגע לתוכן התלונה ו/או לזהות המרצה המדובר. מאידך, החל ממועד זה מתחיל להתנהל ערוץ פעולה בתוך המכללה תחת סעיף "נודע למעביד", וזאת מבלי שהתובעת הגישה בפועל את תלונתה. כמו כן ניתן לראות, כי הן ד"ר י' והן גב' פרטובי מעלות בפני התובעת את חובתן לעדכן את הממונים – פרופ' כרמי ומר הר נוי (בהתאמה), כי בכוונת התובעת להגיש תלונה על הטרדה מינית.

364. להשתלשלות העניינים המתוארת לעיל ישנה השפעה מהותית על המשך בירור התלונה, שכן התובעת עצמה היא שיידעה כאמור לעיל את ד"ר י' ואת גב' פרטובי אודות כוונתה להגיש תלונה. אולם, בשלב זה היא לא הגישה את התלונה באופן רשמי. מכאן, היות שבנקודת זמן זו לא היה ידוע לגב' פרטובי תוכן התלונה עצמה, הרי שפנייתה למר הר נוי לשם אישורו לקיום חקירה דיסקרטית, נעשתה בהתאם לחוק ולתקנות¹⁹⁹.

365. יש לציין עוד, כי מר הר נוי העביר שתי תגובות לפנייתה של הגב' פרטובי אליו: בראשונה הוא ביקש לקבל את עמדתה של פרטובי, והנחה לבצע חקירה

עובדת, חייב לדווח על כך באופן מידי לממונה, וזאת גם אם לא הוגשה אליו או אל גורם אחר כלשהו תלונה מצד המוטרדת".

¹⁹⁹ תצהיר התובעת, עמ' 176 בחוברת הנספחים.

דיסקרטית²⁰⁰; ובשנייה הוא כתב ביום 3.5.2012: **"דורית, תזהרו בעבר היו סוגיות דומות איתה"**²⁰¹. בהתאם, התובעת טענה כי אמירה זו נאמרה במהלך בדיקתה של הגב' פרטובי, אולם אך תאריך שבו נכתב דוא"ל זה, מעלה כי המדובר בתגובה אשר נכתבה לפנייתה של פרטובי בנוגע לבירור תחת סעיף **"נודע למעביד"**.

366. אנו סבורים, כי ניתן לראות התייחסות זו לאור הרטוריקה שבה נקטה התובעת עצמה, בדבר העובדה שהיא הולכת "לפוצץ את כדור השלג", ובמסגרת הקשר הדברים הרחב – הפגישה שהתנהלה עם התובעת ועם אמה בסמוך לאירועים אלו.

367. התובעת אף קבלה אודות העברת ענייניה החסויים בין גורמים שונים במכללה, אך יש לשים לב, כי נכון לאותו התאריך – תחילת חודש 5/2012, וטרם הגשת התלונה הרשמית על ידה, הרי שתוכן האירוע הועבר על ידה לד"ר מ' ולפרופ' כרמי, ובמקביל – רצונה להגיש תלונה הועבר על ידה גם לד"ר י' ולגב' פרטובי.

368. בהתאם, וכפי שהתברר, גורמים שונים בבית הספר למשפטים ובמכללה היו בסוד העניינים באופן כזה או אחר, וזאת לאור פנייתה של התובעת עצמה אליהם. יצוין, כי התובעת בחרה שלא להתייחס גם להתכתבויות האמורות בתצהירה. למעשה, התובעת אף כתבה בתצהירה, כי **"ד"ר י' הייתה מעורבת בתלונה מהיום הראשון, חרף מחאותיי"**²⁰². כאמור לעיל, טענה זו אינה מקובלת עלינו, לאור השתלשלות העניינים שאותה תיארו דלעיל.

369. **לסיכום השלב הראשון** – לאור כל האמור לעיל, טענותיה של התובעת בהקשר לפנייתה לפרופ' כרמי, וביחס להעברת מידע בין גורמי המכללה, דינן להידחות.

5.1. השלב השני – בדיקת תלונתה של התובעת על ידי ד"ר בהם

²⁰⁰ תצהיר התובעת, עמ' 138 בחוברת הנספחים.

²⁰¹ תצהיר התובעת, עמ' 176 בחוברת הנספחים.

²⁰² סעיף 58 לתצהיר התובעת.

370. בסופו של יום התובעת בחרה להגיש את תלונתה הרשמית, רק ביום 11.5.2012, זאת לאחר שיחה ראשונה שערכה עימה ד"ר בהם, מחליפתה הזמנית של הגב' פרטובי באותה עת, ובמסגרת ערוץ טיפול המכללה "נודע למעביד" כאמור.

371. ודוק – רק לאחר שיחה זו, החליטה התובעת לראשונה להגיש תלונה רשמית כנגד הנתבע. כך יצא איפוא (וכפי שיובהר להלן), כי בדיקתה הראשונה של ד"ר בהם נעשתה עוד טרם הגשת התלונה הרשמית על ידי התובעת, וזאת במסגרת הנחיות אשר קיבלה ד"ר בהם מגב' פרטובי, לבירור דיסקרטי של התלונה, ומבלי שהתלונה עצמה היתה למעשה בידיה, וזאת עד ליום 11.5.2012.

372. דברים אלו עולים מסיכום החקירה שביצעה הגב' פרטובי, ואשר צורף במלואו לתצהיר התובעת²⁰³:

"... ביום 2/5 פנתה אלי הסטודנטית באמצעות המייל ובקשה לברר בנוגע לחובת נוכחות אל מול קורס ומרצה שעליו היא מבקשת להגיש תלונה על הטרדה מינית, ראוי לציין כי בשלב זה היא עדיין לא הגישה תלונה רק שקלה לעשות זאת.

ביקשתי ממנה להגיע ולדבר, היא פחדה מ"כדור שלג" ובקשה לבחון כמה דברים קודם.

מאחר וביום זה נעדרתי מהעבודה והייתי עתידה להיעדר גם בימים שאחר כך – ביקשתי להעביר את הנושא לחקירתה של אתי בהם, כחלק מחובתנו תחת סעיף "נודע למעביד" – בצירוף המלצות.

כאמור – אתי בהעדרי מילאה גם תפקיד זה במכללה.

בינתיים בעקבות שיחה של אתי עם הסטודנטית, בחרה הסטודנטית להגיש תלונה בצורה מסודרת, תלונתה נתקבלה באמצעות מייל (לאיתי בהם) בתאריך 11/5.."

373. זאת ועוד, דברים אלה אף עולים מתכתובת דוא"ל נוספת, שאותה צירפה התובעת לתצהירה. המדובר בדוא"ל ששלחה התובעת ביום 10.5.2012 לד"ר בהם, בזו הלשון²⁰⁴:

²⁰³ תצהיר התובעת, עמ' 140 בחוברת הנספחים.

"אתי שלום,

לאחר מחשבה מרובה בנושא, החלטתי להגיש תלונה על הטרדה מינית כדי שיהיה אפשר לפעול מול המרצה גם באופן משמעותי. אני יכולה לשלוח לך את התלונה במייל?
תודה רבה על העזרה והמשך יום טוב
פלונית"

374. יש לציין כי העברת התלונה נעשתה בפועל ביום שישי, כאשר כבר ביום ראשון, 13.5.2012, העבירה ד"ר בהם תרשומת לגב' פרטובי, בזו הלשון²⁰⁵:

"שלום,

שוחחתי עם פלונית בעקבות פנייתה הטלפונית לדורית פרטובי – דיקאן הסטודנטים. במהלך הפגישה חשפה פלונית את תחושותיה במהלך שיעור נזיקין המועבר על ידי XXX. היא ציינה כי פנתה לד"ר XXX (הכוונה לד"ר מ' – בית הדין) ושיתפה אותו בתחושותיה, הוא פנה לפרופ' כרמי שמסר בתגובה שלא יוכל לטפל בדבריה אלא באם תגיש תלונה. היא התלבטה ממושכות ובחרה לכתוב את תלונתה כיוון שמרגישה "מושתקת", כיון שלדבריה חווה עלבון.

כדי לקבל פרספקטיבה נוספת יזמתי שיחה עם הסטודנטיות הבאות הלוקחות חלק באותו הקורס: XXX מציינת שאין כל אמירות חריגות במהלך הקורס. XXX מציינת שלאזן "רגישה" יש אולי סיכוי לשמוע משהו חריג, אך השיעור לא מעורר אצלה כל אי נוחות. לאחר בחינת התלונה, השיחה האישית עם פלונית והבנת הדברים משיחה עם 2 הסטודנטיות נראה לי שיש מקום לפעול בדרך בה תוציא הנהלת החוג מסר כתוב למרצים בו יתבקשו להמנע משימוש בביטויים סקסיסטיים שלא לצורך (שימוש במילה "כוסית" למשל). להערכת מסר כזה שיבוא מהנהלת החוג לידיעת המרצים יוכל לסייע בהתמודדות עם התלונה. אתי"

²⁰⁴ תצהיר התובעת, עמ' 164 בחוברת הנספחים.

²⁰⁵ תצהיר התובעת, עמ' 163 בחוברת הנספחים.

375. התובעת טענה בתצהירה כי המכללה ניסתה "לטייח" את תלונתה, והיא תקפה את התנהגות המכללה, כמפורט במילים אלו²⁰⁶:

"עפ"י המסמכים אשר הועברו מהמכללה, ומהתנהלות המכללה, עולה, כי היה ברור לכל הגורמים המחליטים במכללה, כי תלונתי תיגנז, עוד טרם התחלת "הטיפול" בתלונה. כל שעניין את המכללה, עובר להגשת התלונה ולאחריה, היה איך להשתיק אותי, ולמנוע הגשת תביעה כנגד המכללה. מי שפועל כשורה ועפ"י הוראות הדין לא צריך לחשוש מהגשת תביעה. מוטב היה, לו המכללה הייתה משקיעה את האנרגיות בבדיקה ראויה של התלונה, וללא דעה מוקדמת ועפ"י הוראות הדין, במקום לתכנן טיוח – כפי שאכן נעשה..."

376. לשיטתנו, אין כל ביסוס באשר הוא לטענה זו של התובעת, ולמעשה, אף ההיפך הוא הנכון. הטיפול בתלונה בשלבים הראשונים, אשר נעשה כאמור לעיל בשני ערוצים במקביל – ערוץ "נודע למעביד", ולאחר מכן הגשת התלונה הרשמית, נעשה על ידי גורמי המכללה באופן מיידי ומהיר – וכפי שמעיד לוח הזמנים המתואר דלעיל, ותוך כדי ניסיון כל המעורבים להגיע לחקר האמת בהקדם האפשרי.

377. זאת ועוד, התובעת עצמה היא שיידעה גורמים רבים בסביבתה אודות רצונה להגיש תלונה, והיא שוחחה מספר פעמים על כך, הן עם ד"ר בהם והן עם גב' פרטובי. כמו כן, התובעת בחרה שלא להציג בפנינו את התייחסותן האותנטית והאכפתית ביחס לפנייתה – גם של ד"ר י', גם של ד"ר בהם וגם של גב' פרטובי, וזאת לאור פנייתה אליהן, בנקודת זמן זו.

378. בחירה זו של התובעת אינה מקובלת עלינו, ויש בה כדי להעיד על רצון של התובעת לייצר תמונת מציאות לפיה היא "נרדפה" על ידי המכללה ולא קיבלה התייחסות ראויה לתחושותיה. לשיטתנו, הראיות והעדויות מעלות כי השתלשלות העניינים היתה שונה, מכפי שתוארה על ידי התובעת.

379. **לגבי עדותה של ד"ר בהם** – נציין כי ד"ר בהם העידה בפנינו בהרחבה, והתרשמנו עמוקות מעדותה ומאישיותה, ככזאת אשר בידה ניסיון רחב

²⁰⁶ סעיף 60 לתצהיר התובעת.

ומהותי בטיפול במקרי מצוקה. זאת, בניגוד גם לטענותיה של התובעת, לפיהן ד"ר בהם "לא טיפלה בעבר התלונות על הטרדה מינית"²⁰⁷, טענות שעליהן היא חזרה גם בחקירתה הנגדית בפנינו.

380. בכלל זה, התובעת טענה בפנינו, כדלקמן²⁰⁸:

"... בעיני בגלל שהממונה מחליפה, אז היא לא עברה הכשרה. ועצם זה שזה התלונה הראשונה שלה, זה אומר שאין לה עדיין, היא לא יודעת איך לדבר, איך לחקור, עובדתית היא גם לא חקרה אותי בכלל. לא הייתי אצלה בפגישה. הייתי אצלה בפגישה חפוזה שנתתי לה את התלונה ב hard copy ויצאתי והיא לא חקרה אותי, לא שאלה אותי בכלל מה היה, מה אירע, וזה מבחינתי מראה שאין לה את ההכשרה המתאימה."

381. אין בדעתנו לקבל טענה זו כלל ועיקר. במהלך חקירתה הנגדית בפנינו, הציגה ד"ר בהם בפירוט רב את הרקע התעסוקתי והאקדמי שלה, והתרשמו כי המדובר ברקע מקצועי מגוון ועשיר, שהינו רלוונטי ביותר באשר לטיפול בנפגעי ונפגעות תקיפה מינית. ד"ר בהם ציינה כדלקמן²⁰⁹:

"סיימתי תואר ראשון של עבודה סוציאלית בשנת 1976, ובמשך 45 שנים אני עובדת כעובדת סוציאלית, חלק מהזמן במערכת הצבאית וחלקה באזרחית. במערכת הצבאית אני הקמתי, עבדתי במתקן לנפגעי תגובות קרב במלחמת לבנון הראשונה, וכמו כן פיקדתי על יחידת מורות, פיקדון (צריך להיות "פיקוד" – בית הדין) צפון במרכז שליטה שבין קריית שמונה לחדרה. עשיתי תואר שני בלימודי מגדר, ועבודת התזה שלי עסקה בנושאים שקשורים בהעצמת נשים, ביפו ג', תיאטרון קהילתי והעצמת נשים. אני עובדת עם קבוצות של נשים בחברה גם היהודית וגם הערבית. בחברה הערבית הובלתי 5 שנים פרויקט שעוסק בנישואי קטינות במגזר הערבי. פרויקט שזכה לפרס מטעם הביטוח הלאומי. אני עובדת עם נפגעי פעולות איבה. במהלך מלחמת

²⁰⁷ סעיף 88 לתצהיר התובעת.

²⁰⁸ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 106, שורות 10-15.

²⁰⁹ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 59, שורות 6-19.

לבנון השנייה, אני תמכתי בהתנדבות ביושבי המקלטים בקו העימות, ואני עבדתי עם הפרמדיקים ועם לוחמי האש, אחרי הדליקה שהייתה בכרמל. עבודת הדוקטורט שלי עוסקת בטראומה, פוסט טראומה וצמיחה פוסט טראומתית. חשוב לי להגיד שביום העצמאות האחרון קיבלתי מהפריסה מהקהילה שלי על התנדבות ונתינה לקהילה."

382. **לגופו של עניין** – לגבי טיפולה בתלונתה של התובעת, ציינה ד"ר בהם, כדלקמן²¹⁰:

"בין השנים 2010 ועד 2014, נקראתי לסייע לגברת דורית פרטובי שהייתה מאוד חולה... הגברת דורית פרטובי פנתה אלי ואמרה לי שפנתה אליה הגברת פלונית בתלונה על הטרדה מינית. שהיא הסבירה לגברת פלונית, שהיא לא תוכל לטפל באופן מידי בתלונה, ולכן היא ביקשה את רשותה להפנות אותה אלי, כמ"מ הדיקנט וכעובדת סוציאלית שמטפלת בבעיות סטודנטים. וכך בעצם היא התקשרה אל גברת פלונית, קיבלה את רשותה להפנות אותה אלי. כמו כן הגברת דורית פרטובי אמרה לי שהיא ביקשה רשות ממנכ"ל המכללה, וגם הוא אישר את ההליך. מהרגע שהדברים אושרו, אני איתרתי את מספר הטלפון של הגברת פלונית במערכת המכללתית, התקשרתי אליה וזימנתי אותה כדי לשוחח איתה על תלונתה."

383. לגבי תיעוד הטיפול בתלונה, העידה ד"ר בהם כי החומר הכתוב שהיה במחשב שלה במכללה נמחק מאוחר יותר, ולאחר סיום הטיפול בתלונה, וזאת בשל טעות מנהלתית שאינה באשמתה²¹¹. בנוסף, היא ציינה בפנינו כי היא רשמה פרוטוקול בכתב-יד, של הפגישות שהיא ערכה וביחס לתלונת התובעת, הדפיסה אותן במחשב, ולאחר מכן גרסה את כתב-היד.

384. ביחס לכך, נבהיר כי איננו שותפים לטענת התובעת כי אופן פעולתה של ד"ר בהם, כאמור לעיל, מלמד על כך שד"ר בהם פעלה בניגוד להוראות הדין לגבי הטיפול בתלונת הטרדה מינית, ובין היתר היות ש"מחשב איננו מקום

²¹⁰ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 60, שורות 9-21.

²¹¹ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 63, שורות 26-29.

שמור"²¹², או לכך שהחקירה לא נערכה בכתב. לא הובא כל בסיס בדין כדי לקבל טענות אלה, ואנו מקבלים את עדותה של ד"ר בהם כי התייעוד שלה בכתב אכן נעשה ביזמן-אמת'. יש גם לזכור, כי התובעת בסופו של דבר הגישה את התביעה כשלוש שנים לאחר קרות האירועים.

385. גם אין בידינו לקבל את הטענה כי המכללה פעלה שלא כראוי, כאשר לא פורסם דבר מינויה של ד"ר בהם כמחליפה זמנית של הגב' פרטובי, שהרי ד"ר בהם העידה – והדבר לא נסתר, כי "... הגברת דורית פרטובי פנתה אלי ואמרה לי שפנתה אליה הגברת פלונית בתלונה על הטרדה מינית. שהיא הסבירה לגברת פלונית, שהיא לא תוכל לטפל באופן מידי בתלונה, ולכן היא ביקשה את רשותה להפנות אותה אלי, כמ"מ הדיקנט וכעובדת סוציאלית שמתפלת בבעיות סטודנטים. וכך בעצם היא התקשרה אל גברת פלונית, קיבלה את רשותה להפנות אותה אלי". גם במכתב מרכז הסיוע מטעם התובעת, נכתב ש"..." כיוון שנאמר לפלונית כי הגב' אתי בהם היא המחליפה של הגב' פרטובי, הוגשה התלונה ישירות אל הגב' אתי בהם". מעבר לכך, וכפי שכבר צוין, הפנייה אל התובעת, ותחת סעיף "נודע למעביד" נעשתה על ידי ד"ר בהם עצמה – היא זו שפנתה אל התובעת, הציגה עצמה, והיא זו שהביאה לכך שהתובעת הגישה תלונתה הרשמית. כלומר – התובעת ידעה למי לפנות, והיא קיבלה מענה מידי לפנייתה.

386. לגבי מהלך הבדיקה עצמו, העידה ד"ר בהם כי היא התייעצה בעניין זה עם גב' פרטובי, שציינה בפניה, בין היתר, כי עליה לתעד את התהליך וכי היא רשאית לזמן עדים נוספים – שתי פעולות שאותן היא אכן ביצעה²¹³. לטענתה, היא לא עירבה בהליך הבדיקה אף גורם מתוך המכללה, וזאת מלבד הגב' פרטובי ומלבד העברת המסקנות הסופיות לידי מר הר נוי. בהקשר זה היא ציינה כי **"לא העברתי שום מידע במהלך לא למנכ"ל המכללה, לא ל-XXX (הכוונה לד"ר י' – בית הדין), לא לפרופסור כרמי, לא העברתי דבר וחצי דבר..."**²¹⁴.

²¹² סעיף 139 לסיכומי התובעת, וכן ראו סעיף 140 לסיכומים.

²¹³ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 61, שורות 25-27.

²¹⁴ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 66, שורות 9-10.

387. לגבי התקשורת שלה עם התובעת, ציינה ד"ר בהם, כדלקמן²¹⁵:

"... קבלת ההחלטות לגבי המשך התהליך, תהליך הבדיקה, היה בעיניי בהסכמה מלאה עם הגברת פלונית 1) אני שאלתי אותה אם זה יהיה מבחינתה בסדר שאני אדבר עם פלוני, ואשתף אותו בזמן שהיא הגישה נגדו תלונה על הטרדה מינית? היא אמרה לי שכן. אחר כך אמרתי לה: שאני מאוד מאוד מבקשת לשמוע אם היא מאשרת לי להזמין סטודנטיות מהכיתה, כיוון שמתוך העדות אני הבנתי שמה שמתרחש, הוא מצטט מפסקי דין, היא מפענחת את זה כהטרדה מינית, והיה לי מאוד מאוד חשוב להבין אם מתרחש משהו שגם אחרות חוות הטרדה מינית. והיא אמרה לי: כן, את יכולה להזמין גם סטודנטיות מהכיתה. היא נתנה לי שם של סטודנטית אחת ואני הזמנתי עוד 2 באופן אקראי."

388. ביחס לנקודה זו, נפנה גם לעדותה של הגב' פרטובי בפני בית הדין, שציינה כי היא זו שהמליצה לד"ר בהם לדבר עם סטודנטיות נוספות, שנכחו בשיעורים של הנתבע²¹⁶:

"מאחר ומדובר בפורום של מול 50 תלמידים והתכנים הם תכנים כנראה שקשורים לשיעור עצמו. רציתי לדעת אם הייתה פה חריגה מהתכנים של השיעור. ממה שצריך להילמד בשיעור. או שזה בגדר פרשנות שלה. אם התחושה היא תחושה שמלווה סטודנטיות נוספות יכול להיות שזה כבר לא נתון לפרשנות. זה כבר עובדה."

389. לגבי לוח הזמנים לאחר הגשת התלונה בתחילת חודש 5/2012, נציין להלן בפירוט את ההתכתבויות הבאות, המציגות את השתלשלות העניינים באשר לבדיקתה של ד"ר בהם: כאמור לעיל, ביום 13.5.2012 פונה ד"ר בהם בדוא"ל לגב' פרטובי ולמר הר נוי. ביום 15.5.2012 פונה התובעת לד"ר בהם, ומבקשת

²¹⁵ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 65, שורות 1-10. ראו גם עמ' 73, שורות 30-31: "היא דיברה איתי על זה שמה שמטריד אותה זה ה-case studies והפסיקות שהוא מביא במהלך השיעור".

²¹⁶ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 50, שורה 30, עד עמ' 51, שורה 2.

לברר האם יש התקדמות עם התלונה ומהם הצעדים הבאים²¹⁷. ד"ר בהם משיבה לה, כי היא העבירה את התלונה למר הר נוי, וכי היא תהיה איתה בקשר כאשר היא תקבל את תשובתו²¹⁸.

390. בתשובה, ענתה לה התובעת, וציינה כי היא לא מבינה מדוע נושא זה הגיע למר הר נוי, היות ש"הוא לא אמור לטפל בזה אלא הנציבה"²¹⁹. ד"ר בהם משיבה לה ביום 16.5.2012, כי "ברור שהנציבה מודעת בע"פ ובכתב ישירות ממני, אך, מכיוון שמדובר במעסיק היה עליה לבחון את הדברים גם איתנו. אנחנו מטפלים בנושא בשיא האחריות והרצינות, אתי"²²⁰.

391. במסגרת הנספחים הרבים שצירפה התובעת לתצהירה, נמצא תיעוד אשר נכתב על ידי ד"ר בהם, ובו היא מתארת כי ביום 16.5.2012 היא שוחחה ארוכות עם התובעת בעקבות תלונתה. לאחר השיחה, ובהמשך להליך הבירור, היא אף שוחחה, וכפי שצוין דלעיל גם בדבריה בחקירה הנגדית, עם שתי סטודנטיות נוספות שלמדו באותו הקורס, כאשר מצוין גם כי "... שתי הסטודנטיות איתן שוחחתי שללו מכל וכל אפשרות של הטרדה מינית או כל הטרדה אחרת המתרחשת במהלך השיעור"²²¹.

392. ד"ר בהם אף מתארת, כי בהמשך, גב' פרטובי שוחחה ביום 3.6.2012 עם התובעת, על מנת להבהיר לה שהנושא טופל ומטופל בהתאם לנהלים, והבהירה לה כי היא (ד"ר בהם) שוחחה עם עוד שתי סטודנטיות. בשלב זה, ביקשה התובעת כי ד"ר בהם תשוחח עם סטודנטיות בקורס שהיא עצמה תיתן את שמותיהן. בהתאם, שוחחה ד"ר בהם עם סטודנטית שלישית, ולבקשתה של התובעת, עוד באותו יום, "... והתשובה אחת היא: אין הטרדה מינית או כל הטרדה אחרת המתרחשת בשיעור של XXX"²²².

²¹⁷ תצהיר התובעת, עמ' 5 בחוברת הנספחים.

²¹⁸ תצהיר התובעת, עמ' 5 בחוברת הנספחים.

²¹⁹ תצהיר התובעת, עמ' 5 בחוברת הנספחים.

²²⁰ תצהיר התובעת, עמ' 7 בחוברת הנספחים.

²²¹ תצהיר התובעת, עמ' 158 בחוברת הנספחים.

²²² תצהיר התובעת, עמ' 158 בחוברת הנספחים.

393. לגבי הבדיקות והחקירות שהיא עשתה, העידה ד"ר בהם בחקירתה בפנינו וציינה, כי מסקנתה, ולאחר שהיא חקרה את התובעת, הנתבע וסטודנטיות נוספות (כאמור לעיל – כולל סטודנטית שצוינה על ידי התובעת עצמה, כעדה פוטנציאלית), כי "... אני הסקתי שבעצם השיעור באמצעות פסיקות של שופטים אחרים, לא מהווה הטרדה מינית. לא כלפיה ולא כלפי אחרים, שזה עניין של פרשנות".

394. בנוסף, היא הרחיבה ועוד, ואמרה את הדברים הבאים²²³:

"... ואז הזמנתי בראש ובראשונה את הסטודנטית שהגברת פלונית נתנה לי את שמה. ושאלתי אותה מה קורה בשיעור? היא אמרה לי שהשיעור מתנהל, מבחינת המרצה, דרך case studies. הוא מצטט משופטים, והיא מרגישה שיש בכיתה כאלה שיש להם אולי אוזניים רגישות, היא לא נקבה בשמה של פלונית. היא רק אמרה שיש כאלה שיש להם אוזניים רגישות, ועל כל מילה שלו יש התפרצות ויש צעקה. לא הסתפקתי בזה, המשכתי וזימנתי באופן אקראי 2 סטודנטיות שלומדות באותו קורס. וכל אחד בנפרד אמרה לי שהשיעור מופרע תדיר, שלא ניתן ללמוד, שיש כעס מאוד גדול על זה שאין שקט והם רוצים ללמוד, והם מרגישים שהשיעור יכול ללמד אותם הרבה. שבעצם חלק מהסטודנטים קמים ומבקשים שקט כדי לנהל את השיעור כהלכתו, והתשובה שמתקבלת על ידי הגברת פלונית, זה השתקה גם של הכיתה".

395. בנוסף, ד"ר בהם ציינה, כי אותן עדות אף ציינו בפניה, כדלקמן²²⁴:

"... שאין לאוזניהן הטרדה מינית, שההרצאה היא עניינית, היא מביאה סוגיות על רשלנות רפואית ולפעמים הסוגיות נוגעות בגניקולוגיה ולפעמים בנושאים אחרים. ומתוקף הפסיקה שאותה הוא מביא לכיתה, מוצג השיעור בצורה מאוד עניינית ולא רק זה, חלקן גם אמרו הוא כל כך עדין איתנו, הוא כל כך ביישן. אין לו שפה כזאת בכלל בוטה. עד שהוא אומר את הדברים

²²³ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 70, שורה 25, עד עמ' 71, שורה 4.

²²⁴ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 71, שורות 8-13.

שמפסיקות של שופטים אחרים, הוא מסמיק ומחליף צבע פעמיים. זה מה שהם אמרו."

396. עוד הרחיבה ד"ר בהם לגבי אופן החקירה של אותן עדות, וציינה כי היא שאלה את העדות שאלות פתוחות, ומתוך מטרה ליתן להן להתבטא ככל שניתן, וכי היא שאלה "האם יש case studies מטרידים? האם הוא פונה אליהן בתקשורת ישירה עם מילים מטרידות? אני רוצה לשמוע מה קורה. השאלה שלי הייתה פתוחה, ואפשרה להן לענות כל דבר שהן בוחרות לענות עליו"²²⁵.

397. ד"ר בהם העידה עוד בפנינו, וציינה שהיא חקרה גם את הנתבע במסגרת בירור תלונתה של התובעת כנגדו. לגבי חקירה זו של הנתבע, ציינה ד"ר בהם, כדלקמן²²⁶:

"... שאלתי אותו מה קורה בשיעור שלו, כי אני הבנתי שבשיעור נזיקין ורשלנות רפואית, יש חוויה לאחת הסטודנטיות שהוא משתמש בפסקי דין, הוא מרצה ומעלה פסקי דין שמפסיקות של שופטים שבהם עולות, עולים משפטים, מילים, שהם נוגעים לגופה של אישה, להליכים רפואיים כאלה ואחרים שנעשים איתה..."

398. עוד ציינה ד"ר בהם את הדברים הבאים, כדלהלן²²⁷:

"... והיה טקסט אחד שהוא ציטט ממשפט אחד, שהשופט השתמש במילה... ושאלתי אותו: אני רוצה להבין, אתה ציטטת מפסק דין, או שזה, זה צורת הדיבור שלך? אני רוצה להבין האם בתקשורת עם הסטודנטים אתה משתמש במילים שנוגעות לגופה של אישה, שהיא לא בשפה משפטית ולא מתחברת ל-case study שאתה מביא להליך הלמידה, ושבעצם זה שיעור ואני רוצה להבין איך הוא מתנהל. הוא אמר לי שהוא, שהנושא הזה זה השיעור שהוא בתחום מומחיותו. הוא מביא פסקי דין, הוא מעולם לא פנה לאף אחד, לא סטודנטית ולא סטודנט במילים שהן מילים שנוגעות להטרדה

²²⁵ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 74, שורות 24-29.

²²⁶ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 69, שורות 23-28.

²²⁷ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 69, שורה 27, עד עמ' 70, שורה 9.

מינית, והוא סיפר לי שהגברת פלונית כאשר הוא מביא case studies כאלה, היא עומדת, היא צועקת עליו, היא יוצאת מהחדר תוך כדי טריקת דלת, היא חוזרת בחזרה, היא מפריעה למהלך השיעור. שגם הסטודנטים לא כל כך משתלטים, והוא מרגיש, במילים שלו, באמת, מושתק ומאויס על ידי ההתנהגות, כאשר כל חטאו שהוא רוצה ללמד רשלנות רפואית ודיני נזיקין."

399. כזכור, [סעיף 7](#) לחוק קובע כדלקמן:

"(א) מעביד חייב לנקוט אמצעים סבירים, בנסיבות הענין, כדי למנוע הטרדה מינית או התנכלות במסגרת יחסי עבודה, על ידי עובדו, או על ידי ממונה מטעמו אף אם אינו עובדו, ולטפל בכל מקרה כאמור ולשם כך עליו: (1) לקבוע דרך יעילה להגשת תלונה בשל הטרדה מינית או התנכלות ולבירור התלונה; (2) לטפל ביעילות במקרה של הטרדה מינית או התנכלות שידע אודותיהם, וכן לעשות כל שביכולתו כדי למנוע את הישנות המעשים האמורים וכדי לתקן את הפגיעה שנגרמה למתלונן עקב הטרדה או ההתנכלות."

400. בנוסף, [תקנה 6 לתקנות למניעת הטרדה מינית \(חובות מעביד\)](#), תשנ"ח-1998, קובעת גם [בסעיף קטן \(ד\) ו-\(ה\)](#), כי "(ד) בירור תלונה ייעשה ביעילות ובלא דיחוי", וכי "(ה) בירור תלונה ייעשה תוך הגנה מרבית על כבודם ופרטיותם של המתלונן, הנילון ועדים אחרים, ובין היתר, לא יגלה אחראי מידע שהגיע אליו במהלך בירור התלונה אלא אם כן הוא חייב לעשות כן לשם הבירור עצמו או על פי דין". הוראות דומות אף מצוינות בתקנון המכללה למניעת הטרדה מינית.

401. לאור כלל ההסדרים הנורמטיביים שבנדון, ברי כי היתה חובה על המכללה לבדוק את תלונתה של התובעת במהירות ויעילות, אך גם בצורה רגישה ואחראית. במקרה שבנדון, ולאור העדויות המפורטות שנשמעו בפנינו, כמו גם המסמכים הרבים – וכפי שפורט עד כה בהרחבה, שוכנענו מהשתלשלות העניינים כי ד"ר בהם אכן פעלה כאמור לעיל.

402. ד"ר בהם אף פעלה בהתאמה לתקנון המכללה למניעת הטרדה מינית, הקובע בסעיף 5.1.3, כי "לצורך חקירת התלונה רשאי נציב הקבילות לזמן לחקירה

בפניו את מי שעשוי להיות לו מידע ו/או מסמך הנוגע או עשוי לגעת בתלונה...".

403. **האם ד"ר בהם אכן חקרה את הנתבע במסגרת בירור תלונתה? הנתבע ציין בפנינו, כי הוא לא זכר שהוא נחקר על ידי ד"ר בהם²²⁸. עניין זה אכן מעלה תמיהה, אולם ד"ר בהם הסבירה זאת, באומרה כי: "אני אומרת שמניסיון שלי שאנשים נחשפים למשהו קשה, יש לפעמים אולי הדחקה והכחשה. אני הזמנתי אותו...."²²⁹. לעמדתנו, גרסה זו איננה משוללת מן היסוד, והגם שהנתבע הכחיש שנעשתה לו "חקירה" על ידי ד"ר בהם, הוא הוסיף וציין, שהוא כן דיבר איתה, ואף ציין ש"אם אתי דיברה איתי בהקשר הזה אם כן אז מקסימום היא אמרה לי משפט בסגנון אנחנו רוצים שתדברו בצורה זהירה עם הסטודנטים אבל זה לא חקירה ולא משהו שהתקבע בזכרוני"²³⁰.**

404. **כלומר, הנתבע הודה שהוא שוחח עם ד"ר בהם. דברים אלה משתלבים בהתרשמותנו מכך שהנתבע אכן קיבל בזעזוע רב את ההאשמה כנגדו, בגין הטרדה מינית, וכפי שעלה שוב ושוב בעדותו, וראו למשל דבריו בחקירתו הנגדית, כי "זה פעם ראשונה ויחידה בחיי שהאשימו אותי בעבירות פליליות חמורות על לא עוול בכפי, ברור שהייתי נרגש"²³¹.**

405. **התרגשות זו אף באה לידי ביטוי בעדותו בפנינו, שנקטעה לקראת סופה בשל מצבו הפיזי של הנתבע, והחשש שלו שמא הוא עבר אירוע לבבי במהלך עדותו (הנתבע הזיע במידה רבה, סבל מאדמומיות בפרצופו וחש מנגד בקור – עובדה המקובלת על ידי התובעת עצמה²³²).**

²²⁸ ראו בעדותו של הנתבע, בפרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 97, שורות 1-10, וכן בעמ' 98, שורה 20, עד עמ' 99, שורה 18, וכן גם עמ' 179, שורה 23, ולבסוף גם בעמ' 181, שורות 6-8.

²²⁹ פרוטוקול הדיון מיום 17.5.2017, עמ' 74, שורות 5-8.

²³⁰ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 99, שורות 16-18.

²³¹ פרוטוקול הדיון מיום 8.2.2017, עמ' 50, שורה 21.

²³² ראו סעיף 62 לסיכומי התובעת, וכן סעיף 58 לסיכומי הנתבע.

406. עוד נוסיף לבסוף, שגם גב' פרטובי ציינה מצידה, וגם בכך יש חיזוק נוסף לגרסתה של ד"ר בהם, כי "עד כמה שאני יודעת היא חקרה אותו"²³³, וכן "אני במפורש זוכרת שאתי אמרה שהיא חקרה את הנילון"²³⁴.
407. **לסיכום השלב השני** – לאחר שבחנו את מכלול הראיות והעדויות אשר עמדו בפנינו, התרשמנו כי החקירה אשר ביצעה ד"ר בהם ביחס לתלונתה של התובעת היתה חקירה מקצועית ומקיפה. איננו מקבלים את טענת התובעת בדבר חוסר ניסיונה של ד"ר בהם, אשר כאמור הופרכה כליל. כמו כן, גם לא מצאנו כי הופרה הוראה כלשהי מבין הוראות תקנון המכללה למניעת הטרדה מינית.
408. בכלל זה, התרשמנו כי ד"ר בהם ניגשה לערוך חקירה ובירור בנושא התלונה באופן מיידי ומהיר; כי היא ניגשה לחקירה עוד קודם שהוגשה התלונה הרשמית, לאור הנחיותיה של הממונה פרטובי, ותחת סעיף "נודע למעביד"; כי לאחר שיחה ראשונה עימה, השתכנעה התובעת להגיש תלונה בכתב; כי לאחר הגשת התלונה שוחחה ד"ר בהם באופן ממושך עם התובעת על מנת להבין את תלונתה ותחושותיה, והתרשמה כי אין מדובר בהטרדה אישית, אלא בתחושתה של התובעת כי נאמרות אמירות בלתי ראויות במסגרת הדיונים בשיעור.
409. בהקשר זה נחזור ונדגיש, כי בנוסח התלונה שהגישה התובעת ביום 11.5.2012, אין כל סימן לאינטראקציה ישירה כלשהי בין התובעת ובין הנתבע באופן אישי. כאמור לעיל, בתיאור זה לא מתוארת כל הסתכלות של הנתבע לכיוונה של התובעת, ו/או כל סממן לפגיעה אישית כזו או אחרת בתובעת. לשיטתה של התובעת, המדובר בהתבטאויות בהקשר מיני אשר עשויות להיות בלתי ראויות.
410. בהתאם, העובדה שד"ר בהם חקרה סטודנטיות נוספות שנכחו בשיעוריו של הנתבע, נראית רלוונטית וראויה על מנת להבין את הסיטואציה בכיתה במהלך השיעורים. בהקשר זה, יש לציין ולהבהיר עוד, כי החוק והתקנות קובעים

²³³ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 50, שורה 21.

²³⁴ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 62, שורה 5.

פורמט כללי בלבד לניהול בירור התלונה, ומותירים מרחב שיקול דעת רחב ומשמעותי לאחראית על בירור התלונה.

411. בתוך כך, חובותיו/ה של האחראית בהקשר זה הינן כדלקמן: ליידע את המתלוננת/ת באשר לדרכי הטיפול בהטרדה מינית או בהתנכלות; לפעול לבירור התלונה, ולצורך כך, בין היתר, לשמוע את המתלוננת, את הנילו/ה ועדים, אם ישנם, ולבדוק כל מידע שהגיע בעניין התלונה; לבצע את הבירור ביעילות ובלא דיחוי; לבצע את הבירור תוך הגנה מירבית על כבודם ופרטיותם של כל המעורבים ולא לגלות מידע שהגיע במסגרת הבירור, אלא אם הממונה חייבת לעשות כן לשם הבירור או עלפי דין; להגן על המתלוננת/ת במהלך הבירור ככל שניתן וככל שנראה ל/ה לנכון; בתום הבירור על האחראית להגיש למעביד, ללא דיחוי, סיכום בכתב של בירור התלונה בצירוף המלצותיו המנומקות לגבי המשך הטיפול.

412. בהתאם, אנו מוצאים כי לאור מורכבות הנושא, שיקול הדעת של האחראי הינו אימננטי ומהותי לניהול הליך הבירור, וזאת גם לאור ההתאמות הנדרשות בהליך זה, ובאשר לכל מקרה לגופו. על כן, קביעה טכנית לגבי אופן ניהול הבירור תהיה בלתי מתאימה ובלתי ראויה, ותהא בה בגדר הסתכלות צרה, שאינה ראויה לעמדתנו.

413. כמו כן, ניתן לראות כי התקנות שותקות בכל הנוגע לאופן הפעולה מקום בו האחראי מתרשם כי המקרה אינו עולה לכדי הטרדה מינית, זאת מלבד חובתו להעביר את המלצתו לידי המעסיק. ודוק – המעסיק הוא אשר בסמכותו להחליט כיצד לפעול בנוגע להמלצות האחראי, ובכלל זה לתת הוראות כאלו או אחרות לעובדים המעורבים במקרה או נקיטת צעדים ארגוניים, על מנת למנוע הישנות מעשה ו/או לתקן את הפגיעה שנגרמה למתלונן. כמו כן, הוא רשאי לפתוח בהליכים משמעותיים, או לא לנקוט כל צעד.

414. **הבירור והפניה שנעשו ביחס לתלונת התובעת, למול גורמי בית הספר למשפטים – עוד יש לציין ביחס להשתלשלות העניינים, כי ביום 22.5.2012, וקודם לשיחתה של התובעת עם הגב' פרטובי, פנתה התובעת לגב' פרטובי**

ולד"ר בהם בדוא"ל, וביקשה לדעת כיצד מתקדמת החקירה בתלונתה²³⁵. בתשובה, מסרה לה ד"ר בהם, כי הנושא מטופל אל מול החוג²³⁶. התובעת עונה בחזרה, ש"אני לא מבינה מה זה טיפול מול החוג. איפה החקירה שלך? לא החוג צריך לחקור את התלונה שלי"²³⁷.

415. בהקשר זה נמצאה תכתובת שניהלה ד"ר בהם עם ד"ר י', באותו יום (22.5.2012), וקודם לפנייתה דלעיל של התובעת אליה. ד"ר בהם כותבת באותה פניה, כדלקמן²³⁸:

"לאחרונה הגיעה תלונה של אחת הסטודנטיות בנושא התבטאויות של XXX במהלך השיעור. אנא ממך, כדי להימנע מהחרפה מיותרת, הוציאו מנשר לידיעת המרצים ובו אנא פרטו את הצורך מהימנעות מאמירות שיש בהם סיכוי לפגיעה ברגשותיהם של סטודנטים/ סטודנטיות. אינני רוצה להעביר את התלונה על ציטוטים שעלו לכאורה "מפסקי דין"? (כך במקור).. אך אכן יש בזה גם לאוזני משהו מטריד. אנא עדכני אותי באם פעלתם ואיך. תודה אתי"

416. תשובתה של ד"ר י', שכבר צוטטה לעיל בדיון שערכנו לגבי התביעה כנגד הנתבע, היתה כדלקמן²³⁹:

"העניין מורכב. חלק מתכנית הלימודים כוללת פסקי דין העוסקים בעבירות מין, ברשלנות רפואית (המקצוע הרפואי הראשון ברשימת תביעות הרשלנות הוא גניקולוגיה), מעמד אישי (תחום היונק מהדין הדתי, שאינו מצטיין בהתייחסותו לנשים) וכיוצ"ב. אין ספק שאוזניים רגישות יסמרו, אך איני יודעת כיצד להדריך את המרצים להימנע מכך. אשמח לעצה."

²³⁵ תצהיר התובעת, עמ' 7 בחוברת הנספחים.

²³⁶ תצהיר התובעת, עמ' 7 בחוברת הנספחים.

²³⁷ תצהיר התובעת, עמ' 8 בחוברת הנספחים.

²³⁸ תצהיר התובעת, עמ' 169 בחוברת הנספחים.

²³⁹ תצהיר התובעת, עמ' 169 בחוברת הנספחים.

417. ד"ר בהם השיבה לה בחזרה, כי היא מבינה, אך עדיין היא מבקשת שיצא מנשר למרצים, ובו תצוין המודעות שיש להעלות לגבי נושא זה. כמו כן, היא ביקשה להימנע מביטויים שיש בהם פגיעה ברגשות²⁴⁰. לאחר מכן, העבירה ד"ר בהם תכתובת זו לידי הגב' פרטובי ולידי מר הר נוי, וביקשה מהם לקבל החלטה כיצד להמשיך בטיפול²⁴¹.
418. בהמשך, העביר מר הר נוי דוא"ל בו הוא מפנה לתכתובת זו (בין ד"ר בהם וד"ר יי) אל ד"ר יי ופרופ' כרמי, וביקש מהם לשוחח עם התובעת, ולהסביר לה את המצב: **"אנא שוחחו עם הסטודנטית והסבירו לה אחרת אני מחויב לשוחח עמה ולהתחייב בשם המכללה"**²⁴².
419. במקביל, ד"ר יי העבירה דוא"ל לפרופ' כרמי בזו הלשון: **"ברור לי במי ובמה מדובר, הכיצד יש לפעול לדעתך"**²⁴³. בתשובה, העביר פרופ' כרמי הנחיה ביום 23.5.2012 לד"ר יי, שלא לדבר עם כלל המרצים, היות ומדובר במרצה ספציפי, ומבקש לזמן את הנתבע, לתת לו רקע בנושא, ולבקש ממנו גלגות רגישות מקום בו קיימת רגישות יתר²⁴⁴.
420. כאמור לעיל, לאורך כל הזמן הזה, פנתה התובעת וביקשה לברר היכן עומד הבירור בנוגע לתלונתה. התובעת צירפה לתצהירה תרשומת פרטית שלה מיום 29.5.2012, בו היא כתבה שלאחר שלא קיבלה תשובות לדוא"לים שלה, התקשרה אליה אחת המרצות מסגל ההוראה בבית הספר למשפטים, ואמרה שהיא רוצה לשוחח אתה על תלונתה, שהיא רוצה לעשות "ויי" ושהיא עושה זאת היות שהמנכ"ל (מר הר נוי) ביקש ממנה.
421. באותה תרשומת אף מצוין, כי הפונה הדגישה בפני התובעת, שזכותה של התובעת להגיש תלונה, אך המנכ"ל העביר לה מסר שלפעמים בשיעור נאמרות אמירות מיניות בהקשר לחומרי השיעור. עוד מצוין באותה תרשומת, כי יום

²⁴⁰ תצהיר התובעת, עמ' 235 בחוברת הנספחים.

²⁴¹ תצהיר התובעת, עמ' 170 בחוברת הנספחים.

²⁴² תצהיר התובעת, עמ' 170 בחוברת הנספחים.

²⁴³ תצהיר התובעת, עמ' 235 בחוברת הנספחים.

²⁴⁴ תצהיר התובעת, עמ' 237 בחוברת הנספחים.

למחרת הייתה לה שיחה עם הממונה, שבה נאמר לה כי התבצעה חקירה, וכי החקירה כללה תשאול של סטודנטיות לגבי האווירה בכיתה, וכי המרצה (הנתבע) אינו יודע שהיא זו שהגישה נגדו את התלונה.

422. עוד רשום באותה תרשומת, כי הממונה לתובעת אמרה שהמסר של המנכ"ל הוא לחדד הנחיות של הטרדה מינית ולצמצם במידת האפשר הערות מיניות בכיתה. בנוסף, התובעת אף מתארת פגישה שנערכה עם המנכ"ל ביום 11.6.2012, שבה נאמר לה כי החלטת המכללה היא לחדד הנחיות של הטרדה מינית, אך היא לא קיבלה החלטה בכתב לגבי גניזת התלונה²⁴⁵.

423. **לסיכום נושא זה וביחס לטיפול המכללה בשלב זה בתלונתה של התובעת –** כאמור לעיל, הגענו קודם לכן לכלל מסקנה, כי איננו מוצאים כל פגם באופן ניהול בירור תלונתה של התובעת כנגד הנתבע, על ידי ד"ר בהם. בהקשר זה, לאחר שהיא ביררה את התלונה והגיעה למסקנה כי לא התקיימה הטרדה מינית, היא העבירה את מסקנותיה למעביד – קרי, מנכ"ל המכללה, מר הר נוי.

424. זאת ועוד, ד"ר בהם אף המליצה על אופן טיפול בדרך של העברת הנחיות למרצים בבית הספר למשפטים, להימנע משימוש בביטויים העשויים לפגוע ברגשות הסטודנטים. יובהר, כי לשיטתנו ד"ר בהם לא פגעה בסודיות ההליך, ולא העבירה כל מידע הנוגע לתובעת לגורמים חיצוניים, מלבד לגורם הבכיר ביותר במעסיק, שהוא המנכ"ל מר הר נוי, ולממונה על הטרדות מינית במכללה – הגב' פרטובי, שאליה העבירה את המלצותיה בלבד, ולאחר שסיימה לערוך את הבירור.

425. ודוק – העובדה כי ד"ר בהם פנתה אל ד"ר יי בבקשה לפעול, על מנת שאמירות מהסוג הנטען על ידי התובעת, לא יישנו בכל מקרה בהרצאותיו של הנתבע, וכל זאת כאשר היא אינה חושפת את שמה של התובעת, אין בה כל פסול. ההפך הוא הנכון – יש בכך כדי להעיד כי ד"ר בהם מיהרה לפעול כדי למנוע הישנות של מקרים בעייתיים, בין אם תלונת התובעת כנגד הנתבע היא נכונה, ובין אם לאו.

²⁴⁵ תצהיר התובעת, עמ' 31 בחוברת הנספחים.

426. זאת ועוד, אין ולא ניתן למצוא כל פסול בכך, שהיה בידי ד"ר י' מידע מוקדם לגבי זהותה של התובעת. יש להבהיר, כי סקירת כלל התשתית העובדתית וכפי שנעשתה בהרחבה עד כה, מעלה כי הדבר לא נבע מהפרת פרטיותה של התובעת על ידי ד"ר בהם. אלא, שהיה זה בשל פנייתה של התובעת עצמה אל ד"ר י', כשהיא מעלה בדוא"ל את רצונה להגיש תלונה כנגד מרצה, והן בשל פנייתו של הנתבע אליה, מייד עם תום השיעור הראשון, כזכור.
427. נסיבות נוספות שיש לקחת אותן בחשבון, הינן נסיבות מינוייה של ד"ר י' כאחראית לטיפול בנושאים רגישים אל מול התובעת, מינוי אשר נעשה בשיחה שהתקיימה ביום 18.1.2012 עם התובעת, אימה ופרופ' כרמי, פחות מחודשיים טרם השיעור הראשון שהעביר הנתבע.
428. לעמדתנו, נסיבות אלו ייחודיות למקרה שבפנינו, ומביאות לכך שאכן הטיפול בעניינה של התובעת נעשה גם על ידי ד"ר י', וזאת גם לאחר שהסתיים הבירור וחקירתה של ד"ר בהם, ובמסגרת ההנחיות לטיפול ולהגנה על המתלוננת, וכפי שמחייבות התקנות. בהתאם, ולאור הנסיבות המיוחדות, לא ניתן לטעון כי הטיפול בעניינה של התובעת נעשה באופן לקוי כלשהו, ולאור המתואר עד כה.
429. יש לציין כי בשלב זה, ייתכן ונפל פגם מינורי באופן הטיפול בתלונה, באופן שבו התקבלה החלטה על ידי המכללה, לנקוט צעדים על מנת למנוע פגיעה נוספת ואפשרית ברגשותיה של התובעת, וזאת על ידי מתן הנחיות לפעולה לסגל המרצים בבית הספר למשפטים, וכפי שמנחות התקנות לנהוג.
430. דא עקא, שהנחיות אלו ניתנו בטרם ניתנה לתובעת תשובה ברורה לגבי סיום הטיפול בתלונתה. עיון בתקנות מעלה, כי הוקצב בהן זמן למעביד להחליט על הפעלת סמכויות שבידין, וזאת "בלא דיחוי ובתוך תקופה שלא תעלה על 7 ימי עבודה"²⁴⁶. עוד מצוין בתקנות, כי "המעביד יפעל ללא דיחוי לביצוע החלטתו לפי תקנת משנה (א) וימסור הודעה מנומקת בכתב על החלטתו למתלונן,

²⁴⁶ תקנה 7 לתקנות למניעת הטרדה מינית (חובות מעביד), התשנ"ח-1998.

**לנילון ולאחראי; כן יאפשר המעביד למתלונן ולנילון לעיין בסיכום האחראי
ובהמלצותיו²⁴⁷.**

431. יחד עם זאת, הוראה זו אינה מציינת את טווח הזמן שבמסגרתו על המעסיק להודיע על החלטתו למתלוננת. פרק הזמן שתחום על ידי מחוקק המשנה, עניינו בהקשר לפעולתו של המעביד במסגרת סמכויותיו, ולא בהקשר הזמן שבמסגרתו עליו להודיע למתלוננת על תוצאות החקירה.

432. עם זאת, מהקשר העניינים עולה, כי אין ספק שעל המעסיק להודיע למתלוננת אודות החלטתו, וזאת בהקדם האפשרי, ובכתב. לענייננו, ההודעה אודות החלטת המכללה הועברה לתובעת ביום 11.6.2012, כחודש מיום הגשת תלונתה הרשמית לידי ד"ר בהם. החלטה זו הועברה לתובעת בעל-פה ולא בכתב.

433. אולם, לאור העובדה שהתקנות אינן מציינות כאמור לעיל זמן מוקצב להעברת ההודעה למתלוננת, ולכך שהועברה במקרה זה הודעה לתובעת במסגרת פגישה יזומה עימה, בנוכחות הממונה על נושא זה ומר הר נוי, הרי שמדובר לשיטתנו לכל היותר בפגם טכני, שאינו מהותי לליבת העניין.

434. מכל מקום, כפי שנפרט מייד בהמשך הדברים, לאור פגמים אלו הוחלט על ידי המכללה, ולאחר קבלת ייעוץ משפטי, לבצע את הליך הבירור מתחילתו – כך שהתובעת אכן קיבלה בסופו של דבר הודעה כתובה, וגם יש כדי לרפא את הפגם שבנדון. כלומר, גם המדובר בפגם טכני, הרי שהוא תוקן.

435. גם אם תאמר כי המדובר בפגם טכני שלא רופא, הרי שלא בכל מקרה שבו הופרה אחת מהוראות התקנות שבנדון, יש בכך כדי לחייב בפסיקת פיצוי כספי. כך למשל, בפרשת פלונית, פסק מותב בראשות כב' השופטת אנגלברג-שהם, כדלקמן²⁴⁸:

²⁴⁷ שם, סעיף ב'.

²⁴⁸ תע"א (ב"ש) 1280/09 פלונית – אלמוני, [פורסם בנבו] ניתן ביום 21.11.2011.

"אכן, התקנות דורשות את מסירת ההחלטה בכתב (תקנות 7(ב)-(ג)), ואילו התובעת לא קיבלה את ההחלטה בכתובים. אלא שמשנמסר לתובעת בעל פה דבר ההחלטה להציב את הנתבע כאחראי על שוטפי הכלים, והיא אף נתנה את הסכמתה לכך, לא מצאנו בנסיבות הספציפיות של הליך זה, שאי עמידתן של הנתבעות בדרישת הכתב בנוגע למסירת ההחלטה הראשונה (למנות את הנתבע לאחראי על שוטפי הכלים)... עולה כדי עוולה אזרחית לפי סעיף 6 לחוק מניעת הטרדה מינית או לפי סעיף 7 לחוק השוויון ודין טענת התובעת בעניין זה – להידחות."

436. יודגש בהאי לישנא, כי אכן שוכנענו כי הליך הבירור של ד"ר בהם נעשה מראשיתו באופן ראוי ומתחשב, וכפי שהתקנות מכוונות לבירור כל מקרה נתון ומצער של הטרדה מינית. כאן המקום לציין, כי במציאות, מקרים רבים הינם מורכבים ובלתי ניתנים לצפייה מראש ולהכללתם במסגרת שאותה מבקשת התובעת לשכנע אותנו.

437. הדבר ברור ביתר שאת מקום בו מדובר בהטרדה מינית, אשר עשויה ללבוש פעמים רבות אופי משתנה, ובהתאם – לא ניתן להגדיר סל ממצה וחד-משמעי של התנהגויות מטרידות. עיקרי הדברים הוא, שההסדר החקיקתי עניינו במינויו של אדם ראוי כשומר סף, אשר ידע להבחין ולטפל במקרה שיובא בפניו ואשר יעלה ממנו כי נעשו מעשים בלתי כשרים. על כן, תפקידן של התקנות הוא ליתן כלים בידי אותו שומר סף על מנת לבצע תפקידו כראוי. עם זאת, הפיכת כלים אלו לעיקר, תוך איון שיקול דעת/ה של האחראי/ת, תחטא למטרת החוק ולתקנות ולאפשרות לאתר ולסייע בטיפול במקרים של הטרדה מינית.

6.1. השלב השלישי – בדיקת תלונתה של התובעת על ידי הגב' פרטובי

438. לאחר שתלונתה של התובעת נדחתה, היא פנתה אל פרופ' כרמי ביום 18.6.2012 במכתב שנשלח מטעמה ומטעם מרכז הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית ואונס בקריית שמונה והגליל. במכתב שבנדון, קבלה התובעת על טיפול המכללה בתלונה, אשר נעשה לשיטתה בניגוד להוראות החוק²⁴⁹.

²⁴⁹ תצהיר התובעת, נספח 4 בחוברת הנספחים.

439. הטענות העולות במכתב הינן, בין היתר, כי ד"ר בהם לא ביררה עם התובעת פרטים ולא ערכה עמה שום שיחה בנושא התלונה; כי התלונה הועברה למר הר נוי; כי התלונה עברה לטיפול בית הספר למשפטים, על אף חובת הסודיות; כי ד"ר י' יצרה קשר עם התובעת וחשפה כי היא יודעת אודות התלונה; כי הבירור כלל תשאול קצר של סטודנטיות מבית הספר למשפטים בלבד; וכי הודעת גניזת התלונה של התובעת, נעשתה שלא בכתב. בסיכום המכתב, ביקשה התובעת והגורם הנוסף שהיה חתום על המכתב – הגב' קנור, לקבל תשובות ברורות בנוגע לכשלים הנטענים בהתנהלות המכללה, וכן להביא את העניין לבחינה מחודשת.

440. עוד נציין, כי לאחר שהתובעת קיבלה את ההודעה על גניזת תלונתה, וכאמור לעיל, בפגישה שנערכה ביום 11.6.2012, וטרם שהתקבל המכתב שבנדון, כתבה ד"ר י' למר הר נוי דוא"ל, ביום 12.6.2012, בזו הלשון²⁵⁰:

"שמוליק,

XXX דיווחה לי כי ניהלה שיחה עם פלונית במסגרת תפקידה כחונכת שלה. על פי XXX נראה כי עיקר טרוניותיה של פלונית נסובות סביב הפרוצדורה של הטיפול בתלונתה. נראה לי כי אם היא תוזמן ל"חקירה" ע"י הממונה על מניעת הטרדה מינית במכללה, וXXX יוזמן לחקירה כזו בנפרד, והממונה תוציא חוות דעת בדבר הצורך/ אי הצורך בהמשך טיפול – נוכל לפחות לכסות את עצמנו במקרה של תביעה."

441. התובעת טענה בהרחבה כנגד נוסח דוא"ל זה, כאשר המילה חקירה במרכאות מעידה לטענתה על העובדה, כי מכאן ואילך נערכה הבדיקה המחודשת בעניינה, רק לשם הפרוטוקול ומבלי כוונה אמיתית וכנה לבצע כפי שצריך.

442. דא עקא, שדוא"ל זה נכתב כאמור למעלה משבוע לפני הפנייה הרשמית של התובעת בבקשה לערוך בדיקה מחודשת. בענייננו, לא הוכח כלל ועיקר, כי מי מבין גורמי המכללה (מלבד מר הר נוי), ראה לנכון להתייחס להצעתה של ד"ר י' לעניין עריכת "חקירה", לפני שהגיעה בקשת מרכז הסיוע בעניין זה.

²⁵⁰ תצהיר התובעת, נספח 173 בחוברת הנספחים.

443. זאת ועוד, לא הוכח כלל ועיקר, כי ד"ר י' היתה שותפה באופן כלשהו בבדיקת המקרה מכאן ואילך, ובמסגרת הבחינה החוזרת שאותה ביצעה הגב' פרטובי. לאור כל זאת, איננו מוצאים כי יש בהצעתה האמורה של ד"ר י' כדי להוות אינדיקציה כלשהי לכשל בבחינה החוזרת של המקרה, כפי שנפרט להלן.

444. על כל פנים, לאחר קבלת המכתב הנ"ל, השיבה הגב' פרטובי לפנייתה של התובעת ושל מרכז הסיוע, במכתב בזו הלשון²⁵¹:

"1. מכתבך למנכ"ל המכללה מיום 18.6.12 הועבר לעיוני, ולאחר שסקלנו את בקשתכם, החלטנו לצרכי זהירות, להביא את עניין נשוא מכתבך לבחינה מחודשת אשר תבוצע על ידי.

2. לאור האמור לעיל, אבקש את הגב' פלונית, לתאם פגישה במשרדי, על מנת שאוכל לשמוע את מלוא טענותיה ממקור ראשון."

445. בשלב זה, החלה הגב' פרטובי לערוך חקירה מחודשת, שכללה שיחה ארוכה עם התובעת, בנוכחות נציגה ממרכז הסיוע בשם שולי, ואשר נערכה ביום 27.6.2012. כמו כן, היא ערכה שיחה ארוכה עם הנתבע ביום 10.7.2012, כאשר שתי השיחות תועדו על ידה.

446. כמו כן, הגב' פרטובי תיעדה באופן ארוך ומפורט את מלוא הברור המחודש בתלונתה של התובעת, כאשר הברור כלל מפגשים נוספים ושיחות טלפון נוספות אל מול התובעת, לשם הבהרות שונות של דברים שנאמרו על ידה במסגרת התלונה.

447. בתום תיעוד ברור התלונה, כתבה הגב' פרטובי את המלצותיה, כדלקמן²⁵²:

"לפיכך המלצותי

1. נראה לי למיטב הבנתי שאין לקשור את תוכן התלונה המובא כאן ללשון [החוק למניעת הטרדה מינית](#) ככוונת המחוקק – לפיכך אינני ממליצה לפעול במסגרת הדין המשמעתי במכללה.

²⁵¹ תצהיר התובעת, עמ' 152 בחוברת הנספחים.

²⁵² תצהיר התובעת, עמ' 140-151 בחוברת הנספחים.

2. ממליצה להעלות מודעות אצל המרצים מהו דיון אקדמי מכבד וראוי, מבלי לפגוע בחופש האקדמי מחד ומבלי לפגוע בקהלים, ובבודדים מאידך, איך לקיים סביבת למידה מכבדת מצד אחד ואמיצה מצד שני.
3. להוציא הוראה מפורשת למר XXX להימנע מיצירת הקשרים באופן גלוי וסמוי לנושאים העולים בשיעור לגב' פלונית מתוך הבנה כי התנהגות כזו, מדעת או שלא מדעת – מביאה את הגב' פלונית למקום פגיע ומושתק.
4. כל האמור לעיל אינו פוטר את הסטודנטית לנהוג בתוך השיח האקדמי המתנהל בכיתה באופן ראוי ומכבד גם מצידה ללא התפרצויות ומתוך שמירה על כבודו של המרצה.
5. ממליצה לקיים שיחה משותפת בנוכחות הגב' פלונית ו-XXX שמטרתה להסדיר את אופן התנהלותם בשיעורים העתידיים, על מנת שיוכלו להתנהל בתחושת נוחות וביטחון מירבית.

448. ביום 24.7.2012 נשלח לתובעת מכתב גניזת התלונה כשהוא חתום על ידי מר הר נוי ובתוקף תפקידו כמנכ"ל המכללה, שבו הוא כתב כי הוא מאמץ את מסקנות חקירתה של הגב' פרטובי. סיכום החקירה וההמלצות צורפו למכתב הגניזה²⁵³.

449. לאחר שעיינו בפרוטרוט בדו"ח החקירה, שהינו מקיף וממצה, התרשמנו כי הגב' פרטובי עשתה ככל יכולתה ומאמציה על מנת לרדת לשורש התלונה. השתכנענו גם, כי אין כל ממש בטענותיה של התובעת באשר ל"נסיון טיוח", וכפי שטענות אלה הועלו כנגד הגב' פרטובי. זאת ועוד, גם לא שוכנענו כלל, כי טענותיה של התובעת נשמעו שלא בלב שלם ובנפש חפצה.

450. התובעת טוענת כי יש להבין את המלצותיה של הגב' פרטובי ככאלה שמאמצות את תלונתה כדברי אמת²⁵⁴. אולם לשיטתנו, המדובר בקריאה שכלל אינה מדויקת של סיכום החקירה שבנדון. כאמור לעיל, הגב' פרטובי סיכמה, כי לא התרחשה הטרדה מינית כלפי התובעת מצידו של הנתבע.

²⁵³ תצהיר התובעת, עמ' 17 בחוברת הנספחים.

²⁵⁴ סעיף 116 לתצהיר התובעת.

451. ראוי גם להדגיש, לאור הבנת מורכבות המצב שבו התובעת חשה מושתקת בשיעוריו של הנתבע, המליצה הגב' פרטובי בסיכום שאותו היא הוציאה, הן להימנע מהקשרים ברורים או סמויים לתובעת במהלך השיעורים, וכן לערוך שיח בינה ובין הנתבע, על מנת להסדיר את אופן ההתנהלות בשיעורים הבאים. לא ניתן להבין את האמור לעיל כקבלת גרסתה העובדתית של התובעת, כי אם כנקיטת משנה זהירות, ולשיטתנו, נכון עשתה הגב' פרטובי.
452. ודוק – עצם העובדה שהגב' פרטובי העידה בפנינו, כי הנתבע הציג שקף אודות המילה "כוסית", להבדיל מאמירתה של המילה בעל-פה (שזו למעשה ההתרחשות האמיתית והנכונה של הדברים, אליבא כלל הצדדים בהליך), אין בה לדעתנו בגדר הבדל של ממש, כדי להעיד כי בדיקתה של הגב' פרטובי, היתה מוטה בכיוון כלשהו.
453. זאת, במיוחד כאשר הגב' פרטובי העידה בפנינו בחלוף מספר שנים ממועד בדיקתה, וכאשר בדו"ח הכתוב שהיא הוציאה ב'זמן-אמת' וכפי שצוין דלעיל, אותו שקף לא צוין כלל ועיקר. כלומר, פשוטו כמשמעו, היא לכל היותר התבלבלה ביחס לפרט מסוים ומינורי יחסית, במהלך חקירתה הנגדית בפנינו.
454. לגבי נוסח מכתב התגובה לפניית מרכז הסיוע, שבו נכתב על ידי הגב' פרטובי כי המכללה החליטה לבחון שוב את התלונה "לצרכי זהירות", הרי שאנו מוצאים כי המדובר בנוסח משפטי מוכר וידוע, ואין בו על מנת להפחית מרצינות הבדיקה המחודשת אשר נערכה על ידי הגב' פרטובי.
455. לעניין הבדיקה המחודשת העידה בפנינו הגב' פרטובי, כי הליך הבדיקה שנערך ביחס לתלונתה של התובעת על ידי ד"ר בהם, היה לשיטתה תקין, שכן "כי אני מכירה את האדם שחקר. את אתי. אני מכירה את דרך הפעולה שלה. אני מכירה את היסודיות שלה... אני מכירה את המקצועיות שלה. היא באה בדיוק מהתחומים הללו"²⁵⁵.

²⁵⁵ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 54, שורות 12-14.

456. עם זאת, היא הסבירה עוד, כי לאחר שהתובעת הגישה מכתב תלונה למכללה, אכן הוחלט לפתוח בהליך הבדיקה מחדש. את הסיבה לפתיחת הבדיקה המחודשת היא הסבירה במילים הבאות²⁵⁶:

"... כשהגיע המכתב של אלה, מהמרכז לנפגעות תקיפה מינית.. אני לרגע התערער לי הכל. אמרתי מה אולי משהו פה פספסתי. אולי משהו לא שמת לי לב. אולי משהו לא הובהר לה נכון. אולי לא קלטנו איזה שהוא מסר מסוים. ולכן אמרתי בוא נתחיל את הכל מחדש ונראה אולי הם באמת משהו התפספס לנו בדרך... אנחנו בני אדם. יכול להיות שפלונית לא הציגה את הדברים כפי שהייתה, או אוזן פחות מקצועית ממה שהיא חושבת. אולי לא הבנו את הדברים נכון. אולי משהו פספסנו בחקירה. לא שאלנו את השאלות הנכונות. אם יש פה מעורבות של המרכז לתקיפה מינית... אם המטרה היא באמת להביא לבירור ולהגן על נפגעות, ולהגן על מותקפות, או מותקפים לצורך העניין. אז ההליך הוא אמצעי. הוא לא המטרה. ואם כול הזמן מצביעים על פגם בהליך אנחנו מפספסים פה את המטרה. אנחנו רצינו לדעת מה באמת קרה בתוך כול הסיטואציה הזאת היא. באמת שלא הבנו איך זה קשור לתחום הטרדה מינית. אמרנו אולי פספסנו משהו."

457. עוד הרחיבה גב' פרטובי, כדלקמן²⁵⁷:

"... עשינו את אותה חקירה הרבה יותר, לדעתי מעמיקה כדי להבין באמת אולי משהו פה בתוך ההבנה של הדברים אם לשים רגע את ההליך הזה בצד, שהוא פתאום הופך למטרה ואני לא יודעת איך זה נהפך בתוך כול המערכת הזאת היא. להבין אולי באמת פספסנו פה משהו. אולי באמת יש פה איזו פגיעה."

458. עוד היא הוסיפה, כי היא חקרה את הנתבע בפרק זמן של לפחות מעל שעה, והקדישה לכך זמן רב. לשיטתה, היא לא נדרשה לחקור עדים נוספים, מלבד התובעת והנתבע – ובשונה מד"ר בהם, היות ש"ש... פשוט נכנסתי ממש לתוך

²⁵⁶ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 55, שורות 2-21.

²⁵⁷ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 55, שורה 30, עד עמ' 56, שורה 2.

העניינים. כול מילה נבחנה בהקשרה. השתכנעתי ברמה כזאת שלא חשבתי שצריך עדים נוספים²⁵⁸.

459. לגבי אופן השמירה שלה על חומר החקירה היא ציינה, כי "כול החומר היה סגור במגירה נעולה. אבל את סיכומי הפגישה שאני קיימתי העברתי ידנית לשמוליק על השולחן עם פתק מעל. כדי שזה לא ייפול חלילה בעין של אף אחד ומלבד שמוליק עצמו..."²⁵⁹.

460. בדומה לעדותה של ד"ר בהם, הגב' פרטובי היתה עדה משכנעת ואמינה, והתרשמנו בכנות כוונותיה ומרצונה להביא לחקר רציני ומהותי של תלונת התובעת, כפי שהיא נחשפה אליה. בהתאם, אנו דוחים את טענותיה של התובעת כנגד אופן הבדיקה כפי שזו נערכה על ידי הגב' פרטובי. בנוסף, גם כאן, לא מצאנו כי הופרה הוראה כלשהי מבין הוראות תקנון המכללה למניעת הטרדה מינית. בנוסף, אם וככל שאכן נפל פגם טכני בהודעת הגניזה לתובעת, וזאת במהלך הבירור שערכה ד"ר בהם, ואשר נעשתה בעל-פה ולא בכתב, הרי שהבדיקה החוזרת לדעתנו תיקנה פגם זה, וכפי שהמכללה טענה חזור ושנה²⁶⁰.

461. כמו כן, אנו שבים ומציינים, כי אנו לא מקבלים את טענותיה של התובעת לפיהן לכאורה הבחינה החוזרת הייתה "מוכתמת" או "נגועה", וזאת לאור חשיפתה של הגב' פרטובי, לתכני החקירה שביצעה קודם לכן ד"ר בהם. ראשית, לא הוכח כי הגב' פרטובי היתה חשופה לדבר-מה נוסף מעבר למסקנותיה של ד"ר בהם; שנית, אין בחשיפה זו כדי להעיד בהכרח שהגב' פרטובי לא ערכה חקירה ממצה וכנה, וזאת על מנת לרדת לחקר האמת.

462. התובעת טוענת אף כנגד מעורבותם של גורמי המכללה במהלך החקירה אשר בוצעה על ידי הגב' פרטובי. דא עקא, שטענה זו לא הוכחה כלל, ולא מצאנו כי במסגרת הליך הבירור השני, כי היתה מעורבות כלשהי של מי מגורמי בית הספר למשפטים, או יתר גורמי המכללה. אלא, שחומר הראיות מעלה, כי

²⁵⁸ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 63, שורות 17-19.

²⁵⁹ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 89, שורות 3-6.

²⁶⁰ ראו סעיף 62(כב) לסיכומי המכללה.

החקירה בוצעה על ידי הגב' פרטובי בלבד, ותוך כדי שהיא מיידעת את מר הר נוי בדבר מסקנותיה.

463. **לסיכום השלב השלישי** – לאור כל האמור לעיל, טענותיה של התובעת בהקשר לבדיקתה של הגב' פרטובי דינן להידחות.

7.1. השלב הרביעי – ערעור התובעת בפני נשיא המכללה

464. ביום 6.8.2012, ובעקבות החלטתה של הגב' פרטובי, פנתה התובעת לנשיא המכללה – פרופ' קלרמן, במכתב שכותרתו "ערעור על גניזת תלונה על הטרדה מינית". במכתב פירטה התובעת, כי היא הגישה תלונה על הטרדה מינית שלושה חודשים קודם לתאריך המכתב, וכי היא קיבלה מכתב גניזה לפני שבועיים, כאשר במכתב הגניזה לא נכתב על הליכי ערעור כפי שכתוב בחוק²⁶¹.

465. התובעת טענה עוד במכתב, כי בירור תלונתה נעשה שלא כפי שדורש החוק, היות שההמלצות שניתנו בסיום הבירור לא היו אפקטיביות. עוד היא טענה, כי להרגשתה האישית היא חוותה הטרדה מינית, וכי גם אם הוחלט שתחושותיה אינן עולות בקנה אחד עם [החוק למניעת הטרדה מינית](#), אזי שיש להעלות את הנתבע לוועדת משמעת על התנהגות שאינה הולמת. העתק מהמכתב נשלח למר הר נוי, וכן לגב' פרטובי.

466. התובעת אף תיארה את החלטתה ביחס להגשת הערעור, כאשר נפגשה בסופו של דבר עם פרופ' קלרמן ביום 22.8.2012²⁶²:

"הסיבה שהגשתי את הערעור היא כי המכללה וההנהלה לא התנהגו כמו שצריך. קיבלו החלטה בענייני בלי לחקור, בפגישה עם המנכ"ל ודורית נאמר לי כי רואים את תלונתי כהטרדה אך לא כהטרדה מינית ושאני פמיניסטית, מבחינתם XXX התנהג בסדר. ההטרדה שאני חוויתי על פיהם נעלמה, זה מצב שקשה לי לחזור וללמוד עם XXX קורסים נוספים ביניהם קורסי חובה. אני עדיין קוראת לכך הטרדה מינית גם אם המכללה לא רואה זאת כך, אני

²⁶¹ תצהיר התובעת, עמ' 54 בחוברת הנספחים.

²⁶² תצהיר התובעת, עמ' 206 בחוברת הנספחים.

לא מבינה איך הוא ממשיך ללמד אותי ולא מעלים אותו לוועדת משמעת על התנהגות בלתי הולמת. לא יכול להיות שהוא יאמר את המילה "כוסית" שלוש פעמים בכיתה וידבר על "פטמות זקורות" והסתכל עלי במצבים לא נעימים. איך הוא מלמד אותי? איך זה תקין מבחינת המכללה? איך לא מגנים עלי בתור סטודנטית..."

467. בהמשך למכתב זה, טוענת התובעת כי עם גילוי המסמכים בהליך, התברר לה כי פרופ' קלרמן הכיר אותה עוד טרם הדיון בערעור, וכי הוא קיבל דיווחים אודותיה מפרופ' כרמי. כמו כן, לטענתה הליך הערעור כולו וכפי שהוא נידון בפני פרופ' קלרמן, היה בגדר "פארסה". במסגרת זו, היא טוענת כי פרופ' קלרמן אמר במהלך הליך הערעור, כי על הנתבע להגיש כנגדה תלונה, ואף הציע זאת בדרך של איום מרומז, וכן הוא ניסה להשתיק אותה בדרך של פשרה.

468. לטענתה של התובעת, פרוטוקול הערעור הינו חסוי, והוא הועבר לגורמים רבים במכללה, וביניהם – מר הר נוי, גב' פרטובי, ד"ר בהם, ד"ר י', היועץ המשפטי של המכללה וגורמים נוספים. לבסוף, היא טענה כי הערעור לפרופ' קלרמן נדחה לאור אי בחינתו מלכתחילה באופן ראוי, וכי היא הוכרזה במהלך הערעור כ"בלתי שפויה", הכרזה אשר אין לה מקום בהליך שכזה.

469. טרם ניגש לבירור טענותיה של התובעת, נקדים ונבהיר, כי לא מצאנו כל ביסוס חוקי לטענותיה של התובעת בעניין הערעור ובירורו. התובעת לא הפנתה לסעיפי החוק ו/או התקנות הרלוונטיים לדעתה, המבססים את טענתה; התובעת אף לא טרחה להפנות לפסיקה רלוונטית, ככל שישנה כזו; יתירה מכך, עיון בחוק ובתקנות שהותקנו מכוחו, כלל אינו מעלה חובה לערוך ערעור או ליידע את המתלונן/ת אודות אפשרות שכזו.

470. בהתאם, אין בנמצא כל הוראת דין הנוגעת להליך ערעור שכזה או כיצד יש לבצע אותו. גם תקנון המכללה למניעת הטרדה מינית אינו מתייחס לנושא זה, מלבד הסיפא לסעיף 5.4.3 לתקנון, שמציין כי "הנילון רשאי לערער על ההחלטה בפני הגורם המוסמך בתוך 15 יום". כלומר, הגם שהליך הערעור אכן קיים לפי תקנון המכללה, הרי שלא נקבע שקיימת חובה שההליך, וההחלטה בסופו, חייבים להיערך בתוך פרק זמן כזה או אחר, כפי טענת

התובעת בהקשר זה. בהתאם, איננו סבורים כי ההליך שהתקיים בפני פרופ' קלרמן, הינו זהה במתכונתו להליך הבירור והחקירה הנדרשים מתוקף הוראות החוק.

471. בהמשך לדברים אלה יש להבהיר, כי גם מכתבה של התובעת לפרופ' קלרמן, לא העלה בקשה לערוך בירור מחודש, אלא שהתובעת ביקשה במכתבה כי תישקל האפשרות להעלות את הנתבע לוועדת משמעת בגין התנהגות שאינה הולמת. כלומר, התובעת ביקשה מהמעסיק לבחון מחדש את הצעדים הארגוניים וההמלצות אשר התקבלו על ידי מר הר נוי, ולאחר שהאחרון החליט לאמץ את מסקנות חקירתה של הגב' פרטובי.

472. **באשר לטענת התובעת כי פרוטוקול הערעור הינו חסוי** – לאור הדברים שנאמרו זה עתה, לא הוברר ולא הוסבר מהו הבסיס לטענת התובעת בדבר חסיונו של פרוטוקול הפגישה אשר נערכה עם הנשיא בעניינה. הוראת הדין אשר רלוונטית לענייננו הינה לכאורה [סעיף 6\(ה\)](#) לתקנות, הקובעת כדלקמן:

"(ה) בירור תלונה ייעשה תוך הגנה מרבית על כבודם ופרטיותם של המתלונן, הנילון ועדים אחרים, ובין היתר, לא יגלה אחראי מידע שהגיע אליו במהלך בירור התלונה אלא אם כן הוא חייב לעשות כן לשם הבירור עצמו או על פי דין."

473. עיון בנסיבות שלפנינו מעלה כאמור, כי בירור התלונה אכן הסתיים, וכי התלונה נגזה. אף אם תמצא לומר, כי הערעור הינו המשך בירור התלונה – הגם שכאמור השתכנענו כי אין הדבר כך – הרי שמתוקף הנסיבות, ובמקרים מסוימים, מאפשרת הוראה זו לגלות מידע מקום בו יש לעשות זאת לשם הבירור עצמו או בהתאם לדין.

474. בענייננו, לאור העובדה כי אכן התקבלה החלטה בעניינה של התובעת, וזאת לאחר ששני גורמים מקצועיים ואשר הופקדו על בירור הנושא – ד"ר בהם וגב' פרטובי, קבעו כי אין מדובר בהטרדה מינית, וזאת לאחר חקירה מקיפה של נסיבות האירועים, הרי שנדרשה החלטה של המכללה כיצד להמשיך ולפעול אל מול התובעת, שכן שזו הלינה כנגד מסקנות החקירה שנערכה על ידי המכללה.

475. ודוק – היות שהתובעת קבלה על אי-נקיטת הליכים משמעותיים כנגד הנתבע, הרי שניתן להבין כי אף טענה זו הצריכה דיון ובירור אל מול סגל המכללה בהחלטה כיצד יש להגיב לאור דרישה זו של התובעת. משכך, לא היה כל פסול לטעמנו בהעברתו של פרוטוקול הערעור, ואף לא בהעברת החלטתו של פרופ' קלרמן בערעור עצמו.

476. **באשר לטענת התובעת כי פרופ' קלרמן הכיר אותה מראש** – התובעת טענה כי פרופ' קלרמן נחשף לחומרים שונים ביחס לתלונתה, עוד טרם הדיון בערעור. אולם, בחקירתו הנגדית הצהיר פרופ' קלרמן, כי הוא לא נחשף לחומרים טרם הגשת הערעור אליו, על ידי התובעת, והוא הרחיב, כי "אני נשיא המכללה. אני ידעתי שהיה סכסוך בין הגברת פלונית למרצה XXX. ואני ידעתי שהיה ניסיון לפתור את זה במסגרת הפנייה של דיקן הסטודנטים. אבל לא ראיתי שום חומר קודם לכן. זה לא היה נכון שאני אראה"²⁶³.

477. לא מצאנו לנכון לפקפק בתשובה זו, ובהיעדר סיבה לעשות כן, ובהתחשב בכך שכלל עדותו של פרופ' קלרמן היתה מהימנה עלינו. גם העובדה ולפיה פרופ' קלרמן הצהיר בעבר, בתצהיר גילוי מסמכים, כי הוא לא זוכר נקודה זו, אין בה ממש. ביחס לכך הבהיר פרופ' קלרמן בעדותו, כי "לקראת הדיון היום קראתי חומרים. ואני חושב שאני יכול לומר כמעט בוודאות שאני לא ראיתי את החומר לפני שגברת פלונית הגישה את הערעור שלה אליי"²⁶⁴. מכל מקום, לא הוכח אחרת על ידי התובעת.

478. **באשר לטענת התובעת כי לפרופ' קלרמן היתה דעה מוקדמת עליה והיה מוטה כנגדה** – התובעת אף טענה כי היה על פרופ' קלרמן להימנע מלדון בערעורה, שכן היתה לו דעה מוקדמת שלילית עליה. בכלל זה, נכתב בסיכום הפגישה שנערכה במכללה בחודש 1/2012, ואשר אודותיה הרחבנו לעיל במסגרת חלקיו הקודמים של פסק הדין, ובאשר לתלונות שהעלו מרצים שונים בבית הספר למשפטים כנגד התובעת, כי המכללה תמליץ שהתובעת תפנה

²⁶³ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 15, שורות 11-14.

²⁶⁴ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 15, שורות 27-29.

לטיפול נפשי (ודוק) – פגישה שנערכה כאמור כחודשיים לפני תלונתה של התובעת על הנתבע, וללא כל קשר למחלוקת שבין התובעת לבין הנתבע).

479. הגם שהמלצה זו עלתה בסיכום דיון שלו היה שותף פרופ' קלרמן, לא שוכנענו כי פרופ' קלרמן היה בעל נטיה מוקדמת מראש, טרם מועד הדיון בערעור, כנגד התובעת. שוכנענו גם, ותשובתו להלן תמחיש זאת, כי הוא היה נכון לבחון את הערעור של התובעת ב"לב פתוח ובנפש חפצה". זאת, גם בהתחשב בכך שכבר היתה בעבר מחלוקת בין התובעת לבין המכללה. ראו ביחס לכך דבריו בחקירתו הנגדית²⁶⁵:

”ש: או - קיי. עכשיו תגיד לי, היות והכרת את פלונית לפני, היות והכרת את פלונית ואת הפעילות שלה, ואפילו המלצת לה ללכת לטיפול נפשי לפני שדנת בערעור, זה לא היה נראה לך בעייתי שאתה תהיה זה שידון בערעור? שהייתה לך כבר דעה קדומה עליה שהיא סובלת מבעיות נפשיות של פמיניזם וכדומה?

ת: בהנחות של השאלה שלך ירית שני דברים. הכרתי את הפעילות של פלונית בנושא פמיניזם זה עולם אחד. והוא זה פעילות מבורכת. זכותה להיות פעילה בכל דבר שמתחשק לה לעשות. הבעיות שהתעוררו במהלך השיעורים, זה אופרה אחרת. זה בסמכותי ובענייני. ואני צריך לטפל בהם.

...

ש: השאלה הייתה איך אתה דנת בערעור כאשר כבר מראש לפני שדנת בערעור סברת שפלונית צריכה טיפול נפשי. איך יכולת לדון בערעור כזה? ללא משוא פנים?

ת: אני לא יכול להגיד לך בדיוק על מה התכוונתי כשאמרתי טיפול נפשי כי אני לא זוכר. אבל הטיפול שלי בעניינה של פלונית היה ללא משוא פנים. כי סברתי שמא מה שהיא חושבת שקרה בכיתה, היא צודקת. וצריך לטפל במרצה. או צריך לטפל במערכת. לעשות שינויים. ואולי היא לא צודקת. ולכן בצורה כזאת היא התנהל גם השימוע אצלי. או הערעור שלה. היא באה, שמעתי אותה בלב פתוח ובנפש חפצה. עניתי

²⁶⁵ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 23, שורות 1-8, וכן שורות 20-28.

לכל השאלות שלה ונתתי לה לומר את כול מה שהיא רוצה. כנ"ל הגברת שבאה לסייע בידה."

480. זאת ועוד, ראו גם דבריו של פרופ' קלרמן בהמשך חקירתו הנגדית, וביחס לשאלתה של באת-כוח התובעת, האם לא היה מקום להעביר את הערעור לטיפולו של גורם חיצוני²⁶⁶:

"אם הייתי עושה את זה היינו עומדים פה במשפט, והמכללה הייתה נתבעת על זה שלא נקטה בהליכים הנדרשים... מותר להעביר לגורם חיצוני בתור מייעץ. נשיא המכללה הוא הגורם הקבוע לדיון בנושאים כאלה. ואת זה עשיתי. ועשיתי את זה בלי משוא פנים. ונפש חפצה, ונתתי לה להשמיע את דברה. ונתתי לנציגה שלה להשתתף ודאגתי שיירשם פרוטוקול כתוב."

481. למעשה, גם נציגת מרכז הסיוע שנכחה עם התובעת בפגישה עם פרופ' קלרמן, אמרה בעצמה במהלך הפגישה כי היא רואה שהמכללה עושה מאמצים לתת פתרון למצב. כלומר, גם נציגה זו לא ראתה בפרופ' קלרמן כמי שהינו מוטה בצורה כזאת או אחרת.

482. נזכיר שוב, כי הליך הערעור אינו מוסדר בחוק, בתקנות ואף לא בתקנון המכללה עצמו, מלבד הסיפא לסעיף 5.4.3 לתקנון, שמציין כי **"הנילון רשאי לערער על ההחלטה בפני הגורם המוסמך בתוך 15 יום"**. משכך, עמדתה של המכללה כי נשיא המכללה – הגורם הבכיר ביותר בה, הוא-הוא הגורם הנכון לטפל בערעור, ואין בילתו (אלא בהינתן ניגוד עניינים ברור, או דעה מוקדמת, שאינם מתקיימים כאן), הינה עמדה ראויה ונכונה. ברי גם, כי זהו אף "הגורם המוסמך" לפי התקנון, שצריך ומוסמך לדון בנושא זה.

483. **באשר לטענת התובעת כי פרופ' קלרמן טען בפגישה עימה כי הנתבע יתלונן עליה – התובעת טוענת עוד, כי פרופ' קלרמן העלה במהלך הפגישה עימה את האפשרות כי הנתבע יגיש תלונה כנגדה. התובעת טענה בהקשר זה כי פרופ' קלרמן ציין בפניה במהלך הדיון בערעור, כי דווקא הנתבע מצידו נמנע מהגשת תלונה כנגדה, וכי יש לראות בכך כאיום כלפיה.**

²⁶⁶ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 30, שורות 21-32.

484. בעניין זה טען פרופ' קלרמן, כי "אני רק מציין עובדה. מצוינות כאן שרשרת של עובדות שהיה חשוב לי שהם יהיו על השולחן בערעור. אחת מהם זה שהוא לא הגיש תלונה" ²⁶⁷. עוד הוא ציין, כדלקמן ²⁶⁸:

"המילה איום, היא פשוט לא רלוונטית בשום פנים ואופן ובשום דרך. מדובר פה על סכסוך בין מרצה לבין סטודנטית. המרצה היו לו יכולות להיות לו עילות להגיש תלונה כנגד הסטודנטית. אנחנו השתדלנו גם למנוע את זה. מאותה סיבה שצינתי קודם. לנסות ולסגור דברים בדרכי פשרה. אבל בשום פנים ואופן אין כאן איום. אני לא יודע איזה איום יש בזה."

485. לעניין זה יש להבהיר במפורש, כי הטענה כי הנתבע הרגיש פגוע מהתנהלות התובעת כלפיו ו/או מתלונתה כנגדו, אינה בגדר עובדה שהינה שקולה בכל צורה שהיא ביחס לערעור התובעת. הדברים אינם שקולים ואינם משתלבים האחד בשני, ואין לדון בהם בכפיפה אחת. על כן, אכן לא היה מקום לאמירת דברים אלה מצידו של פרופ' קלרמן.

486. עם זאת, איננו סבורים כי יש באמירה זו למעלה מחוסר רגישות, ובוודאי שאין המדובר באיום. יש לזכור, כי התובעת עצמה דרשה – הן במכתבה והן בפגישתה עם פרופ' קלרמן, כי הנתבע יעמוד לוועדת משמעת. על כן, יש לראות את דבריו של פרופ' קלרמן בהקשר של הבהרת מצב העניינים. לעניין זה נביא את הדברים המדויקים מתוך פרוטוקול הפגישה ²⁶⁹:

"גב' שלי – רכזת מלווה ממרכז הסיוע בק. שמונה:
אני חייבת לציין שבמכתב שקיבלה פלונית הייתה התייחסות לפגיעה הדדית, כי גם המרצה נפגע, יש פה עניין של יחסי כוח, המרצה הוא בעל כוח והוא השתמש בהערות של מיניות ומגדר כדי לפגוע בפלונית וליצור אווירה לא נעימה. הסטודנטית היא בעמדת חולשה והמרצה חייב לתת לה ללמוד

²⁶⁷ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 31, שורות 29-31.

²⁶⁸ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 32, שורות 24-28.

²⁶⁹ תצהיר התובעת, עמ' 207-208 בחוברת הנספחים.

ולהשמיע את קולה. יש סעיף במכתב שנשלח לפלונית שמדבר על תחושה שוויונית, שפלונית והמרצה נפגעו.
 פרופ' קלרמן: המרצה לא הגיש תלונה.
 פלונית: למה שהוא יגיש תלונה נגדי? אין לו על מה.
 פרופ' קלרמן: המרצה הרגיש מותקף משום שאת הגשת נגדו תלונה..”

487. כאמור לעיל, בחינת הדברים בהקשרם מעלה כי הגב' לויט העלתה כטענה את העובדה, כי במכתב שנשלח לתובעת צוינה העובדה כי גם הנתבע נפגע, ופרופ' קלרמן אך הגיב לאמירה זו. בהתאם, אין באמירה זו כל איום, כאשר בוחנים את הקשרם המלא של הדברים. בנוסף, לאור פירוט השתלשלות העניינים ויחסה של התובעת למרצים שונים והן לנתבע, איננו סבורים כי אמירה לפיה אף הנתבע נפגע מהתנהלותה, איננה בגדר אמירה בלתי לגיטימית.

488. **באשר לטענת התובעת וביחס לניסיונות הגישור שנערכו** – טרם שהתקבלה החלטתו של פרופ' קלרמן בערעור של התובעת, נעשה ניסיון מצד המכללה להידברות מול התובעת, והיא זומנה לפגישה עם פרופ' כרמי. התובעת טוענת כי המדובר בניסיון השתקה. מכל מקום, אין חולק – וגם לשיטת התובעת בעדותה, שהיא לא הסכימה לדבר עם פרופ' כרמי ולערוך את הפגישה, וכי הפגישה אכן לא נערכה בסופו של דבר²⁷⁰.

489. בעניין זה העיד פרופ' קלרמן, כי **”ביקשתי מפרופסור כרמי, ראש בית הספר למשפטים... לנסות לפשר בין שני הצדדים. עשיתי את זה לא רק מזה שהוא ראש בית הספר. אלא מפני שהוא איש מבוגר מאוד בן 80 ושופט מחוזי לשעבר. וחשבתי שמכוח הדברים האלה תהיה לו השפעה אולי רגשית בין שני הצדדים להגיע לפשרה ולא צלחתי”**²⁷¹.

490. לשיטתנו, עצם הניסיון לקבוע פגישה עם התובעת, לאחר שהתקבלה החלטה בתלונתה בדבר הטרדה מינית, ולפני שהוכרע הערעור שהיא הגישה על ידי פרופ' קלרמן, וכאשר הפגישה בסופו של דבר עם פרופ' כרמי כלל לא

²⁷⁰ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 98, שורה 30, עד עמ' 99, שורה 32.

²⁷¹ פרוטוקול הדיון מיום 2.8.2017, עמ' 11, שורות 1-6.

התקיימה, איננו ניסיון פסול בפני עצמו. ממילא, ברי כי התובעת אינה יכולה להסיק כי עצם הניסיון לקביעת הפגישה, בפני עצמו, וללא כל ידיעה מה נאמר בפגישה תיאורטית ואשר לא התקיימה בסופו של דבר בגלל סירובה, הינו בגדר ניסיון להפעיל עליה לחץ, בדרך פסולה כלשהי.

491. גם ניסיונות הגישור והפשרה אשר הוצעו – הן על ידי פרופ' קלרמן, הן על ידי פרופ' כרמי, והן על ידי הגב' פרטובי – הרי שכולם נעשו לאחר שמר הר נוי קיבל את המלצותיה של הגב' פרטובי לגניזת התלונה. נזכיר שוב, כי אף הגב' פרטובי הציעה בעצמה, בסיכום שהיא ערכה ביחס לתלונת התובעת, לערוך פגישה בין התובעת והנתבע, וזאת על מנת לאפשר את המשך לימודיה התקינים של התובעת, ולאחר שהוחלט לדחות את טענותיה כנגד הנתבע.

492. בהתאם, איננו רואים מקום לקבל את טענת התובעת, כי היה על פרופ' קלרמן להעביר את החלטתו בנוגע לערעור שהוגש על ידה, בטרם עריכת ניסיונות גישור אלה. זאת, במיוחד בשים לב לכך, שדרישתה הספציפית של התובעת היתה להעלות את הנתבע לוועדת משמעת, ולא לבחון את חקירת התלונה בשנית.

493. כמו כן, הניסיון להגיע להבנות בין הצדדים – דבר שהוביל בסופו של דבר לדחיית-מה בקבלת ההחלטה בערעור, נעשה מטעמים ראויים ומקובלים. מטעם זה, גם איננו מקבלים את טענת התובעת כי ההחלטה בערעור ניתנה באיחור, ומה גם שממילא כבר צוין כי אין המדובר בהליך המוסדר בדין (ואף לא בתקנון המכללה, מבחינת המועדים). על כן, אין חובה לקיימו במסגרת זמנים מוגדרת.

494. **באשר לטענת התובעת כי מכתבו של פרופ' קלרמן, בהחלטה לגבי הערעור, נוסח בדרך לא ראויה – ביום 17.10.2012 הועבר לידי התובעת מכתב מאת פרופ' קלרמן, אשר כותרתו היתה "החלטה בערעור". במכתב פירט פרופ' קלרמן את ההליכים הקודמים שהתקיימו לבירור תלונתה של התובעת, וכן את עיקרי השיחה שהוא ערך עם התובעת ועם הגב' לויט. בהמשך, פירט פרופ'**

קלרמן את מסקנתו לפיה אין בדברים המיוחסים לנתבע משום הטרדה מינית. עוד הוא הוסיף את הדברים הבאים²⁷²:

"עם כל הכבוד הראוי, נראה לי שרגשותיה של המערערת, תחושותיה ומסקנותיה כלפי המרצה, הן לא יותר מאשר פרי דמיונה, כאשר המערערת ייחסה למילים ולדוגמאות שעלו במהלך השיעור, כאילו והן מכוונות אליה באופן אישי ומכאן שטענתה בדבר הטרדה מינית, היא לא יותר מאשר תוצאה סובייקטיבית מהרהורי ליבה ולא יותר מכך. למעלה מן הצורך אציין כי לא מצאתי בדבריו של המרצה במהלך השיעור התנכלות כלשהי כלפי המערערת או התייחסות בעלת אופי מיני כלפיה ולא התרשמתי כי ניצל את מרותו כמרצה בהקשר זה ולבטח לא מצאתי בדבריו משום ביזויה או השפלתה של המערערת על רקע מיניותה. בשולי הדברים אוסיף, על אף שאין הדבר בגדר סמכותי בערעור זה, כי לא מצאתי בדבריו או בהתנהגותו של המרצה משום התנהגות בלתי הולמת או כי ראוי להעמידו לדין משמעתי בגין כך."

495. איננו מוצאים פגם המחייב פיצוי כספי, אף בניסוח זה. משעה שהתובעת דחתה כל ניסיון גישור ופשרה אל מול הנתבע, וכפי שכבר צוין דלעיל, תוך כדי שהיא עומדת על קבלת הכרעה פורמאלית בעניינה, הרי שהיה עליה לצפות את האפשרות כי הכרעה זו תביא לידי ביטוי אף ביקורת על האופן בו היא בחרה היא לנהל הליכים אלו.

496. בנוסף, אין ולא ניתן למצוא פסול בכך שפרופ' קלרמן כתב כי התובעת הגיעה למסקנה סובייקטיבית אודות התבטאויותיו של הנתבע. שהרי, התובעת בעצמה הודתה בחקירתה הנגדית, ממש באותן המילים, כי "זה הפרשנות שלי לאירועים"²⁷³, ו"זו התחושה הסובייקטיבית שלי"²⁷⁴. מסקנה זו מקבלת משנה תוקף, שעה שאף אנו קבענו בחלקה הראשון של הכרעתנו, כי אין למצוא כל בסיס לטענותיה של התובעת כלפי הנתבע במסגרת תלונתה על הטרדה מינית.

²⁷² תצהיר התובעת, עמ' 57-59 בחוברת הנספחים.

²⁷³ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 69, שורות 17-21.

²⁷⁴ פרוטוקול הדיון מיום 15.11.2016, עמ' 81, שורות 29-35.

497. **לסיכום השלב הרביעי** – לאור כל האמור לעיל, טענותיה של התובעת בהקשר להליך הערעור וכפי שהוא נוהל על ידי פרופ' קלרמן, דינן להידחות.

8.1. לסיכום

498. לסיכום כלל האמור והמפורט לעיל עד כה, אנו קובעים בזאת, כי התובעת לא הוכיחה כי נפלו פגמים בבירור תלונתה על ידי המכללה. על כן, דין תביעתה של התובעת כנגד המכללה להידחות על כל חלקיה ובהתייחס לכלל הטענות שהעלתה התובעת כנגד המכללה.

ז. לסיכום כלל התביעה

499. **בסיכומו של דבר** – לאור כלל האמור והמפורט בהרחבה בפסק הדין, דין תביעתה של התובעת, הן כנגד הנתבע והן כנגד המכללה, להידחות על כל חלקיה, ובגין כלל טענותיה של התובעת.

500. **הוצאות** – בשימת לב להתדיינות הרבה וההשקעה הניכרת שתביעה זו חייבה מכלל המעורבים, התובעת תישא בהוצאות הצדדים בסך של 40,000 ₪ (20,000 ₪ לכל אחד מהנתבעים).

501. **ערעור** – ניתן לערער על פסק הדין לבית הדין הארצי לעבודה בתוך 30 ימים מיום קבלתו.

ניתן היום, י"ט כסלו תשע"ח (07 דצמבר 2017), בהיעדר הצדדים ויישלח אליהם.

נציג ציבור עובדים

טל גולן, שופט

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

טל גולן 54678313/-

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה